

CVRIA

CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE

Raport anual
2014

CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE

RAPORT ANUAL 2014

Sinteză a activității Curții de Justiție,
a Tribunalului și a Tribunalului Funcției Publice a Uniunii Europene

Luxemburg, 2015

www.curia.europa.eu

Curtea de Justiție
L-2925 Luxemburg
Tel. +352 43031

Tribunalul
L-2925 Luxemburg
Tel. +352 43031

Tribunalul Funcției Publice
L-2925 Luxemburg
Tel. +352 43031

Curtea pe internet: <http://www.curia.europa.eu>

Finalizarea redactării: 1 ianuarie 2015

Reproducerea este autorizată cu condiția menționării sursei. Fotografiele nu pot fi reproduse decât în contextul acestei publicații. Pentru orice altă utilizare, trebuie să fie solicitată o autorizare de la Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene.

Numeroase alte informații despre Uniunea Europeană sunt disponibile pe internet pe serverul Europa (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2015

Print	ISBN 978-92-829-1991-0	ISSN 1831-855X	doi:10.2862/37027	QD-AG-15-001-RO-C
PDF	ISBN 978-92-829-1968-2	ISSN 2315-2427	doi:10.2862/34677	QD-AG-15-001-RO-N

© Uniunea Europeană, 2015

Printed in Belgium

TIPĂRIT PE HÂRTIE ÎNĂLBITĂ FĂRĂ CLOR ELEMENTAR

Cuprins

Pagina

Prefață de Vassilios Skouris, președintele Curții de Justiție	5
---	---

Capitolul I

Curtea de Justiție

A – Evoluția și activitatea Curții de Justiție în anul 2014	9
B – Jurisprudența Curții de Justiție în anul 2014	11
C – Compunerea Curții de Justiție	67
1. Membrii Curții de Justiție	69
2. Modificări în compunerea Curții de Justiție în anul 2014	87
3. Ordini protocolare	89
4. Foști membri ai Curții de Justiție	91
D – Statistici judiciare ale Curții de Justiție	95

Capitolul II

Tribunalul

A – Activitatea Tribunalului în anul 2014	127
B – Compunerea Tribunalului	165
1. Membrii Tribunalului	167
2. Modificări în compunerea Tribunalului în anul 2014	177
3. Ordinea protocolară	179
4. Foști membri ai Tribunalului	181
C – Statistici judiciare ale Tribunalului	183

Capitolul III*Tribunalul Funcției Publice*

A – Activitatea Tribunalului Funcției Publice în anul 2014	205
B – Compunerea Tribunalului Funcției Publice	215
1. Membrii Tribunalului Funcției Publice	217
2. Modificări în compunerea Tribunalului Funcției Publice în anul 2014	221
3. Ordinea protocolară	223
4. Foști membri ai Tribunalului Funcției Publice	225
C – Statistici judiciare ale Tribunalului Funcției Publice	227

Prefață

Prezentul raport își propune să furnizeze cititorilor o prezentare succintă, dar fidelă, a activității instituției în cursul anului 2014. Ca de obicei, o parte substanțială este consacrată unor expuneri referitoare la activitatea jurisdicțională propriu-zisă a Curții, a Tribunalului și a Tribunalului Funcției Publice, preluând liniile principale ale orientărilor jurisprudențiale.

Datele statistice detaliază în plus, pentru fiecare instanță, natura și volumul contenciosului dedus judecății sale. În anul 2014, a fost atins un nou record, cu 1 691 de cauze introduse în fața celor trei instanțe, ceea ce reprezintă numărul cel mai ridicat de la crearea sistemului jurisdicțional al Uniunii. Pe de altă parte, cu 1 685 de cauze soluționate, productivitatea instituției a înregistrat de asemenea performanța cea mai ridicată din istoria sa. Acest randament intensificat a fost de asemenea reflectat la nivelul duratei procedurii, care s-a scurtat.

Această performanță bună nu garantează însă evitarea riscurilor de creștere a volumului de lucru în viitor. Astfel, deși volumul de lucru constant al instanțelor și mai ales multiplicarea acțiunilor în fața Tribunalului sunt, fără îndoială, dovada succesului înregistrat de sistem, ele sunt totodată susceptibile să compromită eficacitatea acestuia din urmă.

De altfel, începând cu 1 decembrie 2014, la capătul perioadei de tranziție introduse de Tratatul de la Lisabona în ceea ce privește controlul judiciar al actelor Uniunii în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală, Curtea de Justiție dispune de competență deplină, potrivit articolului 258 TFUE, cu privire la procedurile de constatare a neîndeplinirii obligațiilor împotriva oricărui stat membru – cu o singură excepție – care încalcă dispozițiile dreptului Uniunii în acest domeniu.

Pentru aceste motive, căutarea unor mijloace, atât la nivel legislativ, cât și la nivelul metodelor de lucru, pentru ameliorarea eficacității sistemului jurisdicțional al Uniunii este constantă și continuă.

Un pas important în acest sens a fost făcut în 2014 prin proiectul noului Regulament de procedură al Tribunalului, care a fost primit favorabil de Consiliu. Acest nou regulament de procedură cuprinde măsuri prin care se urmărește ca activitatea Tribunalului să devină mai eficientă, permițând să se garanteze protecția, cu ocazia tratării de către Tribunal, a informațiilor sau a înscrisurilor ori mijloacelor materiale de probă care țin de siguranța Uniunii sau a statelor sale membre ori de desfășurarea relațiilor lor internaționale.

Un pas și mai important rămâne de făcut în viitor. Astfel, fiind invitată în acest sens de către președinția italiană a Consiliului în cursul celui de al doilea semestru al anului 2014, Curtea a înaintat Consiliului o propunere de dublare, în trei etape succesive până în anul 2019, a numărului de judecători ai Tribunalului. Având în vedere că această propunere a obținut acordul de principiu al Consiliului, ea va trebui să fie elaborată în primele luni ale anului 2015.

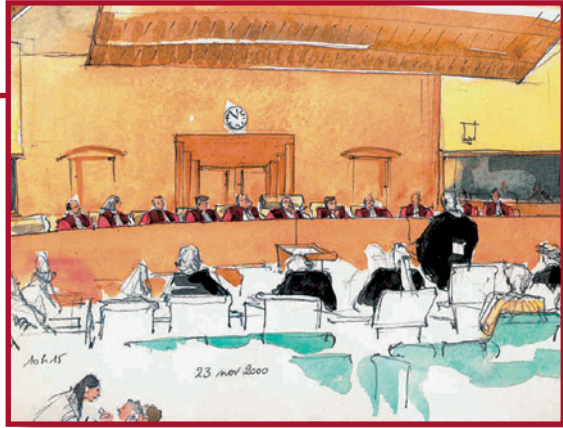
Instituția a celebrat, la 20 și 21 noiembrie 2014, cea de a 25-a aniversare a Tribunalului. Manifestările organizate în acest cadru au permis realizarea unui bilanț al acestei perioade fructuoase pentru sistemul jurisdicțional al Uniunii, dar și conștientizarea perspectivelor care se conturează.

Anul 2014 a reprezentat totodată ocazia de a marca cea de a 10-a aniversare a extinderii, la 1 mai 2004, a Uniunii Europene la zece noi state membre, prin organizarea, la 5 iunie 2004, a unei conferințe intitulate „Curtea de Justiție din 2004 până în 2014: o retrospectivă”.

Această prefață a raportului anual este ultima pe care am onoarea de a o semna în calitate de președinte al instituției. Aș dori, așadar, să profit de ocazie pentru a mulțumi colegilor mei de la Curte pentru încrederea reînnoită pe care mi-au acordat-o, iar membrilor Tribunalului, precum și celor ai Tribunalului Funcției Publice pentru contribuția lor la sarcina încredințată instituției noastre. Mulțumirile mele sunt adresate totodată tuturor celor care, în umbră, dar în mod decisiv, în cadrul cabinetelor sau al serviciilor care sprijină instituția, acționează în așa fel încât Curtea de Justiție a Uniunii Europene să poată interpreta și aplica dreptul.

V. Skouris
Președintele Curții de Justiție

Capitolul I

Curtea de Justiție

A – Evoluția și activitatea Curții de Justiție în anul 2014

de Vassilios Skouris, președintele Curții de Justiție

Acest prim capitol prezintă în mod sintetic activitățile Curții de Justiție în anul 2014. Prima parte oferă, în primul rând, o imagine generală asupra evoluției instanței în cursul anului trecut și cuprinde, în al doilea rând, o analiză a statisticilor care prezintă evoluția volumului de lucru al Curții de Justiție, precum și durata medie a procedurilor. În continuare, cititorul va regăsi a doua parte (B), care prezintă, ca în fiecare an, principalele evoluții jurisprudențiale clasificate pe materii, a treia parte (C), care detaliază compunerea Curții în perioada de referință, apoi a patra parte (D), în care sunt prezentate datele statistice referitoare la anul judiciar 2014.

1. Din punctul de vedere al evoluției generale, instanța nu a fost marcată de evenimente majore, cu excepția demisiei judecătorului cipriot, domnul Arestis, și a înlocuirii sale de către domnul Lycourgos, care a intrat în funcție la 8 octombrie 2014.

În ceea ce privește normele de procedură, se impune doar să se amintească faptul că, în urma intrării în vigoare a noului Regulament de procedură al Curții de Justiție în anul 2012, au intrat în vigoare, la 1 februarie 2014, un nou Regulament adițional, care actualizează dispozițiile privind comisiile rogatorii, asistența judiciară și denunțarea mărturiei mincinoase săvârșite de martori și de experți (JO 2014, L 32, p. 37), precum și Instrucțiunile practice pentru părți, referitoare la cauzele cu care este sesizată Curtea (JO 2014, L 31, p. 1).

2. Statisticile judiciare ale Curții pentru anul 2014 sunt, în mod global, marcate de cifre fără precedent. Anul trecut se prezintă ca fiind anul cel mai productiv din istoria Curții.

Astfel, Curtea a soluționat 719 cauze în anul 2014 (cifră brută, fără a ține seama de conexări, cifra netă fiind 632), ceea ce reprezintă o creștere în raport cu anul precedent (701 cauze soluționate în 2013). Dintre aceste cauze, 416 au făcut obiectul unei hotărâri, iar 214 au fost soluționate prin ordonanță.

Curtea a fost sesizată cu 622 de cauze noi (independent de reuniturile pentru motive de conexitate), față de 699 în anul 2013, ceea ce reprezintă o diminuare de 11 %. Această relativă diminuare a numărului total de cauze introduse privește în esență recursurile și trimerile preliminare. Pentru acestea din urmă, numărul lor s-a ridicat la 428 în anul 2014.

În ceea ce privește durata procedurilor, datele statistice sunt extrem de pozitive. În ceea ce privește trimerile preliminare, această durată este de 15 luni. Diminuarea constatată în raport cu anul 2013 (16,3 luni) confirmă o tendință netă începând cu anul 2005. În ceea ce privește acțiunile directe și recursurile, durata medie a soluționării lor a fost de 20 de luni și, respectiv, de 14,5 luni, în continuare în scădere în raport cu anul 2013.

Aceste date reprezintă fructul unei vigilențe constante pe care Curtea o exercită asupra volumului său de lucru. Pe lângă reformele aplicate metodelor sale de lucru întreprinse în ultimii ani, sporirea eficacității Curții în judecarea cauzelor se explică și prin utilizarea într-o mai mare măsură a diferitelor instrumente procedurale de care dispune pentru accelerarea judecării anumitor cauze (procedura preliminară de urgență, judecarea cu prioritate, procedura accelerată, procedura simplificată și posibilitatea de judecare a cauzei fără concluziile avocatului general).

Aplicarea procedurii preliminare de urgență a fost solicitată în 6 cauze, iar camera desemnată a considerat că erau întrunite condițiile impuse la articolele 107 și următoarele din Regulamentul de procedură în 4 dintre ele. Aceste cauze au fost soluționate într-un termen mediu de 2,2 luni, la fel ca în 2013.

Aplicarea procedurii accelerate a fost solicitată în 12 situații, dar condițiile impuse de Regulamentul de procedură nu erau îndeplinite decât în 2 dintre acestea. Potrivit unei practici stabilite în anul 2004, cererile de procedură accelerată sunt admise sau respinse pe cale de ordonanță motivată a președintelui Curții. Pe de altă parte, a fost acordat tratament prioritar unui număr de 3 cauze.

În plus, Curtea a utilizat procedura simplificată prevăzută la articolul 99 din Regulamentul de procedură pentru a răspunde la anumite întrebări adresate cu titlu preliminar. Astfel, în total, 31 de cauze au fost soluționate prin ordonanță în temeiul acestei dispoziții.

În sfârșit, Curtea a utilizat destul de frecvent posibilitatea, oferită de articolul 20 din Statut, de a judeca fără concluziile avocatului general în situația în care cauza nu pune o problemă nouă de drept. Astfel, 208 hotărâri (în 228 de cauze, ținând seama de conexări) au fost pronunțate în 2014 fără concluzii.

În ceea ce privește distribuția cauzelor între diferitele complete de judecată ale Curții, este de semnalat faptul că, din totalul cauzelor soluționate prin hotărâre sau ordonanță cu caracter jurisdicțional în anul 2014, Marea Cameră a soluționat aproximativ 8,7 %, camerele de cinci judecători 55 %, iar camerele de trei judecători aproximativ 37 %. În raport cu anul precedent, se constată o menținere a proporției cauzelor judecate de Marea Cameră (8,4 % în 2013) și o ușoară diminuare a proporției cauzelor judecate de camerele de cinci judecători (59 % în 2013).

Pentru alte informații mai detaliate legate de datele statistice ale anului judiciar trecut, cititorul este rugat să consulte partea (D) a capitolului I consacrată în mod specific acestora din prezentul raport privind anul 2014.

B – Jurisprudența Curții de Justiție în anul 2014

I. Drepturi fundamentale

1. Aderarea Uniunii Europene la Convenția europeană a drepturilor omului

La 5 aprilie 2013, negocierile legate de aderarea Uniunii Europene la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „CEDO”)¹ s-au finalizat printr-un acord cu privire la proiectele de instrumente de aderare. La 18 decembrie 2014, Curtea, sesizată printr-o cerere în temeiul articolului 218 alineatul (11) TFUE, a emis în Plen Avizul 2/13 (EU:C:2014:2454) cu privire la compatibilitatea acordului preconizat cu tratatele.

În ceea ce privește admisibilitatea cererii de aviz², Curtea a precizat mai întâi că, pentru a-i permite să se pronunțe cu privire la compatibilitatea dispozițiilor unui acord preconizat cu normele tratatelor, este necesar ca aceasta să dispună de elemente suficiente referitoare la însuși conținutul acordului menționat. În această privință, în speță, ansamblul proiectelor de instrumente de aderare transmise de Comisie a furnizat un cadru suficient de complet și de precis al modalităților în conformitate cu care ar trebui să aibă loc aderarea preconizată. În plus, în ceea ce privește normele interne ale dreptului Uniunii a căror adoptare este necesară pentru ca acordul de aderare să devină efectiv, norme care sunt de asemenea vizate de cererea de aviz, Curtea a apreciat că caracterul acestor norme exclude posibilitatea ca acestea să facă obiectul procedurii de aviz, care nu poate privi decât acorduri internaționale a căror încheiere este preconizată de Uniune. Astfel, pentru a nu împieta asupra competențelor celorlalte instituții responsabile cu stabilirea acestor norme, Curtea trebuie să se limiteze la examinarea conformității acordurilor cu tratatele.

În ceea ce privește fondul cererii de aviz, după ce a amintit cu titlu introductiv elementele fundamentale ale cadrului instituțional al Uniunii, Curtea a verificat respectarea caracteristicilor specifice și a autonomiei dreptului Uniunii, inclusiv cele în materia politicii externe și de securitate comună (denumită în continuare „PESC”), precum și respectarea principiului autonomiei sistemului juridic al Uniunii, înscris în cuprinsul articolului 344 TFUE. Curtea a verificat de asemenea prezervarea caracteristicilor specifice ale Uniunii în raport cu mecanismul copârâtului și cu procedura implicării prealabile a Curții. Această examinare a determinat Curtea să concluzioneze că proiectul de acord nu este compatibil nici cu articolul 6 alineatul (2) TUE și nici cu Protocolul nr. 8 cu privire la această dispoziție, anexat la Tratatul UE³.

În primul rând, Curtea a arătat că, urmare a aderării Uniunii la CEDO, Uniunea, ca orice altă parte contractantă, ar fi supusă unui control extern având ca obiect respectarea drepturilor și a libertăților prevăzute de această convenție. În cadrul acestui control extern, pe de o parte, interpretarea CEDO dată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului ar fi obligatorie pentru Uniune și pentru instituțiile sale – inclusiv Curtea –, iar, pe de altă parte, interpretarea dată de Curtea de Justiție unui drept recunoscut de CEDO nu ar fi constrângătoare pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Cu

¹ Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950.

² Cu privire la chestiunile privind admisibilitatea referitoare la o cerere de aviz, a se vedea de asemenea Avizul 1/13 (EU:C:2014:2303), în rubrica IX, „Cooperarea judiciară în materie civilă”.

³ Protocolul (nr. 8) cu privire la articolul 6 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană referitor la aderarea Uniunii la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

toate acestea, a precizat Curtea, situația nu poate fi aceeași în ceea ce privește interpretarea pe care Curtea însăși o dă dreptului Uniunii și în special Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „Carta drepturilor fundamentale”). În această privință, în măsura în care articolul 53 din CEDO acordă părților contractante posibilitatea de a prevedea standarde de protecție a drepturilor fundamentale mai ridicate decât cele garantate de această convenție, trebuie să se asigure coordonarea dintre această dispoziție și articolul 53 din Carta drepturilor fundamentale, pentru ca această posibilitate să rămână limitată, în ceea ce privește drepturile recunoscute atât de cartă, cât și de convenție, la ceea ce este necesar pentru a evita compromiterea nivelului de protecție prevăzut în cartă, precum și supremația, unitatea și caracterul efectiv al dreptului Uniunii. Cu toate acestea, în acordul preconizat nu s-a prevăzut nicio dispoziție pentru a asigura o asemenea coordonare. În al doilea rând, în măsura în care CEDO ar necesita ca un stat membru să verifice respectarea drepturilor fundamentale de către un alt stat membru, în condițiile în care dreptul Uniunii impune o încredere reciprocă între aceste state membre, aderarea este susceptibilă să compromită echilibrul pe care se întemeiază Uniunea, precum și autonomia dreptului Uniunii. În al treilea rând, prin faptul că nu a prevăzut nimic cu privire la corelarea dintre mecanismul instituit prin Protocolul nr. 16 la CEDO, care autorizează cele mai înalte instanțe ale statelor membre să adreseze Curții Europene a Drepturilor Omului cereri de aviz consultativ, și procedura de trimitere preliminară prevăzută la articolul 267 TFUE, care constituie cheia de boltă a sistemului jurisdicțional instituit de tratate, acordul preconizat este susceptibil să aducă atingere autonomiei și eficacității procedurii menționate.

În ceea ce privește compatibilitatea acordului preconizat cu articolul 344 TFUE, Curtea a constatat că proiectul de acord lasă să subziste posibilitatea Uniunii sau a statelor membre de a sesiza Curtea Europeană a Drepturilor Omului printr-o cerere având ca obiect o pretinsă încălcare a acesteia săvârșită de un stat membru sau de Uniune în legătură cu dreptul Uniunii. Cu toate acestea, articolul 344 TFUE vizează tocmai să preserve caracterul exclusiv al modalităților de soluționare a litigiilor referitoare la interpretarea sau la aplicarea tratatelor și în special al competenței jurisdicționale a Curții în această privință și se opune astfel oricărui control extern anterior sau ulterior. În aceste împrejurări, proiectul de acord nu ar putea fi compatibil cu TFUE decât dacă competența Curții Europene a Drepturilor Omului ar fi exclusă expres în privința litigiilor dintre statele membre sau dintre acestea și Uniune referitoare la aplicarea CEDO în cadrul dreptului Uniunii.

De asemenea, Curtea a arătat că acordul preconizat nu prevede modalități de funcționare a mecanismului copârâului și a procedurii implicării prealabile a Curții care să permită conservarea caracteristicilor specifice ale Uniunii și ale dreptului său. În ceea ce privește mai ales mecanismul copârâului, Curtea a subliniat că, în conformitate cu acordul preconizat, în cadrul examinării condițiilor pentru o intervenție a Uniunii sau a unui stat membru în calitate de copârâți, Curtea Europeană a Drepturilor Omului ar putea fi pusă în situația de a aprecia normele dreptului Uniunii care reglementează repartizarea competențelor între aceasta din urmă și statele sale membre, precum și criteriile de imputare a actelor sau a omisiunilor acestora. Un astfel de control ar fi susceptibil să interfereze cu repartizarea competențelor între Uniune și statele sale membre.

Prin raportare la procedura implicării prealabile a Curții prevăzute de proiectul de acord, Curtea a apreciat, în primul rând, că este necesar, pentru a prezerva caracteristicile specifice ale Uniunii, ca aspectul dacă Curtea s-a pronunțat deja cu privire la aceeași problemă să fie soluționat de instituția competentă a Uniunii, a cărei decizie ar trebui să fie obligatorie pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului, ceea ce nu este însă prevăzut de proiectul de acord. În această privință, a permite Curții Europene a Drepturilor Omului să statueze cu privire la o asemenea problemă ar echivala cu a-i conferi competența de a interpreta jurisprudența Curții. În al doilea rând, Curtea a arătat că limitarea întinderii procedurii implicării prealabile a Curții, în ceea ce privește dreptul derivat, numai la problemele de validitate, cu excluderea problemelor de interpretare, ar aduce

atingere competențelor Uniunii și atribuțiilor Curții întrucât nu i-ar permite acestea să furnizeze interpretarea definitivă a dreptului derivat în raport cu drepturile garantate de CEDO.

În sfârșit, Curtea a constatat că acordul preconizat nu ține seama de caracteristicile specifice ale dreptului Uniunii în ceea ce privește controlul jurisdicțional al actelor, acțiunilor sau omisiunilor în materie de PESC. Astfel, cu toate că, în stadiul actual al dreptului Uniunii, unele dintre aceste acte, acțiuni sau omisiuni nu intră sub incidența controlului jurisdicțional al Curții, Curtea Europeană a Drepturilor Omului ar fi totuși abilitată, potrivit proiectului de acord, să se pronunțe cu privire la conformitatea cu CEDO a acestor acte. Or, o astfel de competență de a efectua un control jurisdicțional, inclusiv în raport cu drepturile fundamentale, nu poate fi conferită exclusiv unei instanțe internaționale care se situează în afara cadrului instituțional și jurisdicțional al Uniunii.

2. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

În cursul anului 2014, Curtea a fost chemată să interpreteze și să aplice Carta drepturilor fundamentale în numeroase decizii, cele mai importante dintre acestea fiind expuse în diversele rubrici ale acestui raport⁴. În această rubrică sunt prezentate două decizii: prima privește posibilitatea de invocare a cartei într-un litigiu dintre particulari, iar cea de a doua privește domeniul de aplicare al acesteia.

În Hotărârea *Association de médiation sociale* (C-176/12, EU:C:2014:2), pronunțată la 15 ianuarie 2014, Marea Cameră a Curții s-a pronunțat asupra *posibilității de a invoca articolul 27 din Carta drepturilor fundamentale, precum și Directiva 2002/14 privind informarea și consultarea lucrătorilor, în cadrul unui litigiu între particulari*⁵. Era vorba despre un litigiu în fața Curții de Casație din Franța între un angajator, Association de médiation sociale (AMS), pe de o parte, și Union locale des syndicats CGT, precum și o persoană desemnată ca reprezentant al secției sindicale create în cadrul AMS, pe de altă parte. Această asociație hotărâse să nu procedeze la alegerea delegatului personalului, considerând că, în conformitate cu Codul muncii francez, lucrătorii titulari ai unor contracte de profesionalizare (denumiți în continuare „lucrători titulari ai unor contracte asistate”) trebuiau excluși din calculul efectivelor în vederea stabilirii pragurilor legale de înființare a instituțiilor reprezentative ale personalului și că, pentru AMS, aceste praguri nu erau, așadar, atinse.

Curtea a apreciat că articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2002/14 trebuie interpretat în sensul că se opune unei dispoziții naționale care exclude lucrătorii titulari ai contractelor asistate din calculul menționat al pragurilor. Cu toate acestea, Curtea a precizat că respectiva dispoziție, chiar dacă îndeplinește condițiile necesare pentru a produce un efect direct, nu poate fi aplicată ca atare în cadrul unui litigiu care se poartă exclusiv între particulari.

⁴ Trebuie semnalate Hotărârea din 17 septembrie 2014, *Liivimaa Lihaveis* (C-562/12, EU:C:2014:2229), prezentată în rubrica IV.3, „Acțiunea în anulare”, Hotărârea din 30 aprilie 2014, *Pfleger și alții* (C-390/12, EU:C:2014:281), prezentată în rubrica VI.2, „Libertatea de stabilire și libera prestare a serviciilor”, Hotărârea din 30 ianuarie 2014, *Diakite* (C-285/12, EU:C:2014:39), prezentată în rubrica VII.2, „Politica privind dreptul de azil”, Avizul din 14 octombrie 2014 (1/13, EU:C:2014:2303), prezentat în rubrica IX, „Cooperarea judiciară în materie civilă”, Hotărârea din 18 martie 2014, *International Jet Management* (C-628/11, EU:C:2014:171), prezentată în rubrica X, „Transporturi”, Hotărârea din 8 aprilie 2014, *Digital Rights Ireland și alții* (C-293/12 și C-594/12, EU:C:2014:238) și Hotărârea din 13 mai 2014, *Google Spain și Google* (C-131/12, EU:C:2014:317), prezentate în rubrica XIII.2, „Protecția datelor cu caracter personal”.

⁵ Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 2002 de stabilire a unui cadru general de informare și consultare a lucrătorilor din Comunitatea Europeană (JO L 80, p. 29, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 120).

În continuare, Curtea a apreciat că articolul 27 din cartă, singur sau coroborat cu dispozițiile Directivei 2002/14/CE, nu poate fi invocat într-un litigiu între particulari în scopul de a lăsa neaplicată dispoziția națională contrară dreptului Uniunii, atunci când o dispoziție națională de transpunere a acestei directive este incompatibilă cu dreptul Uniunii. Astfel, Curtea a considerat că, pentru a produce efecte depline, articolul 27 din cartă trebuie precizat prin dispoziții de drept al Uniunii sau de drept național. Or, interdicția de a exclude din calculul efectivelor întreprinderii o categorie determinată de lucrători, prevăzută de Directiva 2002/14, nu poate fi dedusă, ca normă juridică direct aplicabilă, nici din cuprinsul articolului 27 din cartă, nici din explicațiile privind articolul menționat. Cu toate acestea, Curtea a evidențiat că partea lezată prin neconformitatea dreptului național cu dreptul Uniunii ar putea invoca jurisprudența provenită din Hotărârea Francovich și alții⁶ pentru a obține, dacă este cazul, reparația prejudiciului suferit.

La 10 iulie 2014, în Hotărârea *Julian Hernández și alții* (C-198/13, EU:C:2014:2055), Curtea a avut ocazia de a aduce precizări referitoare la *domeniul de aplicare al Cartei drepturilor fundamentale*⁷ în cadrul unei trimiteri preliminare privind articolul 20 din aceasta, precum și *cu privire la Directiva 2008/94 privind protecția lucrătorilor salariați în cazul insolvenței angajatorului*⁸. Trimiterea preliminară viza o reglementare națională potrivit căreia un salariat poate, ca efect al unei subrogări legale, să solicite direct unui stat membru, în anumite condiții, plata salariilor datorate în cursul procedurii de contestare a unei concedieri, atunci când angajatorul său nu a plătit aceste salarii și se află în stare de insolvență provizorie. Curtea a analizat dacă reglementarea națională intră în domeniul de aplicare al Directivei 2008/94 și dacă aceasta poate, prin urmare, să fie examinată în raport cu drepturile fundamentale garantate de Carta drepturilor fundamentale.

În această privință, Curtea a subliniat că, pentru ca o reglementare națională să fie considerată ca punând în aplicare dreptul Uniunii, în sensul articolului 51 din Carta drepturilor fundamentale, trebuie să existe o legătură între un act de drept al Uniunii și măsura națională în cauză, legătură care depășește proximitatea materiilor menționate sau efectele indirecte ale unei materii asupra celeilalte. Simplul fapt că o măsură națională aparține unui domeniu în care Uniunea dispune de competențe nu o poate plasa în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii și, prin urmare, nu poate atrage aplicabilitatea Cartei drepturilor fundamentale. Astfel, pentru a stabili dacă o măsură națională implică punerea în aplicare a dreptului Uniunii, trebuie să se verifice, printre alte elemente, dacă reglementarea națională în cauză are drept scop punerea în aplicare a unei dispoziții a dreptului Uniunii, caracterul respectivei reglementări și aspectul dacă aceasta urmărește alte obiective decât cele acoperite de dreptul Uniunii, chiar dacă este de natură să îl afecteze în mod indirect pe acesta din urmă, precum și problema dacă există o reglementare de drept al Uniunii specifică în materie sau de natură să îl afecteze.

În ceea ce privește reglementarea națională în cauză, Curtea a constatat că aceasta urmărește un alt obiectiv decât cel privind garantarea unei protecții minime a lucrătorilor salariați în cazul insolvenței angajatorului, vizat de Directiva 2008/94, și că acordarea indemnizației prevăzute de reglementarea națională nu este susceptibilă nici să afecteze, nici să limiteze protecția minimă prevăzută de directivă. Pe de altă parte, Curtea a considerat că articolul 11 din directivă, care prevede că directiva nu aduce atingere posibilității statelor membre de a introduce dispoziții mai favorabile lucrătorilor salariați, nu conferă statelor membre o astfel de posibilitate, ci se limitează să

⁶ Hotărârea Curții din 19 noiembrie 1991, *Francovich și Bonifaci/Italia* (C-6/90 și C-9/90, EU:C:1991:428).

⁷ În ceea ce privește domeniul de aplicare al cartei, trebuie semnalată Hotărârea din 30 aprilie 2014, *Pfleger și alții* (C-390/12, EU:C:2014:281), prezentată în rubrica VI.2. „Libertatea de stabilire și libera prestare a serviciilor”.

⁸ Directiva 2008/94/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2008 privind protecția lucrătorilor salariați în cazul insolvenței angajatorului (JO L 283, p. 36).

o recunoască. Prin urmare, reglementarea națională în cauză nu poate fi considerată ca intrând în domeniul de aplicare al directivei.

3. Principiile generale ale dreptului Uniunii

În Hotărârea *Kamino International Logistics și alții* (C-129/13, EU:C:2014:2041), pronunțată la 3 iulie 2014, Curtea a examinat *principiul respectării de către administrație a dreptului la apărare și a dreptului de a fi ascultat în cadrul aplicării Codului vamal*⁹. Cererea de decizie preliminară a fost formulată în cadrul unui litigiu privind doi comisionari în vamă care, în urma unui control al autorităților vamale, au fost vizați de două decizii de plată pentru recuperarea unei diferențe de taxă fără să fie ascultați în prealabil.

În această privință, Curtea a subliniat că principiul respectării de către administrație a dreptului la apărare și a dreptului care decurge din acesta, pentru orice persoană, de a fi ascultată înainte de adoptarea oricărei decizii care ar putea să aducă atingere intereselor sale, astfel cum se aplică acestea în cadrul Codului vamal, poate fi invocat în mod direct de particulari în fața instanțelor naționale. Astfel, obligația respectării principiului amintit revine administrațiilor statelor membre atunci când adoptă decizii care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, chiar dacă reglementarea aplicabilă nu prevede în mod expres o astfel de formalitate. În plus, atunci când destinatarul unei decizii, precum o decizie de plată, nu a fost ascultat de administrație, dreptul său la apărare este încălcat, chiar dacă acesta are posibilitatea de a-și susține poziția în cadrul unei etape ulterioare a contestației administrative, dacă reglementarea națională nu permite destinatarilor deciziilor menționate să obțină suspendarea executării acestora până la eventuala lor reformare. În orice caz, instanța națională, care are obligația de a asigura efectul deplin al dreptului Uniunii, poate să țină seama de faptul că o astfel de încălcare determină anularea deciziei numai dacă, în lipsa acestei neregularități, procedura respectivă ar fi putut avea un rezultat diferit.

II. Cetățenia Uniunii

În domeniul cetățeniei Uniunii, șase hotărâri merită o atenție deosebită. Prima hotărâre privește dreptul de intrare într-un stat membru, următoarele patru privesc dreptul de sejur al membrilor familiei unor cetățeni ai Uniunii, resortisanți ai unor state terțe, iar cea de a șasea hotărâre privește acordarea de prestații sociale unor cetățeni ai Uniunii care sunt inactivi din punct de vedere economic și nu sunt în căutarea unui loc de muncă.

În Hotărârea *McCarthy și alții* (C-202/13, EU:C:2014:2450), pronunțată la 18 decembrie 2014, Marea Cameră a Curții a apreciat că atât *articolul 35 din Directiva 2004/38*¹⁰, cât și *articolul 1 din Protocolul*

⁹ Regulamentul (CEE) nr. 2913/92 al Consiliului din 12 octombrie 1992 de instituire a Codului vamal comunitar (JO L 302, p. 1, Ediție specială, 02/vol. 5, p. 58), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2700/2000 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2000 (JO L 311, p. 17, Ediție specială, 02/vol. 13, p. 12).

¹⁰ Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, p. 77, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56, rectificare în JO L 229, p. 35, și în JO L 204, p. 28).

(nr. 20) *anexat la Tratatul UE*¹¹ nu permit unui stat membru ca, urmărind un scop de prevenție generală, să impună resortisanților unor state terțe, titulari ai unui „permis de ședere de membru de familie pentru un cetățean al Uniunii”, emis de autoritățile unui alt stat membru, obligația de a deține un permis de intrare pentru a putea intra pe teritoriul său.

Doamna McCarthy Rodriguez, resortisant columbian, locuiește în Spania împreună cu soțul său, domnul McCarthy, care are cetățenia britanică și cetățenia irlandeză. Pentru a putea intra în Regatul Unit, doamna McCarthy Rodriguez era obligată să solicite în prealabil eliberarea unui permis de familie de intrare, potrivit reglementării naționale aplicabile, condiție a cărei compatibilitate cu dreptul Uniunii a fost pusă în discuție de instanța de trimitere.

În hotărârea sa, Curtea, după ce a confirmat că soții sunt „destinatari” ai Directivei 2004/38, a amintit, în primul rând, că o persoană, membru al familiei unui cetățean al Uniunii, care se găsește într-o situație precum cea a doamnei McCarthy Rodriguez, nu este supusă obligației de a obține o viză sau unei obligații echivalente pentru a putea intra pe teritoriul statului membru de origine al acestui cetățean al Uniunii.

În plus, în ceea ce privește articolul 35 din Directiva 2004/38, care prevede că statele membre pot adopta măsurile necesare pentru a refuza, a anula sau a retrage orice drept conferit prin această directivă, în caz de abuz de drept sau fraudă¹², Curtea a considerat că măsurile adoptate în temeiul acestei dispoziții sunt supuse garanțiilor procedurale prevăzute de directivă și trebuie să se întemeieze pe o examinare individuală a speței. În această privință, faptul că un stat membru este confruntat cu un număr ridicat de cazuri de abuzuri de drept sau de fraudă nu poate justifica adoptarea unei măsuri care se întemeiază pe considerații de prevenție generală, cu excluderea oricărei aprecieri specifice a comportamentului propriu al persoanei în cauză. Astfel, asemenea măsuri, prin caracterul lor automat, ar permite statelor membre să lase neaplicate dispozițiile Directivei 2004/38 și ar încălca însăși substanța dreptului fundamental și individual al cetățenilor Uniunii la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre, precum și a drepturilor derivate de care beneficiază membrii familiei acestor cetățeni care nu au cetățenia unui stat membru.

În sfârșit, chiar dacă articolul 1 din Protocolul nr. 20 autorizează Regatul Unit să verifice dacă o persoană care dorește să intre pe teritoriul său îndeplinește efectiv condițiile impuse, această dispoziție nu permite respectivului stat membru să stabilească condițiile de intrare a persoanelor care dispun de un asemenea drept în temeiul dreptului Uniunii și în special să le impună condiții de intrare suplimentare sau alte condiții decât cele prevăzute de dreptul Uniunii.

În două hotărâri, Marea Cameră a Curții a avut ocazia de a interpreta *articolele 21 TFUE și 45 TFUE, precum și Directiva 2004/38 în ceea ce privește dreptul de ședere al membrilor familiei unui cetățean al Uniunii care au cetățenia unui stat terț*. La 12 martie 2014, în Hotărârea O. (C-456/12, EU:C:2014:135), Curtea a amintit, cu titlu introductiv, că Directiva 2004/38 nu are vocația de a conferi un drept de ședere derivat unui resortisant al unui stat terț, membru al familiei unui cetățean al Uniunii care locuiește în statul membru al cărui resortisant este. Cu toate acestea, într-o situație în care un cetățean al Uniunii a început sau și-a consolidat o viață de familie cu un resortisant al unui stat terț

¹¹ Protocolul (nr. 20) privind aplicarea anumitor aspecte ale articolului 26 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene în Regatul Unit și în Irlanda.

¹² Alte două hotărâri menționate în acest raport privesc chestiunea abuzului de drept: Hotărârea din 17 iulie 2014, *Torresi* (C-58/13 și C-59/13, EU:C:2014:2088), prezentată în rubrica VI.2, „Libertatea de stabilire și libera prestare a serviciilor”, și Hotărârea din 13 martie 2014, *SICES și alții* (C-155/13, EU:C:2014:145), prezentată în rubrica V, „Agricultură”.

cu ocazia unei șederi efective în alt stat membru decât cel al cărui resortisant este și se întoarce, cu membrul familiei sale, în statul său membru de origine în conformitate cu articolul 21 alineatul (1) TFUE, dispozițiile directivei se aplică prin analogie. Prin urmare, condițiile de acordare a unui drept de ședere derivat nu ar trebui să fie mai stricte decât cele prevăzute de această directivă atunci când cetățeanul Uniunii se stabilește într-un alt stat membru decât cel al cărui resortisant este¹³. Cu toate acestea, Curtea a subliniat că șederi de scurtă durată precum weekenduri sau vacanțe petrecute în alt stat membru decât cel al cărui resortisant este acest cetățean, chiar considerate împreună, nu îndeplinesc condițiile menționate.

În plus, Curtea a arătat că un resortisant al unui stat terț, care nu a avut, cel puțin parțial în timpul șederii în statul membru gazdă, calitatea de membru al familiei și nu a putut beneficia în acest stat membru de un drept de ședere derivat în temeiul articolelor citate anterior din Directiva 2004/38, nu se poate întemeia nici pe articolul 21 alineatul (1) TFUE pentru a obține un drept de ședere derivat la întoarcerea cetățeanului Uniunii respectiv în statul membru al cărui resortisant este.

În Hotărârea *S. și G.* (C-457/12, EU:C:2014:136), pronunțată la 12 martie 2014, Curtea a apreciat că dispozițiile Directivei 2004/38 nu se opun ca un stat membru să refuze acordarea dreptului de ședere unui resortisant al unui stat terț, membru al familiei unui cetățean al Uniunii, atunci când cetățeanul menționat este resortisant al respectivului stat membru și are reședința în acest stat, dar se deplasează periodic în alt stat membru în cadrul activităților sale profesionale. Astfel, dispozițiile din directiva amintită acordă un drept de ședere propriu în favoarea unui cetățean al Uniunii și un drept de ședere derivat în favoarea membrilor familiei sale numai atunci când cetățeanul menționat își exercită dreptul la liberă circulație stabilindu-se în alt stat membru decât cel al cărui resortisant este.

În schimb, Curtea, inspirându-se din interpretarea pe care a dat-o articolului 56 TFUE, reținută în Hotărârea *Carpenter*¹⁴, a considerat că articolul 45 TFUE conferă dreptul de ședere unui membru al familiei unui cetățean al Uniunii, resortisant al unui stat terț, atunci când cetățeanul menționat are reședința în acest stat și este resortisantul respectivului stat, dar se deplasează periodic în alt stat membru în calitate de lucrător, în condițiile în care refuzul unui drept de ședere în favoarea resortisantului statului terț respectiv are un efect disuasiv în privința exercitării efective a drepturilor pe care respectivul lucrător le are în temeiul articolului 45 TFUE. În această privință, Curtea a subliniat că împrejurarea că resortisantul statului terț respectiv se ocupă de copilul cetățeanului Uniunii poate constitui un element relevant care trebuie luat în considerare de către instanța de trimitere. Cu toate acestea, simplul fapt că ar putea părea preferabil ca o astfel de îngrijire să fie asumată de resortisantul unui stat terț, în speță mama soțului cetățeanului Uniunii, nu este suficient, el însuși, pentru a se constata un astfel de caracter disuasiv.

Curtea a avut de asemenea posibilitatea de a preciza, în Hotărârea *Reyes* (C-423/12, EU:C:2014:16), pronunțată la 16 ianuarie 2014, *noțiunea de membru al familiei aflat în întreținerea unui cetățean al Uniunii*. Litigiul principal era derulat între un resortisant filipinez, în vârstă de peste 21 de ani, pe de o parte, și Oficiul pentru Migrație suedez, pe de altă parte, și privea respingerea cererii persoanei interesate pentru eliberarea unui permis de ședere în Suedia, în calitate de membru al familiei mamei sale, resortisant german, și a partenerului acesteia, cetățean norvegian.

¹³ A se vedea în special articolul 7 alineatele (1) și (2) și articolul 16 din Directiva 2004/38, citată anterior, nota de subsol 10.

¹⁴ Hotărârea Curții din 11 iulie 2002, *Carpenter* (C-60/00, EU:C:2002:434).

În acest context, Curtea a amintit că, pentru ca un descendent direct al unui cetățean al Uniunii, care este în vârstă de 21 de ani sau mai mult, să poată fi considerat „în întreținerea” acestuia, trebuie dovedită existența unei situații de dependență reală în statul de origine sau de proveniență al membrului familiei în cauză. În schimb, nu este necesar să se determine motivele dependenței respective. Astfel, în împrejurările în care un cetățean al Uniunii plătește cu regularitate, o perioadă considerabilă, o sumă de bani unui descendent în linie directă în vârstă de 21 de ani sau mai mult, care îi este necesară acestuia din urmă pentru a face față nevoilor sale esențiale în statul de origine, articolul 2 punctul 2 litera (c) din Directiva 2004/38 nu permite unui stat membru să impună ca acest descendent să dovedească faptul că a încercat în van să găsească un loc de muncă sau să primească un ajutor de subzistență din partea autorităților din țara sa de origine și/sau că a încercat prin orice alt mijloc să își asigure subzistența. Astfel, cerința de a demonstra acest aspect suplimentar, care nu este ușor de efectuat în practică, poate face excesiv de dificilă posibilitatea acestui descendent de a beneficia de dreptul de ședere în statul membru gazdă.

Pe de altă parte, Curtea a precizat că faptul că un membru de familie, ca urmare a unor circumstanțe personale precum vârsta, calificările profesionale și starea de sănătate, este considerat că are perspective bune pentru a găsi un loc de muncă și, în plus, intenționează să lucreze în statul membru gazdă nu are nicio incidență asupra interpretării condiției de a se afla în întreținere, prevăzută în această dispoziție din Directiva 2004/38.

La 10 iulie 2014, tot în domeniul Directivei 2004/38, Curtea a interpretat, în Hotărârea *Ogieriakhi* (C-244/13, EU:C:2014:2068), noțiunea „reședință legală împreună cu cetățeanul Uniunii în cursul unei perioade neîntrerupte” prevăzută la articolul 16 alineatul (2) din aceasta. Întrebările preliminare își au originea într-o acțiune în despăgubire îndreptată împotriva Irlandei de către un resortisant al unui stat terț. Reclamantul din litigiul principal invoca prejudiciul suferit din cauza refuzului de acordare a dreptului de ședere ca urmare a separării de soția sa, cetățean al Uniunii. Refuzul ar fi avut loc în temeiul reglementării naționale care, în opinia reclamantului din litigiul principal, nu a transpus corect Directiva 2004/38.

În această cauză, Curtea a considerat că un resortisant al unei țări terțe care, într-o perioadă continuă de cinci ani anterioară datei transpunerii acestei directive, a avut reședința într-un stat membru, în calitate de soț al unui cetățean al Uniunii lucrător în statul membru respectiv, a dobândit dreptul de ședere permanentă prevăzut de Directiva 2004/38, chiar dacă în perioada respectivă soții au decis să se separe și au început să locuiască împreună cu alți parteneri, locuința ocupată de resortisantul menționat nemaifiind, din acel moment, nici asigurată, nici pusă la dispoziția acestuia din urmă de soțul său cetățean al Uniunii. Astfel, o interpretare a articolului 16 alineatul (2) din Directiva 2004/38, potrivit căreia pentru dobândirea dreptului de ședere permanentă obligația de a locui împreună cu cetățeanul Uniunii nu poate fi considerată îndeplinită decât în cazul specific în care soțul care locuiește împreună cu cetățeanul Uniunii în statul membru gazdă nu a încetat orice formă de conviețuire cu acesta din urmă, nu este coerentă cu obiectivul acestei directive, acela de a oferi o protecție juridică membrilor familiei cetățeanului Uniunii, și în special în raport cu drepturile recunoscute, în materie de ședere, în favoarea foștilor soți, în anumite condiții, în caz de divorț.

În plus, în speță, în măsura în care perioada de cinci ani, luată în considerare în scopul dobândirii dreptului de ședere permanentă, era anterioară datei transpunerii Directivei 2004/38, legalitatea șederii trebuia să fie apreciată în conformitate cu normele prevăzute la articolul 10 alineatul (3) din

Regulamentul nr. 1612/68¹⁵. În această privință, conform aprecierii Curții, condiția impusă de acest articol, aceea de a dispune de o locuință, nu impune ca membrul familiei în cauză să locuiască acolo în permanență, ci doar ca locuința de care dispune lucrătorul să poate fi considerată normală pentru găzduirea familiei sale. Respectarea acestei dispoziții trebuie apreciată doar la data la care resortisantul țării terțe a început conviețuirea cu soțul din Uniune în statul membru gazdă.

În sfârșit, Curtea a arătat că, în ceea ce privește dreptul la despăgubiri pentru încălcarea dreptului Uniunii de către statul membru, faptul că o instanță națională a apreciat că este necesar să adreseze o întrebare preliminară privind dreptul Uniunii în discuție nu trebuie considerat un factor decisiv pentru a determina existența unei încălcări vădite a acestui drept de către statul membru.

În cauza în care s-a pronunțat Hotărârea *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358), dată la 11 noiembrie 2014, Marea Cameră a Curții a examinat problema *dacă un stat membru poate exclude de la beneficiul prestațiilor de subzistență de tip necontributiv resortisanți ai altor state membre care sunt inactivi din punct de vedere economic, chiar dacă acestea ar fi acordate propriilor resortisanți care se află în aceeași situație*. În cauza principală era vizat un resortisant din România care nu intrase în Germania pentru a căuta un loc de muncă, ci solicitase prestațiile asigurării de bază pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă.

Răspunzând la întrebarea preliminară, Marea Cameră a Curții a constatat că „prestațiile speciale în numerar de tip necontributiv”, în sensul Regulamentului nr. 883/2004¹⁶, fac parte din noțiunea „prestații de asistență socială” în sensul articolului 24 alineatul (2) din Directiva 2004/38. Curtea a constatat că dispozițiile acesteia din urmă, precum și cele din Regulamentul nr. 883/2004¹⁷ nu se opun unei reglementări naționale care exclude resortisanți ai altor state membre de la beneficiul anumitor prestații sociale, deși aceste prestații sunt garantate resortisanților naționali care se află în aceeași situație, în măsura în care acești resortisanți ai altor state membre nu beneficiază de un drept de ședere în temeiul Directivei 2004/38 în statul membru gazdă. Potrivit Curții, pentru a avea acces la prestațiile sociale menționate mai sus, un cetățean al Uniunii nu poate pretinde o egalitate de tratament cu resortisanții statului membru gazdă decât dacă șederea sa pe teritoriul statului membru gazdă respectă condițiile Directivei 2004/38. Printre condițiile aplicabile cetățenilor Uniunii inactivi din punct de vedere economic, a căror durată a șederii în statul membru gazdă a fost mai mare de trei luni, dar mai mică de cinci ani, figurează obligația de a dispune, pentru ei și membrii familiei lor, de resurse suficiente¹⁸. În consecință, un stat membru are posibilitatea de a refuza acordarea de prestații sociale unor cetățeni ai Uniunii inactivi din punct de vedere economic care își exercită libertatea de circulație numai în scopul de a obține beneficiul ajutorului social al unui alt stat membru, deși nu dispun de suficiente resurse pentru a pretinde să beneficieze de un drept de ședere. În această privință, este necesar să se efectueze o examinare concretă a situației economice a fiecărei persoane interesate, fără a lua în considerare prestațiile sociale solicitate.

¹⁵ Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 11).

¹⁶ A se vedea articolul 70 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO L 166, p. 1, rectificare în JO L 200, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (UE) nr. 1244/2010 al Comisiei din 9 decembrie 2010 (JO L 338, p. 35).

¹⁷ Articolul 24 alineatul (1) din Directiva 2004/38 coroborat cu articolul 7 alineatul (1) litera (b) din aceasta și cu articolul 4 din Regulamentul nr. 883/2004.

¹⁸ A se vedea, printre altele, articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38.

III. Dispoziții instituționale

1. Temeiul juridic al actelor Uniunii

În cursul anului 2014, Curtea a pronunțat mai multe hotărâri cu privire la temeiul juridic al actelor Uniunii. Printre aceste hotărâri, trebuie semnalată o hotărâre în materia politicii transporturilor și cinci hotărâri privind acte ale Consiliului care vizează acorduri internaționale.

La 6 mai 2014, în Hotărârea *Comisia/Parlamentul European și Consiliul* (C-43/12, EU:C:2014:298), Marea Cameră a Curții a admis acțiunea în anulare pe care Comisia a introdus-o împotriva *Directivei 2011/82 privind schimbul transfrontalier de informații care permit identificarea persoanelor care au săvârșit o încălcare a normelor de circulație*¹⁹, apreciind că articolul 87 alineatul (2) TFUE constituie un temei juridic eronat.

Curtea a amintit, mai întâi, jurisprudența sa constantă potrivit căreia alegerea temeiului juridic al unui act al Uniunii trebuie să se întemeieze pe elemente obiective, care pot fi supuse unui control jurisdicțional, printre care figurează finalitatea și conținutul actului. Pe de altă parte, Curtea a amintit că, dacă, prin analiza actului în discuție, se dovedește că acesta urmărește o dublă finalitate sau că are o componentă dublă și dacă una dintre acestea poate fi identificată ca fiind principală ori preponderentă, iar cealaltă nu este decât accesorie, actul trebuie să aibă un temei juridic unic, și anume temeiul impus de finalitatea sau de componenta principală ori preponderentă.

În continuare, Curtea a constatat că obiectivul principal sau preponderent al acestei directive este îmbunătățirea siguranței rutiere. Astfel, în urma examinării conținutului respectivei directive și a derulării procedurii de schimb, între statele membre, a informațiilor menționate, Curtea apreciasse deja²⁰ că măsurile în cauză intră în principal în sfera politicii în domeniul transporturilor, întrucât permit îmbunătățirea siguranței transporturilor, și că directiva respectivă nu este legată în mod direct de obiectivele cooperării polițienești. Curtea a dedus din aceasta că Directiva 2011/82 ar fi trebuit să fie adoptată în temeiul articolului 91 alineatul (1) litera (c) TFUE și că nu a putut fi valabil adoptată în temeiul articolului 87 alineatul (2) TFUE care vizează, printre altele, schimbul de informații relevante în sensul cooperării menționate.

În ceea ce privește actele care vizează acordurile internaționale, prin Hotărârea *Comisia/Consiliul* (C-377/12, EU:C:2014:1903), pronunțată la 11 iunie 2014, Marea Cameră a Curții a anulat *Decizia 2012/272 a Consiliului privind semnarea unui acord-cadru de parteneriat și cooperare între Uniunea Europeană și statele sale membre, pe de o parte, și Republica Filipine, pe de altă parte*²¹. Având în vedere că acordul-cadru vizat de decizia menționată prevede o cooperare și un parteneriat concepute în special pentru a avea în vedere nevoile Filipinelor ca țară în curs de dezvoltare, Comisia adoptase, în vederea semnării acordului-cadru, o propunere de decizie întemeiată pe articolele 207 TFUE și 209 TFUE privind politica comercială comună și, respectiv, cooperarea pentru dezvoltare. În schimb, Consiliul, considerând că cooperarea și parteneriatul prevăzute de acordul-cadru în cauză

¹⁹ Directiva 2011/82/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 de facilitare a schimbului transfrontalier de informații privind încălcările normelor de circulație care afectează siguranța rutieră (JO L 288, p. 1).

²⁰ Hotărârea Curții din 9 septembrie 2004, *Spania și Finlanda/Parlamentul European și Consiliul* (C-184/02 și C-223/02, EU:C:2004:497).

²¹ Decizia 2012/272/UE a Consiliului din 14 mai 2012 privind semnarea, în numele Uniunii, a Acordului-cadru de parteneriat și cooperare între Uniunea Europeană și statele sale membre, pe de o parte, și Republica Filipine, pe de altă parte (JO L 134, p. 3).

ar prezenta un caracter global și nu s-ar reduce doar la domeniul „cooperare pentru dezvoltare”, reținuse de asemenea ca temeuri juridice, pe lângă aceste articole, articolul 79 alineatul (3) TFUE, articolele 91 TFUE și 100 TFUE și articolul 191 alineatul (4) TFUE referitoare la readmisia resortisanților țărilor terțe, la transporturi și, respectiv, la mediu. Adăugarea acestor temeuri juridice a determinat aplicarea Protocoalelor nr. 21 și nr. 22 din Tratatul FUE privind, pe de o parte, poziția Regatului Unit și a Irlandei cu privire la spațiul de libertate, securitate și justiție și, pe de altă parte, poziția Danemarcei, potrivit cărora aceste state membre nu participă la semnarea și la încheierea, de către Consiliu, a acordurilor internaționale ale Uniunii potrivit titlului V din partea a treia a Tratatului FUE, cu excepția cazului în care notifică intenția lor de participare.

În acest context, având pentru prima dată ocazia de a se pronunța cu privire la domeniul de aplicare al articolului 209 TFUE, Curtea, confirmând jurisprudența sa anterioară Tratatului de la Lisabona²², a precizat că, potrivit articolului 208 TFUE, politica Uniunii în domeniul cooperării pentru dezvoltare nu se limitează la măsurile care vizează în mod direct eradicarea sărăciei, ci, pentru a atinge acest obiectiv primordial, urmărește de asemenea alte obiective menționate la articolul 21 alineatul (2) TUE, precum cel care constă în promovarea dezvoltării durabile pe plan economic, social și de mediu a țărilor în curs de dezvoltare. În această privință, Curtea a constatat că, întrucât eradicarea sărăciei prezintă multiple aspecte, realizarea acestor obiective presupune, potrivit Declarației comune a Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre privind politica de dezvoltare a Uniunii din 2006²³, punerea în aplicare a unei serii de activități de dezvoltare care vizează, printre altele, reformele economice și sociale, justiția socială, accesul echitabil la serviciile publice, prevenirea conflictelor, mediul, gestionarea durabilă a resurselor naturale, migrația și dezvoltarea.

La 24 iunie 2014, prin Hotărârea *Parlamentul European/Consiliul* (C-658/11, EU:C:2014:2025), Marea Cameră a Curții a admis acțiunea în anulare formulată de Parlamentul European și îndreptată împotriva *Deciziei 2011/640/PESC a Consiliului privind semnarea și încheierea Acordului între Uniunea Europeană și Republica Mauritius*²⁴ (denumit în continuare „Acordul UE-Mauritius”).

În primul rând, Curtea a considerat nefondat motivul potrivit căruia Parlamentul European a arătat că împrejurarea că Acordul UE-Mauritius urmărește, cel puțin în mod accesoriu, alte finalități decât cele care intră în domeniul PESC este suficientă pentru a exclude faptul că decizia menționată intră exclusiv în domeniul acestei politici în sensul articolului 218 alineatul (6) TFUE, astfel încât Parlamentul European trebuia să fie implicat în adoptarea deciziei. În această privință, Curtea a arătat că articolul 218 alineatul (6) TFUE stabilește o simetrie între procedura de adoptare a măsurilor Uniunii pe plan intern și procedura de adoptare a acordurilor internaționale, în scopul de a garanta că, în raport cu un anumit domeniu, Parlamentul European și Consiliul dispun de aceleași competențe, cu respectarea echilibrului instituțional prevăzut de tratate. În aceste condiții, tocmai pentru a supraveghea respectarea efectivă a acestei simetrii, regula potrivit căreia temeiul juridic material al unui act este cel care determină procedurile care trebuie urmate pentru adoptarea acestuia este valabilă nu doar pentru procedurile prevăzute pentru adoptarea unui

²² Hotărârea din 3 decembrie 1996, *Portugalia/Consiliul* (C-268/94, EU:C:1996:461).

²³ A se vedea în special punctul 12 din Declarația comună a Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre reuniți în cadrul Consiliului, al Parlamentului European și al Comisiei privind politica de dezvoltare a Uniunii Europene, intitulată „Consensul european” (JO 2006, C 46, p. 1).

²⁴ Decizia 2011/640/PESC a Consiliului din 12 iulie 2011 privind semnarea și încheierea Acordului între Uniunea Europeană și Republica Mauritius privind condițiile pentru transferul persoanelor suspectate de piraterie și al bunurilor confiscate asociate acestora, de la forțele navale aflate sub comanda Uniunii Europene către Republica Mauritius, precum și privind condițiile aplicabile, ulterior transferului, persoanelor suspectate de piraterie (JO L 254, p. 1).

act intern, ci și pentru cele aplicabile încheierii acordurilor internaționale. În consecință, în cadrul procedurii de încheiere a unui acord internațional conform articolului 218 TFUE, temeiul juridic material al deciziei referitoare la încheierea acordului este cel care determină tipul de procedură aplicabilă potrivit alineatului (6) al acestei dispoziții. În speță, întrucât decizia Consiliului are în mod valabil exclusiv un temei juridic material care intră în domeniul PESC, aceasta putea fi adoptată, în temeiul respectivei dispoziții, fără aprobarea și fără consultarea Parlamentului European.

În schimb, Curtea a admis un alt motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 218 alineatul (1) TFUE care instituie o obligație de a informa Parlamentul European cu privire la toate etapele procedurii de negociere și de încheiere a acordurilor internaționale. În speță, Parlamentul European nu fusese informat de îndată și, prin urmare, Consiliul încălcăse acest articol. Or, dat fiind că respectiva normă procedurală constituie o normă fundamentală, încălcarea sa determină nulitatea actului viciat în acest mod, implicarea Parlamentului European în procesul decizional fiind reflectarea, la nivelul Uniunii, a unui principiu democratic fundamental, potrivit căruia popoarele participă la exercitarea puterii prin intermediul unei adunări reprezentative.

Cu toate acestea, ținând seama de faptul că anularea deciziei atacate ar putea împiedica derularea operațiunilor efectuate pe baza Acordului UE-Mauritius, Curtea a menținut efectele deciziei anulate.

În cauza în care s-a pronunțat Hotărârea *Comisia/Consiliul* (C-114/12, EU:C:2014:2151), la 4 septembrie 2014, Marea Cameră a Curții a anulat *decizia Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre de autorizare a participării comune a Uniunii și a statelor sale membre la negocierile referitoare la Convenția Consiliului Europei privind protecția drepturilor organismelor de radiodifuziune*. Potrivit Comisiei, Uniunea are competență externă exclusivă în domeniul convenției avute în vedere, potrivit articolului 3 alineatul (2) TFUE și, prin urmare, participarea comună trebuia să fie exclusă.

Curtea a confirmat această teză având în vedere că acordul în cauză face parte dintre acordurile, menționate la acest din urmă articol, care pot aduce atingere normelor comune adoptate pentru realizarea obiectivelor tratatelor. În speță, conținutul negocierilor în vederea încheierii unei convenții a Consiliului Europei referitoare la protecția drepturilor conexe ale organismelor de radiodifuziune intră într-un domeniu acoperit în mare măsură de norme comune ale Uniunii. Astfel, rezultă din Directivele 93/83²⁵, 2001/29²⁶, 2004/48²⁷, 2006/115²⁸ și 2006/116²⁹ că drepturile menționate fac, în dreptul Uniunii, obiectul unui cadru juridic armonizat care urmărește în special asigurarea bunei funcționări a pieței interne și care a instituit un regim de protecție ridicată și omogenă în favoarea organismelor de radiodifuziune.

²⁵ Directiva 93/83/CEE a Consiliului din 27 septembrie 1993 privind coordonarea anumitor norme referitoare la dreptul de autor și drepturile conexe aplicabile difuzării de programe prin satelit și retransmisiei prin cablu (JO L 248, p. 15, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 134).

²⁶ Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230).

²⁷ Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală (JO L 157, p. 45, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 56).

²⁸ Directiva 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe în domeniul proprietății intelectuale (JO L 376, p. 28, Ediție specială, 17/vol. 3, p. 14).

²⁹ Directiva 2006/116/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind durata de protecție a drepturilor de autor și a anumitor drepturi conexe (versiune codificată) (JO L 372, p. 12, Ediție specială, 17/vol. 3, p. 7).

Or, în măsura în care existența unei competențe externe de natură exclusivă a Uniunii trebuie să se întemeieze pe concluziile deduse dintr-o analiză concretă a relației care există între acordul internațional preconizat și dreptul Uniunii în vigoare, împrejurarea că respectivul cadru juridic din domeniul de drept al Uniunii vizat a fost instituit prin instrumente juridice diferite nu este de natură să repună în discuție temeinicia acestei abordări. Astfel, aprecierea existenței unui risc de a se aduce atingere unor nome comune ale Uniunii sau de a se modifica domeniul de aplicare al acestora prin angajamente internaționale nu poate să depindă de o distincție artificială întemeiată pe prezența sau pe absența unor astfel de norme în unul și același instrument de drept al Uniunii.

La 7 octombrie 2014, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea *Germania/Consiliul* (C-399/12, EU:C:2014:2258), Marea Cameră a Curții a respins acțiunea în anulare formulată de Germania și îndreptată împotriva *Deciziei Consiliului din 18 iunie 2012 de stabilire a poziției care urmează a fi adoptată în numele Uniunii Europene în privința anumitor rezoluții ce vor fi votate în cadrul Organizației Internaționale a Viei și Vinului* (denumită în continuare „OIV”).

Prin motivul unic al acțiunii, întemeiat pe încălcarea articolului 218 alineatul (9) TFUE, care constituie temeiul juridic al deciziei atacate, Germania, susținută de mai multe state membre, a arătat, pe de o parte, că această dispoziție nu este aplicabilă în contextul unui acord internațional, precum Acordul OIV, care a fost încheiat de state membre, iar nu de Uniune, și, pe de altă parte, că numai actele de drept internațional obligatorii pentru Uniune constituie „acte cu efecte juridice” în sensul dispoziției menționate.

Curtea a arătat mai întâi că modul de redactare a articolului 218 alineatul (9) TFUE nu se opune ca Uniunea să adopte o decizie de stabilire a unei poziții care urmează să fie adoptată în numele său într-un organism creat printr-un acord internațional la care nu este parte. În această privință, Curtea a subliniat în special că decizia de stabilire a poziției statelor membre, care sunt totodată state membre ale OIV, intră în domeniul politicii agricole comune și, mai precis, organizarea comună a piețelor vitivinicole, un domeniu reglementat pe scară largă de legiuitorul Uniunii în temeiul competenței sale întemeiate pe articolul 43 TFUE. Prin urmare, atunci când domeniul vizat privește acest tip de competență a Uniunii, lipsa participării Uniunii la acordul internațional în cauză nu o împiedică să își exercite această competență prin stabilirea, în cadrul instituțiilor sale, a unei poziții care urmează să fie adoptată în numele său în organismul creat prin acest acord, în special prin intermediul statelor membre părți la acordul respectiv, care acționează în mod solidar în interesul său.

În continuare, Curtea a verificat dacă recomandările care trebuie adoptate de OIV, care, în speță, privesc noi practici oenologice, metode de analiză care permit stabilirea compoziției produselor din sectorul vitivinicol sau specificații de puritate și de identificare a substanțelor utilizate în cadrul unor astfel de practici, constituie „acte cu efecte juridice”, în sensul articolului 218 alineatul (9) TFUE. În această privință, Curtea a arătat că recomandările menționate au ca obiect contribuția la realizarea obiectivelor acestei organizații și, ca urmare a încorporării lor în dreptul Uniunii în temeiul articolului 120f litera (a), al articolului 120g și al articolului 158a alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1234/2007³⁰, precum și al articolului 9 alineatul (1) primul paragraf din

³⁰ Regulamentul (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului din 22 octombrie 2007 de instituire a unei organizări comune a piețelor agricole și privind dispoziții specifice referitoare la anumite produse agricole (Regulamentul unic OCP) (JO L 299, p. 1).

Regulamentul nr. 606/2009³¹, au efecte juridice, în sensul articolului 218 alineatul (9) TFUE. Prin urmare, chiar dacă nu este parte la acordul OIV, Uniunea este abilitată să stabilească o poziție care urmează să fie adoptată în numele său cu privire la aceste recomandări, ținând seama de incidența lor directă asupra acquis-ului Uniunii în domeniul respectiv.

În cauzele în care s-a pronunțat Hotărârea *Parlamentul European și Comisia/Consiliul* (C-103/12 și C-165/12, EU:C:2014:2400), la 26 noiembrie 2014, Marea Cameră a Curții a anulat *Decizia 2012/19 privind adoptarea, în numele Uniunii Europene, a declarației privind acordarea de posibilități de pescuit în apele Uniunii Europene navelor de pescuit aflate sub pavilionul Republicii Bolivariene a Venezuelei în zona economică exclusivă din largul coastei Guyanei Franceze*³². Potrivit reclamantelor, această decizie nu trebuia să fie adoptată în temeiul articolului 43 alineatul (3) TFUE coroborat cu articolul 218 alineatul (6) litera (b) TFUE, ci în temeiul articolului 43 alineatul (2) TFUE coroborat cu articolul 218 alineatul (6) litera (a) punctul (v) TFUE.

Curtea a subscris la argumentația reclamantelor, subliniind că adoptarea măsurilor prevăzute la articolul 43 alineatul (2) TFUE, referitoare la punerea în aplicare a politicii agricole comune, implică o decizie politică care trebuie să fie rezervată legiuitorului Uniunii. În schimb, adoptarea măsurilor privind stabilirea și repartizarea posibilităților de pescuit, conform articolului 43 alineatul (3) TFUE, nu necesită o asemenea apreciere din moment ce astfel de măsuri au în principal un caracter tehnic și se consideră că sunt luate pentru executarea dispozițiilor adoptate în temeiul alineatului (2) al aceluiași articol.

În plus, referindu-se la Convenția Națiunilor Unite privind dreptul mării (denumită în continuare „Convenția de la Montego Bay”) ³³ și la condițiile stabilite care permit unui stat de coastă să autorizeze alte state să exploateze resurse vii în zona sa economică exclusivă, Curtea a concluzionat că acceptarea de către statul interesat a ofertei statului de coastă constituie un acord în sensul acestei convenții. Prin urmare, declarația în litigiu, referitoare la atribuirea unor posibilități de pescuit, oferită de Uniune, în locul statului de coastă, Republicii Bolivariene a Venezuelei care a consimțit în acest sens, reprezintă un acord.

În ceea ce privește problema dacă această declarație intră în competența rezervată legiuitorului Uniunii, Curtea a constatat că respectiva declarație are ca obiect stabilirea unui cadru general, în vederea autorizării navelor de pescuit care arborează pavilionul venezuelean să pescuiască în zona economică exclusivă a unui stat de coastă. În consecință, oferta nu este o măsură tehnică sau de executare, ci, dimpotrivă, o măsură care presupune adoptarea unei decizii autonome care trebuie luată având în vedere interesele politice pe care le urmărește Uniunea, în special în cadrul politicii în domeniul pescuitului. O astfel de declarație face parte dintr-un domeniu de competență care intră în competența legiuitorului Uniunii și intră, așadar, în domeniul de aplicare al articolului 43 alineatul (2) TFUE, iar nu al articolului 43 alineatul (3) TFUE. În plus, întrucât reprezintă de asemenea

³¹ Regulamentul (CE) nr. 606/2009 al Comisiei din 10 iulie 2009 de stabilire a anumitor norme de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 479/2008 al Consiliului în privința categoriilor de produse viticole, a practicilor oenologice și a restricțiilor care se aplică acestora (JO L 193, 24.7.2009, p. 1).

³² Decizia 2012/19/UE a Consiliului din 16 decembrie 2011 privind adoptarea, în numele Uniunii Europene, a declarației privind acordarea de posibilități de pescuit în apele Uniunii Europene navelor de pescuit aflate sub pavilionul Republicii Bolivariene a Venezuelei în zona economică exclusivă din largul coastei Guyanei Franceze (JO L 6, p. 8).

³³ Convenția Națiunilor Unite privind dreptul mării, semnată la Montego Bay la 10 decembrie 1982, aprobată în numele Comunității Europene prin Decizia 98/392/CE a Consiliului din 23 martie 1998 (JO L 179, p. 1, Ediție specială, 04/vol. 4, p. 103).

un element constitutiv al unui acord internațional, declarația menționată intră sub incidența articolului 218 alineatul (6) litera (a) punctul (v) TFUE.

Deși a admis acțiunile, ținând seama de existența unor motive importante de securitate juridică, Curtea a decis totuși să mențină efectele deciziei până la intrarea în vigoare a unei noi decizii întemeiate pe temeiul juridic adecvat.

2. Instituții și organisme ale Uniunii

În ceea ce privește competențele instituțiilor și organismelor Uniunii, trebuie semnalate două hotărâri: prima privește competențele Autorității Europene pentru Valori Mobiliare și Piețe (denumită în continuare „AEVMP”), iar cea de a doua privește competența de executare a Comisiei.

În Hotărârea *Regatul Unit/Parlamentul European și Consiliul* (C-270/12, EU:C:2014:18), pronunțată la 22 ianuarie 2014, era în discuție *conformitatea cu dreptul Uniunii a dreptului AEVMP de a interveni de urgență pe piețele financiare ale statelor membre pentru a reglementa vânzarea în lipsă*. Pronunțându-se asupra unei acțiuni în anulare formulate de Regatul Unit împotriva articolului 28 din Regulamentul nr. 236/2012³⁴ care prevede un astfel de drept al AEVMP, Marea Cameră a Curții a apreciat că această dispoziție nu este contrară dreptului Uniunii.

În primul rând, Curtea a înlăturat critica potrivit căreia competențele conferite AEVMP le depășesc pe cele care pot fi delegate de instituțiile Uniunii altor entități³⁵. Astfel, pe de o parte, AEVMP nu este autorizată să ia măsuri decât dacă acestea răspund unor amenințări la adresa funcționării normale și a integrității piețelor financiare sau a stabilității sistemului financiar din Uniune și există implicații transfrontaliere. Această intervenție este, în plus, subordonată condiției ca nicio autoritate națională să nu fi luat măsuri pentru contracararea amenințărilor sau, dacă acestea au fost luate, ca respectivele măsuri să nu se dovedească adecvate pentru a le contracara. Pe de altă parte, AEVMP trebuie să verifice dacă măsurile pe care această autoritate le adoptă pot contracara în mod semnificativ o astfel de amenințare sau pot îmbunătăți capacitatea autorităților naționale de a monitoriza amenințarea. În sfârșit, marja de apreciere a AEVMP este limitată atât prin obligația de consultare a Comitetului european pentru risc sistemic, cât și prin caracterul temporar al măsurilor autorizate.

În al doilea rând, Curtea a respins teza Regatului Unit potrivit căreia, în temeiul Hotărârii *Romano*³⁶, ar fi inadmisibil să se confere unui organism, precum AEVMP, capacitatea de a adopta acte normative. În această privință, Curtea a amintit că cadrul instituțional instituit prin Tratatul FUE, și în special articolul 263 primul paragraf TFUE și articolul 277 TFUE, permite organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii să adopte acte cu caracter general.

În al treilea rând, potrivit Curții, articolul 28 din Regulamentul nr. 236/2012 nu este incompatibil cu regimul delegărilor prevăzut la articolele 290 TFUE și 291 TFUE. Astfel, această dispoziție nu poate fi considerată izolat, ci înțeleasă ca făcând parte dintr-un ansamblu de norme care vizează atribuirea în favoarea autorităților naționale competente și a AEVMP a unor competențe de intervenție pentru a face față unor evoluții nefavorabile care amenință stabilitatea financiară în cadrul Uniunii și încrederea piețelor.

³⁴ Regulamentul (UE) nr. 236/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 martie 2012 privind vânzarea în lipsă și anumite aspecte ale swapurilor pe riscul de credit (JO L 86, p. 1).

³⁵ Hotărârea Curții din 13 iunie 1958, *Meroni/Înalta Autoritate* (C-9/56, EU:C:1958:7).

³⁶ Hotărârea Curții din 14 mai 1981, *Romano* (C-98/80, EU:C:1981:104).

În sfârșit, Curtea a constatat că articolul 114 TFUE constituie un temei juridic adecvat pentru adoptarea articolului 28 din Regulamentul nr. 236/2012. În această privință, Curtea a arătat că nimic din modul de redactare a articolului 114 TFUE nu permite să se concluzioneze că măsurile adoptate în temeiul acestei dispoziții trebuie să se limiteze numai la statele membre. Pe de altă parte, această dispoziție poate fi utilizată numai în cazul în care actul care este adoptat în temeiul respectivei dispoziții are ca scop îmbunătățirea condițiilor pentru instituirea și funcționarea pieței interne inclusiv în domeniul financiar. Articolul 28 din Regulamentul nr. 236/2012 îndeplinește aceste condiții atât timp cât, prin intermediul dispoziției menționate, legiuitorul Uniunii urmărește să armonizeze mijloacele de combatere a riscurilor potențiale ale vânzării în lipsă și a swapurilor pe riscul de credit și o mai bună coordonare și o coerență sporită între statele membre în situațiile excepționale în care trebuie luate măsuri.

În Hotărârea *Parlamentul European/Comisia* (C-65/13, EU:C:2014:2289), din 15 octombrie 2014, Curtea a respins acțiunea în anulare a Parlamentului European cu privire la respectarea de către Comisie a limitelor competenței sale de executare la adoptarea *Deciziei 2012/733 privind instituirea EUROpean Employment Services (EURES), adoptată pentru punerea în aplicare a Regulamentului nr. 492/2011³⁷ privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Uniunii³⁸.*

Curtea a amintit mai întâi că competența de executare a Comisiei trebuie să fie limitată atât prin articolul 291 alineatul (2) TFUE, cât și prin regulamentul menționat. Astfel, un act de punere în aplicare precizează un act legislativ în cazul în care dispozițiile actului de punere în aplicare respectă obiectivele esențiale urmărite de actul legislativ și dacă aceste dispoziții sunt necesare sau utile pentru punerea în aplicare uniformă a actului legislativ, fără să îl completeze sau să îl modifice. În speță, Curtea a constatat că decizia atacată urmărește, asemenea Regulamentului nr. 492/2011, să faciliteze mobilitatea geografică transfrontalieră a lucrătorilor, asigurând, în cadrul unei acțiuni comune, și anume EURES, transparența și schimbul de informații pe piețele europene ale forței de muncă. În continuare, Curtea a constatat că dispozițiile acestei decizii sunt conforme cu obiectivul menționat. Pe de altă parte, potrivit Curții, coordonarea politicilor pentru ocuparea forței de muncă ale statelor membre, care se caracterizează printr-un schimb de informații despre problemele și datele referitoare la libera circulație și la încadrarea în muncă, face parte dintre măsurile necesare pentru punerea în aplicare a Regulamentului nr. 492/2011.

În special, articolul 11 alineatul (1) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 492/2011 atribuie Comisiei competența de a elabora norme de funcționare pentru o acțiune comună, precum EURES, între Comisie și statele membre, în ceea ce privește compensarea cererilor și a ofertelor de locuri de muncă în cadrul Uniunii, precum și plasarea lucrătorilor care rezultă din aceasta. Instituirea unui Consiliu de administrație EURES și atribuirea unui rol consultativ acestuia intră în acest cadru, fără să îl completeze sau să îl modifice, întrucât acestea nu urmăresc decât să asigure funcționarea eficientă a acțiunii comune. Pe baza acestor considerații, Curtea a constatat că Comisia nu a depășit limitele competenței sale de executare.

³⁷ Decizia de punere în aplicare 2012/733/UE a Comisiei din 26 noiembrie 2012 de punere în aplicare a Regulamentului (UE) nr. 492/2011 al Parlamentului European și al Consiliului cu privire la compensarea ofertelor și a cererilor de locuri de muncă și reinstituirea EURES (EUROpean Employment Services) (JO L 328, p. 21).

³⁸ Regulamentul (UE) nr. 492/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 aprilie 2011 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Uniunii (JO L 141, p. 1).

3. Accesul la documente

În materia accesului publicului la documente, trebuie să se semnaleze Hotărârea *Consiliul/in 't Veld* (C-350/12 P, EU:C:2014:2039), pronunțată la 3 iulie 2014, prin care Curtea a confirmat, în recurs, o hotărâre a Tribunalului³⁹ prin care s-a admis în parte acțiunea în anulare formulată de un membru al Parlamentului European împotriva unei decizii a Consiliului prin care i s-a refuzat accesul integral la avizul Serviciului său juridic cu privire la inițierea negocierilor dintre Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii în vederea încheierii unui acord asupra transferului de date de mesagerie financiară în scopul prevenirii terorismului (Acordul „SWIFT”).

În această privință, Curtea a amintit mai întâi că, atunci când o instituție aplică una dintre excepțiile prevăzute la articolul 4 alineatele (2) și (3) din Regulamentul nr. 1049/2001⁴⁰, acesteia îi revine obligația de a pune în balanță interesul specific care trebuie protejat prin nedivulgarea documentului vizat și în special interesul general de a face accesibil acest document, având în vedere avantajele care rezultă dintr-o transparență sporită, și anume o mai bună participare a cetățenilor la procesul decizional, precum și o mai mare legitimitate, eficacitate și responsabilitate a administrației față de cetățeni într-un sistem democratic. Deși aceste considerații au o relevanță deosebită în cazurile în care instituția acționează în calitate de legiuitor, activitatea fără caracter legislativ a instituțiilor nu se află totuși în afara domeniului de aplicare al Regulamentului nr. 1049/2001.

În ceea ce privește excepția aferentă consultanței juridice, prevăzută la articolul 4 alineatul (2) a doua liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, examinarea care trebuie efectuată de o instituție atunci când i se solicită divulgarea unui document trebuie să se desfășoare în mod obligatoriu în trei etape, corespunzătoare celor trei criterii prevăzute de această dispoziție. Astfel, într-o primă etapă, instituția trebuie să se asigure că documentul a cărui divulgare se solicită se referă într-adevăr la un aviz juridic. Într-o a doua etapă, instituția trebuie să examineze dacă divulgarea părților din documentul în cauză identificate ca referindu-se la o consultanță juridică ar presupune existența unui risc previzibil în mod rezonabil, iar nu pur ipotetic, de a se aduce atingere protecției de care trebuie să beneficieze această consultanță juridică. În sfârșit, într-o a treia și ultimă etapă, în cazul în care instituția consideră că divulgarea documentului ar aduce atingere protecției datorate consultanței juridice, îi revine obligația să verifice că nu există un interes public superior care să justifice această divulgare.

4. Dispoziții financiare

În cauza în care s-a pronunțat Hotărârea *Nencini/Parlamentul European* (C-447/13 P, EU:C:2014:2372), la 13 noiembrie 2014, Curtea era sesizată de un fost membru al Parlamentului European cu un recurs având ca obiect hotărârea prin care Tribunalul a respins acțiunea prin care se solicita, printre altele, anularea *deciziei Parlamentului European privind recuperarea unor sume pe care recurentul le încasase pentru rambursarea unor cheltuieli de călătorie și de asistență parlamentară și care fuseseră plătite fără a fi datorate, precum și anularea notei de debit aferente*⁴¹. În susținerea recursului, recurentul a susținut, printre altele, că Tribunalul a încălcat normele de prescripție aplicabile.

³⁹ Hotărârea Tribunalului din 4 mai 2012, *In 't Veld/Consiliul* (T-529/09, EU:T:2012:215).

⁴⁰ Regulamentul (CE) nr. 1049/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2001 privind accesul public la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei (JO L 145, p. 43, Ediție specială, 01/vol. 3, p. 76).

⁴¹ Hotărârea Tribunalului din 4 iunie 2013, *Nencini/Parlamentul European* (T-431/10 și T-560/10, EU:T:2013:290).

Curtea a constatat că nici Regulamentul nr. 1605/2002 (regulamentul financiar)⁴², nici Regulamentul nr. 2342/2002 (regulamentul de punere în aplicare)⁴³ nu precizează termenul în care o notă de debit trebuie să fie comunicată începând de la data faptului generator în cauză. Curtea a declarat că, în pofida acestui fapt, principiul securității juridice impune, în condițiile tăcerii textelor aplicabile, ca instituția în cauză să efectueze comunicarea respectivă într-un termen rezonabil. În această privință, având în vedere termenul de prescripție de cinci ani prevăzut la articolul 73a din regulamentul financiar, termenul de comunicare a unei note de debit trebuie să fie prezumat nerezonabil atunci când comunicarea în cauză intervine după o perioadă de cinci ani de la data la care instituția a fost în mod normal în măsură să își invoce creanța. O asemenea prezumție poate fi răsturnată numai dacă instituția în cauză dovedește că, în pofida eforturilor pe care le-a depus, întârzierea acțiunii este imputabilă comportamentului debitorului, în special manevrelor sale dilatorii sau relei-credințe a acestuia. În lipsa unei asemenea probe, trebuie, prin urmare, să se constate că instituția nu și-a îndeplinit obligațiile care îi reveneau în temeiul principiului termenului rezonabil.

IV. Contenciosul Uniunii

În cursul anului 2014, Curtea a avut ocazia să se pronunțe asupra mai multor aspecte ale contenciosului Uniunii, care vizează atât trimiterea preliminară, cât și anumite acțiuni directe.

1. Trimiterea preliminară

În Hotărârea A (C-112/13, EU:C:2014:2195), pronunțată la 11 septembrie 2014, care privește domeniul cooperării judiciare în materie civilă⁴⁴, Curtea a avut ocazia să stabilească dacă articolul 267 TFUE se opune unei reglementări naționale potrivit căreia instanțele ordinare de apel sau de ultim grad de jurisdicție sunt ținute, atunci când apreciază că o lege națională este contrară cartei, să sesizeze, în cadrul procedurii pendinte în fața lor, Curtea Constituțională cu o cerere de anulare generală a legii în cauză, în loc să se limiteze să îi înlăture aplicarea în speță.

Amintind principiile stabilite în cauza *Melki și Abdeli*⁴⁵, Curtea a apreciat că dreptul Uniunii, în special articolul 267 TFUE, trebuie interpretat în sensul că se opune unei astfel de reglementări naționale în măsura în care caracterul prioritar al acestei proceduri are drept consecință, fie anterior introducerii unei asemenea cereri la instanța națională competentă să exercite controlul de constituționalitate a legilor, fie, după caz, ulterior deciziei acestei instanțe, împiedicarea respectivelor instanțe ordinare să își exercite posibilitatea sau să își îndeplinească obligația de a sesiza Curtea cu întrebări preliminare.

În această privință, Curtea a arătat că, atunci când procedura incidentală de control al constituționalității privește o lege națională al cărei conținut se limitează la transpunerea

⁴² Regulamentul (CE, Euratom) nr. 1605/2002 al Consiliului din 25 iunie 2002 privind regulamentul financiar aplicabil bugetului general al Comunităților Europene (JO L 248, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 3, p. 198), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE, Euratom) nr. 1995/2006 (JO L 390, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 7, p. 137).

⁴³ Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2342/2002 al Comisiei din 23 decembrie 2002 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE, Euratom) nr. 1605/2002 al Consiliului privind Regulamentul financiar aplicabil bugetului general al Comunităților Europene (JO L 357, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 4, p. 3), modificat ultima dată prin Regulamentul (CE, Euratom) nr. 478/2007 (JO L 111, p. 13).

⁴⁴ Pentru prezentarea părții din hotărâre referitoare la cooperarea judiciară în materie civilă, a se vedea rubrica IX, consacrată acestui domeniu.

⁴⁵ Hotărârea Curții din 22 iunie 2010, *Melki și Abdeli* (C-188/10 și C-189/10, EU:C:2010:363).

dispozițiilor imperative ale unei directive a Uniunii, această procedură nu trebuie să aducă atingere competenței exclusive a Curții de a constata nevaliditatea unui act al Uniunii. Înainte ca un control incidental al constituționalității unei asemenea legi să se poată efectua în raport cu aceleași motive care pun în discuție validitatea acestei directive, instanțele naționale ale căror decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern sunt, în principiu, obligate, în temeiul articolului 267 al treilea paragraf TFUE, să adreseze Curții o întrebare referitoare la validitatea directivei respective și, apoi, să tragă consecințele care rezultă din hotărârea pronunțată de Curte cu titlu preliminar, cu excepția situației în care instanța care declanșează controlul incidental al constituționalității nu a sesizat ea însăși Curtea cu această întrebare pe baza celui de al doilea paragraf al articolului menționat. Astfel, în ceea ce privește o lege națională de transpunere a unei directive, întrebarea dacă directiva este validă prezintă, în considerarea obligației de transpunere a acesteia, un caracter prealabil.

2. Acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor

Prin trei decizii date de Marea Cameră, Curtea a adus precizări cu privire la procedura prevăzută la articolul 260 alineatul (2) TFUE, în cazul neexecutării unor hotărâri în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de către un stat membru.

În primul rând, Hotărârea din 15 ianuarie 2014, *Comisia/Portugalia* (C-292/11 P, EU:C:2014:3), a oferit Curții ocazia de a se pronunța cu privire la *competența Comisiei în cadrul verificării executării unei hotărâri pronunțate în temeiul articolului 260 alineatul (2) TFUE*. Printr-o hotărâre din 2008⁴⁶, Curtea constatare că Portugalia nu se conformase unei hotărâri în constatarea neîndeplinirii obligațiilor pronunțate în 2004⁴⁷ și, prin urmare, obligase acest stat la plata unei penalități cu titlu cominatoriu. În cadrul procedurii de recuperare a acestei penalități cu titlu cominatoriu, Comisia a adoptat o decizie prin care a constatat că măsurile adoptate de către statul amintit nu asigurau executarea adecvată a hotărârii din 2004 menționate. Portugalia a atacat această decizie în fața Tribunalului, care a admis această acțiune, considerând că respectiva apreciere a Comisiei ține de competența Curții⁴⁸. Împotriva acestei hotărâri, Comisia a introdus un recurs.

În cadrul hotărârii asupra recursului, Curtea a amintit că, spre deosebire de procedura instituită de articolul 258 TFUE, prin care se urmărește să se constate și să se determine încetarea comportamentului unui stat membru care constituie o încălcare a dreptului Uniunii, obiectul procedurii prevăzute la articolul 260 TFUE este mult mai restrâns, în măsura în care constă doar în impulsivarea unui stat membru aflat în culpă să execute o hotărâre prin care se constată neîndeplinirea obligațiilor. În consecință, această din urmă procedură trebuie să fie considerată o procedură jurisdicțională specială de executare a hotărârilor Curții, cu alte cuvinte, o cale de executare. Prin urmare, verificarea de către Comisie a măsurilor adoptate de către acest stat pentru a se conforma hotărârilor Curții și recuperarea sumelor datorate trebuie să fie efectuate ținând seama de delimitarea neîndeplinirii obligațiilor, astfel cum a fost realizată în hotărârea Curții. Rezultă că, în cazul în care, în cadrul procedurii de executare a unei hotărâri date în temeiul articolului 260 TFUE, există un diferend între Comisie și statul membru în cauză cu privire la aptitudinea unei practici sau a unei reglementări de a asigura executarea unei hotărâri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, Comisia nu poate să tranșeze ea însăși un astfel de diferend și să deducă din aceasta consecințele care se impun pentru calcularea penalităților cu titlu cominatoriu.

⁴⁶ Hotărârea Curții din 10 ianuarie 2008, *Comisia/Portugalia* (C-70/06, EU:C:2008:3).

⁴⁷ Hotărârea Curții din 14 octombrie 2004, *Comisia/Portugalia* (C-275/03, EU:C:2004:632).

⁴⁸ Hotărârea Tribunalului din 29 martie 2011, *Portugalia/Comisia* (T-33/09, EU:T:2011:127).

De asemenea, potrivit Curții, nici Tribunalul, sesizat cu privire la legalitatea unei astfel de decizii, nu poate să se pronunțe asupra aprecierii efectuate de Comisie cu privire la aptitudinea unei practici sau a unei reglementări naționale care nu a fost examinată anterior de Curte de a asigura executarea unei hotărâri în constatarea neîndeplinirii obligațiilor. Astfel, procedând în acest mod, Tribunalul ar fi pus în mod inevitabil în situația de a se pronunța cu privire la conformitatea unei asemenea practici sau reglementări cu dreptul Uniunii și ar aduce, așadar, atingere competenței exclusive a Curții în această privință.

În al doilea rând, prin două hotărâri pronunțate la 2 decembrie 2014, *Comisia/Italia* (C-196/13, EU:C:2014:2407) și *Comisia/Grecia* (C-378/13, EU:C:2014:2405), Marea Cameră a Curții s-a pronunțat, în urma a două acțiuni ale Comisiei, formulate în temeiul articolului 260 alineatul (2) TFUE, legate de neexecutarea, de către Italia și Grecia, a unor hotărâri în constatarea neîndeplinirii obligațiilor în materia gestionării deșeurilor, asupra *criteriilor care guvernează stabilirea unor sancțiuni pecuniare în cazul neexecutării unei hotărâri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor*⁴⁹.

În această privință, Curtea a precizat că, atunci când, la fel ca în aceste cauze, obligarea unui stat membru la plata unor penalități cu titlu cominatoriu constituie un mijloc financiar adecvat în scopul determinării respectivului stat să ia măsurile necesare pentru a înceta neîndeplinirea obligațiilor constatată, o astfel de sancțiune trebuie stabilită în funcție de gradul de constrângere necesar pentru a convinge statul membru care nu și-a îndeplinit obligațiile să execute hotărârea de constatare a neîndeplinirii obligațiilor și să își modifice comportamentul pentru a înceta încălcarea reproșată. Prin urmare, în cadrul aprecierii Curții, criteriile de bază care trebuie luate în considerare pentru a asigura natura coercitivă a penalității cu titlu cominatoriu în vederea aplicării uniforme și efective a dreptului Uniunii sunt, în principiu, durata încălcării, gradul său de gravitate și capacitatea de plată a statului membru în cauză. Pentru aplicarea acestor criterii, Curtea trebuie să țină seama în special de consecințele neexecutării asupra intereselor publice și private, precum și de urgența de a determina statul membru respectiv să se conformeze obligațiilor sale. Pentru a garanta executarea completă a unei hotărâri a Curții, penalitatea trebuie să fie impusă în integralitatea sa până când acest stat membru a adoptat toate măsurile necesare pentru a înceta neîndeplinirea obligațiilor constatată. În anumite cazuri specifice poate fi avută în vedere totuși o sancțiune de natură degresivă care ia în considerare progresele eventuale realizate de statul membru în executarea obligațiilor sale.

Pe de altă parte, subliniind că în exercitarea puterii de apreciere care îi este conferită în domeniul avut în vedere, este competentă să impună, cumulativ, o penalitate cu titlu cominatoriu și o sumă forfetară, Curtea a arătat în continuare că principiul obligării la plata unei sume forfetare se întemeiază în mod esențial pe aprecierea consecințelor neexecutării obligațiilor de către statul membru respectiv asupra intereselor private și publice, în special atunci când încălcarea a persistat o lungă perioadă de la pronunțarea hotărârii care a constatat-o inițial. Această obligare la plata unei sume forfetare trebuie, în fiecare speță, să depindă de ansamblul elementelor pertinente care se raportează atât la caracteristicile neîndeplinirii constatate a obligațiilor, cât și la atitudinea proprie a statului membru vizat.

⁴⁹ Hotărârea Curții din 26 aprilie 2007, *Comisia/Italia* (C-135/05, EU:C:2007:250), și Hotărârea Curții din 6 octombrie 2005, *Comisia/Grecia* (C-502/03, EU:C:2005:592).

3. Acțiunea în anulare

În primul rând, la 9 decembrie 2014, în Hotărârea *Schönberger/Parlamentul European* (C-261/13 P, EU:C:2014:2423), Marea Cameră a Curții, confirmând hotărârea Tribunalului⁵⁰, s-a pronunțat asupra condițiilor în care constituie un act atacabil o decizie a Comisiei pentru petiții a Parlamentului European prin care s-a finalizat examinarea unei petiții.

Curtea a amintit mai întâi că, potrivit jurisprudenței, reprezintă acte susceptibile să facă obiectul unei acțiuni în anulare, potrivit articolului 263 primul paragraf TFUE, măsurile care produc efecte juridice obligatorii de natură să afecteze interesele reclamantului, modificând în mod distinct situația juridică a acestuia.

În continuare, Curtea a subliniat că dreptul de petiționare face parte din drepturile fundamentale, că acest drept se exercită în condițiile prevăzute la articolul 227 TFUE și constituie un instrument de participare a cetățenilor la viața democratică a Uniunii. În această privință, Curtea a precizat că o decizie prin care Parlamentul, sesizat cu o petiție, consideră că aceasta nu îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 227 TFUE trebuie să poată face obiectul unui control jurisdicțional, întrucât este de natură să afecteze dreptul de petiționare al persoanei interesate. Aceeași este situația în cazul deciziei prin care, încălcând însăși esența dreptului de petiționare, Parlamentul ar refuza sau s-ar abține să examineze o petiție care îi este adresată și, în consecință, să verifice dacă aceasta îndeplinește condițiile citate anterior.

În plus, în ceea ce privește aspectul dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 227 TFUE, o decizie negativă a Parlamentului trebuie să fie motivată astfel încât să permită petiționarului să cunoască condiția care nu este îndeplinită în cazul său. În această privință, o motivare sumară îndeplinește cerința amintită.

În schimb, Curtea a apreciat că, atunci când este vorba, precum în speță, despre o petiție cu privire la care Parlamentul a considerat că îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 227 TFUE, Parlamentul dispune de o largă putere de apreciere, de natură politică, în ceea ce privește soluțiile care trebuie date petiției respective. Rezultă că o decizie adoptată în această privință nu poate face obiectul controlului jurisdicțional, indiferent dacă, printr-o asemenea decizie, Parlamentul ia el însuși măsurile indicate sau consideră că nu este în măsură să o facă și transmite petiția instituției sau serviciului competent pentru ca aceasta sau acesta să ia măsurile respective. Prin urmare, o asemenea decizie nu poate fi atacată în fața instanței Uniunii.

În al doilea rând, în Hotărârea *Liivimaa Lihaveis* (C-562/12, EU:C:2014:2229), pronunțată la 17 septembrie 2014, Curtea a adus precizări, pe de o parte, *cu privire la actele atacabile în fața instanței Uniunii* și, pe de altă parte, *cu privire la obligațiile statelor membre de a garanta respectarea dreptului la o cale de atac efectivă consacrată la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale, în lipsa unor căi de atac în fața instanței Uniunii*. Această cauză privea o decizie a unui comitet de supraveghere, instituit de un stat membru și însărcinat cu executarea unui program operațional care intră în domeniul de aplicare al politicii de coeziune economică și socială, prin care s-a respins o cerere de finanțare prezentată de o întreprindere.

Curtea a amintit că mecanismul de control jurisdicțional prevăzut la articolul 263 TFUE se aplică organelor, oficiilor și agențiilor instituite de legiuitorul Uniunii cărora le-au fost atribuite competențe pentru a adopta acte obligatorii din punct de vedere juridic în privința unor persoane

⁵⁰ Hotărârea Tribunalului din 7 martie 2013, *Schönberger/Parlamentul European* (T-186/11, EU:T:2013:111).

fizice sau juridice în domenii specifice. În schimb, un comitet de supraveghere instituit în cadrul unui program operațional menit să promoveze cooperarea teritorială europeană, precum cel instituit de Regulamentul nr. 1083/2006⁵¹, nu constituie una dintre aceste instituții, nici unul dintre aceste organe, oficii sau agenții ale Uniunii. Prin urmare, instanța Uniunii nu este competentă să se pronunțe asupra legalității unui act adoptat de un astfel de comitet, precum decizia de respingere a unei cereri de finanțare. Pe de altă parte, instanța Uniunii nu este competentă nici să aprecieze validitatea manualelor de program adoptate de acest tip de comitet.

Cu toate acestea, Curtea a apreciat că Regulamentul nr. 1083/2006 coroborat cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale trebuie interpretat în sensul că se opune unei dispoziții dintr-un manual de program adoptat de un comitet de supraveghere care nu prevede ca deciziile acestui comitet de supraveghere prin care se respinge o cerere de finanțare să poată face obiectul unei căi de atac în fața unei instanțe a unui stat membru. Astfel, pentru a garanta respectarea în cadrul Uniunii a dreptului la o cale de atac efectivă enunțat la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE impune statelor membre stabilirea căilor de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii.

4. Acțiunea în despăgubire

La 10 iulie 2014, în Hotărârea *Nikolaou/Curtea de Conturi* (C-220/13 P, EU:C:2014:2057), Curtea, confirmând hotărârea Tribunalului de respingere a unei acțiuni în despăgubire împotriva Uniunii⁵², a trebuit să stabilească dacă, *prin raportare la principiul cooperării loiale, instanța Uniunii este ținută să țină seama de calificarea juridică a faptelor efectuate de o instanță națională în cadrul unei proceduri penale interne privind fapte identice cu cele examinate în cadrul respectivei acțiuni în despăgubire*. În această cauză, un membru al Curții de Conturi formulase o acțiune în despăgubire pentru a obține repararea prejudiciului pe care acesta pretindea că îl suferise în urma neregulilor și a încălcărilor dreptului Uniunii pe care Curtea de Conturi le-ar fi săvârșit împotriva sa în contextul unei investigații interne. Prin intermediul recursului, recurentul a invocat, printre altele, că principiul prezumției de nevinovăție trebuie să fie interpretat în sensul că se opune ca Tribunalul să pună la îndoială nevinovăția sa, în condițiile în care a fost declarat nevinovat în prealabil printr-o hotărâre judecătorească penală irevocabilă.

În această privință, Curtea a arătat că acțiunea în despăgubire în legătură cu răspunderea extracontractuală a Uniunii pentru acțiunile sau omisiunile instituțiilor sale, în temeiul articolelor 235 CE și 288 CE⁵³, a fost instituită ca o cale de atac autonomă în raport cu alte acțiuni în justiție, cu funcție specială în cadrul sistemului căilor de atac și subordonată unor condiții de exercitare concepute în funcție de obiectul său specific.

În consecință, deși constatările efectuate în cursul unei proceduri penale naționale care se referă la elemente de fapt identice cu cele examinate în cadrul unei proceduri întemeiate pe articolul 235 CE pot fi luate în considerare de instanța Uniunii sesizată, aceasta din urmă nu este însă ținută de calificarea juridică a faptelor respective efectuată de instanța penală, ci îi revine, în plenitudinea puterii sale de apreciere, obligația de a le analiza în mod autonom, pentru a verifica dacă sunt

⁵¹ Regulamentul (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului din 11 iulie 2006 de stabilire a anumitor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european și Fondul de coeziune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1260/1999 (JO L 210, p. 25, Ediție specială, 14/vol. 2, p. 64).

⁵² Hotărârea Tribunalului din 20 februarie 2013, *Nikolaou/Curtea de Conturi* (T-241/09, EU:T:2013:79).

⁵³ Devenite articolele 268 TFUE și, respectiv, 340 TFUE.

îndeplinite condițiile de a căror întrunire depinde angajarea răspunderii extracontractuale a Uniunii. Prin urmare, nu i se poate reproșa instanței Uniunii că a încălcat principiului cooperării loiale, care figurează la articolul 10 CE⁵⁴, prin faptul că a apreciat anumite elemente de fapt în mod diferit față de considerațiile enunțate de instanța națională.

V. Agricultura

În materia agriculturii, Hotărârea *SICES și alții* (C-155/13, EU:C:2014:145), pronunțată la 13 martie 2014, a dat ocazia Curții să se pronunțe asupra *noțiunii de abuz de drept în cadrul interpretării regimului licențelor de import pentru usturoi instituit de Regulamentul nr. 341/2007*⁵⁵. În speță, Curtea a trebuit, printre altele, să precizeze dacă articolul 6 alineatul (4) din regulamentul menționat se opune unor operațiuni prin care un importator, titular de licențe de import cu scutire parțială de taxe vamale, cumpără o marfă înainte de importul său în Uniune de la un operator, el însuși importator tradițional în sensul regulamentului, dar care și-a epuizat propriile licențe de import cu scutire parțială de taxe vamale, apoi i-o revinde după ce a importat-o în Uniune. Instanța de trimitere a solicitat să se stabilească dacă articolul menționat, care nu vizează respectivele operațiuni, se opune acestora și dacă acestea constituie un abuz de drept⁵⁶.

Această cauză a permis Curții să amintească faptul că justițiabilii nu se pot prevala în mod fraudulos sau abuziv de normele Uniunii și că, în vederea caracterizării unei practici abuzive, este necesară întrunirea unui element obiectiv și a unui element subiectiv. În speță, în ceea ce privește elementul obiectiv, Curtea a arătat că nu a fost atins obiectivul regulamentului care urmărește, în gestionarea contingentelor tarifare, să fie salvagardată concurența dintre adevărații importatori, astfel încât niciun importator individual să nu poată controla piața. Astfel, operațiunile în cauză pot permite cumpărătorului, care este un importator care și-a epuizat propriile licențe și care nu mai este în măsură să importe usturoi la tarif preferențial, să se aprovizioneze cu usturoi importat la tarif preferențial și să își extindă influența pe piață dincolo de partea din contingentul tarifar care i-a fost atribuită. În ceea ce privește elementul subiectiv, Curtea a indicat că, în împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, pentru a se putea considera că operațiunile în cauză au drept obiectiv esențial să confere cumpărătorului din Uniune un avantaj necuvenit, este necesar ca importatorii să fi avut intenția să confere un astfel de avantaj cumpărătorului menționat și ca operațiunile să fie lipsite de orice justificare economică și comercială pentru acești importatori, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

Prin urmare, Curtea a apreciat că, deși dispoziția menționată nu se opune, în principiu, operațiunilor de cumpărare, de import și de revânzare în cauză, astfel de operațiuni constituie un abuz de drept atunci când au fost concepute în mod artificial cu scopul esențial de a beneficia de tariful preferențial.

⁵⁴ Devenit articolul 4 alineatul (3) TUE.

⁵⁵ Regulamentul (CE) nr. 341/2007 al Comisiei din 29 martie 2007 privind deschiderea și modul de gestionare a contingentelor tarifare și de instituire a unui regim de licențe de import și certificate de origine pentru usturoi și anumite alte produse agricole importate din țări terțe (JO L 90, p. 12).

⁵⁶ Alte două hotărâri menționate în acest raport privesc problema abuzului de drept: Hotărârea din 17 iulie 2014, *Torresi* (C-58/13 și C-59/13, EU:C:2014:2088), prezentată în rubrica VI.2, „Libertatea de stabilire și libera prestare a serviciilor”, și Hotărârea din 18 decembrie, *McCarthy și alții* (C-202/13, EU:C:2014:2450), prezentată în rubrica II, „Cetățenia Uniunii”.

VI. Libertățile de circulație

1. Libera circulație a lucrătorilor și securitatea socială

În două hotărâri importante, Curtea a avut ocazia de a se pronunța asupra noțiunilor „lucrător” și „încadrare în administrația publică”, în sensul articolului 45 TFUE.

La 19 iunie 2014, în Hotărârea *Saint Prix* (C-507/12, EU:C:2014:2007), Curtea s-a pronunțat asupra interpretării noțiunii de lucrător, în sensul articolului 45 TFUE și al articolului 7 din Directiva 2004/38⁵⁷. Litigiul principal privea un resortisant francez care depusese o cerere de ajutor social ca urmare a încetării activității sale profesionale în Regatul Unit pentru motive legate de sarcina sa. Autoritățile britanice au refuzat acordarea acestei prestații pentru motivul că, potrivit legislației naționale pertinente, reclamanta își pierduse calitatea de lucrător și, în consecință, pierduse dreptul la ajutor social.

Curtea a subliniat că noțiunea „lucrător” în sensul articolului 45 TFUE trebuie să fie interpretată în sens larg și că Directiva 2004/38 nu poate limita domeniul de aplicare al acestei noțiuni. Prin interpretarea directivei, Curtea a considerat că situația reclamantei nu poate fi asimilată cu cea a unei persoane aflate în incapacitate temporară de muncă care rezultă dintr-o boală, în sensul articolului 7 alineatul (3) litera (a) din directiva menționată, în măsura în care starea de graviditate nu este legată de o boală.

În plus, Curtea a apreciat că nu rezultă din articolul 7 menționat și din celelalte dispoziții ale directivei că o femeie care încetează munca sau care încetează să caute un loc de muncă din cauza constrângerilor fizice care apar în ultima perioadă a sarcinii și în perioada ulterioară nașterii este privată în mod sistematic de statutul de „lucrător”, în sensul articolului 45 TFUE. Ea își păstrează acest statut, cu condiția să își reia activitatea sau să își găsească un alt loc de muncă într-o perioadă rezonabilă după nașterea copilului. Astfel, statutul de lucrător în sensul articolului 45 TFUE, precum și drepturile care decurg dintr-un astfel de statut nu depind în mod necesar de existența sau de continuarea efectivă a unui raport de muncă. Astfel, absența de pe piața muncii timp de câteva luni nu presupune că această persoană a încetat să aparțină pieței respective în această perioadă, cu condiția să își reia activitatea sau să găsească un alt loc de muncă într-un termen rezonabil după naștere. Cu privire la caracterul rezonabil al perioadei menționate, Curtea a apreciat că trebuie să se ia în considerare ansamblul împrejurărilor specifice speței și al normelor naționale aplicabile în materia duratei concediului de maternitate, conform Directivei 92/85⁵⁸.

În Hotărârea *Haralambidis* (C-270/13, EU:C:2014:2185), pronunțată la 10 septembrie 2014, Curtea a avut ocazia să interpreteze articolul 45 alineatul (4) TFUE, care exclude din domeniul de aplicare al liberei circulații a lucrătorilor încadrările în administrația publică. În această cauză, numirea unui resortisant grec în postul de președinte al autorității portuare din Brindisi fusese contestată de un concurent pentru motivul că dreptul italian impunea obligatoriu deținerea cetățeniei italiene.

⁵⁷ Citată anterior, nota de subsol 10.

⁵⁸ Directiva 92/85/CEE a Consiliului din 19 octombrie 1992 privind introducerea de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și a sănătății la locul de muncă în cazul lucrătoarelor gravide, care au născut de curând sau care alăptează [A zecea directivă specială în sensul articolului 16 alineatul (1) din Directiva 89/391/CEE] (JO L 348, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 3, p. 3). Alte decizii ale Curții referitoare la această directivă sunt prezentate în rubrica XIV, „Politica socială”.

Curtea a apreciat mai întâi că președintele unei autorități portuare trebuie considerat lucrător în sensul articolului 45 alineatul (1) TFUE. În continuare, Curtea a constatat că competențele care îi sunt recunoscute, și anume adoptarea unor decizii obligatorii, în caz de necesitate imediată și urgență, pot intra sub incidența derogării de la libera circulație a lucrătorilor, prevăzută la articolul 45 alineatul (4) TFUE.

Cu toate acestea, exercitarea unor astfel de competențe constituie o parte marginală a activității președintelui unei autorități portuare, care prezintă în general un caracter tehnic și de gestiune economică, iar respectivele competențe au vocația de a fi exercitate numai în mod sporadic sau în împrejurări excepționale. În asemenea condiții, Curtea a estimat că o excludere generală a accesului resortisanților altor state membre la funcția de președinte al unei autorități portuare constituie o discriminare pe motive de cetățenie interzisă de articolul 45 TFUE și că cerința cetățeniei în cauză nu este justificată în raport cu alineatul (4) al acestei dispoziții.

2. Libertatea de stabilire și libera prestare a serviciilor

În ceea ce privește, mai întâi, libera circulație a persoanelor fizice, Marea Cameră a Curții s-a pronunțat, în Hotărârea *Torresi* (C-58/13 și C-59/13, EU:C:2014:2088), dată la 17 iulie 2014, asupra interpretării Directivei 98/5 privind profesia de avocat într-un stat membru, altul decât cel în care s-a obținut calificarea pentru a determina condițiile existenței unui abuz de drept⁵⁹. În speță, doi resortisanți italieni, la foarte puțin timp după obținerea titlului de „abogado” în Spania, au solicitat înscrierea în barou pentru a putea practica profesia de avocat în Italia. Această cerere a fost respinsă de consiliul baroului competent.

Curtea a arătat că obiectivul acestei directive este facilitarea exercitării cu caracter permanent a profesiei de avocat într-un alt stat membru decât cel în care s-a obținut calificarea profesională. Dreptul resortisanților unui stat membru de a alege, pe de o parte, statul membru în care doresc să își obțină calificările profesionale și, pe de altă parte, pe cel în care au intenția să își desfășoare activitatea profesională este inherent exercitării, în cadrul unei piețe unice, a libertăților fundamentale garantate prin tratate. În aceste împrejurări, Curtea a concluzionat că nici deplasarea unui resortisant al unui stat membru care a obținut o diplomă universitară în același stat într-un alt stat membru pentru a dobândi în acesta din urmă calificarea profesională de avocat și revenirea sa ulterioară în statul membru al cărui resortisant este pentru a exercita în acesta profesia de avocat sub titlul profesional obținut în statul membru în care s-a dobândit această calificare, nici împrejurarea că resortisantul menționat a ales să obțină o calificare profesională în alt stat membru decât cel în care locuiește în scopul de a beneficia de o legislație mai favorabilă nu permite să se constate existența unui abuz de drept⁶⁰.

Pe de altă parte, Curtea a apreciat că regimul instituit de Directiva 98/5 nu este susceptibil să afecteze structurile fundamentale politice și constituționale și nici funcțiile esențiale ale statului membru gazdă în sensul articolului 4 alineatul (2) TUE, în măsura în care nu reglementează accesul la profesia de avocat, nici exercitarea acestei profesii sub titlul profesional eliberat în statul membru gazdă.

⁵⁹ Directiva 98/5/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 1998 de facilitare a exercitării cu caracter permanent a profesiei de avocat într-un stat membru, altul decât cel în care s-a obținut calificarea (JO L 77, p. 36, Ediție specială, 06/vol. 3, p. 24).

⁶⁰ Alte două hotărâri menționate în acest raport privesc problema abuzului de drept: Hotărârea din 18 decembrie 2014, *McCarthy și alții* (C-202/13, EU:C:2014:2450), prezentată în rubrica II, „Cetățenia Uniunii”, și Hotărârea din 13 martie 2014, *SICES și alții* (C-155/13, EU:C:2014:145), prezentată în rubrica V, „Agricultura”.

În continuare, în ceea ce privește persoanele juridice, în domeniul libertății de stabilire și al liberei prestări a serviciilor, merită să fie semnalate patru hotărâri. Două dintre ele privesc regimurile fiscale naționale. La 1 aprilie 2014, în Hotărârea *Felixstowe Dock and Railway Company* și alții (C-80/12, EU:C:2014:200), Marea Cameră a Curții s-a pronunțat asupra unei legislații din Regatul Unit care permite obținerea de avantaje fiscale prin intermediul unor transferuri de pierderi între societăți legate numai în cazul în care societatea care transferă pierderile și cea care le impută asupra profitului său sunt stabilite în aceeași țară sau dețin acolo un sediu stabil.

În această privință, Curtea a constatat că cerința de rezidență prevăzută pentru societatea de legătură instituie astfel o diferență de tratament între, pe de o parte, societățile rezidente legate, în sensul legislației fiscale naționale, printr-o societate de legătură rezidentă, care beneficiază de avantajul fiscal al degrevării, și, pe de altă parte, societățile rezidente legate printr-o societate de legătură stabilită într-un alt stat membru, care nu beneficiază de aceasta. Or, respectiva diferență de tratament face mai puțin atractivă din punct de vedere fiscal stabilirea unei societăți de legătură într-un alt stat membru. Ea ar putea să fie compatibilă cu dispozițiile Tratatului FUE referitoare la libertatea de stabilire numai dacă societățile în cauză nu sunt plasate în situații comparabile în mod obiectiv, în ceea ce privește posibilitatea de a schimba între ele, prin intermediul unei degrevări de grup în cadrul unui consorțiu, pierderi înregistrate.

În plus, Curtea a subliniat că un astfel de sistem fiscal ar putea să fie, în principiu, justificat de motive imperative de interes general întemeiate pe obiectivul care urmărește menținerea unei repartizări echilibrate a competenței de impozitare între statele membre, lupta împotriva unor aranjamente pur artificiale, al căror scop este eludarea legislației statului membru respectiv, sau combaterea paradisurilor fiscale. Curtea a apreciat totuși că nu aceasta este situația în cazul unei legislații naționale care nu urmărește în niciun caz un obiectiv specific de combatere a aranjamentelor pur artificiale, ci vizează să acorde un avantaj fiscal societăților care fac parte din grupuri în general, și în cadrul unui consorțiu în special. Astfel, Curtea a constatat incompatibilitatea unei astfel de legislații naționale cu dreptul Uniunii.

Tot în domeniul libertății de stabilire, Hotărârea *Nordea Bank Danmark* (C-48/13, EU:C:2014:2087), pronunțată la 17 iulie 2014, privește problema *impozitării unor operațiuni transfrontaliere efectuate de grupuri de societăți*. Această cauză privea legislația Danemarcei care impunea reintegrarea în profitul impozabil al unei societăți rezidente a pierderilor deduse anterior aferente unor sedii permanente situate în alte state membre sau într-un stat parte la Acordul privind Spațiul Economic European (denumit în continuare „Acordul privind SEE”)⁶¹, sedii care fuseseră cedate unei societăți nerezidente a aceluiași grup.

În acest context, Marea Cameră a Curții a apreciat că dreptul Uniunii se opune unei astfel de legislații, dacă statul membru impozitează atât profitul realizat de sediul permanent respectiv anterior cesiunii, cât și pe cel rezultat din plusvaloarea obținută cu ocazia respectivei cesiuni. Astfel, Curtea a considerat că legislația menționată depășește ceea ce este necesar în vederea atingerii obiectivului legat de necesitatea de a păstra repartizarea echilibrată a competențelor de impozitare care vizează să păstreze simetria dintre dreptul de a impozita beneficiile și posibilitatea de a deduce pierderile.

Pe de altă parte, Curtea a apreciat că dificultățile administrației fiscale, invocate de Danemarca, de a verifica, în cazul unei cesiuni în interiorul grupului, valoarea de piață a fondului de comerț cedat în alt stat membru nu sunt specifice situațiilor transfrontaliere, întrucât aceleași verificări

⁶¹ Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4).

sunt efectuate atunci când vânzarea unui fond de comerț se înscrie în cadrul cesiunii în interiorul grupului a unui sediu permanent rezident. În plus, administrația poate solicita societății cedente documentele necesare verificării.

Hotărârea *Pfleger și alții* (C-390/12, EU:C:2014:281), pronunțată la 30 aprilie 2014, privește problema dacă dreptul Uniunii se opune unei reglementări naționale care interzice exploatarea aparatelor de tip *slot-machine* în lipsa unei autorizații prealabile a autorităților administrative.

În decizia sa, cu titlu introductiv, Curtea a arătat, amintind jurisprudența *ERT*⁶², că, atunci când un stat membru invocă motive imperative de interes general pentru a justifica o reglementare care este de natură să împiedice exercitarea liberei prestări a serviciilor, această justificare, prevăzută de dreptul Uniunii, trebuie să fie interpretată în lumina principiilor generale ale dreptului Uniunii și în special a drepturilor fundamentale garantate în prezent de cartă. Astfel, reglementarea națională în cauză nu va putea beneficia de excepțiile prevăzute decât în cazul în care aceasta este conformă cu drepturile fundamentale a căror respectare este asigurată de Curte. Această obligație de conformitate cu drepturile fundamentale intră, în mod evident, în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii și, în consecință, în domeniul de aplicare al cartei⁶³.

În speță, Curtea a constatat mai întâi că o reglementare precum cea în cauză în litigiul principal constituie o restricție în sensul articolului 56 TFUE. Pentru a aprecia dacă această restricție se poate justifica pentru motive de ordine publică, de siguranță publică sau de sănătate publică ori pentru motive imperative de interes general, Curtea a amintit că obiectivele constând în protecția jucătorilor prin limitarea ofertei de jocuri de noroc și combaterea infracționalității legate de aceste jocuri sunt recunoscute ca fiind de natură să justifice restricții privind libertățile fundamentale în sectorul jocurilor de noroc. În această privință, o reglementare trebuie să fie aptă să garanteze realizarea acestor obiective. Or, dacă instanța de trimitere consideră că adevăratul obiectiv al regimului restrictiv este maximizarea veniturilor statului, regimul în cauză trebuie să fie considerat ca fiind incompatibil cu dreptul Uniunii.

În continuare, în ceea ce privește restrângerea libertății de alegere a ocupației, a libertății de a desfășura o activitate comercială și a dreptului de proprietate, consacrate la articolele 15-17 din Carta drepturilor fundamentale, Curtea a amintit că, potrivit articolului 52 alineatul (1) din cartă, pentru a fi admisibilă, o restricție trebuie să fie prevăzută de lege și să respecte substanța acestor drepturi și libertăți și că respectarea principiului proporționalității presupune că o restricție poate fi impusă numai în cazul în care este necesară și dacă răspunde efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune. Prin urmare, dacă o restricție privind libera prestare a serviciilor în temeiul articolului 56 TFUE nu este justificată sau dacă este disproporționată, aceasta nu poate fi considerată admisibilă potrivit articolului 52 alineatul (1) menționat, prin raportare la drepturile și libertățile consacrate la articolele 15-17 din Carta drepturilor fundamentale.

În sfârșit, la 11 decembrie 2014, în Hotărârea *Azienda sanitaria locale n. 5 «Spezzino» și alții* (C-113/13, EU:C:2014:2440), Curtea a apreciat că articolele 49 TFUE și 56 TFUE nu se opun unei reglementări naționale care prevede că furnizarea serviciilor de transport sanitar de urgență și de extremă urgență trebuie să fie încredințată cu prioritate și prin atribuire directă, în lipsa oricărei publicități, organismelor de voluntariat cu care s-au încheiat convenții.

⁶² Hotărârea Curții din 18 iunie 1991, *ERT/DEP* (C-260/89, EU:C:1991:254).

⁶³ În legătură cu domeniul de aplicare al Cartei drepturilor fundamentale, se face trimitere și la Hotărârea *Julian Hernández și alții* (C-198/13, EU:C:2014:2055), prezentată în rubrica I.2, „Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene”.

Curtea a examinat mai întâi reglementarea menționată în raport cu Directiva 2004/18 privind contractele de achiziții publice⁶⁴. În această privință, Curtea a arătat că, în ipoteza în care prestația ar depăși pragul relevant stabilit la articolul 7 din directivă, iar valoarea serviciilor de transport ar depăși valoarea serviciilor medicale, Directiva 2004/18 s-ar aplica și, prin urmare, atribuirea directă a contractului ar fi contrară acesteia.

În schimb, în ipoteza în care pragul menționat nu este atins sau valoarea serviciilor medicale depășește valoarea serviciilor de transport, nu ar putea fi aplicabile decât principiile generale ale transparenței și egalității de tratament care decurg din cuprinsul articolelor 49 TFUE și 56 TFUE, care, pentru cea de a doua ipoteză, se aplică în coroborare cu articolul 23 și cu articolul 35 alineatul (4) din Directiva 2004/18. Or, aceste dispoziții din tratat nu se opun unei astfel de reglementări, în măsura în care cadrul legal și contractual în care se desfășoară activitatea acestor organisme contribuie în mod efectiv la scopul social, precum și la urmărirea obiectivelor de solidaritate și de eficacitate bugetară pe care se întemeiază reglementarea respectivă.

Astfel, deși excluderea entităților care nu au ca finalitate activități de voluntariat de o parte esențială a pieței în cauză constituie un obstacol în calea liberei prestări a serviciilor, aceasta poate fi justificată pentru un motiv imperativ de interes general, precum obiectivul de a menține, pentru motive de sănătate publică, un serviciu medical și spitalicesc echilibrat și accesibil tuturor. Sunt vizate astfel măsurile care, pe de o parte, răspund obiectivului general de a asigura pe teritoriul statului membru în cauză un acces suficient și permanent la o gamă echilibrată de îngrijiri medicale de calitate și, pe de altă parte, reprezintă expresia unei voințe de a asigura un control al costurilor și de a evita, în măsura în care este posibil, orice risipă a resurselor financiare, tehnice și umane.

3. Libera circulație a capitalurilor

În Hotărârea *X și TBG* (C-24/12 și C-27/12, EU:C:2014:1385), pronunțată la 5 iunie 2014, Curtea a apreciat că *dreptul Uniunii nu se opune unei măsuri fiscale a unui stat membru care restricționează, urmărind în mod efectiv și proporțional obiectivul combaterii evaziunii fiscale, circulația capitalurilor între acest stat membru și propriul TTPM*.

Fiind solicitată să se pronunțe cu privire la conformitatea cu dreptul Uniunii în materia liberei circulații a capitalurilor a unui regim fiscal care vizează circulația capitalurilor între Țările de Jos și Antilele Olandeze, Curtea a precizat că existența unui regim special de asociere între Uniune și țările și teritoriile de peste mări (TTPM) are drept consecință faptul că dispozițiile generale ale Tratatului CE, și anume cele care nu figurează în partea a patra din tratatul menționat, nu sunt aplicabile TTPM-urilor dacă acest lucru nu este menționat expres. Prin urmare, Curtea a examinat măsura fiscală în cauză în lumina dispozițiilor Deciziei 2001/822 privind asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări la Comunitatea Europeană (denumită în continuare „Decizia TTPM”)⁶⁵.

În această privință, Curtea a amintit că, deși Decizia TTPM interzice, printre alte restricții, pe cele privind emiterea de dividende între Uniune și TTPM-uri, la fel ca interdicția unor astfel de măsuri enunțată la articolul 56 CE⁶⁶ în ceea ce privește cu precădere relațiile dintre statele membre și țările

⁶⁴ Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (JO L 134, p. 114, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 116).

⁶⁵ Decizia 2001/822/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2001 privind asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări la Comunitatea Europeană („decizie de asociere peste mări”) (JO L 324, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 25, p. 74).

⁶⁶ Devenit articolul 63 TFUE.

terțe, decizia menționată conține o clauză de exceptare care vizează în mod expres prevenirea evaziunii fiscale.

Prin urmare, Curtea a considerat, mai precis, că o măsură fiscală destinată să prevină fluxurile excesive de capitaluri către Antilele Olandeze și să combată astfel atractivitatea acestui TTPM ca paradis fiscal intră sub incidența clauzei de exceptare fiscală și, în consecință, rămâne în afara domeniului de aplicare al Deciziei TTPM, cu condiția să urmărească acest obiectiv în mod efectiv și proporțional.

VII. Controlul la frontiere, dreptul de azil și imigrarea

1. Trecerea frontierelor

În ceea ce privește normele comune referitoare la standardele și la procedurile de control la frontierele externe, Hotărârea *U* (C-101/13, EU:C:2014:2249), pronunțată la 2 octombrie 2014, merită să fie menționată. În această cauză, o instanță germană avea îndoieli cu privire la *admisibilitatea, în raport cu Regulamentul nr. 2252/2004 privind pașapoartele și documentele de călătorie*⁶⁷, a unei reglementări naționale care impune menționarea „numelui de familie și a numelui avut la naștere” pe pagina cu date biografice a pașaportului. Această întrebare a fost adresată în cadrul unui litigiu privind refuzul unei autorități naționale de a modifica prezentarea numelui avut la naștere al reclamantului din litigiul principal care figura lângă numele său de familie, deși numele avut la naștere nu făcea parte din punct de vedere juridic din numele său.

Mai întâi, Curtea a arătat că anexa la Regulamentul nr. 2252/2004 impune ca pagina cu date biografice care poate fi citită automat din pașapoarte să îndeplinească toate specificațiile obligatorii prevăzute de Organizația Internațională a Aviației Civile (denumită în continuare „OACI”)⁶⁸. În continuare, această anexă nu se opune ca, în cazul în care legislația unui stat membru prevede că numele unei persoane este compus din prenumele sale și din numele său de familie, acest stat să poată totuși să înscrie numele avut la naștere fie, în calitate de element de identificare primar, în rubrica 06 de pe pagina cu date biografice din pașaport care poate fi citită automat, fie, în calitate de element de identificare secundar, în rubrica 07 de pe această pagină, fie într-o rubrică unică compusă din rubricile 06 și 07 menționate. Noțiunea „nume complet, identificat de statul emitent”, menționată în Documentul OACI, lasă statelor o marjă de apreciere în alegerea elementelor care constituie „numele complet”. În schimb, anexa la Regulamentul nr. 2252/2004 se opune, în cazul în care legislația unui stat membru prevede că numele unei persoane este compus din prenumele sale și din numele său de familie, ca respectivul stat să poată înscrie numele avut la naștere în rubrica 13 de pe pagina cu date biografice facultative care poate fi citită automat.

În sfârșit, Curtea a apreciat că anexa la Regulamentul nr. 2252/2004 trebuie să fie interpretată în lumina articolului 7 din Carta drepturilor fundamentale referitor la respectarea vieții private, în sensul că, în cazul în care legislația unui stat membru prevede că numele unei persoane este compus din prenumele sale și din numele său de familie, dacă acest stat alege totuși să menționeze

⁶⁷ Regulamentul (CE) nr. 2252/2004 al Consiliului din 13 decembrie 2004 privind standardele pentru elementele de securitate și elementele biometrice integrate în pașapoarte și în documente de călătorie emise de statele membre (JO L 385, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 5, p. 155), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 444/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 6 mai 2009 (JO L 142, p. 1).

⁶⁸ A se vedea Documentul 9303 al Organizației Internaționale a Aviației Civile (OACI), partea 1, secțiunea IV, punctul 8.6.

numele avut la naștere de titularul pașaportului în rubricile 06 și/sau 07 de pe pagina cu date biografice din pașaport care poate fi citită automat, trebuie să menționeze, fără ambiguitate, în denumirea acestor rubrici, că numele avut la naștere este înscris în acestea. Astfel, deși un stat are posibilitatea de a adăuga la numele titularului pașaportului alte elemente, cum ar fi numele avut la naștere, nu este mai puțin adevărat că modalitățile de exercitare a acestei posibilități trebuie să respecte dreptul la viață privată al persoanei interesate, respectarea numelui fiind un element constitutiv al acestuia, consacrat la articolul 7 din Carta drepturilor fundamentale.

2. Politica privind dreptul de azil

Mai jos, vor fi evocate trei hotărâri asupra dreptului de azil, care vizează în special Directiva 2004/83 legată de statutul de refugiat (Directiva „calificări”)⁶⁹.

În primul rând, la 30 ianuarie 2014, în Hotărârea *Diakite* (C-285/12, EU:C:2014:39), Curtea a fost sesizată cu problema *dacă noțiunea „conflict armat intern”, prevăzută de Directiva 2004/83, trebuie să fie interpretată în mod autonom prin raportare la definiția reținută în dreptul internațional umanitar, iar, în caz afirmativ, care sunt criteriile de apreciere a acestei noțiuni*⁷⁰. În litigiul principal, un resortisant guineean solicitase să beneficieze de protecție internațională în Belgia, afirmând că fusese victima unor acte de violență în Guinea ca urmare a participării sale la mișcările de protest împotriva puterii din țara respectivă. Cererea acestuia din urmă de a i se acorda protecție subsidiară a fost respinsă pentru motivul că în Guinea nu exista un „conflict armat intern”, în accepțiunea din dreptul internațional umanitar.

Curtea a constatat că noțiunea „conflict armat intern” este specifică Directivei 2004/83 și trebuie să fie interpretată în mod autonom. Astfel, respectiva noțiune nu are un corespondent direct în dreptul internațional umanitar, acesta din urmă referindu-se numai la „conflictele armate [care nu prezintă] un caracter internațional”. Pe de altă parte, întrucât sistemul protecției subsidiare nu este prevăzut de dreptul internațional umanitar, acesta din urmă nu identifică situațiile în care este necesară o astfel de protecție și instituie mecanisme de protecție clar distincte de cel care stă la baza directivei. În plus, dreptul internațional umanitar prezintă legături foarte strânse cu dreptul penal internațional, în timp ce o astfel de relație nu există în cazul mecanismului de protecție prevăzut de directiva menționată.

În ceea ce privește criteriile de apreciere a acestei noțiuni prevăzute de Directiva 2004/83, Curtea a precizat că expresia „conflict armat intern” se referă la o situație în care forțele regulate ale unui stat înfruntă unul sau mai multe grupuri armate sau în care se confruntă două sau mai multe grupuri armate. Prin urmare, existența unui conflict armat intern poate conduce la acordarea protecției subsidiare numai dacă gradul de violență generalizată atinge un astfel de nivel încât solicitantul este expus unui risc real de a fi supus unor amenințări grave și individuale la adresa vieții sau a persoanei sale ca urmare a simplei sale prezențe în teritoriul respectiv. Într-un astfel de caz, nu este necesar ca constatarea existenței unui asemenea conflict armat să depindă de un nivel de organizare a forțelor armate sau de o durată determinată a conflictului.

⁶⁹ Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate (JO L 304, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 52).

⁷⁰ A se vedea în special articolul 15 litera (c) din Directiva 2004/83.

În al doilea rând, la 2 decembrie 2014, în Hotărârea *A, B și C* (C-148/13, C-149/13 și C-150/13, EU:C:2014:2406), Marea Cameră a Curții a stabilit dacă *dreptul Uniunii limitează acțiunea statelor membre atunci când acestea evaluează cererile de azil adresate de un solicitant care se teme de persecuție în țara de origine ca urmare a orientării sale sexuale*. Mai întâi, Curtea a considerat că autoritățile competente însărcinate cu examinarea unei astfel de cereri de azil nu sunt ținute să considere orientarea sa declarată ca un fapt stabilit numai pe baza declarațiilor acestui solicitant. Declarațiile nu pot constitui, ținând seama de contextul special în care se înscriu cererile de azil, decât punctul de plecare în procesul examinării faptelor și a circumstanțelor prevăzut la articolul 4 din Directiva 2004/83. Aceste declarații pot necesita o confirmare. Modalitățile de apreciere de către autoritățile competente a declarațiilor și a elementelor de probă scrise sau de altă natură prezentate în susținerea unor astfel de cereri trebuie să fie conforme cu dispozițiile Directivei 2004/83 și ale Directivei 2005/85 (Directiva „proceduri”)⁷¹, precum și cu dreptul la respectarea demnității umane, consacrat la articolul 1 din Carta drepturilor fundamentale, și cu dreptul la respectarea vieții private și de familie, garantat la articolul 7 din aceasta.

În speță, Curtea a considerat că aceste dispoziții se opun unor interogatorii ale solicitantului întemeiate numai pe baza unor noțiuni stereotipe privind homosexualii, precum și unor interogatorii detaliate asupra practicilor sexuale ale acestuia, în măsura în care o astfel de evaluare nu permite autorităților naționale să țină seama de situația sa personală și individuală. În consecință, incapacitatea unui solicitant de azil de a răspunde la astfel de întrebări nu poate constitui, prin ea însăși, un motiv suficient pentru a se concluziona în sensul lipsei credibilității solicitantului. În ceea ce privește elementele de probă prezentate de solicitantul de azil, Curtea a apreciat de asemenea că articolul 4 din Directiva 2004/83, citit în lumina articolului 1 din Carta drepturilor fundamentale, se opune ca, în cadrul examinării unei cereri de azil, autoritățile amintite să accepte elemente de probă precum săvârșirea de către solicitantul de azil în cauză a unor acte homosexuale, supunerea sa la „teste” în vederea stabilirii homosexualității sale sau prezentarea de către acesta a unor înregistrări video ale unor astfel de acte. Astfel, pe lângă faptul că asemenea elemente nu au în mod necesar o valoare probatorie, ele ar fi de natură să aducă atingere demnității umane, a cărei respectare este garantată la articolul 1 din Carta drepturilor fundamentale. În sfârșit, Curtea a precizat că, ținând seama de caracterul sensibil al întrebărilor care au legătură cu sfera personală a unei persoane și în special cu sexualitatea sa, împrejurarea că homosexualitatea sa nu a fost invocată de către solicitant „de îndată ce este posibil” nu permite autorității naționale competente să concluzioneze în sensul lipsei de credibilitate în raport cu dispozițiile relevante din Directivele 2004/83 și 2005/85⁷².

În al treilea rând, la 18 decembrie 2014, în Hotărârea *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452), Marea Cameră a Curții a interpretat Directiva 2004/83 într-o cauză privind acordarea statutului conferit de protecția subsidiară unei persoane care suferă de o boală gravă⁷³.

Curtea Constituțională belgiană a adresat Curții o întrebare cu privire la legislația națională în cauză în litigiul principal care realizează o diferență de tratament între resortisanții unor țări terțe care suferă de o boală gravă, după cum aceștia din urmă beneficiază de statutul de refugiat în

⁷¹ Directiva 2005/85/CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat (JO L 326, p. 13, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 242).

⁷² A se vedea în special articolul 4 alineatul (3) din Directiva 2004/83 și articolul 13 alineatul (3) litera (a) din Directiva 2005/85.

⁷³ În ceea ce privește resortisanții unor state terțe afectați de boli grave, se face trimitere și la Hotărârea din 18 decembrie 2014, *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453), prezentată în rubrica VII.3, „Politica de imigrare”.

conformitate cu Directiva 2004/83 sau dispun de un permis de ședere eliberat de statul respectiv pentru motive medicale. Instanța de trimitere a ridicat în special problema dacă, ținând seama de dispozițiile acestei directive și de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la returnarea forțată a persoanelor grav bolnave, eliberarea unui astfel de permis de ședere nu constituie, în realitate, o formă subsidiară de protecție internațională care oferă, în consecință, dreptul la avantajele economice și sociale prevăzute de directiva menționată.

Curtea a apreciat că articolele 28 și 29 din Directiva 2004/83 coroborate cu articolul 2 litera (e) și cu articolele 3, 15 și 18 din aceasta trebuie interpretate în sensul că un stat membru nu este obligat să acorde posibilitatea de a beneficia de protecția socială și de îngrijirea sănătății unui resortisant al unei țări terțe a cărei ședere este autorizată pe teritoriul statului membru respectiv în temeiul unei legislații naționale care prevede autorizarea șederii în statul membru menționat a străinului care suferă de o boală gravă atunci când nu există niciun tratament adecvat în țara sa de origine sau în țara terță în care acesta avea reședința anterior, fără să fie în cauză o lipsire cu intenție de îngrijiri a străinului respectiv în această țară.

Curtea a precizat că riscul de deteriorare a stării de sănătate a unui resortisant al unei țări terțe afectat de o boală gravă rezultat din inexistența unor tratamente adecvate în țara sa de origine, fără să fie în cauză o lipsire cu intenție de îngrijiri a acestui resortisant al unei țări terțe, nu poate fi suficient pentru a implica acordarea beneficiului protecției subsidiare acestuia. Potrivit Curții, ar fi contrar economiei generale și obiectivelor Directivei 2004/83 să se acorde posibilitatea de a beneficia de statutele pe care aceasta le prevede resortisanților unor țări terțe aflați în situații fără nicio legătură cu logica protecției internaționale. Acordarea de către un stat membru a acestui statut de protecție națională din alte motive decât nevoia de protecție internațională în sensul articolului 2 litera (a) din directiva menționată, cu alte cuvinte, cu titlu discreționar și din motive de compasiune sau umanitare, nu intră în domeniul de aplicare al acesteia. Curtea a concluzionat în sensul că resortisanții unor țări terțe a căror ședere a fost autorizată în temeiul unei astfel de legislații naționale nu sunt, așadar, beneficiari ai statutului conferit de protecția subsidiară cărora le-ar fi aplicabile articolele 28 și 29 din directiva menționată.

3. Politica de imigrare

Acest an a fost marcat de un număr important de decizii care au privit Directiva 2008/115 (Directiva „returnare”)⁷⁴.

Două hotărâri privesc articolul 16 din această directivă, potrivit căruia luarea în custodie publică a unor resortisanți ai unor țări terțe în așteptarea îndepărtării se efectuează, în general, în centre specializate de cazare și nu poate avea loc decât cu titlu excepțional în cadrul unui penitenciar, fiind necesar în acest caz ca statul membru să garanteze că resortisantul străin este separat de deținuții de drept comun.

La 17 iulie 2014, Marea Cameră a Curții a avut ocazia, în Hotărârile *Pham* (C-474/13, EU:C:2014:2096) și *Bero și Bouzalmate* (C-473/13 și C-514/13, EU:C:2014:2095), să stabilească *dacă un stat membru este ținut să dispună luarea în custodie publică a resortisanților unor țări terțe aflați în situație de ședere ilegală într-un centru specializat de cazare, atunci când statul federat competent să decidă și să*

⁷⁴ Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală (JO L 348, p. 98).

procedeze la executarea unei astfel de măsuri nu dispune de un asemenea centru de cazare. În cauza Pham se ridică de asemenea problema consimțământului persoanei interesate.

În ceea ce privește condițiile de executare a luării în custodie publică, Curtea a arătat că, potrivit Directivei „returnare”, autoritățile naționale trebuie să fie în măsură să execute măsurile de luare în custodie publică în centre specializate de cazare, independent de structura administrativă sau constituțională a statului membru din care fac parte. Astfel, faptul că, în anumite state federate ale unui stat membru, autoritățile competente dispun de posibilitatea de a proceda la luarea în custodie publică nu poate constitui o transpunere suficientă a Directivei „returnare” dacă autoritățile competente ale altor state federate ale aceluiași stat sunt lipsite de această posibilitate. Prin urmare, deși un stat membru care dispune de o structură federală nu este obligat să creeze centre specializate de cazare în fiecare stat federat, acest stat membru trebuie totuși să garanteze că autoritățile competente ale statelor federate care nu dispun de astfel de centre pot lua în custodie publică resortisanții unor țări terțe în centrele specializate de cazare situate în alte state federate.

În cauza Pham, Curtea a adăugat că un stat membru nu poate ține seama de voința resortisantului unei țări terțe vizat de a fi luat în custodie publică într-un penitenciar. Astfel, în cadrul Directivei „returnare”, obligația de separare a resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală de deținuții de drept comun nu este însoțită de nicio excepție pentru a garanta astfel respectarea drepturilor străinilor în materia luării în custodie publică. Mai precis, obligația de separare reprezintă mai mult decât o simplă modalitate specifică de punere în executare a unei măsuri de cazare în penitenciar, constituind o condiție de fond a respectivei măsuri de cazare fără de care, în principiu, aceasta nu ar fi conformă cu Directiva 2008/115.

Hotărârea *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320), pronunțată la 5 iunie 2014, privește un resortisant sudanez, luat în custodie publică într-un centru special de cazare în Bulgaria în vederea executării unei măsuri de returnare la frontieră luată față de acesta, deși termenul de șase luni prevăzut de decizia inițială de luare în custodie publică expirase. Întrucât persoana interesată refuzase plecarea voluntară, ambasada sa refuzase să îi emită documente de călătorie, motiv pentru care operațiunea de îndepărtare nu a putut fi executată.

În cadrul unei proceduri preliminare de urgență, instanța bulgară a sesizat Curtea pentru a-i adresa două întrebări de natură procedurală, și anume dacă, atunci când revizuieste situația persoanei interesate la expirarea perioadei inițiale de luare în custodie publică, autoritatea administrativă competentă trebuie să adopte un act scris motivat în drept și în fapt și dacă controlul legalității unui astfel de act necesită ca autoritatea judiciară competentă să se poată pronunța asupra fondului cauzei.

În ceea ce privește prima întrebare, Curtea a amintit că, în cadrul Directivei „returnare”, singura cerință prevăzută expres la articolul 15 din directiva menționată în ceea ce privește adoptarea unui act scris este cea enunțată la alineatul (2) al acestui articol, și anume ca măsura de luare în custodie publică să fie dispusă în scris și motivată în drept și în fapt. Această cerință trebuie înțeleasă ca raportându-se și la orice decizie privind prelungirea măsurii de luare în custodie publică, întrucât luarea în custodie publică și prelungirea acestei măsuri au o natură analoagă, iar resortisantul trebuie să fie în măsură să cunoască motivele deciziei adoptate în privința sa. Curtea a declarat, așadar, că, dacă autoritățile bulgare s-ar fi pronunțat, înainte de sesizarea instanței administrative, asupra soluției în privința luării în custodie publică, ar fi fost necesar un act scris motivat în drept și în fapt. În schimb, în ipoteza în care autoritățile bulgare ar fi revizuit doar situația domnului Mahdi fără a se pronunța asupra cererii de prelungire, acestea nu erau obligate să adopte un act expres în lipsa unor dispoziții în acest sens în Directiva 2008/115.

În plus, Curtea a apreciat că o autoritate judiciară care se pronunță asupra legalității unei decizii de prelungire a unei măsuri inițiale de luare în custodie publică trebuie să poată statua asupra oricărui element de fapt și de drept pertinent pentru a stabili dacă prelungirea este justificată, ceea ce necesită o examinare aprofundată a elementelor de fapt pertinente pentru a lua o astfel de decizie. Rezultă că puterile deținute de autoritatea judiciară în cadrul unui astfel de control nu pot, în niciun caz, să fie limitate numai la elementele prezentate de autoritatea administrativă.

În ceea ce privește fondul, instanța de trimitere a solicitat Curții să stabilească dacă o perioadă inițială de luare în custodie publică poate fi prelungită numai pentru motivul că resortisantul unei țări terțe nu dispune de documente de identitate și că, prin urmare, există un risc de sustragere a resortisantului. În această privință, Curtea amintește că riscul sustragerii este un element care trebuie luat în considerare în cadrul măsurii inițiale de luare în custodie publică. Cu toate acestea, cu privire la prelungirea unei măsuri de luare în custodie publică, riscul sustragerii nu este una dintre cele două condiții de prelungire prevăzute de directivă. Prin urmare, acest risc nu este pertinent decât în ceea ce privește revizuirea condițiilor care au determinat inițial măsura luării în custodie publică. Prin urmare, este necesară aprecierea împrejurărilor de fapt care privesc situația persoanei în cauză pentru a analiza dacă o măsură mai puțin coercitivă nu poate fi aplicată în mod eficace împotriva sa. Numai în caz că persistă riscul sustragerii, lipsa documentelor de identitate poate fi luată în considerare. Rezultă că o astfel de lipsă nu poate, prin ea însăși, să justifice o prelungire a măsurii de luare în custodie publică.

Hotărârea *Mukarubega* (C-166/13, EU:C:2014:2336), pronunțată la 5 noiembrie 2014, privește *natura și domeniul de aplicare al dreptului de a fi ascultat, prevăzut la articolul 41 alineatul (2) litera (a) din Carta drepturilor fundamentale, înainte de adoptarea unei decizii de returnare în temeiul Directivei 2008/115*. S-a solicitat Curții să stabilească dacă un resortisant al unei țări terțe, ascultat corespunzător cerințelor legale cu privire la caracterul nelegal al șederii sale, trebuie să fie în mod obligatoriu ascultat încă o dată înainte de adoptarea deciziei de returnare.

Curtea a apreciat că dreptul de a fi ascultat în orice procedură, astfel cum se aplică în cadrul Directivei „returnare” și în special al articolului 6 din aceasta, trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca o autoritate națională să nu asculte resortisantul unei țări terțe în mod specific cu privire la o decizie de returnare în cazul în care, după ce a constatat caracterul ilegal al șederii sale pe teritoriul național în urma unei proceduri în cursul căreia dreptul său de a fi ascultat a fost pe deplin respectat, intenționează să adopte o astfel de decizie în privința sa, indiferent dacă decizia de returnare în cauză este sau nu este consecutivă unui refuz de acordare a unui permis de ședere. În această privință, Curtea a subliniat că decizia de returnare este strâns legată, în temeiul directivei menționate, de constatarea caracterului ilegal al șederii și de faptul că persoana interesată a avut posibilitatea să prezinte, în mod util și efectiv, punctul său de vedere cu privire la ilegalitatea șederii sale și motivele care pot justifica, în temeiul dreptului național, abținerea autorității menționate de a adopta o decizie de returnare.

Cu toate acestea, Curtea a arătat că din obligația de a adopta o decizie de returnare, prevăzută la articolul 6 alineatul (1) din această directivă, în urma unei proceduri transparente și echitabile, rezultă că statele membre trebuie, în cadrul autonomiei procedurale de care dispun, pe de o parte, să prevadă în mod explicit în dreptul lor național obligația de a părăsi teritoriul în caz de ședere ilegală și, pe de altă parte, să asigure că persoana interesată este ascultată în mod adecvat în cadrul procedurii referitoare la cererea sa de permis de ședere sau, dacă este cazul, cu privire la ilegalitatea șederii sale. În această privință, dreptul de a fi ascultat nu poate fi însă instrumentalizat pentru redeschiderea la nesfârșit a procedurii administrative, și aceasta în vederea preservării echilibrului dintre dreptul fundamental al persoanei interesate de a fi ascultată înainte de adoptarea unei decizii care îi cauzează un prejudiciu și obligația statelor membre de a combate imigrația ilegală.

În sfârșit, Marea Cameră a Curții a pronunțat, la 18 decembrie 2014, Hotărârea *Abdida* (C-562/13, EU:C:2014:2453), în cadrul unui litigiu între o autoritate publică belgiană și un resortisant nigerian care suferă de SIDA. Litigiul privea garanțiile procedurale și avantajele sociale pe care un stat membru este obligat, potrivit Directivei „returnare”, să le acorde unui resortisant al unei țări terțe a cărui stare de sănătate necesită îngrijiri medicale, atunci când acesta din urmă este în așteptarea hotărârii cu privire la legalitatea deciziei de respingere a cererii sale de permis de ședere pentru motive medicale și de obligare la părăsirea teritoriului⁷⁵.

Curtea a apreciat că articolele 5 și 13 din Directiva „returnare” coroborate cu articolul 19 alineatul (2) și cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale, precum și articolul 14 alineatul (1) litera (b) din această directivă se opun unei legislații naționale care nu conferă efect suspensiv unei căi de atac exercitate împotriva unei decizii prin care se dispune ca un resortisant al unei țări terțe afectat de o boală gravă să părăsească teritoriul unui stat membru, atunci când executarea acestei decizii îl poate expune pe resortisantul în cauză al unei țări terțe unui risc serios de deteriorare gravă și ireversibilă a stării sale de sănătate⁷⁶.

Curtea a considerat de asemenea că dispozițiile citate anterior se opun unei legislații naționale care nu prevede acoperirea, în măsura posibilului, a nevoilor de bază ale resortisantului unei țări terțe menționat, pentru a garanta că îngrijirea medicală de urgență și tratamentul de bază al bolii pot fi efectiv acordate, în perioada în care statul membru respectiv este obligat să amâne îndepărtarea aceluiasi resortisant al unei țări terțe ca urmare a exercitării căii de atac în discuție.

VIII. Cooperare polițienească și judiciară în materie penală

În ceea ce privește cooperarea judiciară în materie penală, se impune să fie semnalate două hotărâri referitoare la aplicarea principiului *ne bis in idem* în spațiul Schengen.

La 27 mai 2014, în Hotărârea *Spasic* (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586), pentru care a fost aplicată procedura preliminară de urgență, Curtea a examinat *compatibilitatea cu Carta drepturilor fundamentale a unei limitări a principiului ne bis in idem în spațiul Schengen*.

Această problemă a fost ridicată în cadrul unei cauze privind un resortisant sârb, urmărit penal în Germania pentru săvârșirea unei înșelăciuni pentru care acesta fusese deja condamnat în Italia la o pedeapsă privativă de libertate de un an însoțită de o amendă. Domnul Spasic, care era încarcerat în Austria pentru săvârșirea altor infracțiuni, plătitese amenda, însă nu executase pedeapsa privativă de libertate. Autoritățile germane considerau că, în lumina Convenției de punere în aplicare a Acordului Schengen (denumită în continuare „CAAS”)⁷⁷, principiul *ne bis in idem* nu se aplica întrucât pedeapsa privativă de libertate nu fusese încă executată în Italia.

⁷⁵ În ceea ce privește resortisanții unor state terțe afectați de boli grave, se face trimitere și la Hotărârea din 18 decembrie 2014, *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452), prezentată în rubrica VII.2, „Politica privind dreptul de azil”.

⁷⁶ Pentru a interpreta articolul 19 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale, în temeiul articolului 52 alineatul (3) din cartă, Curtea a luat în considerare jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în special Hotărârea din 27 mai 2008, *N împotriva Regatului Unit* (cererea nr. 26565/05).

⁷⁷ Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985 între guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune, semnată la Schengen la 19 iunie 1990 și intrată în vigoare la 26 martie 1995 (JO 2000, L 239, p. 19, Ediție specială, 19/vol. 1, p. 183).

Deși articolul 54 din CAAS supune aplicarea principiului *ne bis in idem* condiției ca, în situația în care a fost pronunțată o pedeapsă, aceasta „să fi fost executată” sau să fie „în curs de executare”, articolul 50 din Carta drepturilor fundamentale consacră acest principiu fără a face în mod expres trimitere la o astfel de condiție.

Marea Cameră a Curții a arătat mai întâi că, în ceea ce privește principiul *ne bis in idem*, explicațiile cu privire la Carta drepturilor fundamentale fac în mod expres referire la CAAS, astfel încât aceasta din urmă restrânge în mod valabil principiul consacrat în cartă. Apoi, Curtea a constatat că condiția privind executarea, prevăzută la articolul 54 din CAAS, constituie o limitare a principiului *ne bis in idem* care rezultă din lege în sensul articolului 52 alineatul (1) din cartă și nu repune în discuție respectivul principiu ca atare, întrucât aceasta nu urmărește decât să evite impunitatea de care ar putea beneficia persoanele condamnate într-un stat membru printr-o sentință penală definitivă care nu a fost executată. În sfârșit, potrivit Curții, condiția privind executarea este proporțională cu obiectivul de asigurare a unui nivel ridicat de securitate în cadrul spațiului de libertate, securitate și justiție și nu depășește ceea ce este necesar pentru a evita impunitatea persoanelor condamnate. Cu toate acestea, în cadrul unei aplicări *in concreto*, nu este exclus ca instanțele naționale să intre în contact și să inițieze consultări pentru a verifica dacă există intenția reală a statului membru care a pronunțat prima sentință de a proceda la executarea pedepselor aplicate.

Pe de altă parte, Curtea a apreciat că, atunci când o pedeapsă privativă de libertate și o amendă sunt pronunțate cu titlu principal, executarea numai a amenzii nu este suficientă pentru a considera că pedeapsa a fost executată sau este în curs de executare în sensul CAAS.

Articolul 54 din CAAS a făcut de asemenea obiectul unei interpretări în Hotărârea *M* (C-398/12, EU:C:2014:1057), pronunțată la 5 iunie 2014, hotărâre în care Curtea s-a pronunțat cu privire la semnificația unei decizii de netrimiteră în judecată în raport cu principiul *ne bis in idem*.

Inculpatul beneficiase în Belgia de o ordonanță de netrimiteră în judecată, confirmată de Curtea de Casație, pentru comiterea unor acte de hărțuire asupra unei minore. Cu toate acestea, pentru aceleași fapte, fusese inițiată o procedură penală în Italia.

Curtea a subliniat că, pentru a stabili dacă o decizie a unei instanțe de instrucție reprezintă o hotărâre definitivă în sensul articolului 54 din CAAS, trebuie să se asigure că această decizie a fost pronunțată în urma unei aprecieri asupra fondului cauzei și că acțiunea penală s-a stins definitiv. Aceasta este situația unei decizii, precum cea din speță în litigiul principal, prin care un inculpat a fost achitat definitiv pentru insuficiența probelor, care exclude orice posibilitate ca litigiul să fie redeschis pe baza aceleiași serii de indicii și care are ca efect stingerea definitivă a acțiunii penale.

Curtea a precizat de asemenea că posibilitatea unei redeschideri a anchetei judiciare ca urmare a apariției unor probe noi nu poate repune în cauză caracterul definitiv al unei ordonanțe de netrimiteră în judecată. Astfel, această posibilitate implică declanșarea excepțională și pe baza unor elemente de probă diferite a unei proceduri distincte, iar nu doar simpla continuare a procedurii deja închise. Pe de altă parte, orice nouă procedură împotriva aceleiași persoane și pentru aceleași fapte nu poate fi declanșată decât în statul contractant pe teritoriul căruia a fost adoptată această ordonanță.

Curtea a concluzionat în sensul că o ordonanță de netrimiteră în judecată care împiedică, în statul contractant în care a fost dată această ordonanță, o nouă urmărire penală pentru aceleași fapte împotriva persoanei care a beneficiat de ordonanța respectivă, cu excepția cazului în care intervin noi probe împotriva acestei persoane, trebuie considerată ca fiind o hotărâre definitivă, în sensul

articolului 54 din CAAS, care împiedică astfel desfășurarea unei noi urmăriri penale împotriva aceleiași persoane pentru aceleași fapte într-un alt stat contractant.

IX. Cooperarea judiciară în materie civilă

În acest domeniu, trebuie semnalate un aviz și o hotărâre care vizează aspectele civile ale răpirii internaționale de copii, precum și o hotărâre privind Regulamentul nr. 44/2001⁷⁸.

La 14 octombrie 2014, într-un aviz (*Avizul 1/13*, EU:C:2014:2303), Marea Cameră a Curții a avut ocazia să stabilească dacă acceptarea aderării unei țări terțe la Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii (denumită în continuare „Convenția de la Haga”)⁷⁹ ține de competența exclusivă a Uniunii.

În primul rând, Curtea a precizat anumite aspecte referitoare la competența sa consultativă⁸⁰. Curtea a constatat că actul de aderare și declarația de acceptare a unei aderări la o convenție internațională exprimă în ansamblul lor un concurs de voințe ale statelor vizate și constituie, prin urmare, un acord internațional asupra căruia Curtea are competența de a emite un aviz. Acest aviz, care poate privi repartizarea competențelor între Uniune și statele membre pentru a încheia un acord cu state terțe, poate fi solicitat atunci când propunerea Comisiei privind un acord a fost supusă Consiliului și nu a fost retrasă la momentul sesizării Curții. În schimb, nu este necesar ca, în acest stadiu, Consiliul să își fi manifestat deja intenția de a încheia un asemenea acord. În aceste împrejurări, cererea de aviz apare astfel ca fiind ghidată de o preocupare legitimă a instituțiilor vizate de a cunoaște întinderea competențelor Uniunii și, respectiv, ale statelor membre înainte de a lua o decizie cu privire la acordul în cauză.

În al doilea rând, cu privire la fond, Curtea a arătat mai întâi că declarația de acceptare a aderării și, prin urmare, acordul internațional aferent acesteia sunt accesorii Convenției de la Haga. În plus, convenția menționată ține de domeniul dreptului familiei care are o incidență transfrontalieră, în care Uniunea deține o competență internă în temeiul articolului 81 alineatul (3) TFUE. Întrucât Uniunea și-a exercitat această competență prin adoptarea Regulamentului nr. 2201/2003⁸¹, ea dispune de o competență externă în domeniul care face obiectul convenției în cauză. Astfel, dispozițiile regulamentului menționat acoperă în mare parte cele două proceduri reglementate de Convenția de la Haga din 1980, și anume cea privind înapoierea copiilor deplasați ilicit și cea vizând asigurarea exercitării dreptului de vizitare.

În sfârșit, Curtea a subliniat că, în pofida prevalenței acordate Regulamentului nr. 2201/2003 asupra convenției menționate, domeniul de aplicare și eficacitatea normelor comune stabilite prin acest regulament riscă să fie afectate prin acceptări eterogene din partea statelor membre ale aderării unor state terțe la Convenția de la Haga din 1980. Astfel, ar exista un risc de a se aduce atingere aplicării uniforme și coerente a Regulamentului nr. 2201/2003 de fiecare dată când o situație de

⁷⁸ Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

⁷⁹ Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, încheiată la Haga la 25 octombrie 1980.

⁸⁰ Cu privire la problemele de admisibilitate referitoare la o cerere de aviz, a se vedea și *Avizul 2/13* (EU:C:2014:2454), în rubrica I.1 „Aderarea Uniunii la Convenția Europeană a Drepturilor Omului”.

⁸¹ Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183).

răpire internațională de copii privește un stat terț și două state membre, dintre care unul a acceptat aderarea acestui stat terț la convenția respectivă, însă celălalt nu a acceptat-o.

În același domeniu, Curtea, sesizată cu o trimitere preliminară pentru care a aplicat procedura preliminară de urgență, a pronunțat, la 9 octombrie 2014, Hotărârea C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268), care vizează *noțiunea de deplasare sau de reținere ilicită a unui copil în sensul Regulamentului nr. 2201/2003 și procedura de urmat în cazul în care o instanță este sesizată, în temeiul Convenției de la Haga din 1980, cu o cerere de înapoiere a unui copil care a fost deplasat sau reținut ilicit într-un alt stat membru.*

Domnul C, resortisant francez, a divorțat de soția sa, de cetățenie britanică. Hotărârea de divorț, pronunțată în Franța, a stabilit reședința obișnuită a copilului lor la mamă și a autorizat-o pe mamă să își instaleze reședința în Irlanda, aceasta procedând în acest sens. Domnul C a declarat apel împotriva respectivei hotărâri. Întrucât instanța de apel franceză a admis cererea de stabilire a reședinței copilului la domiciliul său, domnul C a sesizat instanța irlandeză de prim grad de jurisdicție pentru a declara executorie această decizie și a dispune returnarea copilului în Franța. Sesizată în apel ca urmare a respingerii celei din urmă cereri, instanța irlandeză de trimitere a solicitat Curții să stabilească, printre altele, dacă Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că, în situația în care deplasarea copilului a avut loc în conformitate cu o hotărâre judecătorească executorie provizoriu care a fost ulterior infirmată în apel printr-o hotărâre judecătorească prin care s-a stabilit reședința copilului în statul membru de origine, reținerea copilului în acest stat în urma celei de a doua hotărâri este ilicită.

În primul rând, în ceea ce privește cererea de înapoiere a copilului, Curtea a amintit că deplasarea sau reținerea ilicită a copilului într-un stat presupune, pe de o parte, că copilul avea reședința obișnuită în statul membru de origine imediat înainte de deplasarea sau de reținerea sa și, pe de altă parte, că această deplasare sau reținere rezultă din încălcarea adusă încredințării atribuite în temeiul dreptului acestui stat membru. În această privință, revine instanței statului membru în care copilul a fost deplasat, în speță Irlanda, sesizată cu o cerere de înapoiere a copilului, sarcina de a determina dacă copilul avea încă reședința obișnuită în statul membru de origine (Franța) imediat înainte de pretinsa reținere ilicită. În acest cadru, nu militează în favoarea constatării unui transfer al reședinței obișnuite împrejurarea că o hotărâre judecătorească de autorizare a deplasării putea fi executată provizoriu, dar că aceasta a fost atacată ulterior cu apel.

În al doilea rând, în ceea ce privește executarea hotărârii instanței de apel prin care s-a atribuit încredințarea tatălui în statul membru de origine, împrejurarea că reședința obișnuită a copilului a putut fi schimbată ca urmare a unei hotărâri de primă instanță și că această modificare a fost eventual constatată de instanța sesizată cu o cerere de înapoiere nu poate constitui un element de care părintele care reține un copil cu încălcarea dreptului de încredințare să se poată prevala pentru a prelungi situația de fapt creată prin comportamentul său ilicit și pentru a se opune executării hotărârii.

În sfârșit, la 11 septembrie 2014, în Hotărârea A (C-112/13, EU:C:2014:2195)⁸², Curtea a avut ocazia de a interpreta articolul 24 din Regulamentul nr. 44/2001, potrivit căruia înfățișarea pârâtului care nu vizează contestarea competenței instanței sesizate determină în mod automat prorogarea

⁸² Această hotărâre este prezentată și în rubrica IV.1 „Trimiterea preliminară”.

competenței acesteia⁸³, deși instanța menționată nu ar fi competentă potrivit normelor instituite de respectivul regulament.

Cauza principală privea o acțiune în despăgubire îndreptată împotriva lui A, despre care se considera că avea domiciliul obișnuit în circumscripția instanței austriece sesizate. După mai multe tentative eșuate de comunicare, această instanță a numit un curator al pârâtului absent care a depus un memoriu în apărare prin care a solicitat respingerea acțiunii și a formulat numeroase critici pe fond, fără însă a contesta competența internațională a instanțelor austriece. Ulterior doar, un cabinet de avocatură mandatat de A a intervenit pentru pârât, care părăsise între timp Austria, și a contestat competența internațională a instanțelor austriece.

Curtea a apreciat că înfățișarea unui curator al pârâtului absent, numit în conformitate cu dreptul național, nu reprezintă o înfățișare în sensul articolului 24 din Regulamentul nr. 44/2001, interpretat în lumina articolului 24 din Carta drepturilor fundamentale. Astfel, prorogarea tacită de competență în temeiul articolului 47 prima teză din Regulamentul nr. 44/2001 este întemeiată pe o alegere deliberată a acestei competențe de către părțile din litigiu, ceea ce presupune că pârâtul este informat cu privire la procedura inițiată împotriva sa. În schimb, nu se poate considera că un pârât absent căruia nu i s-a comunicat cererea introductivă și care nu are cunoștință de procedura inițiată împotriva lui acceptă tacit competența instanței sesizate. În această privință, dreptul la o cale de atac efectivă al reclamantului, garantat prin articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale, care trebuie pus în aplicare concomitent cu dreptul la apărare, nu impune o interpretare diferită a articolului 24 din acest regulament.

X. Transporturi

În domeniul transporturilor, trebuie să fie evocate trei hotărâri.

În primul rând, la 18 martie 2014, în Hotărârea *International Jet Management* (C-628/11, EU:C:2014:171), Marea Cameră a Curții a examinat, din perspectiva *interdicției discriminării pe motiv de cetățenie sau naționalitate, enunțată la articolul 18 TFUE, o reglementare națională a unui stat membru care prevede că operatorii de transport aerian ai Uniunii care nu dispun de o licență de operare acordată de acest stat trebuie să obțină o autorizație pentru fiecare zbor efectuat dintr-o țară terță.*

Constatând, mai întâi, că împrejurarea că serviciile în discuție erau furnizate dintr-o țară terță nu era de natură să excludă această situație din domeniul de aplicare al tratatelor în sensul articolului 18 TFUE, Curtea a examinat în continuare compatibilitatea reglementării naționale în litigiu cu respectiva dispoziție. În această privință, Curtea a arătat că trebuie considerată discriminatorie reglementarea dintr-un prim stat membru care impune unui operator de transport aerian titular al unei licențe de operare acordate de un al doilea stat membru să obțină o autorizație de a efectua curse în spațiul aerian al primului stat membru pentru zboruri private neperiodice dintr-o țară terță către acest prim stat membru, în condițiile în care o astfel de autorizație nu este impusă operatorilor de transport aerian titulari ai unei licențe de operare acordate de primul stat membru menționat. Astfel, o asemenea reglementare instituie un criteriu de diferențiere care conduce, în fapt, la același rezultat ca un criteriu întemeiat pe cetățenie sau naționalitate. În practică, această reglementare dezavantajează doar operatorii de transport aerian care au sediul social în alt stat

⁸³ Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

membru, în conformitate cu articolul 4 litera (a) din Regulamentul nr. 1008/2008⁸⁴, și a căror licență de operare este acordată de autoritatea competentă a acestui din urmă stat. Curtea a considerat că acest lucru este valabil, cu atât mai mult, și în cazul unei reglementări dintr-un prim stat membru care impune acestor operatori să prezinte o declarație de indisponibilitate care atestă că operatorii de transport aerian titulari ai unei licențe de operare acordate de respectivul stat fie nu doresc să efectueze aceste zboruri, fie nu sunt în măsură să le efectueze. Potrivit Curții, o asemenea reglementare constituie o discriminare întemeiată pe motive de cetățenie sau naționalitate, care nu poate fi justificată de obiective de protecție a economiei naționale și de siguranță.

În al doilea rând, la 22 mai 2014, în Hotărârea *Glatzel* (C-356/12, EU:C:2014:350), Curtea s-a pronunțat asupra *validității anexei III punctul 6.4 la Directiva 2006/126 privind permisele de conducere*⁸⁵, în raport cu articolul 20, cu articolul 21 alineatul (1) și cu articolul 26 din Carta drepturilor fundamentale. Litigiul privea compatibilitatea cu principiul interzicerii discriminării întemeiate pe motive de handicap a cerințelor de acuitate vizuală impuse de directiva menționată. Astfel, în litigiul principal, reclamantul nu putea să își desfășoare activitatea profesională de conducător de camion din cauza cerințelor menționate de acuitate vizuală.

Curtea a precizat mai întâi sfera de aplicare a noțiunii de discriminare pe motive de handicap, astfel cum rezultă din articolul 21 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale. Curtea a arătat că această dispoziție impune legiuitorului Uniunii în special să nu opereze nicio diferență de tratament în temeiul unei limitări rezultate printre altele din afecțiuni fizice, mentale sau psihice pe termen lung, a căror interacțiune cu diverse bariere poate împiedica participarea deplină și efectivă a persoanei în cauză la viața profesională în condiții de egalitate cu celelalte persoane, cu excepția cazului în care o astfel de diferență de tratament este justificată în mod obiectiv. Examinând apoi mai specific validitatea anexei III punctul 6.4 la Directiva 2006/126, Curtea a constatat că o diferență de tratament operată în privința unei persoane după cum aceasta are sau nu are acuitatea vizuală necesară pentru conducerea autovehiculelor nu este, în principiu, contrară interdicției privind discriminarea pe motive de handicap în sensul articolului 21 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale, cu condiția ca o astfel de cerință să răspundă în mod efectiv unui obiectiv de interes general, să fie necesară și să nu constituie o sarcină excesivă. Or, potrivit Curții, prin faptul că prevede în anexa III un prag minim de acuitate vizuală pentru conducătorii auto, în special de vehicule grele, Directiva 2006/126 urmărește îmbunătățirea siguranței rutiere și răspunde, în acest mod, obiectivului de interes general de îmbunătățire a acesteia. Pentru a stabili caracterul necesar al normelor minime în materie de vedere a conducătorilor autovehiculelor, este esențial, pentru a garanta siguranța rutieră, ca persoanele cărora li se eliberează un permis de conducere să aibă capacitățile fizice adecvate, în special în ceea ce privește vederea, în măsura în care deficiențele fizice pot avea consecințe semnificative. Curtea a concluzionat, așadar, în sensul că legiuitorul Uniunii a pus în balanță, pe de o parte, imperativele de siguranță rutieră și, pe de altă parte, dreptul persoanelor afectate de un handicap vizual într-un mod care nu poate fi considerat disproporționat în raport cu obiectivele urmărite.

În plus, în cadrul examinării efectuate, Curtea a precizat că dispozițiile Convenției Națiunilor Unite privind handicapul⁸⁶ sunt condiționate, în privința executării sau a efectelor lor, de intervenția

⁸⁴ Regulamentul (CE) nr. 1008/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 septembrie 2008 privind normele comune pentru operarea serviciilor aeriene în Comunitate (JO L 293, p. 3).

⁸⁵ Directiva 2006/126/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 decembrie 2006 privind permisele de conducere (JO L 403, p. 18, Ediție specială, 07/vol. 17, p. 216).

⁸⁶ Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap, aprobată în numele Comunității Europene prin Decizia 2010/48/CE a Consiliului din 26 noiembrie 2009 (JO 2010, L 23, p. 35).

unor acte ulterioare care trebuie adoptate de părțile contractante, astfel încât dispozițiile acestei convenții nu constituie dispoziții necondiționate și suficient de precise care să permită un control al validității actului de drept al Uniunii în raport cu dispozițiile convenției menționate⁸⁷.

În sfârșit, Curtea a apreciat că, deși articolul 26 din Carta drepturilor fundamentale impune ca Uniunea să respecte și să recunoască dreptul persoanelor cu handicap de a beneficia de măsuri de integrare, principiul prevăzut la acest articol nu implică, în schimb, ca legiuitorul Uniunii să fie obligat să adopte o anumită măsură particulară.

În ultimul rând, Hotărârea *Fonship și Svenska Transportarbetarförbundet* (C-83/13, EU:C:2014:2053), pronunțată la 8 iulie 2014, a permis Marii Camere a Curții să precizeze domeniul de aplicare *ratione personae* al Regulamentului nr. 4055/86 privind libertatea de a presta servicii în transporturile maritime⁸⁸.

Curtea a declarat că articolul 1 din acest regulament trebuie interpretat în sensul că o societate stabilită într-un stat parte la Acordul privind SEE⁸⁹ și care este proprietara unei nave ce arborează pavilionul unei țări terțe, prin intermediul căreia se prestează servicii de transport maritim dinspre sau către un stat parte la acordul respectiv, se poate prevala de libera prestare a serviciilor, cu condiția ca, datorită exploatării navei respective, această societate să poată fi calificată drept prestator al acestor servicii și ca destinatarii acestora să fie stabiliți în alte state părți la acordul amintit decât cel în care este stabilită societatea menționată.

Aplicarea Regulamentului nr. 4055/86 nu este nicidecum afectată de împrejurarea că pe navă sunt angajați lucrători care sunt resortisanți ai unor țări terțe. În plus, aplicarea acestui regulament presupune respectarea normelor tratatului referitoare la libera prestare a serviciilor, astfel cum au fost interpretate de Curte, în special în jurisprudența sa referitoare la compatibilitatea unor acțiuni sindicale cu libera prestare a serviciilor⁹⁰.

XI. Concurență

1. Înțelegeri

În ceea ce privește interpretarea și aplicarea normelor Uniunii în materie de înțelegeri, trebuie semnalate patru hotărâri ale Curții, dintre care prima privește dreptul la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate de o înțelegere, iar alte două hotărâri privesc constatarea unei înțelegeri, ultima vizând procedura de aplicare a normelor de concurență.

Hotărârea *Kone și alții* (C-557/12, EU:C:2014:1317), pronunțată la 5 iunie 2014, privește o cauză în care reclamanta din litigiul principal a achiziționat de la întreprinderi terțe, care nu au participat la o înțelegere interzisă de dreptul concurenței, ascensoare și scări rulante la un preț mai mare decât cel care ar fi existat în lipsa unei înțelegeri. Potrivit reclamantei din litigiul principal, aceste

⁸⁷ În ceea ce privește efectele acestei convenții în ordinea juridică a Uniunii, se face trimitere și la Hotărârea din 18 martie 2014, Z. (C-363/12, EU:C:2014:159), prezentată în rubrica XIV.2, „Dreptul la concediul de maternitate”.

⁸⁸ Regulamentul (CEE) nr. 4055/86 al Consiliului din 22 decembrie 1986 de aplicare a principiului libertății de a presta servicii în transporturile maritime între state membre și țări terțe (JO L 378, p. 1, rectificare în JO 1987, L 93, p. 17, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 173).

⁸⁹ Citat anterior, nota de subsol 61.

⁹⁰ Hotărârea din 18 noiembrie 2007, *Laval un Partneri* (C-341/05, EU:C:2007:809).

întreprinderi terțe, care erau furnizorii săi, ar fi profitat de existența înțelegerii pentru a-și adapta prețurile la nivelul ridicat. Instanța de trimitere a sesizat Curtea pentru ca aceasta să stabilească dacă, în temeiul articolului 101 alineatul (1) TFUE, *victima unui prejudiciu suferit ca urmare a comportamentului unei persoane străine de înțelegere are dreptul de a solicita despăgubiri membrilor înțelegerii*.

Curtea a amintit mai întâi că deplina eficacitate și în special efectul util al interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE ar fi puse în discuție dacă nu orice persoană ar putea solicita repararea prejudiciului care i-ar fi fost cauzat printr-un contract sau printr-un comportament care poate restrânge sau denatura concurența. În continuare, Curtea a constatat că o înțelegere poate avea ca efect să determine societățile care nu participă la aceasta să majoreze prețurile pentru a le adapta la prețul pieței care rezultă din înțelegere, aspect pe care participanții la aceasta din urmă nu îl pot ignora. Astfel, chiar dacă stabilirea prețului unei oferte este considerată drept o decizie pur autonomă, adoptată de fiecare întreprindere care nu participă la o înțelegere, o asemenea decizie a putut fi luată prin raportare la un preț de piață denaturat de înțelegere. Prin urmare, atât timp cât se demonstrează că înțelegerea poate avea drept consecință creșterea prețurilor aplicate de către concurenții care nu participă la înțelegere, victimele acestei creșteri de prețuri trebuie să poată solicita participanților la înțelegere repararea prejudiciului suferit.

Pentru Curte, efectivitatea articolului 101 TFUE ar fi repusă în discuție dacă dreptul național ar condiționa, în mod categoric și independent de împrejurările specifice ale cauzei, dreptul oricărei persoane de a solicita repararea prejudiciului suferit de existența unei legături de cauzalitate directe între înțelegere și prejudiciu, excluzând astfel acest drept în temeiul faptului că persoana în cauză a avut raporturi contractuale nu cu un membru al înțelegerii, ci cu o întreprindere care nu participa la aceasta, a cărei politică a prețurilor reprezintă însă o consecință a înțelegerii.

În Hotărârea *MasterCard și alții/Comisia* (C-382/12 P, EU:C:2014:2201), pronunțată la 11 septembrie 2014, Curtea, sesizată cu un recurs împotriva unei hotărâri a Tribunalului prin care acesta din urmă declarase că *comisioanele interbancare multilaterale (CIM-uri) aplicate în cadrul sistemului de plată cu carduri MasterCard sunt contrare dreptului concurenței*⁹¹, a avut ocazia de a aduce precizări cu privire la interpretarea diferitelor elemente ale articolului 81 CE⁹². În speță, comisioanele interbancare multilaterale (denumite în continuare „CIM-uri”) corespund unei părți din prețul unei operațiuni cu cardul de plată, reținute de banca de emisie a cardului. Arătând că aceste comisioane, în măsura în care sunt imputate comercianților în cadrul mai general al costurilor care le sunt facturate pentru utilizarea cardurilor de plată, au ca efect creșterea bazei acestor costuri, care ar putea fi mai mici în lipsa lor, Comisia le-a considerat, în decizia sa atacată în fața Tribunalului, drept o restrângere a concurenței prin prețuri între băncile de acceptare.

Curtea, în cadrul examinării condițiilor care decurg din articolul 81 CE, a apreciat mai întâi, confirmând interpretarea reținută de Tribunal, că MasterCard și instituțiile financiare implicate în stabilirea CIM-urilor pot fi calificate drept „asociere de întreprinderi” în sensul articolului 81 alineatul (1) CE, ținând seama de interesele lor comune. În această privință, Curtea a subliniat în special că, deși articolul 81 CE distinge noțiunea „practică concertată” de noțiunea „acorduri între întreprinderi” sau „decizii ale unor asocieri de întreprinderi”, scopul este acela de a evita ca întreprinderile să poată eluda aplicarea normelor de concurență ca urmare doar a formei prin intermediul căreia acestea își coordonează comportamentul în cauză.

⁹¹ Hotărârea Tribunalului din 24 mai 2012, *MasterCard și alții/Comisia* (T-111/08, EU:T:2012:260).

⁹² Devenit articolul 101 TFUE.

Curtea a stabilit, în plus, dacă CIM-urile puteau să nu intre sub incidența interdicției prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE având în vedere caracterul lor accesoriu sistemului de plată MasterCard. În acest sens, Curtea a amintit, printre altele, că restrângerea autonomiei comerciale nu intră sub incidența principiului interdicției prevăzut la articolul 81 alineatul (1) CE dacă este necesară în mod obiectiv pentru punerea în aplicare a unei operațiuni sau a unei activități și proporțională cu obiectivele acesteia. În acest cadru, Curtea a verificat, în primul rând, dacă funcționarea sistemului MasterCard ar fi imposibilă în lipsa CIM-urilor. În această privință, Curtea a apreciat că, spre deosebire de cele pretinse de recurente, nu se poate considera că faptul că operațiunea menționată este doar mai dificil de realizat sau mai puțin profitabilă în lipsa restricției în cauză conferă acestei restricții caracterul „necesar în mod obiectiv” prevăzut pentru a putea fi calificată drept accesorie. În al doilea rând, în ceea ce privește caracterul proporțional al CIM-urilor în raport cu obiectivele care stau la baza sistemului MasterCard, Curtea a precizat că este necesar să se țină seama, ca ipoteze contrafactuale, nu numai de situația care s-ar produce în lipsa restricției în discuție, ci și de alte situații alternative care ar putea surveni, în măsura în care aceste ipoteze sunt realiste.

În această privință, Curtea a constatat că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept în măsura în care nu a abordat caracterul probabil sau chiar plauzibil al interdicției de stabilire a tarifelor *ex post* în ipoteza lipsei CIM-urilor, ci s-a bazat numai pe criteriul viabilității economice a unui sistem care funcționează fără comisioanele amintite. Cu toate acestea, având în vedere că, în speță, în conformitate cu concluziile Comisiei, ipoteza unui sistem care să funcționeze doar pe baza interdicției stabilirii tarifelor *ex post* era singura alternativă care era de natură să permită sistemului MasterCard să funcționeze în lipsa CIM-urilor, această eroare nu a avut nicio incidență asupra analizei efectelor concurențiale ale CIM-urilor realizate de Tribunal, nici asupra dispozitivului hotărârii acestuia din urmă, potrivit căruia CIM-urile aveau efecte restrictive asupra concurenței.

În sfârșit, Curtea a examinat dacă CIM-urile puteau face obiectul unei exceptări în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE. Curtea a subliniat că, în speță, este necesar să se țină seama de ansamblul avantajelor obiective, nu numai pe piața pertinentă, ci și pe piața distinctă conexă. Tribunalul a luat în considerare rolul CIM-urilor în echilibrarea segmentelor „emitere” și „acceptare” ale sistemului MasterCard, admitând în același timp existența unor interacțiuni între aceste două segmente. Totuși, în lipsa oricărei probe privind existența unor avantaje obiective semnificative care să decurgă din CIM-uri pentru comercianți pe piața de acceptare, nu era necesar ca Tribunalul să procedeze la examinarea avantajelor care decurg din CIM-uri pentru titularii de carduri, având în vedere că acestea nu sunt susceptibile, în sine, să compenseze inconvenientele care rezultă din aceste comisioane.

Prin urmare, Curtea a confirmat hotărârea Tribunalului care a constatat existența unei înțelegeri care nu poate face obiectul unei exceptări.

La 11 septembrie 2014, într-o altă hotărâre privind cardurile bancare, Hotărârea *CB/Comisia* (C-67/13 P, EU:C:2014:2204), Curtea a anulat hotărârea Tribunalului pentru motivul că acesta a constatat în mod eronat că *măsurile tarifare adoptate de Groupement français des cartes bancaires reprezentau, prin însăși natura lor, o restrângere a concurenței*.

Groupement des cartes bancaires (CB) (denumit în continuare „Groupement”), înființat de principalele instituții bancare franceze emitente de carduri bancare, a adoptat măsuri de stabilire a unor tarife pentru aderarea la grup, pentru membrii a căror activitate de emitere de carduri CB era superioară activității de afiliere a unor noi comercianți la sistem, precum și pentru membrii inactivi sau puțin activi.

Tribunalul a considerat, la fel ca și Comisia, că Groupement adoptase o decizie a unei asocieri de întreprinderi care a dat naștere unei restrângeri a concurenței „prin obiect”. Prin urmare, Tribunalul a apreciat că nu era necesară examinarea efectelor acestor măsuri asupra pieței.

În această privință, Curtea a apreciat că Tribunalul a săvârșit erori de drept în măsura în care nu a analizat corect existența unei restrângeri a concurenței prin obiect, noțiune care trebuie interpretată în mod restrictiv și care nu poate fi aplicată decât unor tipuri de coordonare între întreprinderi. Mai precis, deși Tribunalul a expus motivele pentru care măsurile în cauză erau susceptibile să restrângă concurența noilor operatori pe piață, acesta nu a justificat în niciun caz prin ce anume această restrângere prezintă un grad suficient de nocivitate pentru a putea fi calificată drept restrângere „prin obiect”. Astfel, având în vedere că măsurile respective aveau ca obiect impunerea unei contribuții financiare membrilor Groupement care beneficiază de eforturile depuse de alți membri în vederea desfășurării activităților de achiziționare ale sistemului CB, un astfel de obiect nu poate fi considerat, potrivit Curții, ca fiind, prin însăși natura sa, dăunător pentru buna funcționare a concurenței.

Pe de altă parte, Curtea a apreciat că, analizând opțiunile permise membrilor Groupement pentru a realiza interoperabilitatea sistemelor de plată și de retragere de numerar cu carduri bancare, Tribunalul a apreciat în realitate efectele potențiale ale măsurilor, iar nu obiectul lor, rezultând chiar din aprecierea sa că măsurile în cauză nu pot fi considerate ca fiind, „prin însăși natura lor”, dăunătoare pentru buna funcționare a concurenței.

Prin urmare, Curtea a trimis cauza spre rejudecare Tribunalului, pentru ca acesta să determine dacă acordurile în cauză au „ca efect” restrângerea concurenței în sensul articolului 81 CE⁹³.

La 12 iunie 2014, în Hotărârea *Deltafina/Comisia* (C-578/11 P, EU:C:2014:1742), Curtea, pronunțându-se în recurs, a adus precizări cu privire la anumite aspecte referitoare la procedura de aplicare a normelor de concurență. Curtea a apreciat că, în ceea ce privește *reducerea amenzii în schimbul cooperării întreprinderii incriminate cu Comisia*, obligația de a păstra confidențialitatea cooperării revine întreprinderii. Astfel, divulgarea de către întreprinderea în cauză a cooperării sale cu Comisia altor întreprinderi care au participat la înțelegere constituie o încălcare a obligației sale de cooperare.

În această hotărâre, Curtea a examinat de asemenea dacă Tribunalul a încălcat dreptul la un proces echitabil luând depozițiile orale ale reprezentanților părților în cadrul ședinței și întemeindu-se pe una dintre aceste depoziții. Curtea a constatat că Tribunalul a depășit într-adevăr limitele a ceea ce poate fi efectuat prin intermediul unei practici obișnuite de audiere asupra unor chestiuni tehnice sau asupra unor fapte complexe, întrucât audierea respectivă a avut ca obiect fapte care trebuiau probate conform Regulamentului de procedură al Tribunalului. Cu toate acestea, Curtea a apreciat că neregularitatea procedurală menționată nu constituia o încălcare a dreptului la un proces echitabil, având în vedere că depozițiile în discuție nu erau luate în considerare decât cu titlu suplimentar și că aprecierea Tribunalului putea să se întemeieze doar pe probele scrise aflate la dispoziția sa.

În sfârșit, Curtea s-a pronunțat de asemenea asupra argumentului referitor la durata excesivă a procedurii. Confirmând jurisprudența sa⁹⁴, pe de o parte, Curtea a amintit că, în lipsa oricărui indiciu potrivit căruia durata excesivă a procedurii în fața Tribunalului ar fi avut o influență asupra

⁹³ Devenit articolul 101 TFUE.

⁹⁴ Hotărârea Curții din 26 noiembrie 2013, *Gascogne Sack Deutschland/Comisia* (C-40/12 P, EU:C:2013:768).

soluționării litigiului, nerespectarea unui termen de soluționare rezonabil nu poate determina anularea hotărârii atacate. Pe de altă parte, Curtea a confirmat că nerespectarea, de către Tribunal, a obligației sale rezultate din articolul 47 al doilea paragraf din Carta drepturilor fundamentale de a judeca într-un termen rezonabil cauzele cu care este sesizat trebuie să fie sancționată printr-o acțiune în despăgubire. Această acțiune în despăgubire trebuie să fie formulată în fața Tribunalului, statuând într-un complet diferit de cel care a soluționat acțiunea în anulare, o astfel de acțiune constituind un remediu efectiv.

2. Ajutoare de stat

În materia ajutoarelor de stat, prin Hotărârea *Franța/Comisia* (C-559/12 P, EU:C:2014:217), pronunțată la 3 aprilie 2014, Curtea a apreciat că Tribunalul a respins în mod întemeiat acțiunea în anulare introdusă de Franța⁹⁵ împotriva deciziei din 26 ianuarie 2010 prin care *Comisia a constatat că garanția nelimitată acordată de Franța în favoarea La Poste constituia un ajutor de stat incompatibil cu piața internă*⁹⁶. Întreprinderea franceză La Poste, până la transformarea sa, la 1 martie 2010, în societate pe acțiuni cu capital public, era asimilată unei instituții publice cu caracter industrial și comercial (denumită în continuare „IPIC”), căreia nu îi erau aplicabile procedurile de insolvență și de faliment de drept comun.

În cadrul acestui recurs, Franța reproșa Tribunalului, printre altele, că, pe de o parte, a considerat că Comisia putea să răstoarne sarcina probei privind existența garanției pentru motivul că La Poste nu era supusă dreptului comun privind redresarea și lichidarea întreprinderilor aflate în dificultate și, pe de altă parte, că a încălcat normele privind nivelul probatoriu necesar în demonstrarea existenței unei astfel de garanții. Cu toate acestea, Curtea a arătat că Tribunalul nu a validat nicio utilizare a unor prezumții negative și nici răsturnarea sarcinii probei de către Comisie. Astfel, Curtea a apreciat că Comisia a examinat în mod pozitiv existența unei garanții de stat nelimitate în favoarea La Poste prin luarea în considerare a mai multor elemente care permiteau să se stabilească acordarea unei astfel de garanții. De asemenea, Curtea a confirmat că, pentru a dovedi existența unei garanții implicite, Comisiei îi este permis să se întemeieze pe metoda seriei de indicii serioase, precise și concordante pentru a verifica dacă există, în dreptul intern, o obligație a statului de a utiliza resurse proprii pentru a acoperi pierderile unei IPIC aflate în faliment și, așadar, un risc economic suficient de concret de cheltuieli care grevează bugetul de stat.

Franța reproșa de asemenea Tribunalului că a săvârșit o eroare de drept prin aceea că a statuat că Comisia a dovedit corespunzător cerințelor legale existența unui avantaj care decurge din pretinsa garanție de stat acordată în favoarea La Poste. În această privință, Curtea a declarat că există o prezumție simplă potrivit căreia acordarea unei garanții de stat implicite și nelimitate în favoarea unei întreprinderi care nu este supusă procedurilor de drept comun în materie de redresare și de lichidare are drept consecință o îmbunătățire a poziției sale financiare printr-o reducere a sarcinilor care grevează în mod normal bugetul său. Astfel, pentru a dovedi avantajul obținut printr-o astfel de garanție de întreprinderea beneficiară, este suficient ca Comisia să demonstreze existența însăși a acestei garanții, fără a fi necesar să demonstreze efectele reale produse de aceasta de la momentul acordării ei.

⁹⁵ Hotărârea Tribunalului din 20 septembrie 2012, *Franța/Comisia* (T-154/10, EU:T:2012:452).

⁹⁶ Decizia 2010/605/UE a Comisiei din 26 ianuarie 2010 privind ajutorul de stat C 56/07 (ex E 15/05) acordat de Franța în favoarea La Poste [notificat sub numărul C(2010) 133] (JO L 274, p. 1).

XII. Dispoziții fiscale

La 16 ianuarie 2014, în Hotărârea *Ibero Tours* (C-300/12, EU:C:2014:8), Curtea a considerat că principiile definite în Hotărârea sa *Elida Gibbs*⁹⁷ privind luarea în considerare, în vederea stabilirii bazei de impozitare a taxei pe valoarea adăugată (TVA), a rabaturilor acordate de un producător în cadrul unui lanț de distribuție nu sunt aplicabile în cazul în care o agenție de turism care acționează ca intermediar acordă consumatorului final, din proprie inițiativă și pe propriile cheltuieli, o reducere de preț aplicată prestației principale a tur-operatorului.

În Hotărârea *Elida Gibbs*, Curtea apreciască că, în cazul în care un producător al unui produs care, nefiind legat printr-un contract de consumatorul final, dar fiind prima verigă dintr-un lanț de operațiuni care conduce la acesta din urmă, îi acordă o reducere de preț consumatorului final prin intermediul unor bonuri de reducere încasate de comercianții cu amănuntul și rambursate de producător acestora din urmă, din baza de impozitare în scopuri de TVA trebuie să se scadă reducerea menționată. În prezenta cauză, Curtea a constatat că realizarea obiectivului urmărit de regimul special pentru agențiile de turism prevăzut la articolul 26 din A șasea directivă⁹⁸ nu impune în niciun caz să se deroge de la norma generală menționată la articolul 11 secțiunea A alineatul (1) litera (a) din directiva menționată, care, în vederea stabilirii bazei de impozitare, se referă la noțiunea „contrapartidă obținută sau care urmează să fie obținută de către [...] prestator [...] de la client sau de la un terț”. Curtea a dedus din aceasta că, spre deosebire de cauza *Elida Gibbs*, prezenta cauză nu privește acordarea de rabaturi de către un producător în cadrul unui lanț de distribuție, ci finanțarea de către o agenție de turism, care acționează ca intermediar, a unei părți din prețul călătoriei, care echivalează cu o reducere din prețul plătit de consumatorul final al călătoriei. Întrucât respectiva reducere a prețului nu afectează nici contrapartida primită de tur-operator pentru vânzarea respectivei călătorii, nici contrapartida primită de agenția de turism pentru serviciul său de intermediere, Curtea a concluzionat în sensul că, în conformitate cu articolul 11 secțiunea A alineatul (1) litera (a) din A șasea directivă, o astfel de reducere de preț nu implică o reducere a bazei de impozitare nici pentru operațiunea principală furnizată de tur-operator, nici pentru operațiunea de prestare de servicii a agenției de turism.

Hotărârea *Skandia America (USA), filial Sverige* (C-7/13, EU:C:2014:2225), pronunțată la 17 septembrie 2014, privește problema dacă și în ce mod *prestările de servicii furnizate cu titlu oneros de un sediu principal al unei societăți stabilite într-o țară terță către sucursala sa stabilită într-un stat membru trebuie să fie supuse plății TVA-ului* potrivit Directivei 2006/112⁹⁹, în cazul în care sucursala menționată este membru, în statul membru respectiv, al unui grup TVA constituit în temeiul articolului 11 din directiva menționată.

Curtea a abordat mai întâi problema aplicării TVA-ului la prestările de servicii furnizate de un sediu principal către sucursala sa, într-o situație ca cea descrisă mai sus. În această privință, Curtea a subliniat că, chiar dacă sucursala în discuție în cauza principală ar fi dependentă de sediul principal și nu ar putea, prin urmare, să aibă ea însăși calitatea de persoană impozabilă în sensul articolului 9 din Directiva 2006/112, nu era mai puțin adevărat că sucursala respectivă era membru al unui grup TVA și, în consecință, forma o persoană impozabilă unică, nu cu sediul principal, ci cu ceilalți membri ai

⁹⁷ Hotărârea Curții din 24 octombrie 1996, *Elida Gibbs* (C-317/94, EU:C:1996:400).

⁹⁸ A șasea directivă 77/388/CEE a Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată: baza unitară de evaluare (JO L 145, p. 1).

⁹⁹ Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (JO L 347, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 3, p. 7).

grupului respectiv. Curtea a dedus din aceasta faptul că furnizarea unor astfel de servicii constituie o operațiune impozabilă, potrivit articolului 2 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2006/112, în măsura în care serviciile furnizate cu titlu oneros de sediul principal către sucursala menționată trebuie să fie considerate, numai din punctul de vedere al TVA-ului, ca fiind furnizate grupului TVA. În continuare, Curtea a apreciat că, într-o astfel de situație, articolele 56, 193 și 196 din Directiva 2006/112 trebuie interpretate în sensul că grupul TVA, în calitate de persoană căreia îi sunt furnizate serviciile vizate la articolul 56 din directiva menționată, datorează taxa pe valoarea adăugată exigibilă. Astfel, articolul 196 din directiva menționată prevede că, prin excepție de la regula generală prevăzută la articolul 193 din această directivă, potrivit căreia TVA-ul se plătește într-un stat membru de orice persoană impozabilă ce efectuează o prestare de servicii impozabilă, TVA-ul este datorat de orice persoană căreia îi sunt furnizate serviciile menționate atunci când serviciile prevăzute la articolul 56 din directiva menționată sunt furnizate de o persoană impozabilă care nu este stabilită în statul membru respectiv.

XIII. Apropierea legislativă

1. Proprietate intelectuală

În domeniul proprietății intelectuale, cinci decizii merită o mențiune specială. Prima decizie privește caracterul brevetabil al invențiilor biotehnologice, următoarele trei privesc drepturile de autor și drepturile conexe, iar cea de a cincea se referă la mărcile tridimensionale.

În Hotărârea *International Stem Cell Corporation* (C-364/13, EU:C:2014:2451), pronunțată la 18 decembrie 2014, Marea Cameră a Curții a interpretat articolul 6 alineatul (2) litera (c) din Directiva 98/44 privind protecția juridică a invențiilor biotehnologice¹⁰⁰, articol potrivit căruia *utilizarea embrionilor umani în scopuri industriale sau comerciale nu este considerată brevetabilă*, atât timp cât exploatarea lor în acest scop ar contraveni ordinii publice sau bunelor moravuri.

În această privință, Curtea a arătat în special că un ovul uman nefecundat care, prin partenogeneză, a fost stimulat să se dividă și să se dezvolte nu constituie un „embrion uman”, în sensul articolului 6 alineatul (2) litera (c) menționat, dacă, în lumina cunoștințelor actuale ale științei, nu dispune, ca atare, de capacitatea intrinsecă de a evolua într-o ființă umană.

În susținerea acestei concluzii, Curtea a amintit mai întâi că noțiunea „embrion uman” trebuie înțeleasă în sens larg, dat fiind că legiuitorul Uniunii a intenționat să excludă orice posibilitate de brevetare în măsura în care respectul datorat demnității umane ar putea fi afectat prin aceasta¹⁰¹. Astfel, trebuie de asemenea să se recunoască această calificare în cazul ovulului uman nefecundat în care a fost implantat nucleul unei celule umane mature și în cel al ovulului uman nefecundat stimulat să se dividă și să se dezvolte prin partenogeneză, în măsura în care aceste organisme sunt, ca urmare a tehnicilor utilizate pentru obținerea lor, de natură să declanșeze procesul de dezvoltare a unei ființe umane precum embrionul creat prin fecundarea unui ovul.

În conformitate cu aceste criterii de interpretare, Curtea a constatat, ținând seama de afirmațiile factuale menționate de instanța de trimitere, că excluderea menționată a brevetabilității nu se poate aplica unor partenote care nu dispun de capacitatea intrinsecă de a evolua într-o ființă umană.

¹⁰⁰ Directiva 98/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 iulie 1998 privind protecția juridică a invențiilor biotehnologice (JO L 213, p. 13, Ediție specială, 13/vol. 23, p. 268).

¹⁰¹ Hotărârea Curții din 18 octombrie 2014, *Brüstle* (C-34/10, EU:C:2011:669).

În ceea ce privește drepturile de autor și drepturile conexe, Hotărârea *Nintendo și alții* (C-355/12, EU:C:2014:25), pronunțată la 23 ianuarie 2014, a permis Curții să precizeze întinderea protecției juridice de care se poate prevala un titular al unor drepturi de autor, în temeiul Directivei 2001/29 privind dreptul de autor și drepturile conexe¹⁰², pentru a combate încălcarea măsurilor tehnice adoptate pentru a proteja consolele sale de utilizarea unor programe contrafăcute destinate acestor console.

Mai întâi, Curtea a amintit că jocurile video constituie un material complex care cuprinde nu numai un program de calculator, ci și elemente grafice și sonore care, deși codificate în limbaj informatic, au o valoare creativă proprie. În calitate de creație intelectuală proprie autorului lor, programele de calculator originale sunt protejate prin dreptul de autor vizat de directivă. Potrivit Curții, măsurile tehnice, care sunt încorporate atât în suporturile fizice ale jocurilor video, cât și în console și care necesită o interacțiune între ele, se încadrează în noțiunea „măsurilor tehnice eficiente”, în sensul Directivei 2001/29, și beneficiază de protecția acordată de aceasta, dacă obiectivul lor este de a împiedica sau de a limita actele care aduc atingere drepturilor titularului. Această protecție juridică trebuie să respecte principiul proporționalității, fără să interzică dispozitivele sau activitățile care au scop comercial sau o utilizare în alte scopuri decât acela de a combate protecția tehnică în scopuri ilicite. Într-un caz precum cel din speță, aprecierea întinderii protecției juridice în cauză nu ar trebui efectuată în funcție de utilizarea specifică a consolelor, astfel cum este prevăzută de titularul dreptului de autor, ci ar trebui să țină seama de criteriile prevăzute la articolul 6 alineatul (2) din Directiva 2001/29, în ceea ce privește dispozitivele, produsele sau componentele susceptibile să eludeze protecția măsurilor tehnice eficiente.

Hotărârea *UPC Telekabel Wien* (C-314/12, EU:C:2014:192), pronunțată la 27 martie 2014, a constituit ocazia pentru Curte de a se pronunța asupra prerogativelor acordate titularilor de drepturi de autor prin raportare la protecția drepturilor fundamentale. Cauza privea două societăți de producție cinematografică, titulare ale unor drepturi asupra unor filme care fuseseră puse la dispoziția publicului pe un site internet, prin intermediul unui furnizor de acces stabilit în Austria. O instanță austriacă i-a interzis acestuia să furnizeze accesul pe site în măsura în care respectivul site punea la dispoziția publicului, fără consimțământul lor, opere cinematografice asupra cărora societățile de producție menționate dețineau un drept conex dreptului de autor.

În această privință, Curtea a arătat că un furnizor de acces la internet care permite clienților săi să accedă la obiecte protejate puse la dispoziția publicului pe internet de un terț este un intermediar ale cărui servicii sunt folosite pentru a contraface dreptul de autor sau un drept conex în sensul articolului 8 alineatul (3) din Directiva 2001/29. O asemenea concluzie este susținută de obiectivul urmărit de directivă. Excluderea furnizorilor de acces la internet din domeniul de aplicare al acestei dispoziții ar diminua substanțial protecția titularilor de drepturi urmărită de directiva menționată. Pronunțându-se de asemenea, în raport cu drepturile fundamentale, cu privire la posibilitatea de a emite o somație care nu ar preciza măsurile pe care trebuie să le adopte furnizorul de acces la internet și cu privire la posibilitatea ca acesta din urmă să poată evita sancțiunile coercitive în cazul încălcării interdicției făcând dovada că a luat toate măsurile rezonabile, Curtea a precizat că drepturile fundamentale în discuție, și anume libertatea de a desfășura o activitate comercială și libertatea de informare, nu se opun unei astfel de somații dacă sunt îndeplinite două condiții. Pe de o parte, măsurile luate de furnizorul de acces nu trebuie să priveze în mod inutil utilizatorii de posibilitatea de a accede în mod licit la informațiile disponibile. Pe de altă parte, aceste măsuri trebuie să aibă ca efect să împiedice sau cel puțin să facă dificil realizabile accesările neautorizate ale obiectelor protejate sau să descurajeze în mod serios utilizatorii să acceseze obiectele puse la dispoziția lor cu încălcarea dreptului de proprietate intelectuală.

¹⁰² Citată la nota de subsol 26.

Tot în materia dreptului de autor și a drepturilor conexe, la 3 septembrie 2014, în Hotărârea *Deckmyn și Vrijheidsfonds* (C-201/13, EU:C:2014:2132), Marea Cameră a Curții a precizat *domeniul de aplicare al noțiunii „parodiare”, ca excepție de la drepturile de reproducere, de comunicare publică a operelor și de a pune la dispoziția publicului alte obiecte protejate, în sensul articolului 5 alineatul (3) litera (k) din Directiva 2001/29.*

Curtea a indicat mai întâi că noțiunea „parodiare” trebuie să fie considerată ca fiind o noțiune autonomă de drept al Uniunii. Cu toate acestea, în lipsa oricărei definiții, în Directiva 2001/29, a respectivei noțiuni, determinarea înțelesului și a conținutului acestui termen trebuie să fie făcută în conformitate cu sensul obișnuit al acestuia în limbajul curent, ținând seama și de contextul în care este utilizat și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte. Curtea a arătat în continuare că parodiarea are drept caracteristici esențiale, pe de o parte, pe aceea de a evoca o operă existentă, prezentând în același timp diferențe perceptibile în raport cu aceasta, iar pe de altă parte, pe aceea de a constitui o manifestare a umorului sau o persiflare. Noțiunea „parodiare” nu este supusă unor condiții potrivit cărora parodiarea ar trebui să prezinte un caracter original propriu, altul decât acela de a prezenta diferențe perceptibile în raport cu opera originală parodiată, ar trebui să poată fi atribuită în mod rezonabil unei alte persoane decât autorul operei originale însuși, ar trebui să se refere la opera originală însăși sau ar trebui să menționeze sursa operei parodiate. În aceste condiții, aplicarea, într-o situație concretă, a excepției privind parodiarea, în sensul articolului 5 alineatul (3) litera (k) din Directiva 2001/29, trebuie să respecte un echilibru just între, pe de o parte, interesele și drepturile autorilor și titularilor de drepturi protejate de directivă și, pe de altă parte, libertatea de exprimare a utilizatorului unei opere protejate care se prevalează de excepția privind parodiarea.

În sfârșit, în materia mărcilor, cauza în care s-a pronunțat, la 10 iulie 2014, Hotărârea *Apple* (C-421/13, EU:C:2014:2070) a determinat Curtea să examineze *posibilitatea de înregistrare a unei mărci tridimensionale constând în reprezentarea, printr-un desen multicolor, fără precizarea dimensiunilor și nici a proporțiilor, a arhitecturii unui magazin pentru serviciile care sunt propuse în acest spațiu.*

Pentru a aprecia caracterul înregistrabil al semnului în cauză, Curtea a amintit mai întâi condițiile de înregistrare a unei mărci în conformitate cu dispozițiile Directivei 2008/95¹⁰³. Potrivit Curții, o reprezentare care reproduce grafic amenajarea unui spațiu de vânzare prin intermediul unui ansamblu continuu de linii, de contururi și de forme poate constitui o marcă cu condiția să fie capabilă să distingă produsele sau serviciile unei întreprinderi de cele ale altor întreprinderi. Cu toate acestea, capacitatea generală a unui semn de a constitui o marcă nu implică faptul că acest semn are în mod necesar caracter distinctiv, în sensul directivei. Acest caracter trebuie apreciat în practică, pe de o parte, în raport cu produsele sau cu serviciile vizate și, pe de altă parte, în raport cu percepția publicului relevant. În plus, Curtea a precizat că, dacă niciunul dintre motivele de refuz al înregistrării prevăzute de directivă nu se opune, un semn care reprezintă amenajarea magazinelor de prezentare ale unui fabricant de produse poate fi înregistrat în mod valabil nu doar pentru aceste produse, ci și pentru prestări de servicii, atunci când aceste prestări nu fac parte integrantă din punerea în vânzare a produselor respective. În consecință, reprezentarea printr-un simplu desen, fără precizarea dimensiunilor și nici a proporțiilor, a amenajării unui spațiu de vânzare de produse poate fi înregistrată ca marcă pentru servicii care, deși se referă la produse, nu fac parte integrantă din punerea lor în vânzare, cu condiția ca reprezentarea în cauză să fie capabilă să distingă serviciile solicitantului înregistrării de cele ale altor întreprinderi și ca niciun motiv de refuz să nu se opună.

¹⁰³ Directiva 2008/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2008 de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci (versiune codificată) (JO L 299, p. 25, rectificare în JO 2009, L 11, p. 86).

2. Protecția datelor cu caracter personal

În materia protecției datelor cu caracter personal, Curtea a pronunțat trei hotărâri care merită să fie evidențiate. Două hotărâri privesc obligațiile legate de protecția acestor date care revin întreprinderilor care furnizează servicii de comunicații și celor care exploatează un motor de căutare. Cea de a treia hotărâre se referă la autonomia autorităților naționale de supraveghere a protecției datelor.

Hotărârea *Digital Rights Ireland și alții* (C-293/12 și C-594/12, EU:C:2014:238), pronunțată de Marea Cameră a Curții la 8 aprilie 2014, își are originea într-o cerere de apreciere a validității Directivei 2006/24 privind păstrarea datelor în raport cu drepturile fundamentale la respectarea vieții private și la protecția datelor cu caracter personal¹⁰⁴. Prin cererea menționată, se urmărea să se stabilească dacă obligația care revine, potrivit acestei directive, furnizorilor de servicii de comunicații electronice accesibile publicului sau de rețele de comunicații publice de a păstra, pentru o anumită durată, date referitoare la viața privată a unei persoane și la comunicațiile sale, precum și de a permite accesul autorităților naționale competente constituie o ingerință nejustificată în drepturile fundamentale menționate.

Curtea a apreciat mai întâi că, impunând astfel de obligații acestor furnizori, dispozițiile Directivei 2006/24 constituie o ingerință deosebit de gravă în respectarea vieții private și în protecția datelor cu caracter personal, consacrate la articolele 7 și, respectiv, 8 din Carta drepturilor fundamentale. În continuare, în conformitate cu articolul 52 alineatul (1) din cartă, Curtea a constatat că această ingerință este susceptibilă să fie justificată de urmărirea unui obiectiv de interes general, precum combaterea criminalității organizate.

Cu toate acestea, Curtea a declarat directiva nevalidă considerând că aceasta conține o ingerință în aceste drepturi fundamentale care este de o mare amploare, fără ca o astfel de ingerință să fie încadrată în mod precis de dispoziții care să permită garantarea faptului că ea este limitată efectiv la strictul necesar.

În susținerea acestei constatări, Curtea a arătat, în primul rând, că Directiva 2006/24 acoperă în mod generalizat toate persoanele și toate mijloacele de comunicare electronică, precum și ansamblul datelor de trafic, fără a face vreo diferențiere, limitare sau excepție în funcție de obiectivul combaterii infracțiunilor grave. În al doilea rând, în ceea ce privește accesul autorităților naționale competente la date și utilizarea lor ulterioară, directiva menționată nu prevede niciun criteriu obiectiv care să permită să se garanteze că datele nu sunt folosite decât exclusiv în scopul prevenirii, detectării sau urmăririi penale în legătură cu infracțiuni care pot fi considerate ca fiind suficient de grave pentru a justifica o astfel de ingerință și nu prevede nici condițiile materiale și procedurale ale unui astfel de acces sau ale unei astfel de utilizări. În al treilea rând, în ceea ce privește durata de păstrare a datelor, directiva impune păstrarea acestora pentru o perioadă de cel puțin șase luni, fără a se face vreo distincție între categoriile de date în funcție de utilitatea lor eventuală în scopul realizării obiectivului urmărit sau în funcție de persoanele vizate.

Pe de altă parte, în ceea ce privește cerințele care decurg din articolul 8 alineatul (3) din Carta drepturilor fundamentale, Curtea a constatat că Directiva 2006/24 nu prevede garanții suficiente

¹⁰⁴ Directiva 2006/24/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2006 privind păstrarea datelor generate sau prelucrate în legătură cu furnizarea serviciilor de comunicații electronice accesibile publicului sau de rețele de comunicații publice și de modificare a Directivei 2002/58/CE (JO L 105, p. 54, Ediție specială, 13/vol. 53, p. 51).

care să permită protejarea în mod eficient a datelor împotriva riscurilor de abuz, precum și împotriva oricărui acces și a oricărei utilizări ilicite a datelor și că această directivă nu impune nici ca datele să fie păstrate pe teritoriul Uniunii. În consecință, directiva nu garantează în totalitate controlul exercitat de o autoritate independentă, impus în mod expres la articolul 8 menționat, al respectării cerințelor de protecție și de securitate.

În plus, trebuie să fie evocată Hotărârea *Google Spain și Google* (C-131/12, EU:C:2014:317), pronunțată la 13 mai 2014, în care Marea Cameră a Curții a interpretat condițiile de aplicare a Directivei 95/46 privind protecția datelor cu caracter personal în raport cu activitatea unui motor de căutare pe internet¹⁰⁵.

Curtea a constatat mai întâi că, prin explorarea în mod automat, constant și sistematic a informațiilor publicate pe internet, operatorul unui motor de căutare efectuează operațiuni care pot fi calificate drept „prelucrare de date cu caracter personal” în sensul Directivei 95/46, atunci când aceste informații conțin astfel de date. Potrivit Curții, operatorul acestui motor de căutare trebuie considerat „operator” al respectivei prelucrări a datelor cu caracter personal în sensul articolului 2 litera (d) din directivă, dat fiind că el este cel care stabilește scopurile și mijloacele acesteia.

În acest context, Curtea a precizat că o prelucrare a datelor cu caracter personal realizată de operatorul unui motor de căutare poate afecta în mod semnificativ drepturile fundamentale la respectarea vieții private și la protecția datelor cu caracter personal în cazul în care permite oricărui utilizator de internet să își formeze, prin intermediul listei de rezultate, o idee de ansamblu structurată cu privire la informațiile referitoare la această persoană care pot fi găsite pe internet, care ating în mod potențial o multitudine de aspecte ale vieții sale private și care, fără motorul de căutare menționat, nu ar fi putut sau ar fi putut doar foarte greu să fie combinate, și să stabilească astfel un profil mai mult sau mai puțin detaliat al acesteia. Având în vedere gravitatea potențială a acestei ingerințe, ea nu poate fi justificată doar prin interesul economic al operatorului.

Fiind solicitată să stabilească dacă Directiva 95/46 permite persoanei vizate să solicite eliminarea de pe o listă de rezultate a unor linkuri către pagini web, pentru motivul că dorește ca informațiile referitoare la persoana sa care figurează pe aceste pagini să fie „uite” după un anumit timp, Curtea arată că, în ipoteza în care se constată, ca urmare a unei cereri formulate de persoana vizată, că includerea acestor linkuri pe lista de rezultate este, în stadiul actual, incompatibilă cu directiva menționată, informațiile și linkurile cuprinse în lista amintită trebuie să fie șterse. Întrucât persoana vizată poate, având în vedere articolele 7 și 8 din Carta drepturilor fundamentale, să solicite ca informația în cauză să nu mai fie pusă la dispoziția marelui public prin includerea sa într-o asemenea listă de rezultate, aceste drepturi prevalează în principiu nu numai asupra interesului economic al operatorului motorului de căutare, ci și asupra interesului acestui public de a găsi informația respectivă cu ocazia unei căutări referitoare la numele acelei persoane. Nu aceasta ar fi însă situația dacă ar reieși că, din motive speciale, precum rolul jucat de persoana respectivă în viața publică, ingerința în drepturile sale fundamentale este justificată de interesul preponderent al publicului menționat de a avea acces, prin intermediul acestei includeri, la informația în cauză.

La 8 aprilie 2014, Hotărârea *Comisia/Ungaria* (C-288/12, EU:C:2014:237) a fost pronunțată de Marea Cameră a Curții, în cadrul unei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor care a vizat încetarea

¹⁰⁵ Directiva 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date (JO L 281, p. 31, Ediție specială, 13/vol. 17, p. 10).

*anticipată a mandatului autorității naționale maghiare de supraveghere a protecției datelor cu caracter personal și, prin urmare, obligațiile care revin statelor membre în raport cu Directiva 95/46 privind protecția datelor*¹⁰⁶.

În această privință, Curtea a amintit că, potrivit articolului 28 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 95/46, autoritățile de supraveghere instituite în statele membre trebuie să beneficieze de o independență care să le permită să își exercite atribuțiile fără a fi supuse unei influențe exterioare. Această independență exclude printre altele orice ingerință și orice altă influență exterioară, sub orice formă, fie directă, fie indirectă, care ar fi susceptibile să le orienteze deciziile și care, astfel, ar putea să pună în discuție îndeplinirea de către autoritățile menționate a sarcinii lor care constă în stabilirea unui echilibru just între protecția dreptului la viață privată și libera circulație a datelor cu caracter personal. În acest context, simplul risc ca autoritățile de tutelă ale unui stat să poată exercita o influență politică asupra deciziilor autorităților de supraveghere este suficient pentru a împiedica exercitarea în mod independent a atribuțiilor acestora. Or, dacă fiecare stat membru ar avea dreptul să pună capăt mandatului unei autorități de supraveghere înainte de termenul inițial prevăzut al acestuia, fără a respecta normele și garanțiile prestabilite în acest scop prin legislația aplicabilă, pericolul unei asemenea încetări anticipate, care ar plana în acest fel asupra autorității respective pe tot parcursul exercitării mandatului său, ar putea conduce la o formă de supunere a acesteia față de puterea politică, incompatibilă cu cerința de independență menționată. Această cerință de independență trebuie interpretată, în consecință, în sensul că include obligația de a respecta durata mandatului autorităților de supraveghere până la terminarea acestuia și de a nu îi pune capăt în mod anticipat decât cu respectarea normelor și a garanțiilor legislației aplicabile. Curtea a concluzionat că, prin faptul că a pus capăt în mod anticipat mandatului autorității de supraveghere, Ungaria nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul Directivei 95/46.

XIV. Politica socială

În materia politicii sociale, pot fi menționate trei hotărâri. Prima privește interdicția discriminării pe motiv de vârstă, iar celelalte două hotărâri privesc cazuri ale unor mame beneficiare cărora li s-a refuzat dreptul la concedii plătite pentru îngrijirea copilului.

1. Egalitatea de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă

În Hotărârea *Schmitzer* (C-530/13, EU:C:2014:2359), pronunțată la 11 noiembrie 2014, Marea Cameră a Curții a avut de examinat o *reformă legislativă adoptată în Austria ca urmare a Hotărârii Hütter*¹⁰⁷, prin care se urmărea să se pună capăt unei discriminări pe motive de vârstă în cazul unor funcționari. În această din urmă hotărâre, Curtea hotărâse că Directiva 2000/78 privind egalitatea de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă¹⁰⁸ se opunea unei reglementări austriece care excludea luarea în considerare a perioadelor de activitate realizate înaintea împlinirii vârstei de 18 ani în vederea stabilirii treptei în care sunt plasați agenții contractuali ai funcției publice. Noua reglementare națională ia în considerare perioade de studii și de serviciu anterioare

¹⁰⁶ Citată la nota de subsol 105.

¹⁰⁷ Hotărârea Curții din 18 iunie 2009, *Hütter* (C-88/08, EU:C2009:381).

¹⁰⁸ Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (JO L 303, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 7).

vârstei de 18 ani, dar, în același timp, introduce numai în privința funcționarilor care sunt victime ale acestei discriminări o prelungire cu trei ani a duratei necesare unei promovări de la prima la a doua treaptă din fiecare categorie de încadrare în muncă și din fiecare categorie salarială. Potrivit Curții, în măsura în care această prelungire nu se aplică decât funcționarilor care au îndeplinit perioade de studii înainte de împlinirea vârstei de 18 ani, noua reglementare conține o diferență de tratament întemeiată pe vârstă în sensul articolului 2 alineatul (2) litera (a) din directivă.

În ceea ce privește justificarea acestei diferențe de tratament, Curtea a arătat că, deși considerente de ordin bugetar pot sta la baza unor opțiuni de politică socială ale unui stat membru, numai astfel de considerente nu pot reprezenta un obiectiv legitim. În schimb, respectarea drepturilor dobândite și protecția încrederii legitime a funcționarilor favorizați de regimul anterior constituie obiective legitime de politică a ocupării forței de muncă și a pieței muncii care pot justifica, într-o perioadă tranzitorie, păstrarea remunerațiilor anterioare și, pe cale de consecință, a unui regim discriminatoriu pe motive de vârstă. Curtea a apreciat că o reglementare precum cea în discuție în litigiul principal permite atingerea acestor obiective numai în măsura în care funcționarii menționați nu vor fi supuși prelungirii retroactive a perioadei de promovare. Cu toate acestea, obiectivele amintite nu pot justifica o măsură care menține definitiv, fie și numai pentru anumite persoane, diferența de tratament în funcție de vârstă pe care reforma regimului discriminatoriu urmărea să o elimine. Prin urmare, Curtea a apreciat că articolul 2 alineatul (1) și alineatul (2) litera (a) și articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2000/78 se opun și unei astfel de reglementări naționale.

2. Dreptul la concediul de maternitate

La 18 martie 2014, în Hotărârile *D.* (C-167/12, EU:C:2014:169) și *Z.* (C-363/12, EU:C:2014:159), Marea Cameră a Curții s-a pronunțat asupra problemei dacă *refuzul de a acorda un concediu plătit unei mame beneficiare care a avut un copil datorită unui contract de reproducere umană asistată prin intermediul unei mame surogat este contrar Directivei 92/85¹⁰⁹ sau constituie o discriminare pe criterii de sex sau de handicap contrară Directivelor 2006/54¹¹⁰ și 2000/78¹¹¹*. Cele două reclamante din litigiile principale au recurs la mame surogat pentru a avea un copil și li s-a refuzat cererea de acordare a unui concediu plătit pentru motivul că nu au fost însărcinate, iar copiii nu au fost adoptați.

În ceea ce privește mai întâi Directiva 92/85, Curtea a arătat că statele membre nu sunt obligate să acorde un concediu de maternitate în temeiul directivei menționate unei lucrătoare, în calitatea sa de mamă beneficiară care a avut un copil datorită unui contract de reproducere umană asistată prin intermediul unei mame surogat, nici chiar în cazul în care aceasta poate să alăpteze copilul respectiv după naștere sau îl alăptează în mod efectiv. Astfel, concediul de maternitate prevăzut la articolul 8 din Directiva 92/85 are ca scop protejarea sănătății mamei copilului în situația specifică de vulnerabilitate care decurge din sarcina sa. Deși Curtea a decis că concediul de maternitate urmărește să asigure și protejarea raporturilor caracteristice dintre femeie și copilul său, acest obiectiv privește totuși numai perioada ulterioară sarcinii și nașterii. Rezultă că acordarea unui concediu de maternitate presupune ca lucrătoarea care beneficiază de acesta să fie gravidă și să

¹⁰⁹ Directiva 92/85/CEE a Consiliului din 19 octombrie 1992 privind introducerea de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și a sănătății la locul de muncă în cazul lucrătoarelor gravide, care au născut de curând sau care alăptează [A zecea directivă specială în sensul articolului 16 alineatul (1) din Directiva 89/391/CEE] (JO L 348, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 3, p. 3).

¹¹⁰ Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (reformă), JO L 204, p. 23, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 262.

¹¹¹ Citată la nota de subsol 108.

dea naștere copilului. Totuși, potrivit Curții, Directiva 92/85 nu exclude nicidecum posibilitatea statelor membre de a adopta norme mai favorabile protecției securității și sănătății mamelor beneficiare, permițându-le acestora să beneficieze de un concediu de maternitate.

În ceea ce privește Directiva 2006/54, Curtea a apreciat că nu constituie o discriminare directă sau indirectă pe criterii de sex refuzul unui angajator de a acorda un concediu de maternitate unei mame beneficiare care a avut un copil datorită unui contract de reproducere umană asistată prin intermediul unei mame surogat. În ceea ce privește, în special, pretinsa discriminare indirectă, Curtea a constatat, pe de o parte, că o asemenea discriminare nu există atunci când niciun element nu permite să se stabilească faptul că refuzul de a acorda concediul în cauză ar dezavantaja în mod special lucrătorii de sex feminin în raport cu lucrătorii de sex masculin. Pe de altă parte, o mamă beneficiară nu poate, prin definiție, să facă obiectul unui tratament mai puțin favorabil legat de sarcina sa, dat fiind că ea nu a fost însărcinată. În ceea ce privește acordarea unui concediu de adopție, Curtea a apreciat că, atât timp cât un astfel de concediu nu intră sub incidența Directivei 2006/54, statele membre sunt de asemenea libere să acorde sau să nu acorde un astfel de concediu.

În cauza Z., mama beneficiară se afla în incapacitate de a purta o sarcină, recurgând de aceea la o mamă surogat. În ceea ce privește Directiva 2000/78, Curtea a apreciat că nu constituie o discriminare pe motive de handicap faptul de a refuza acordarea unui concediu plătit echivalent cu concediul de maternitate sau cu concediul de adopție. Referindu-se la noțiunea de handicap, astfel cum este definită de această directivă, Curtea a arătat că incapacitatea de a avea un copil prin mijloace convenționale, în sine, nu împiedică, în principiu, mama beneficiară să accedă la un loc de muncă, să își desfășoare activitatea în locul de muncă respectiv sau să avanseze în cadrul acestuia și, prin urmare, nu poate fi considerată un handicap în sensul directivei. Întrucât instanța de trimitere a adresat o întrebare referitoare la Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap¹¹², Curtea a considerat că validitatea Directivei 2000/78 nu poate fi apreciată în raport cu această convenție, care are caracterul unui program și este lipsită de efect direct. Directiva menționată trebuie totuși să facă, în măsura posibilului, obiectul unei interpretări conforme cu convenția amintită.

XV. Mediul

La 1 iulie 2014, în Hotărârea Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037), pronunțându-se asupra *interpretării articolului 34 TFUE și a Directivei 2009/28, privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile*¹¹³, Marea Cameră a Curții a apreciat că, potrivit articolului 2 al doilea paragraf litera (k) și articolului 3 alineatul (3) din această directivă, statele membre care acordă ajutoare producătorilor de energie electrică din surse regenerabile nu sunt ținute să prevadă măsuri de sprijin financiar pentru utilizarea energiei electrice verzi produse în alt stat membru.

Schema de sprijin suedeză în discuție în litigiul principal prevede alocarea unor certificate negociabile¹¹⁴ producătorilor de energie electrică verde pentru energia electrică produsă pe teritoriul acestui stat și impune furnizorilor și anumitor utilizatori de energie electrică o obligație de

¹¹² Citată la nota de subsol 86.

¹¹³ Directiva 2009/28/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, de modificare și ulterior de abrogare a Directivelor 2001/77/CE și 2003/30/CE (JO L 140, p. 16).

¹¹⁴ Este vorba despre o schemă de sprijin care prevede, în sarcina furnizorilor de energie electrică și a anumitor consumatori, o obligație de a utiliza energie electrică verde într-o proporție determinată.

a achiziționa și de a remite autorității competente, anual, un anumit număr de astfel de certificate corespunzător unei cote-părți din totalul livrărilor sau al utilizării de energie electrică ale acestora. Întrucât autoritățile suedeze au refuzat să îi atribuie reclamantei astfel de certificate pentru parcul său eolian situat în Finlanda pentru motivul că doar operatorii unor instalații de producție situate în Suedia puteau obține asemenea certificate, reclamanta a formulat o acțiune împotriva deciziei de respingere.

Curtea a constatat mai întâi, pe de o parte, că schema în discuție prezintă caracteristicile proprii schemelor de sprijin prevăzute și permise de dispozițiile Directivei 2009/28, iar, pe de altă parte, că legiuitorul Uniunii nu a înțeles să impună statelor membre să extindă acest beneficiu la energia electrică verde produsă pe teritoriul unui alt stat membru. Totuși, Curtea a considerat că o astfel de reglementare este de natură să constituie, cel puțin indirect și potențial, un obstacol în calea importurilor de energie electrică, în special verde, din alte state membre. În consecință, o astfel de schemă constituie o măsură cu efect echivalent unor restricții cantitative la import, în principiu incompatibilă cu obligațiile din cadrul dreptului Uniunii care rezultă din articolul 34 TFUE, cu excepția cazului în care această reglementare poate fi justificată în mod obiectiv. În această privință, Curtea a apreciat că, în condițiile în care dreptul Uniunii nu a efectuat o armonizare a schemelor de sprijin naționale privind energia electrică verde, este în principiu permis statelor membre să limiteze posibilitatea de a beneficia de astfel de scheme numai în ceea ce privește producția de energie electrică verde localizată pe teritoriul lor, în măsura în care schemele respective vizează în mod inerent să favorizeze, pe termen lung, investițiile în instalații noi, acordând producătorilor anumite garanții în ceea ce privește vânzarea în viitor a producției lor de energie electrică verde.

C – Compunerea Curții de Justiție

(Ordinea protocolară la 9 octombrie 2014)

Primul rând, de la stânga la dreapta:

Domnul președinte de cameră L. Bay Larsen; doamna președinte de cameră R. Silva de Lapuerta; domnul vicepreședinte al Curții K. Lenaerts; domnul președinte al Curții V. Skouris; domnii președinți de cameră A. Tizzano, M. Ilešič și T. von Danwitz.

Al doilea rând, de la stânga la dreapta:

Doamna președinte de cameră K. Jürimäe; domnii președinți de cameră C. Vajda și A. Ó Caoimh; domnul primavocat general M. Wathelet; domnii președinți de cameră J.C. Bonichot și S. Rodin; domnul judecător A. Rosas.

Al treilea rând, de la stânga la dreapta:

Domnul avocat general Y. Bot, doamna avocat general E. Sharpston; domnii judecători J. Malenovský și E. Juhász; doamna avocat general J. Kokott; domnii judecători A. Borg Barthet și E. Levits; domnul avocat general P. Mengozzi.

Al patrulea rând, de la stânga la dreapta:

Doamna judecător A. Prechal; domnul avocat general N. Jääskinen; domnul judecător D. Šváby, doamna judecător C. Toader, domnul judecător A. Arabadjiev, domnul judecător M. Safjan, doamna judecător M. Berger; domnul avocat general P. Cruz Villalón.

Al cincilea rând, de la stânga la dreapta:

Domnii avocați generali M. Szpunar și N. Wahl; domnii judecători C. G. Fernlund, E. Jarašiūnas, J. L. da Cruz Vilaça, F. Biltgen și C. Lycourgos; domnul grefier A. Calot Escobar.

1. Membrii Curții de Justiție

(în ordinea intrării în funcție)

Vassilios Skouris

născut în 1948; licențiat în drept al Universității Libere din Berlin (1970); doctor în drept constituțional și administrativ al Universității din Hamburg (1973); profesor agregat la Universitatea din Hamburg (1972-1977); profesor de drept public la Universitatea din Bielefeld (1978); profesor de drept public la Universitatea din Salonic (1982); ministru al afacerilor interne (în anii 1989 și 1996); membru al Comitetului de administrație al Universității din Creta (1983-1987); director al Centrului de Drept Economic Internațional și European din Salonic (1997-2005); președintele Asociației Elene pentru Dreptul European (1992-1994); membru al Comitetului Național Grec de Cercetare (1993-1995); membru al Comitetului Superior pentru Recrutarea Funcționarilor Greci (1994-1996); membru al Consiliului științific al Academiei de Drept European din Trier (începând cu anul 1995); membru al Comitetului de administrație al Școlii Naționale de Magistratură din Grecia (1995-1996); membru al Consiliului științific din cadrul Ministerului Afacerilor Externe (1997-1999); președintele Consiliului Economic și Social din Grecia în anul 1998; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 8 iunie 1999; președintele Curții de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2003.

Koen Lenaerts

născut în 1954; licențiat și doctor în drept (Universitatea Catolică din Louvain); Master of Laws, Master in Public Administration (Harvard University); asistent (1979-1983) și apoi profesor de drept european la Universitatea Catolică din Louvain (începând cu 1983); referent juridic la Curtea de Justiție (1984-1985); profesor la Colegiul Europei din Bruges (1984-1989); avocat în Baroul din Bruxelles (1986-1989); profesor invitat la Harvard Law School (1989); judecător la Tribunalul de Primă Instanță în perioada cuprinsă între 25 septembrie 1989 și 6 octombrie 2003; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2003; vicepreședinte al Curții de Justiție începând cu data de 9 octombrie 2012.

Antonio Tizzano

născut în 1940; profesor de drept al Uniunii Europene la Universitatea „La Sapienza”, Roma; profesor la universitățile „Istituto Orientale” (1969-1979) și „Federico II” din Napoli (1979-1992), la Universitatea din Catania (1969-1977) și la Universitatea din Mogadiscio (1967-1972); avocat la Curtea de Casație italiană; consilier juridic la Reprezentanța Permanentă a Republicii Italiene pe lângă Comunitățile Europene (1984-1992); membru al delegației italiene la negocierile de aderare a Regatului Spaniei și a Republicii Portugheze la Comunitățile Europene, la negocierile pentru Actul Unic European și pentru Tratatul privind Uniunea Europeană; autor a numeroase lucrări publicate, printre care „Comentarii la tratatele europene” și „Codurile Uniunii Europene”; fondator și director, începând cu anul 1996, al revistei *Il Diritto dell'Unione Europea*; membru în comitetele de conducere sau de redacție ale mai multor reviste juridice; raportor la numeroase congrese internaționale; conferințe și cursuri în cadrul mai multor instituții internaționale, printre care Academia de Drept Internațional de la Haga (1987); membru al grupului de experți independenți desemnat să examineze situația financiară a Comisiei Comunităților Europene (1999); avocat general la Curtea de Justiție în perioada cuprinsă între 7 octombrie 2000 și 3 mai 2006; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 4 mai 2006.

Allan Rosas

născut în 1948; doctor în drept al Universității din Turku (Finlanda); profesor de drept la Universitatea din Turku (1978-1981) și la Åbo Akademi (Turku/Åbo) (1981-1996), directorul Institutului pentru Drepturile Omului din cadrul acestei instituții (1985-1995); diverse posturi universitare de răspundere, naționale și internaționale; membru al unor societăți științifice; coordonator al mai multor proiecte și programe de cercetare, naționale și internaționale, mai ales în următoarele domenii: drept comunitar, drept internațional, drepturile omului și drepturile fundamentale, drept constituțional și administrație publică comparată; reprezentant al guvernului finlandez în calitate de membru sau de consilier al delegațiilor finlandeze la diferite conferințe și reuniuni internaționale; expert al sistemului juridic finlandez, în special în cadrul comisiilor juridice guvernamentale și parlamentare din Finlanda, precum și în cadrul Națiunilor Unite, al UNESCO, al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) și al Consiliului Europei; începând cu anul 1995, consilier juridic principal la Serviciul Juridic al Comisiei Europene, însărcinat cu relațiile externe; din martie 2001, director general adjunct al Serviciului Juridic al Comisiei Europene; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 17 ianuarie 2002.

Rosario Silva de Lapuerta

născută în 1954; licențiată în drept (Universitatea Complutense din Madrid); Abogado del Estado repartizată la Málaga; Abogado del Estado la Serviciul juridic al Ministerului Transporturilor, Turismului și Comunicațiilor și, în continuare, la Serviciul juridic al Ministerului Afacerilor Externe; Abogado del Estado Jefe la Serviciul juridic al statului, responsabilă cu cauzele în fața Curții de Justiție, și director general adjunct al Serviciului de asistență juridică comunitară și internațională din cadrul Abogacía General del Estado (Ministerul Justiției); membru al grupului de reflecție al Comisiei asupra viitorului sistemului jurisdicțional comunitar; șef al delegației spaniole a grupului „Prietenii Președinției” (Amis de la Présidence) pentru reforma sistemului jurisdicțional comunitar prevăzută în Tratatul de la Nisa și al grupului ad-hoc „Curtea de Justiție” al Consiliului; profesor de drept comunitar la Școala Diplomatică din Madrid; codirector al revistei *Noticias de la Unión Europea*; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2003.

Juliane Kokott

născută în 1957; studii juridice (universitățile din Bonn și Geneva); LL. M. (American University/Washington DC); doctor în drept (Universitatea din Heidelberg, 1985; Universitatea Harvard, 1990); profesor invitat la Universitatea din Berkeley (1991); profesor de drept public german și străin, profesor de drept internațional și de drept european la universitățile din Augsburg (1992), Heidelberg (1993) și Düsseldorf (1994); judecător supleant pentru guvernul german la Curtea Internațională pentru Conciliere și Arbitraj a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE); vicepreședinte al Consiliului consultativ federal pentru schimbarea globală (WBGU, 1996); profesor de drept internațional, de drept internațional al afacerilor și de drept european la Universitatea din St Gallen (1999); director al Institutului de Drept European și Internațional al Afacerilor al Universității din St Gallen (2000); director adjunct al programului de specializare în dreptul afacerilor la Universitatea din St Gallen (2001); avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2003.

Endre Juhász

născut în 1944; licențiat în drept al Universității din Szeged, Ungaria (1967); examen de admitere în Baroul maghiar (1970); studii postuniversitare de drept comparat la Universitatea din Strasbourg, Franța (1969, 1970, 1971, 1972); funcționar la Departamentul juridic al Ministerului Comerțului Exterior (1966-1974), director pentru probleme legislative (1973-1974); prim atașat comercial al Ambasadei Ungariei din Bruxelles, responsabil de probleme comunitare (1974-1979); director în cadrul Ministerului Comerțului Exterior (1979-1983); prim atașat comercial, ulterior consilier comercial al Ambasadei Ungariei din Washington DC, Statele Unite ale Americii (1983-1989); director general în cadrul Ministerului Comerțului și al Ministerului Relațiilor Economice Internaționale (1989-1991); negociator-șef pentru Acordul de asociere între Ungaria, Comunitățile Europene și statele lor membre (1990-1991); secretar general la Ministerul Relațiilor Economice Internaționale, director al Oficiului pentru Afaceri Europene (1992); secretar de stat la Ministerul Relațiilor Economice Internaționale (1993-1994); secretar de stat, președinte al Oficiului pentru Afaceri Europene din Ministerul Industriei și Comerțului (1994); ambasador extraordinar și plenipotențiar, șef al misiunii diplomatice a Ungariei pe lângă Uniunea Europeană (ianuarie 1995-mai 2003); negociator-șef pentru aderarea Ungariei la Uniunea Europeană (iulie 1998-aprilie 2003); ministru fără portofoliu pentru coordonarea problemelor de integrare europeană (din mai 2003); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004.

George Arestis

născut în 1945; licențiat în drept al Universității din Atena (1968); M. A. Comparative Politics and Government, Universitatea Kent din Canterbury (1970); a exercitat profesia de avocat în Cipru (1972-1982); numit judecător la District Court (1982); promovat în funcția de președinte al District Court (1995); președinte administrativ al District Court din Nicosia (1997-2003); judecător la Curtea Supremă de Justiție din Cipru (2003); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004 până la 8 octombrie 2014.

Anthony Borg Barthet U. O. M.

născut în 1947; doctor în drept al Universității Regale din Malta (1973); intră în administrația publică malteză în calitate de Notary to Government în 1975; consilier al Republicii în 1978, prim consilier al Republicii în 1979, Assistant Attorney General în 1988 și numit Attorney General de către președintele Maltei, în 1989; titular cu fracțiune de normă al cursului de drept civil la Universitatea din Malta (1985-1989); membru al Consiliului Universității din Malta (1998-2004); membru al Comisiei pentru Administrarea Justiției (1994-2004); membru al Comitetului director al Centrului de Arbitraj din Malta (1998-2004); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004.

Marko Ilešič

născut în 1947; doctor în drept (Universitatea din Ljubljana); specializare în drept comparat (universitățile din Strasbourg și Coimbra); examen judiciar; profesor de drept civil, de drept comercial și de drept privat internațional; prodecan (1995-2001) și decan (2001-2004) al Facultății de Drept a Universității din Ljubljana; autorul mai multor lucrări juridice publicate; avocat, membru al baroului; judecător onorific și președinte de cameră la Tribunalul pentru litigii de muncă din Ljubljana (1975-1986); președintele Tribunalului pentru sport din Slovenia (1978-1986); președintele Camerei Arbitrale a Bursei din Ljubljana; arbitru pe lângă Camera de Comerț a Iugoslaviei (până în anul 1991) și a Sloveniei (din 1991); arbitru pe lângă Camera Internațională de Comerț din Paris; judecător la Curtea de Apel a UEFA și a FIFA; președintele Uniunii Asociațiilor Juriștilor Sloveni (1993-2005); membru al International Law Association, al Comitetului Maritim Internațional și al mai multor asociații juridice internaționale; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004.

Jiří Malenovský

născut în 1950; doctor în drept al Universității „Karlovy” din Praga (1975); profesor asistent (1974-1990), prodecan (1989-1991) și șef al Departamentului de drept internațional și de drept european (1990-1992) la Universitatea „Masaryk” din Brno; judecător la Curtea Constituțională cehoslovacă (1992); ambasador pe lângă Consiliul Europei (1993-1998); președintele Comitetului Delegaților Miniștrilor al Consiliului Europei (1995); director general la Ministerul Afacerilor Externe (1998-2000); președinte la secția cehă și slovacă a Asociației de Drept Internațional (1999-2001); judecător la Curtea Constituțională (2000-2004); membru al Consiliului legislativ (1998-2000); membru al Curții Permanente de Arbitraj de la Haga (din 2000); profesor de drept internațional public la Universitatea „Masaryk” din Brno (2001); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004.

Egils Levits

născut în 1955; licențiat în drept și în științe politice la Universitatea din Hamburg; colaborator științific la Facultatea de Drept a Universității din Kiel; consilier în cadrul parlamentului leton pe probleme de drept internațional, de drept constituțional, precum și pe probleme privind reforma legislativă; ambasadorul Letoniei în Germania și în Elveția (1992-1993), în Austria, în Elveția și în Ungaria (1994-1995); viceprim-ministru și ministru al justiției, acționând în calitate de ministru al afacerilor externe (1993-1994); conciliator la Curtea de Conciliere și Arbitraj din cadrul OSCE (din 1997); membru al Curții Permanente de Arbitraj (din 2001); ales judecător la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (1995), reales în 1998 și în 2001; numeroase lucrări publicate în domeniul dreptului constituțional, al dreptului administrativ, al reformei legislative și al dreptului comunitar; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004.

Aindrias Ó Caoimh

născut în 1950; licențiat în drept civil (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); Barrister (King's Inns, 1972); diplomă de studii superioare în drept european (University College Dublin, 1977); Barrister în Baroul din Irlanda (1972-1999); lector universitar în drept european (King's Inns, Dublin); Senior Counsel (1994-1999); reprezentant al guvernului irlandez în numeroase cauze în fața Curții de Justiție a Comunităților Europene; judecător la High Court din Irlanda (din 1999); Bencher (decan) al Honorable Society of King's Inns (din 1999); vicepreședinte al Societății Irlandeze de Drept European; membru al Asociației de Drept Internațional (secția irlandeză); fiul lui Andreas O'Keefe (Aindrias Ó Caoimh), judecător la Curtea de Justiție (1974-1985); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 13 octombrie 2004.

Lars Bay Larsen

născut în 1953; licențiat în științe politice (1976), licențiat în drept (1983), Universitatea din Copenhaga; funcționar în cadrul Ministerului Justiției (1983-1985); titular de curs (1984-1991) și ulterior profesor asociat (1991-1996) de dreptul familiei la Universitatea din Copenhaga; șef de secție la Advokatsamfund (1985-1986); șef de serviciu (1986-1991) la Ministerul Justiției; admis în barou (1991); șef de secție (1991-1995), șef al Departamentului de poliție (1995-1999) și al Departamentului juridic (2000-2003) din cadrul Ministerului Justiției; reprezentantul Danemarcei în Comitetul K-4 (1995-2000), în Grupul central Schengen (1996-1998) și la Europol Management Board (1998-2000); judecător la Højesteret (2003-2006); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 ianuarie 2006.

Eleanor Sharpston

născută în 1955; studii în economie, limbi străine și drept la King's College, Cambridge (1973-1977); asistent și cercetător la Corpus Christi College, Oxford (1977-1980); admisă în barou (Middle Temple, 1980); Barrister (1980-1987 și 1990-2005); referent juridic pe lângă Sir Gordon Slynn, avocat general, apoi judecător (1987-1990); profesor de drept european și de drept comparat (Director of European Legal Studies) la University College London (1990-1992); profesor (Lecturer) la Facultatea de Drept (1992-1998), apoi profesor asociat (Affiliated Lecturer) (1998-2005) la Universitatea din Cambridge; Fellow of King's College, Cambridge (1992-2010); Emeritus Fellow of King's College, Cambridge (începând din 2011); profesor asociat și cercetător (Senior Research Fellow) la Centre for European Legal Studies al Universității din Cambridge (1998-2005); Queen's Counsel (1999); Bencher of Middle Temple (2005); Honorary Fellow of Corpus Christi College, Oxford (2010); LL. D (h.c.) Glasgow (2010) și Nottingham Trent (2011); avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 11 ianuarie 2006.

Paolo Mengozzi

născut în 1938; profesor de drept internațional și titular al Catedrei „Jean Monnet” de dreptul Comunităților Europene a Universității din Bologna; doctor *honoris causa* al Universității „Carlos III” din Madrid; profesor invitat la universitățile „Johns Hopkins” (Bologna Center), „St. Johns” (New York), Georgetown, Paris II, Georgia (Atena) și la Institut universitaire international (Luxemburg); coordonator al European Business Law Pallas Program, organizat în cadrul Universității din Nijmegen; membru al Comitetului consultativ al Comisiei Comunităților Europene pentru achiziții publice; subsecretar de stat pentru industrie și comerț cu ocazia semestrului președinției italiene a Consiliului; membru al grupului de reflecție al Comunității Europene asupra Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) și director al sesiunii 1997 a Centrului de Cercetări din cadrul Academiei de Drept Internațional de la Haga consacrată OMC; judecător la Tribunalul de Primă Instanță în perioada cuprinsă între 4 martie 1998 și 3 mai 2006; avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 4 mai 2006.

Yves Bot

născut în 1947, absolvent al Facultății de Drept din Rouen, doctor în drept (Universitatea Paris II Panthéon Assas); profesor asociat la Facultatea de Drept din Le Mans (1974-1982); procuror adjunct (substituit), apoi prim-procuror adjunct (premier substituit) la parchetul din Le Mans (1974-1982); procuror al Republicii pe lângă Tribunal de grande instance din Dieppe (1982-1984); procuror adjunct al Republicii pe lângă Tribunal de grande instance din Strasbourg (1984-1986); procuror al Republicii pe lângă Tribunal de grande instance din Bastia (1986-1988); avocat general pe lângă Curtea de Apel din Caen (1988-1991); procuror al Republicii pe lângă Tribunal de grande instance din Le Mans (1991-1993); consilier special al ministrului Justiției (1993-1995); procuror al Republicii pe lângă Tribunal de grande instance din Nanterre (1995-2002); procuror al Republicii pe lângă Tribunal de grande instance din Paris (2002-2004); procuror general pe lângă Curtea de Apel din Paris (2004-2006); avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2006.

Jean-Claude Bonichot

născut în 1955; licențiat în drept al Universității din Metz, absolvent al Institutului de Studii Politice din Paris, fost student al Școlii Naționale de Administrație; raportor (1982-1985), commissaire du gouvernement (1985-1987 și 1992-1999); judecător (assesseur) (1999-2000); președinte al celei de a șasea subsecții de contencios (2000-2006) în cadrul Consiliului de Stat (Conseil d'État); referent juridic la Curtea de Justiție (1987-1991); director de cabinet al ministrului muncii, al forței de muncă și al formării profesionale, apoi director de cabinet al ministrului de stat, ministru al funcției publice și al modernizării administrației (1991-1992); șef al misiunii juridice a Consiliului de Stat pe lângă Casa Națională de Asigurări Medicale a Salariaților (2001-2006); profesor asociat la Universitatea din Metz (1988-2000), apoi la Universitatea Paris I Panthéon Sorbonne (începând cu 2000); autor a numeroase lucrări publicate în domeniul dreptului administrativ, al dreptului comunitar și al dreptului european al drepturilor omului; fondator și președinte al comitetului de redacție al *Buletinului de jurisprudență de drept al urbanismului*, cofondator și membru al comitetului de redacție al *Buletinului juridic al colectivităților locale*, președinte al consiliului științific al grupului de cercetare privind instituțiile și dreptul amenajării urbanistice și al habitatului; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2006.

Thomas von Danwitz

născut în 1962; studii la Bonn, la Geneva și la Paris; examen de stat în drept (1986 și 1992); doctor în drept (Universitatea din Bonn, 1988); diplomă internațională de administrație publică (École nationale d'administration, 1990); diplomă de abilitare (Universitatea din Bonn, 1996); profesor de drept public german și de drept european (1996-2003), decan al Facultății de Drept a Universității Ruhrului din Bochum (2000-2001); profesor de drept public german și de drept european (Universitatea din Köln, 2003-2006); director al Institutului de Drept Public și de Științe Administrative (2006); profesor invitat la Fletcher School of Law and Diplomacy (2000), la Universitatea „François Rabelais” (Tours, 2001-2006) și la Universitatea Paris I Panthéon Sorbonne (2005-2006); doctor *honoris causa* al Universității „François Rabelais” (Tours, 2010); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2006.

Alexander Arabadjiev

născut în 1949; studii de drept (Universitatea „St Kliment Ohridski”, Sofia); judecător la Tribunalul de Primă Instanță din Blagoevgrad (1975-1983); judecător la Curtea Regională din Blagoevgrad (1983-1986); judecător la Curtea Supremă (1986-1991); judecător la Curtea Constituțională (1991-2000); membru al Comisiei Europene a Drepturilor Omului (1997-1999); membru al Convenției europene asupra viitorului Europei (2002-2003); deputat (2001-2006); observator la Parlamentul European; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 12 ianuarie 2007.

Camelia Toader

născută în 1963; licențiată în drept (1986), doctor în drept (1997) (Universitatea București); judecător stagiar la Judecătoria Buftea (1986-1988); judecător la Judecătoria Sectorului 5 din București (1988-1992); admisă în Baroul București (1992); titular de curs (1992-2005), ulterior, începând cu anul 2005, profesor de drept civil și de dreptul european al contractelor la Universitatea București; mai multe studii doctorale și de cercetare la Institutul „Max Planck” de drept internațional privat de la Hamburg (între 1992 și 2004); șef al Departamentului pentru integrare europeană la Ministerul Justiției (1997-1999); judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție (1999-2007); profesor invitat la Universitatea din Viena (2000 și 2011); formator în domeniul dreptului comunitar la Institutul Național al Magistraturii (2003 și 2005-2006); membru al comitetului de redacție al mai multor reviste juridice; începând cu anul 2010, membru asociat al Academiei Internaționale de Drept Comparat și cercetător onorific al Centrului de Studii de Drept European al Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 12 ianuarie 2007.

Marek Safjan

născut în 1949; doctor în drept (Universitatea din Varșovia, 1980); doctor abilitat în științe juridice (Universitatea din Varșovia, 1990); profesor titular de drept (1998); director al Institutului de Drept Civil al Universității din Varșovia (1992-1996); vicerector al Universității din Varșovia (1994-1997); secretar general al secției poloneze a Asociației Henri Capitant a prietenilor culturii juridice franceze (1994-1998); reprezentant al Poloniei în Comitetul pentru bioetică al Consiliului Europei (1991-1997); judecător la Tribunalul Constituțional (1997-1998), apoi președinte al aceluiași tribunal (1998-2006); membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat (din 1994) și vicepreședinte al acesteia (din 2010), membru al Asociației Internaționale de Drept, Etică și Știință (din 1995), membru al Comitetului Helsinki polonez; membru al Academiei Poloneze de Arte și Litere; medalia *pro merito* decernată de Secretarul General al Consiliului Europei (2007); autor a numeroase publicații în domeniul dreptului civil, al dreptului medical și al dreptului european; doctor *honoris causa* al Institutului Universitar European (Florența, 2012); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2009.

Daniel Šváby

născut în 1951; doctor în drept (Universitatea din Bratislava); judecător la Tribunalul de Primă Instanță din Bratislava; judecător la Curtea de Apel în cauze civile și vicepreședinte al Curții de Apel din Bratislava; membru al Secției de drept civil și de dreptul familiei din cadrul Institutului de Drept al Ministerului Justiției; judecător interimar la Curtea Supremă în cauze comerciale; membru al Comisiei Europene pentru Drepturile Omului (Strasbourg); judecător la Curtea Constituțională (2000-2004); judecător la Tribunalul de Primă Instanță în perioada cuprinsă între 12 mai 2004 și 6 octombrie 2009; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2009.

Maria Berger

născută în 1956; studii de drept și de economie (1975-1979), doctor în drept; asistent și titular de curs la Institutul de Drept Public și de Științe Politice al Universității din Innsbruck (1979-1984); administrator la Ministerul Federal al Științei și Cercetării, ultima dată ca șef de unitate adjunct (1984-1988); responsabilă de problemele privind Uniunea Europeană în Cancelaria Federală (1988-1989); șef al serviciului „Integrare europeană” al Cancelariei Federale (pregătirea aderării Austriei la Uniunea Europeană) (1989-1992); director al Autorității AELS de Supraveghere, la Geneva și la Bruxelles (1993-1994); vicepreședinte al Donau Universität din Krems (1995-1996); deputat în Parlamentul European (noiembrie 1996-ianuarie 2007 și decembrie 2008-iulie 2009) și membru al Comisiei juridice; membru supleant al Convenției europene asupra viitorul Europei (februarie 2002-iulie 2003); membru al Consiliului municipal al orașului Perg (septembrie 1997-septembrie 2009); ministru federal al justiției (ianuarie 2007-decembrie 2008); publicații pe diverse teme de drept european; profesor onorific de drept european la Universitatea din Viena; profesor invitat la Universitatea din Saarbrücken; senator onorific la Universitatea din Innsbruck; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2009.

Niilo Jääskinen

născut în 1958; licență în drept (1980), diplomă de studii aprofundate în drept (1982), doctorat la Universitatea din Helsinki (2008); titular de curs la Universitatea din Helsinki (1980-1986); referent juridic și judecător temporar la Tribunalul de Primă Instanță din Rovaniemi (1983-1984); consilier juridic (1987-1989), apoi șef al Secției de drept european (1990-1995) în cadrul Ministerului Justiției; consilier juridic la Ministerul Afacerilor Externe (1989-1990); consilier și secretar pentru afaceri europene în Marea Comisie a parlamentului finlandez (1995-2000); judecător temporar (iulie 2000-decembrie 2002), apoi judecător (ianuarie 2003-septembrie 2009) la Curtea Supremă Administrativă; responsabil cu problemele juridice și instituționale în cadrul negocierilor pentru aderarea Republicii Finlanda la Uniunea Europeană; avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2009.

Pedro Cruz Villalón

născut în 1946; licențiat în drept (1963-1968) și doctor (1975) la Universitatea din Sevilla; studii postuniversitare la Universitatea Freiburg im Breisgau (1969-1971); profesor agregat de drept politic la Universitatea din Sevilla (1978-1986); titularul Catedrei de drept constituțional a Universității din Sevilla (1986-1992); referent juridic la Curtea Constituțională (1986-1987); magistrat la Curtea Constituțională (1992-1998); președintele Curții Constituționale (1998-2001); Fellow la Wissenschaftskolleg din Berlin (2001-2002); titularul Catedrei de drept constituțional a Universității Autonome din Madrid (2002-2009); consilier electiv la Consiliul de Stat (2004-2009); autor a numeroase lucrări publicate; avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 14 decembrie 2009.

Alexandra (Sacha) Prechal

născută în 1959; studii de drept (Universitatea din Groningen, 1977-1983); doctor în drept (Universitatea din Amsterdam, 1995); titular de curs de drept la Facultatea de Drept din Maastricht (1983-1987); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1987-1991); titular de curs la Institutul „Europa” din cadrul Facultății de Drept a Universității din Amsterdam (1991-1995); profesor de drept european la Facultatea de Drept a Universității din Tilburg (1995-2003); profesor de drept european la Facultatea de Drept a Universității din Utrecht și membră a consiliului de administrație al Institutului „Europa” din cadrul Universității din Utrecht (începând cu 2003); membră în colegiile de redacție ale mai multor reviste juridice naționale și internaționale; autoare a numeroase lucrări publicate; membră a Academiei Regale de Științe olandeze; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 10 iunie 2010.

Egidijus Jarašiūnas

născut în 1952; licențiat în drept al Universității din Vilnius (1974-1979); doctor în științe juridice al Academiei de Drept din Lituania (1999); avocat în Baroul din Lituania (1979-1990); deputat în Consiliul Suprem (parlamentul) al Republicii Lituania (1990-1992), apoi membru al Seimas (parlamentul) al Republicii Lituania și membru al Comitetului de stat și de drept (1992-1996); judecător la Curtea Constituțională a Republicii Lituania (1996-2005), apoi consilier al președintelui Curții Constituționale a Republicii Lituania (din 2006); asistent la Catedra de drept constituțional a Facultății de Drept a Universității „Mykolas Romeris” (1997-2000), apoi profesor asociat (2000-2004), ulterior profesor (din 2004) la catedra menționată și, în sfârșit, șef al Catedrei de drept constituțional (2005-2007); decan al Facultății de Drept a Universității „Mykolas Romeris” (2007-2010); membru al Comisiei de la Veneția (2006-2010); semnatar al Actului din 11 martie 1990 de restaurare a independenței Lituaniei; autor a numeroase lucrări juridice publicate; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 6 octombrie 2010.

Carl Gustav Fernlund

născut în 1950; licențiat în drept la Universitatea din Lund (1975); grefier la Tribunalul de primă instanță din Landskrona (1976-1978); asesor la Curtea administrativă de apel (1978-1982); judecător supleant la Curtea administrativă de apel (1982); consilier juridic în cadrul Comitetului permanent privind Constituția al parlamentului suedez (1983-1985); consilier juridic la Ministerul finanțelor (1985-1990); director al Direcției de impozit pe venit al persoanelor fizice din cadrul Ministerului finanțelor (1990-1996); director al Direcției privind accizele din cadrul Ministerului finanțelor (1996-1998); consilier fiscal la Reprezentanța permanentă a Suediei pe lângă Uniunea Europeană (1998-2000); director general pentru afaceri juridice în cadrul Departamentului impozitelor și vămilor al Ministerului finanțelor (2000-2005); judecător la Curtea Supremă Administrativă (2005-2009); președinte al Curții administrative de apel din Göteborg (2009-2011); judecător la Curtea de Justiție începând cu 6 octombrie 2011.

José Luís da Cruz Vilaça

născut în 1944; licență în drept și master în economie politică la Universitatea din Coimbra; doctor în economie internațională (Universitatea Paris I Panthéon-Sorbonne); serviciul militar obligatoriu îndeplinit în cadrul Ministerului Marinei (Serviciul de Justiție, 1969-1972); profesor la Universitatea Catolică și la Universitatea Nova din Lisabona; a fost profesor la Universitatea din Coimbra și la Universitatea Lusíada din Lisabona (director al Institutului de Studii Europene); membru al guvernului portughez (1980-1983); secretar de stat la Ministerul Afacerilor Interne, secretar de stat în cadrul Președinției Consiliului de Miniștri și secretar de stat pentru afaceri europene; deputat în parlamentul portughez, vicepreședinte al grupului creștin democrat; avocat general la Curtea de Justiție (1986-1988); președinte al Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene (1989-1995); avocat în Baroul din Lisabona, specialist în drept european și în dreptul concurenței (1996-2012); membru al Grupului de reflecție asupra viitorului sistemului jurisdicțional al Comunităților Europene „Groupe Due” (2000); președinte al Consiliului de disciplină al Comisiei Europene (2003-2007); președinte al Asociației Portugheze de Drept European (începând cu anul 1999); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 8 octombrie 2012.

Melchior Wathelet

născut în 1949; licențiat în drept și în științe economice (Universitatea din Liège); Master of Laws (Harvard University, Statele Unite); doctor *honoris causa* (Universitatea Paris-Dauphine); profesor de drept european la Universitatea din Louvain și la Universitatea din Liège; deputat (1977-1995); secretar de stat, ministru și ministru președinte al regiunii valone (1980-1988); viceprim-ministru, ministru al justiției și al claselor mijlocii (1988-1992); viceprim-ministru, ministru al justiției și al afacerilor economice (1992-1995); viceprim-ministru, ministru al apărării naționale (1995); primar al orașului Verviers (1995); judecător la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1995-2003); consilier juridic, apoi avocat (2004-2012); ministru de stat (2009-2012); avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 8 octombrie 2012.

Christopher Vajda

născut în 1955; licențiat în drept al Universității din Cambridge; licență specială în drept european a Universității Libere din Bruxelles (*magna cum laude*); admis în Baroul din Anglia și din Țara Galilor (Gray's Inn, 1979); barrister (1979-2012); admis în Baroul din Irlanda de Nord (1996); Queen's Counsel (1997); bencher al Gray's Inn (2003); recorder al Crown Court (2003-2012); trezorier al United Kingdom Association for European Law (2001-2012); contribuție la *European Community Law of Competition* (Bellamy & Child, ediția a treia-ediția a șasea); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 8 octombrie 2012.

Nils Wahl

născut în 1961; doctorat în drept la Universitatea din Stockholm (1995); profesor docent asociat și titular al Catedrei „Jean Monnet” de drept european (1995); profesor de drept european la Universitatea din Stockholm (2001); director general al unei fundații cu scop educativ (1993-2004); președinte al Rețelei Suedeze pentru Cercetare Juridică Europeană (Nätverket för europarättslig forskning) (2001-2006); membru al Consiliului pentru Probleme de Dreptul Concurenței (Rådet för konkurrensfrågor) (2001-2006); judecător la Tribunal în perioada cuprinsă între 7 octombrie 2006 și 28 noiembrie 2012; avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 28 noiembrie 2012.

Siniša Rodin

născut în 1963; doctor în drept (Universitatea din Zagreb, 1995); LL. M. (University of Michigan Law School, 1992); Fulbright Fellow și Visiting Scholar la Harvard Law School (2001-2002); profesor asociat și ulterior profesor la Facultatea de Drept a Universității din Zagreb din 1987; titular al catedrei Jean Monnet din 2006 și titular al catedrei Jean Monnet *ad personam* din 2011; profesor invitat la Cornell Law School (2012); membru al comisiei croate pentru reforma constituțională, președinte al grupului de lucru privind aderarea la Uniune (2009-2010); membru al echipei croate care a negociat aderarea Croației la Uniune (2006-2011); autor a numeroase publicații; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 4 iulie 2013.

François Biltgen

născut în 1958; licență în drept (1981) și diplomă de studii aprofundate (DEA) de drept comunitar – Universitatea de Drept, Economie și Științe Sociale Paris II (1982); absolvent al Institutului de Studii Politice din Paris (1982); avocat în baroul Luxemburg (1987-1999); deputat în Camera Deputaților (1994-1999); consilier comunal al orașului Esch-sur-Alzette (1987-1999); membru al consiliului executiv al orașului Esch-sur-Alzette (1997-1999); membru supleant al delegației luxemburgheze la Comitetul Regiunilor al Uniunii Europene (1994-1999); ministru al muncii și al ocupării profesionale, ministru al cultelor, ministru pentru relația cu Parlamentul, ministru delegat pentru comunicații (1999-2004); ministru al muncii și al ocupării profesionale, ministru al cultelor, ministru al culturii, al învățământului superior și al cercetării (2004-2009); ministru al justiției, ministru al funcției publice și al reformei administrative, ministru al învățământului superior și al cercetării, ministru al comunicațiilor și al media, ministru al cultelor (2009-2013); copreședinte al Conferinței ministeriale a Procesului Bologna în 2005 și în 2009; copreședinte al Conferinței ministeriale a Agenției Spațiale Europene (2012-2013); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2013.

Küllike Jürimäe

născută în 1962; licențiată în drept a Universității din Tartu (1981-1986); asistent al Procurorului Republicii la Tallinn (1986-1991); absolventă a Școlii de Diplomatie din Estonia (1991-1992); consilier juridic (1991-1993) și consilier general la Camera de Comerț și Industrie (1992-1993); judecător la Curtea de Apel din Tallinn (1993-2004); European Master în drepturile omului și democratizare la universitățile din Padova și din Nottingham (2002-2003); judecător la Tribunal în perioada cuprinsă între 12 mai 2004 și 23 octombrie 2013; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 23 octombrie 2013.

Maciej Szpunar

născut în 1971; licențiat în drept al Universității Silezia și al Colegiului Europei din Bruges; doctor în drept (2000); doctor abilitat în științe juridice (2009); profesor de drept (2013); Visiting Scholar la Jesus College, Cambridge (1998), la Universitatea din Liège (1999) și la Institutul Universitar European din Florența (2003); avocat (2001-2008), membru al comitetului de drept internațional privat al Comisiei de codificare a dreptului civil de pe lângă ministrul justiției (2001-2008); membru al Consiliului științific al Academiei de Drept European de la Trier (din 2008); membru al Grupului de cercetare privind dreptul privat al Uniunii în vigoare „Acquis Group” (din 2006); subsecretar de stat la Oficiul Comitetului Integrării Europene (2008-2009), ulterior la Ministerul Afacerilor Externe (2010-2013); vicepreședinte al Consiliului științific al Institutului Justiției; agent al guvernului polonez într-un mare număr de cauze în fața instanțelor Uniunii Europene; șef al delegației poloneze la negocierile Tratatului privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul uniunii economice și monetare; membru al consiliului editorial al mai multor reviste juridice; autor a numeroase publicații în domeniul dreptului european și al dreptului internațional privat; avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 23 octombrie 2013.

Constantinos Lycourgos

născut în 1964; diplomă de studii aprofundate de drept comunitar (1987) și doctor în drept al Universității Panthéon-Assas (1991); conferențiar la Centrul de formare permanentă al Universității Panthéon-Assas; admis în baroul din Cipru (1993); consilier special în afaceri europene pe lângă ministrul afacerilor externe din Cipru (1996-1999); membru al echipei de negociere pentru aderarea Ciprului la Uniunea Europeană (1998-2003); consilier în dreptul Uniunii pe lângă Serviciul juridic al Republicii Cipru (1999-2002); membru al unor delegații greco-cipriote în cadrul negocierilor pentru o soluționare globală a problemei cipriote (2002-2014); jurist principal (2002-2007), ulterior avocat principal al Republicii Cipru (2007-2014) și director al Departamentului de drept european al Serviciului juridic al Republicii Cipru (2003-2014); agent al guvernului cipriot în fața instanțelor Uniunii Europene (2004-2014); membru al Consiliului de administrație al Organizației Europene de Drept Public (Atena, Grecia) din anul 2013; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 8 octombrie 2014.

Alfredo Calot Escobar

născut în 1961; licențiat în drept al Universității din Valencia (1979-1984); analist comercial la Consiliul Camerelor de Comerț ale Comunității Autonome Valencia (1986); jurist lingvist la Curtea de Justiție (1986-1990); jurist revizor la Curtea de Justiție (1990-1993); administrator la Serviciul presă și informare al Curții de Justiție (1993-1995); administrator la Secretariatul Comisiei instituționale a Parlamentului European (1995-1996); atașat pe lângă grefierul Curții de Justiție (1996-1999); referent juridic la Curtea de Justiție (1999-2000); șef al Unității de traducere de limbă spaniolă la Curtea de Justiție (2000-2001); director, apoi director general al Direcției generale de traducere a Curții de Justiție (2001-2010); grefier al Curții de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2010.

2. Modificări în compunerea Curții de Justiție în anul 2014

Ședința solemnă din 8 octombrie 2014

În urma demisiei domnului George Arestis, reprezentanții guvernelor statelor membre ale Uniunii Europene, prin Decizia din 24 septembrie 2014, l-au numit judecător la Curtea de Justiție pe domnul Constantinos Lycourgos, pentru durata rămasă din mandatul domnului George Arestis, și anume până la data de 6 octombrie 2018.

Cu ocazia depunerii jurământului și a intrării în funcție a noului judecător, a fost organizată o ședință solemnă în această zi la sediul Curții de Justiție a Uniunii Europene.

3. Ordini protocolare

de la 1 ianuarie 2014 până la 3 iulie 2014

Domnul V. SKOURIS, președinte
 Domnul K. LENAERTS, vicepreședinte
 Domnul A. TIZZANO, președintele Camerei întâi
 Doamna R. SILVA DE LAPUERTA, președintele
 Camerei a doua
 Domnul M. ILEŠIČ, președintele Camerei a treia
 Domnul L. BAY LARSEN, președintele Camerei
 a patra
 Domnul T. von DANWITZ, președintele Camerei
 a cincea
 Domnul P. CRUZ VILLALÓN, primavocat general
 Domnul E. JUHÁSZ, președintele Camerei
 a zecea
 Domnul A. BORG BARTHET, președintele
 Camerei a șasea
 Domnul M. SAFJAN, președintele Camerei
 a noua
 Domnul C. G. FERNLUND, președintele Camerei
 a opta
 Domnul J. L. da CRUZ VILAÇA, președintele
 Camerei a șaptea
 Domnul A. ROSAS, judecător
 Doamna J. KOKOTT, avocat general
 Domnul G. ARESTIS, judecător
 Domnul J. MALENOVSKÝ, judecător
 Domnul E. LEVITS, judecător
 Domnul A. Ó CAOIMH, judecător
 Doamna E. SHARPSTON, avocat general
 Domnul P. MENGOSZI, avocat general
 Domnul Y. BOT, avocat general
 Domnul J.C. BONICHOT, judecător
 Domnul A. ARABADJIEV, judecător
 Doamna C. TOADER, judecător
 Domnul D. ŠVÁBY, judecător
 Doamna M. BERGER, judecător
 Domnul N. JÄÄSKINEN, avocat general
 Doamna A. PRECHAL, judecător
 Domnul E. JARAŠIŪNAS, judecător
 Domnul M. WATHELET, avocat general
 Domnul C. VAJDA, judecător
 Domnul N. WAHL, avocat general
 Domnul S. RODIN, judecător
 Domnul F. BILTGEN, judecător
 Doamna K. JÜRIMÄE, judecător
 Domnul M. SZPUNAR, avocat general
 Domnul A. CALOT ESCOBAR, grefier

de la 4 iulie 2014 până la 8 octombrie 2014

Domnul V. SKOURIS, președinte
 Domnul K. LENAERTS, vicepreședinte
 Domnul A. TIZZANO, președintele Camerei întâi
 Doamna R. SILVA DE LAPUERTA, președintele
 Camerei a doua
 Domnul M. ILEŠIČ, președintele Camerei a treia
 Domnul L. BAY LARSEN, președintele Camerei
 a patra
 Domnul T. von DANWITZ, președintele Camerei
 a cincea
 Domnul M. WATHELET, primavocat general
 Domnul A. Ó CAOIMH, președintele Camerei
 a opta
 Domnul J.C. BONICHOT, președintele Camerei
 a patra
 Domnul C. VAJDA, președintele Camerei a zecea
 Domnul S. RODIN, președintele Camerei a șasea
 Doamna K. JÜRIMÄE, președintele Camerei
 a noua
 Domnul A. ROSAS, judecător
 Doamna J. KOKOTT, avocat general
 Domnul E. JUHÁSZ, judecător
 Domnul G. ARESTIS, judecător
 Domnul A. BORG BARTHET, judecător
 Domnul J. MALENOVSKÝ, judecător
 Domnul E. LEVITS, judecător
 Doamna E. SHARPSTON, avocat general
 Domnul P. MENGOSZI, avocat general
 Domnul Y. BOT, avocat general
 Domnul A. ARABADJIEV, judecător
 Doamna C. TOADER, judecător
 Domnul M. SAFJAN, judecător
 Domnul D. ŠVÁBY, judecător
 Doamna M. BERGER, judecător
 Domnul N. JÄÄSKINEN, avocat general
 Domnul P. CRUZ VILLALÓN, avocat general
 Doamna A. PRECHAL, judecător
 Domnul E. JARAŠIŪNAS, judecător
 Domnul C. G. FERNLUND, judecător
 Domnul J. L. da CRUZ VILAÇA, judecător
 Domnul N. WAHL, avocat general
 Domnul F. BILTGEN, judecător
 Domnul M. SZPUNAR, avocat general
 Domnul A. CALOT ESCOBAR, grefier

**de la 9 octombrie 2014 până la
31 decembrie 2014**

Domnul V. SKOURIS, președinte
Domnul K. LENAERTS, vicepreședinte
Domnul A. TIZZANO, președintele Camerei întâi
Doamna R. SILVA DE LAPUERTA, președintele
Camerei a doua
Domnul M. ILEŠIČ, președintele Camerei a treia
Domnul L. BAY LARSEN, președintele Camerei
a patra
Domnul T. von DANWITZ, președintele Camerei
a cincea
Domnul M. WATHELET, primavocat general
Domnul A. Ó CAOIMH, președintele Camerei
a opta
Domnul J.C. BONICHOT, președintele Camerei
a șaptea
Domnul C. VAJDA, președintele Camerei a zecea
Domnul S. RODIN, președintele Camerei a șasea
Doamna K. JÜRIMÄE, președintele Camerei
a noua
Domnul A. ROSAS, judecător
Doamna J. KOKOTT, avocat general
Domnul E. JUHÁSZ, judecător
Domnul A. BORG BARTHET, judecător
Domnul J. MALENOVSKÝ, judecător
Domnul E. LEVITS, judecător
Doamna E. SHARPSTON, avocat general
Domnul P. MENGOZZI, avocat general
Domnul Y. BOT, avocat general
Domnul A. ARABADJIEV, judecător
Doamna C. TOADER, judecător
Domnul M. SAFJAN, judecător
Domnul D. ŠVÁBY, judecător
Doamna M. BERGER, judecător
Domnul N. JÄÄSKINEN, avocat general
Domnul P. CRUZ VILLALÓN, avocat general
Doamna A. PRECHAL, judecător
Domnul E. JARAŠIŪNAS, judecător
Domnul C. G. FERNLUND, judecător
Domnul J. L. da CRUZ VILAÇA, judecător
Domnul N. WAHL, avocat general
Domnul F. BILTGEN, judecător
Domnul M. SZPUNAR, avocat general
Domnul C. LYCOURGOS, judecător

Domnul A. CALOT ESCOBAR, grefier

4. Foști membri ai Curții de Justiție

Pilotti Massimo, judecător (1952-1958), președinte din 1952 până în 1958
Serrarens Petrus, judecător (1952-1958)
Van Kleffens Adrianus, judecător (1952-1958)
Rueff Jacques, judecător (1952-1959 și 1960-1962)
Riese Otto, judecător (1952-1963)
Lagrange Maurice, avocat general (1952-1964)
Delvaux Louis, judecător (1952-1967)
Hammes Charles Léon, judecător (1952-1967), președinte din 1964 până în 1967
Roemer Karl, avocat general (1953-1973)
Catalano Nicola, judecător (1958-1962)
Rossi Rino, judecător (1958-1964)
Donner Andreas Matthias, judecător (1958-1979), președinte din 1958 până în 1964
Trabucchi Alberto, judecător (1962-1972), ulterior avocat general (1973-1976)
Lecourt Robert, judecător (1962-1976), președinte din 1967 până în 1976
Strauss Walter, judecător (1963-1970)
Gand Joseph, avocat general (1964-1970)
Monaco Riccardo, judecător (1964-1976)
Mertens de Wilmars Josse J., judecător (1967-1984), președinte din 1980 până în 1984
Pescatore Pierre, judecător (1967-1985)
Dutheillet de Lamothe Alain Louis, avocat general (1970-1972)
Kutscher Hans, judecător (1970-1980), președinte din 1976 până în 1980
Mayras Henri, avocat general (1972-1981)
O'Dalaigh Cearbhall, judecător (1973-1974)
Sørensen Max, judecător (1973-1979)
Reischl Gerhard, avocat general (1973-1981)
Warner JeanPierre, avocat general (1973-1981)
Mackenzie Stuart Alexander J., judecător (1973-1988), președinte din 1984 până în 1988
O'Keeffe Aindrias, judecător (1974-1985)
Touffait Adolphe, judecător (1976-1982)
Capotorti Francesco, judecător (1976), ulterior avocat general (1976-1982)
Bosco Giacinto, judecător (1976-1988)
Koopmans Thymen, judecător (1979-1990)
Due Ole, judecător (1979-1994), președinte din 1988 până în 1994
Everling Ulrich, judecător (1980-1988)
Chloros Alexandros, judecător (1981-1982)
Rozès Simone, avocat general (1981-1984)
Verloren van Themaat Pieter, avocat general (1981-1986)
Slynn Sir Gordon, avocat general (1981-1988), ulterior judecător (1988-1992)
Grévisse Fernand, judecător (1981-1982 și 1988-1994)
Bahlmann Kai, judecător (1982-1988)
Galmot Yves, judecător (1982-1988)
Mancini G. Federico, avocat general (1982-1988), ulterior judecător (1988-1999)
Kakouris Constantinos, judecător (1983-1997)

Darmon Marco, avocat general (1984-1994)
Joliet René, judecător (1984-1995)
Lenz Carl Otto, avocat general (1984-1997)
O'Higgins Thomas Francis, judecător (1985-1991)
Schockweiler Fernand, judecător (1985-1996)
Da Cruz Vilaça José Luís, avocat general (1986-1988)
De Carvalho Moithinho de Almeida José Carlos, judecător (1986-2000)
Mischo Jean, avocat general (1986-1991 și 1997-2003)
Rodríguez Iglesias Gil Carlos, judecător (1986-2003), președinte din 1994 până în 2003
Diez de Velasco Manuel, judecător (1988-1994)
Zuleeg Manfred, judecător (1988-1994)
Van Gerven Walter, avocat general (1988-1994)
Tesauro Giuseppe, avocat general (1988-1998)
Jacobs Francis Geoffrey, avocat general (1988-2006)
Kapteyn Paul Joan George, judecător (1990-2000)
Murray John L., judecător (1991-1999)
Gulmann Claus Christian, avocat general (1991-1994), ulterior judecător (1994-2006)
Edward David Alexander Ogilvy, judecător (1992-2004)
Elmer Michael Bendik, avocat general (1994-1997)
Hirsch Günter, judecător (1994-2000)
Cosmas Georges, avocat general (1994-2000)
La Pergola Antonio Mario, judecător (1994 și 1999-2006), avocat general (1995-1999)
Puissochet JeanPierre, judecător (1994-2006)
Léger Philippe, avocat general (1994-2006)
Ragnemalm Hans, judecător (1995-2000)
Fennelly Nial, avocat general (1995-2000)
Sevón Leif, judecător (1995-2002)
Wathelet Melchior, judecător (1995-2003)
Jann Peter, judecător (1995-2009)
RuizJarabo Colomer Dámaso, avocat general (1995-2009)
Schintgen Romain, judecător (1996-2008)
Ioannou Krateros, judecător (1997-1999)
Alber Siegbert, avocat general (1997-2003)
Saggio Antonio, avocat general (1998-2000)
O'Kelly Macken Fidelma, judecător (1999-2004)
Von Bahr Stig, judecător (2000-2006)
Colneric Ninon, judecător (2000-2006)
Geelhoed Leendert A., avocat general (2000-2006)
StixHackl Christine, avocat general (2000-2006)
Timmermans Christiaan Willem Anton, judecător (2000-2010)
Da Cunha Rodrigues José Narciso, judecător (2000-2012)
Poiars Pessoa Maduro Luís Miguel, avocat general (2003-2009)
Makarczyk Jerzy, judecător (2004-2009)
Klučka Ján, judecător (2004-2009)
Kūris Pranas, judecător (2004-2010)
Schiemann Konrad Hermann Theodor, judecător (2004-2012)

Löhmus Uno, judecător (2004-2013)
Lindh Pernilla, judecător (2006-2011)
Mazák Ján, avocat general (2006-2012)
Trstenjak Verica, avocat general (2006-2012)
Kasel JeanJacques, judecător (2008-2013)
Arestis Georges, judecător (2004-2014)

Președinți

Pilotti Massimo (1952-1958)
Donner Andreas Matthias (1958-1964)
Hammes Charles Léon (1964-1967)
Lecourt Robert (1967-1976)
Kutscher Hans (1976-1980)
Mertens de Wilmars Josse J. (1980-1984)
Mackenzie Stuart Alexander John (1984-1988)
Due Ole (1988-1994)
Rodríguez Iglésias Gil Carlos (1994-2003)

Grefieri

Van Houtte Albert (1953-1982)
Heim Paul (1982-1988)
Giraud JeanGuy (1988-1994)
Grass Roger (1994-2010)

D – Statistici judiciare ale Curții de Justiție

Activitatea generală a Curții de Justiție

1. Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol (2010-2014)

Cauze introduse

2. Natura procedurilor (2010-2014)
3. Domeniul acțiunii (2014)
4. Acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de către un stat membru (2010-2014)

Cauze soluționate

5. Natura procedurilor (2010-2014)
6. Hotărâri, ordonanțe, avize (2014)
7. Completul de judecată (2010-2014)
8. Cauze soluționate prin hotărâre, aviz sau ordonanță cu caracter jurisdicțional (2010-2014)
9. Domeniul acțiunii (2010-2014)
10. Domeniul acțiunii (2014)
11. Hotărâri privind neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru: soluția (2010-2014)
12. Durata procedurilor (2010-2014) (hotărâri și ordonanțe cu caracter jurisdicțional)

Cauze aflate pe rol la 31 decembrie

13. Natura procedurilor (2010-2014)
14. Completul de judecată (2010-2014)

Diverse

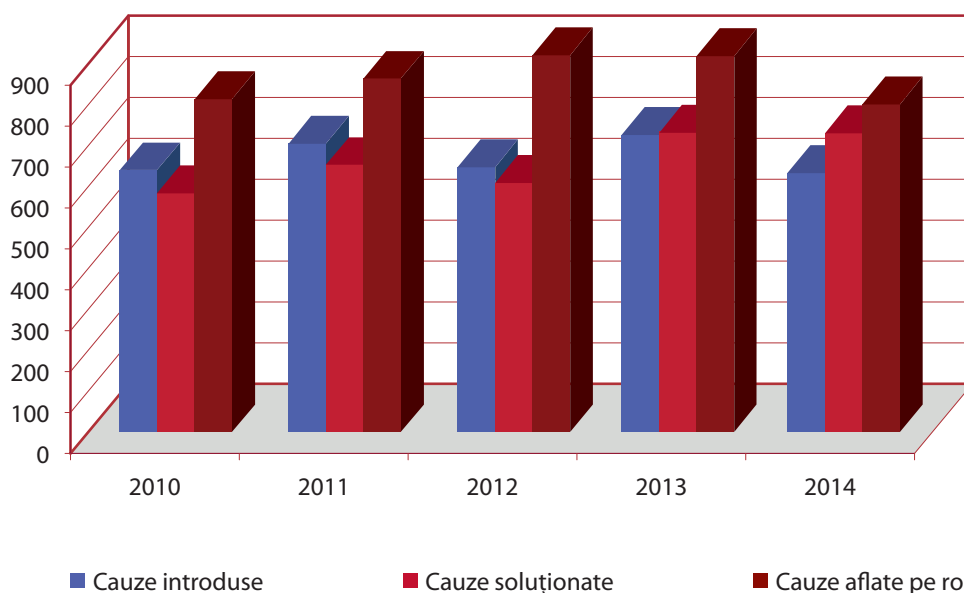
15. Proceduri accelerate (2010-2014)
16. Proceduri preliminare de urgență (2010-2014)
17. Măsuri provizorii (2014)

Evoluția generală a activității judiciare (1952-2014)

18. Cauze introduse și hotărâri
19. Trimiteri preliminare introduse (din fiecare stat membru și în fiecare an)
20. Trimiteri preliminare introduse (din fiecare stat membru și pentru fiecare instanță)
21. Acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de către un stat membru introduse

1. Activitatea generală a Curții de Justiție

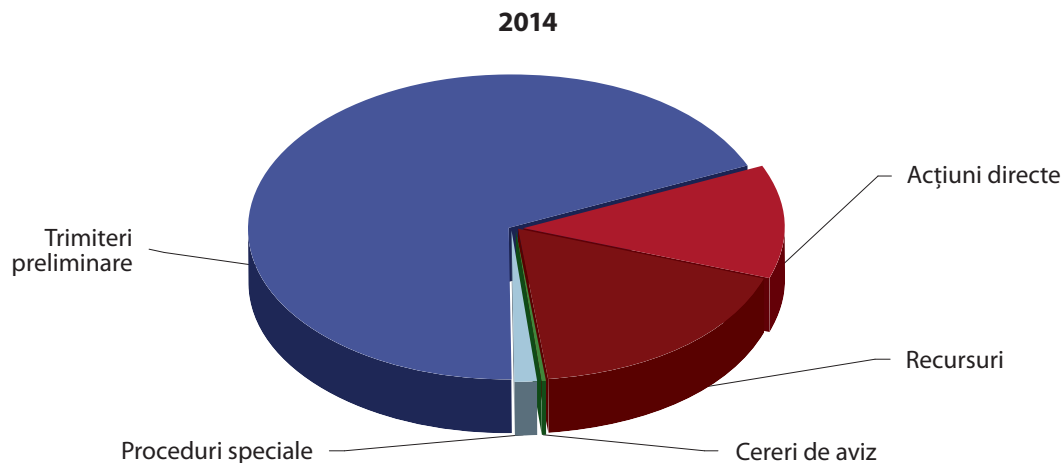
Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol (2010-2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Cauze introduse	631	688	632	699	622
Cauze soluționate	574	638	595	701	719
Cauze aflate pe rol	799	849	886	884	787

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reuniturile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

2. Cauze introduse – Natura procedurilor (2010-2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Trimiteri preliminare	385	423	404	450	428
Acțiuni directe	136	81	73	72	74
Recursuri	97	162	136	161	111
Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	6	13	3	5	
Cereri de aviz			1	2	1
Proceduri speciale ²	7	9	15	9	8
Total	631	688	632	699	622
Cereri privind măsuri provizorii	3	3		1	3

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

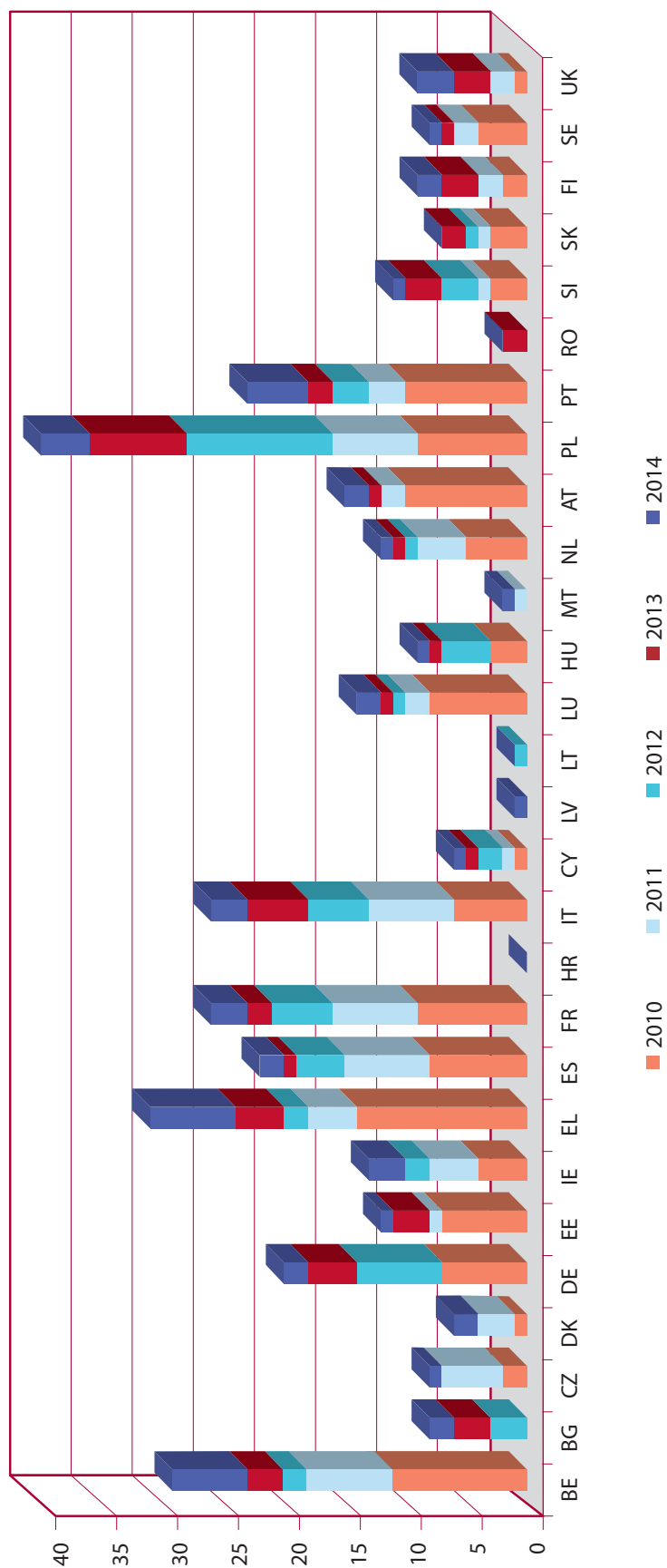
² Sunt considerate „proceduri speciale”: asistența judiciară, stabilirea cheltuielilor de judecată, rectificarea hotărârii, opoziția la hotărârea pronunțată într-o cauză judecată în lipsă, terța opoziție, interpretarea hotărârii, revizuirea hotărârii, examinarea propunerii Primului avocat general de reexaminare a unei decizii a Tribunalului, procedura de poprire, cauzele în materie de imunitate.

3. Cauze introduse – Domeniul acțiunii (2014)¹

	Trimiteri preliminare	Acțiuni directe	Recursuri	Cereri de aviz	Total	Proceduri speciale
Accesul la documente			1		1	
Achiziții publice	20		1		21	
Acțiunea externă a Uniunii Europene	2				2	
Agricultură	9	1	3		13	
Ajutoare de stat	11	6	15		32	
Apropierea legislațiilor	19	2			21	
Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul			2		2	
Cetățenia Uniunii	7	1	1		9	
Coeziunea economică, socială și teritorială			1		1	
Concurență	8		15		23	
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei etc.)	4				4	
Drept instituțional	2	12	11		25	2
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul			1		1	
Energie		4			4	
Fiscalitate	54	3			57	
Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (Regulamentul REACH)	2				2	
Libera circulație a capitalurilor	5	2			7	
Libera circulație a mărfurilor	10	1			11	
Libera circulație a persoanelor	6	5			11	
Libera prestare a serviciilor	16	1	1	1	19	
Libertatea de stabilire	26				26	
Mediu	22	15	4		41	
Ocuparea forței de muncă			1		1	
Politica comercială	8		3		11	
Politica comună în domeniul pescuitului			2		2	
Politica economică și monetară	2		1		3	
Politica externă și de securitate comună	1	1	5		7	
Politica industrială	8	1			9	
Politica socială	20	5			25	
Principiile dreptului Uniunii	21	1	1		23	
Proprietate intelectuală și industrială	13		34		47	
Protecția consumatorilor	34				34	
Rețele transeuropene			1		1	
Sănătatea publică		1	1		2	
Securitatea socială a lucrătorilor migranți	4	2			6	
Spațiul de libertate, securitate și justiție	49	3	1		53	
Transporturi	24	5			29	
Uniunea vamală și Tariful vamal comun	19		5		24	
TFUE	426	72	111	1	610	2
Privilegii și imunități	1	1			2	
Procedură						6
Statutul funcționarilor	1				1	
Diverse	2	1			3	6
Tratatul EA		1			1	
TOTAL GENERAL	428	74	111	1	614	8

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

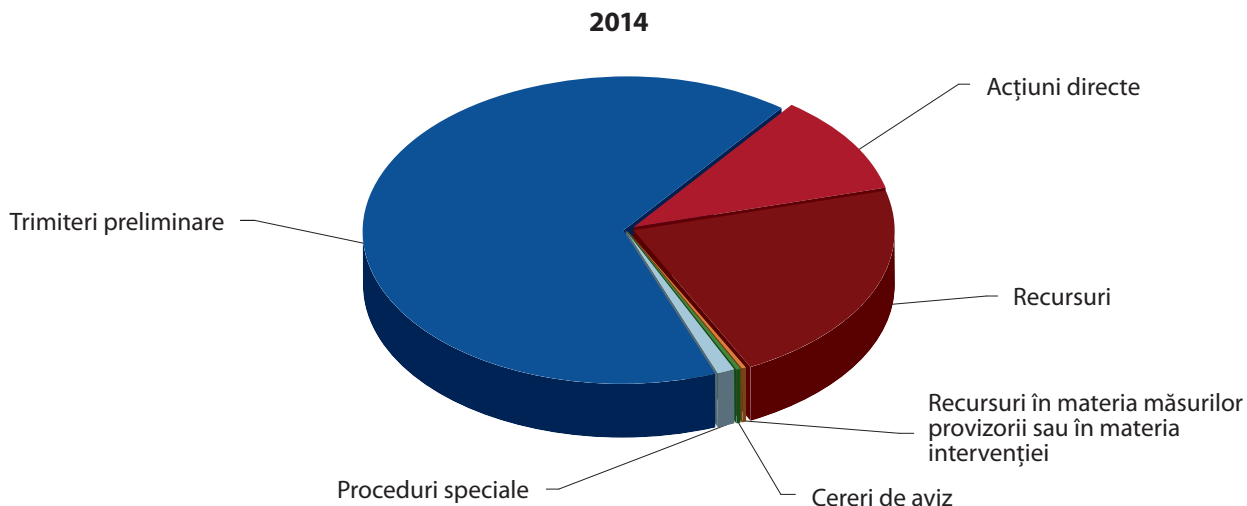
4. Cauze introduse – Acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de către un stat membru (2010-2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Belgia	11	7	2	3	6
Bulgaria			3	3	2
Republica Cehă	2	5			1
Danemarca	1	3			2
Germania	7		7	4	2
Estonia	7	1		3	1
Irlanda	4	4	2		3
Grecia	14	4	2	4	7
Spania	8	7	4	1	2
Franța	9	7	5	2	3
Croația					
Italia	6	7	5	5	3
Cipru	1	1	2	1	1
Letonia					1
Lituania			1		
Luxemburg	8	2	1	1	2
Ungaria	3		4	1	1
Malta		1			1
Țările de Jos	5	4	1	1	1
Austria	10	2		1	2
Polonia	9	7	12	8	4
Portugalia	10	3	3	2	5
România				2	
Slovenia	3	1	3	3	1
Slovacia	3	1	1	2	
Finlanda	2	2		3	2
Suedia	4	2		1	1
Regatul Unit	1	2		3	3
Total	128	73	58	54	57

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunirile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

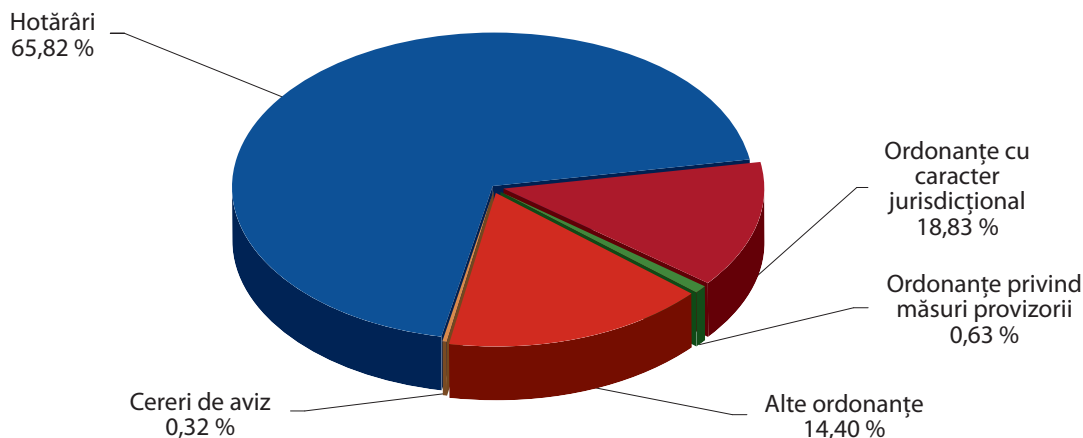
5. Cauze soluționate – Natura procedurilor (2010-2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Trimiteri preliminare	339	388	386	413	476
Acțiuni directe	139	117	70	110	76
Recursuri	84	117	117	155	157
Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	4	7	12	5	1
Cereri de aviz		1		1	2
Proceduri speciale	8	8	10	17	7
Total	574	638	595	701	719

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

6. Cauze soluționate – Hotărâri, ordonanțe, avize (2014)¹

	Hotărâri	Ordonanțe cu caracter jurisdicțional ²	Ordonanțe privind măsuri provizorii ³	Alte ordonanțe ⁴	Cereri de aviz	Total
Trimiteri preliminare	296	60		64		420
Acțiuni directe	56			19		75
Recursuri	64	53	3	8		128
Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției			1			1
Cereri de aviz					2	2
Proceduri speciale		6				6
Total	416	119	4	91	2	632

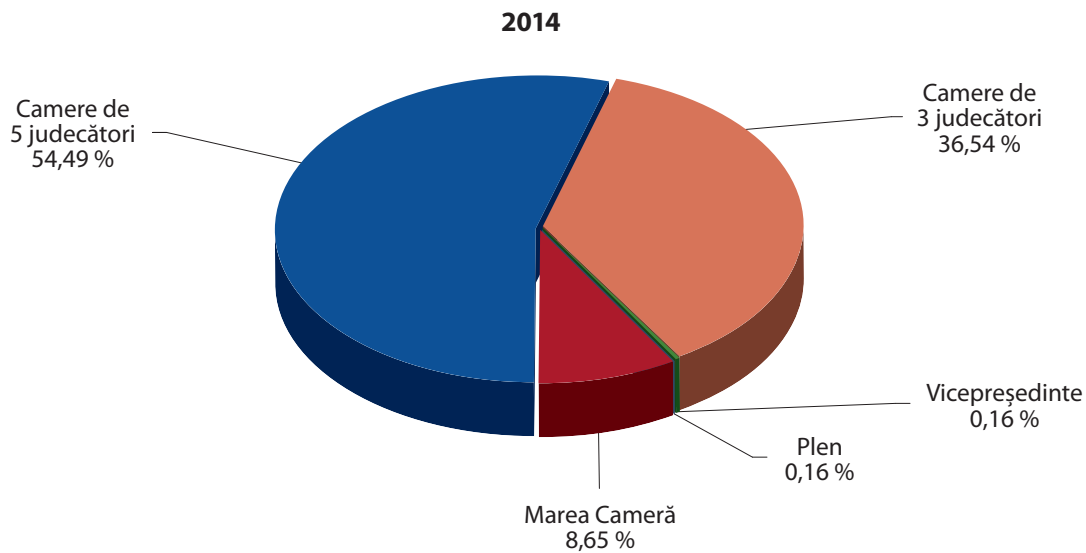
¹ Cifrele menționate (cifre nete) indică numărul total de cauze, luând în considerare reunitățile pentru motive de conexitate (o serie de cauze conexe = o cauză).

² Ordonanțe prin care se finalizează judecata, altele decât ordonanțele de radiere, de nepronunțare asupra fondului sau de trimitere la Tribunal.

³ Ordonanțe date ca urmare a unei cereri întemeiate pe articolele 278 TFUE și 279 TFUE (fostele articole 242 CE și 243 CE), pe articolul 280 TFUE (fostul articol 244 CE) sau pe dispozițiile corespunzătoare din TCEEA ori ca urmare a unui recurs formulat împotriva unei ordonanțe privind măsurile provizorii sau intervenția.

⁴ Ordonanțe prin care se finalizează judecata prin radiere, prin nepronunțare asupra fondului sau prin trimitere la Tribunal.

7. Cauze soluționate – Completul de judecată (2010-2014)¹

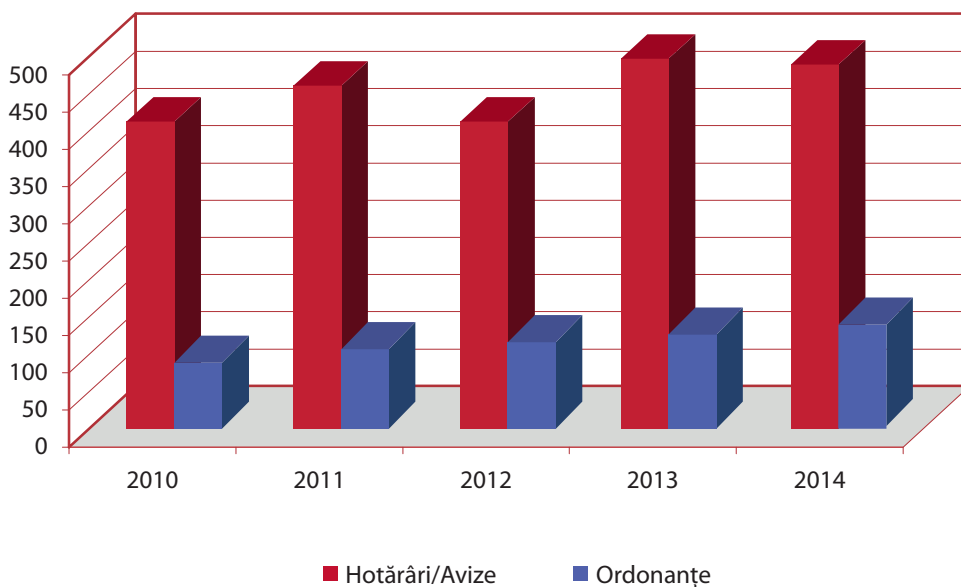

	2010			2011			2012			2013			2014		
	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total
Plen				1		1	1		1				1		1
Marea Cameră	70	1	71	62		62	47		47	52		52	51	3	54
Camere de 5 judecători	280	8	288	290	10	300	275	8	283	348	18	366	320	20	340
Camere de 3 judecători	56	76	132	91	86	177	83	97	180	91	106	197	110	118	228
Președinte		5	5		4	4		12	12						
Vicepreședinte											5	5		1	1
Total	406	90	496	444	100	544	406	117	523	491	129	620	482	142	624

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

² Ordonanțe prin care se finalizează judecata, altele decât ordonanțele de radiere, de nepronunțare asupra fondului sau de trimitere la Tribunal.

8. Cauze soluționate – Cauze soluționate prin hotărâre, aviz sau ordonanță cu caracter jurisdicțional (2010-2014)^{1 2}

	2010	2011	2012	2013	2014
Hotărâri/Avize	406	444	406	491	482
Ordonanțe	90	100	117	129	142
Total	496	544	523	620	624

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunirile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

² Ordonanțe prin care se finalizează judecata, altele decât ordonanțele de radiere, de nepronunțare asupra fondului sau de trimitere la Tribunal.

9. Cauze soluționate – Domeniul acțiunii (2010-2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Accesul la documente		2	5	6	4
Achiziții publice		8	12	12	13
Acțiunea externă a Uniunii Europene	10	8	5	4	6
Aderarea de noi state		1	2		
Agricultură	15	23	22	33	29
Ajutoare de stat	16	48	10	34	41
Apropierea legislațiilor	15	15	12	24	25
Bugetul Comunităților ²	1				
Cercetare, informare, educație, statistică	1				
Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul			1	1	
Cetățenia Uniunii	6	6	8	12	9
Coeziunea economică, socială și teritorială			3	6	8
Concurență	13	19	30	42	28
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei etc.) ²	1	4	3	2	5
Drept instituțional	26	20	27	31	18
Dreptul întreprinderilor	17	8	1	4	3
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul			1		1
Energie	2	2		1	3
Fiscalitate	66	49	64	74	52
Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (Regulamentul REACH)		1			5
Libera circulație a capitalurilor	6	14	21	8	6
Libera circulație a mărfurilor	6	8	7	1	10
Libera circulație a persoanelor	17	9	18	15	20
Libera prestare a serviciilor	30	27	29	16	11
Libertatea de stabilire	17	21	6	13	9
Mediu ³	9	35	27	35	30
Mediu și consumatori ³	48	25	1		
Politica comercială	2	2	8	6	7
Politica comună în domeniul pescuitului	2	1			5
Politica economică și monetară	1		3		1
Politica externă și de securitate comună	2	3	9	12	3
Politica industrială	9	9	8	15	3
Politica regională	2				
Politica socială	36	36	28	27	51
Principiile dreptului Uniunii	4	15	7	17	23
Proprietate intelectuală și industrială	38	47	46	43	69
Protecția consumatorilor ³	3	4	9	19	20
Resurse proprii ale Comunităților ²	5	2			
Sănătatea publică		3	1	2	3
Securitatea socială a lucrătorilor migranți	6	8	8	12	6
Spațiul de libertate, securitate și justiție	24	24	37	46	51

>>>

	2010	2011	2012	2013	2014
Tariful vamal comun ⁴	7	2			
Transporturi	4	7	14	17	18
Turismul			1		
Uniunea vamală și Tariful vamal comun ⁴	15	19	19	11	21
Tratatul CE/TFUE	482	535	513	601	617
Tratatul UE	4	1			
Tratatul CO		1			
Privilegii și imunități		2	3		
Procedură	6	5	7	14	6
Statutul funcționarilor	4			5	1
Diverse	10	7	10	19	7
TOTAL GENERAL	496	544	523	620	624

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

² Rubricile „Bugetul Comunităților” și „Resurse proprii ale Comunităților” au fost regrupate în rubrica „Dispoziții financiare” pentru cauzele introduse după 1 decembrie 2009.

³ Rubrica „Mediu și consumatori” a fost împărțită în două rubrici distincte pentru cauzele introduse după 1 decembrie 2009.

⁴ Rubricile „Tariful vamal comun” și „Uniune vamală” au fost regrupate într-o rubrică unică pentru cauzele introduse după 1 decembrie 2009.

10. Cauze soluționate – Domeniul acțiunii (2014)¹

	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total
Accesul la documente	3	1	4
Achiziții publice	11	2	13
Acțiunea externă a Uniunii Europene	4	2	6
Agricultură	22	7	29
Ajutoare de stat	13	28	41
Apropierea legislațiilor	23	2	25
Cetățenia Uniunii	7	2	9
Coeziunea economică, socială și teritorială	8		8
Concurență	26	2	28
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei etc.)	4	1	5
Drept instituțional	14	4	18
Dreptul întreprinderilor	2	1	3
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul		1	1
Energie	3		3
Fiscalitate	46	6	52
Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (Regulamentul REACH)		5	5
Libera circulație a capitalurilor	6		6
Libera circulație a mărfurilor	8	2	10
Libera circulație a persoanelor	20		20
Libera prestare a serviciilor	9	2	11
Libertatea de stabilire	9		9
Mediu	28	2	30
Politica comercială	7		7
Politica comună în domeniul pescuitului	5		5
Politica economică și monetară	1		1
Politica externă și de securitate comună	2	1	3
Politica industrială	2	1	3
Politica socială	43	8	51
Principiile dreptului Uniunii	10	13	23
Proprietate intelectuală și industrială	36	33	69
Protecția consumatorilor	17	3	20
Sănătatea publică	2	1	3
Securitatea socială a lucrătorilor migranți	6		6
Spațiul de libertate, securitate și justiție	47	4	51
Transporturi	17	1	18
Uniunea vamală și Tariful vamal comun	20	1	21
Tratatul CE/TFUE	481	136	617

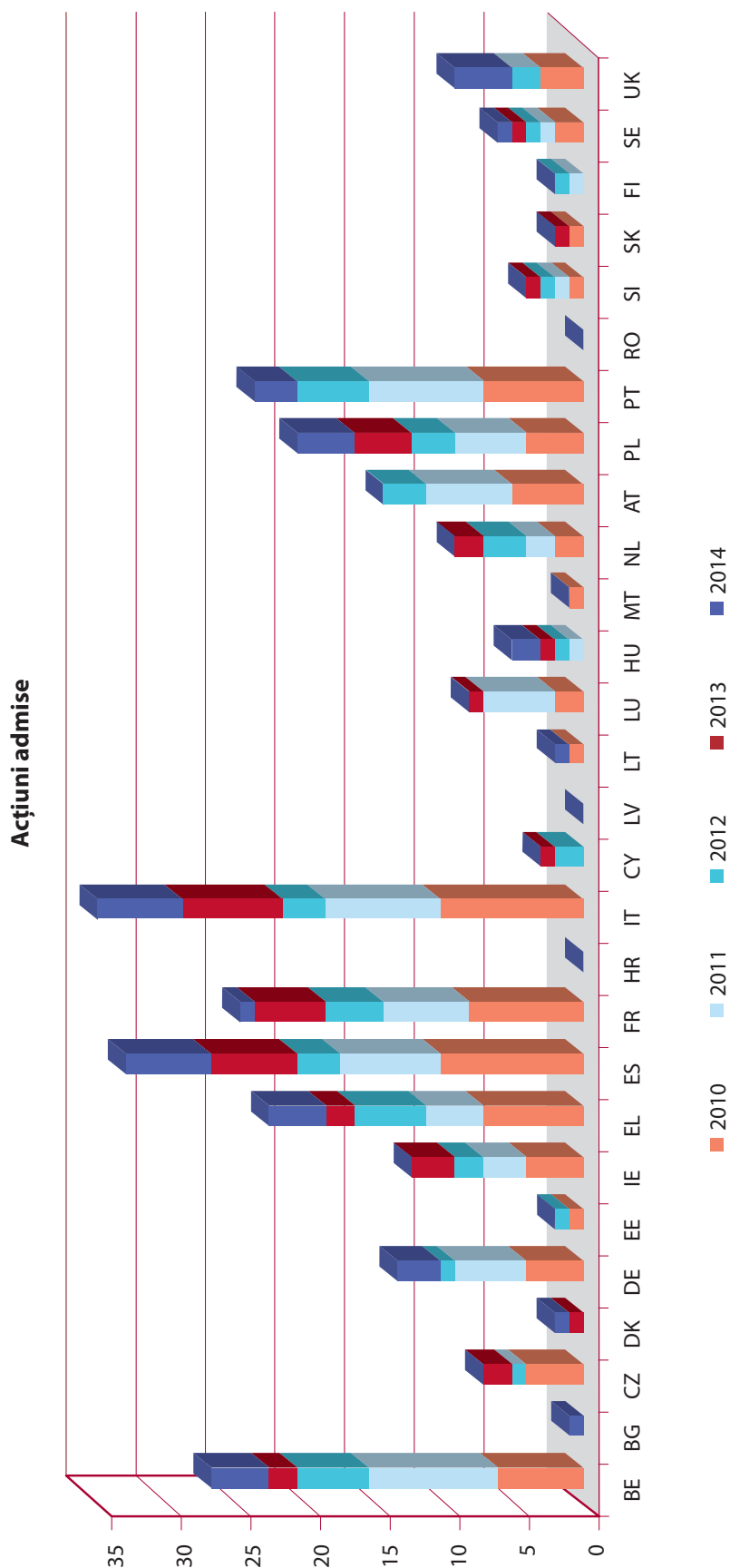
>>>

	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total
Procedură		6	6
Statutul funcționarilor	1		1
Diverse	1	6	7
TOTAL GENERAL	482	142	624

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunirile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

² Ordonanțe prin care se finalizează judecata, altele decât ordonanțele de radiere, de nepronunțare asupra fondului sau de trimitere la Tribunal.

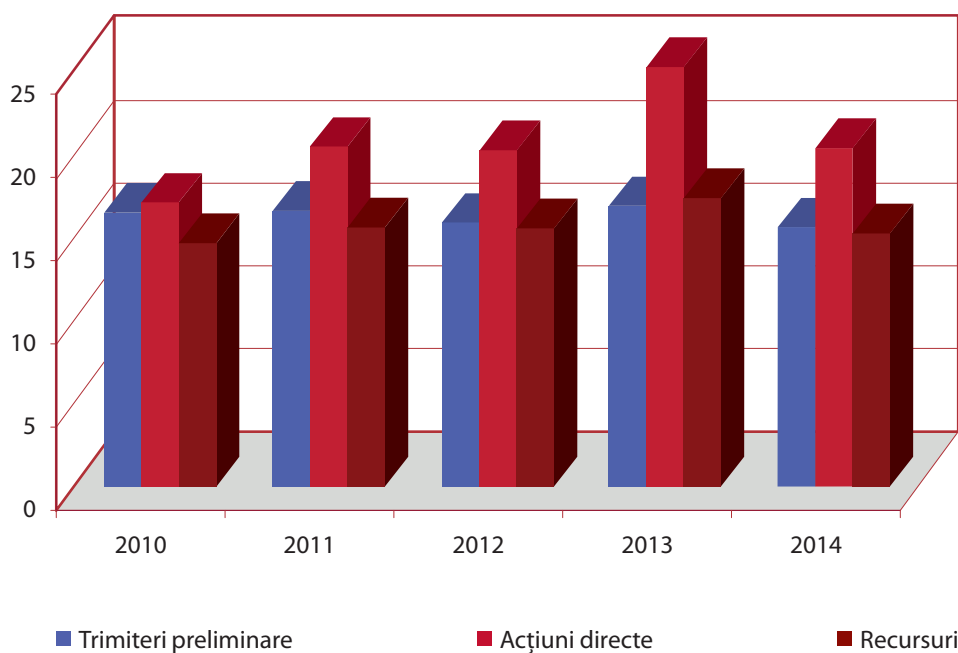
11. Cauze soluționate – Hotărâri privind neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru: soluția (2010-2014)¹

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Constatarea neindeplinirii obligățiilor	Respingere	Constatarea neindeplinirii obligățiilor	Respingere	Constatarea neindeplinirii obligățiilor	Respingere	Constatarea neindeplinirii obligățiilor	Respingere	Constatarea neindeplinirii obligățiilor	Respingere
Belgia	6	1	9	1	5	1	2	1	4	
Bulgaria									1	1
Republica Cehă	4				1		2	2		
Danemarca							1	1	1	
Germania	4	2	5		1	2		2	3	1
Estonia	1				1					
Irlanda	4		3		2		3	1		
Grecia	7		4		5		2	1	4	
Spania	10	2	7	1	3		6		6	
Franța	8	2	6		4		5	3	1	
Croația										
Italia	10		8	1	3		7	1	6	
Cipru				1	2		1			
Letonia										
Lituania	1								1	
Luxemburg	2		5				1	1		
Ungaria			1	1	1		1		2	
Malta	1	1		1						
Țările de Jos	2	1	2		3	1	2	2		1
Austria	5		6		3			1		
Polonia	4	1	5		3		4	2	4	
Portugalia	7	1	8	1	5			1	3	
România				1						
Slovenia	1		1		1		1			
Slovacia	1			1		1	1			
Finlanda			1		1			2		
Suedia	2		1		1		1	1	1	
Regatul Unit	3	1			2			1	4	
Total	83	12	72	9	47	5	40	23	41	3

¹ Cifrele menționate (cifre nete) indică numărul total de cauze, luând în considerare reunirile pentru motive de conexitate (o serie de cauze conexe = o cauză).

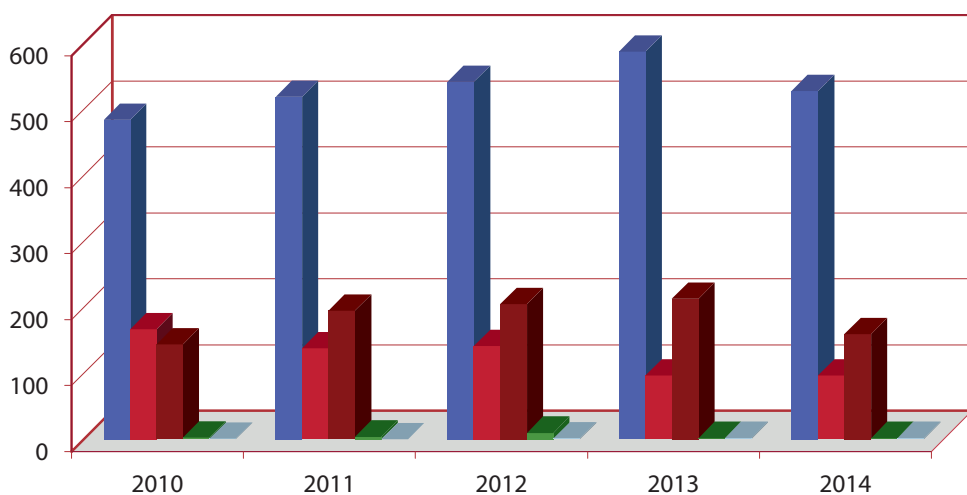
12. Cauze soluționate – Durata procedurilor (2010-2014)¹ (hotărâri și ordonanțe cu caracter jurisdicțional)

	2010	2011	2012	2013	2014
Trimiteri preliminare	16,1	16,3	15,6	16,3	15,0
Proceduri preliminare de urgență	2,2	2,5	1,9	2,2	2,2
Acțiuni directe	16,7	20,3	19,7	24,3	20,0
Recursuri	14,0	15,1	15,2	16,6	14,5

¹ Sunt excluse din calculul privind durata procedurilor: cauzele ce presupun o hotărâre interlocutorie sau o activitate de cercetare judecătorească; avizele; procedurile speciale (respectiv: asistența judiciară, stabilirea cheltuielilor de judecată, rectificarea, opoziția la hotărârea pronunțată într-o cauză judecată în lipsă, terță opoziție, interpretarea, revizuirea, examinarea propunerii Primului avocat general de reexaminare a unei decizii a Tribunalului, procedura de poprire și cauzele în materie de imunitate); cauzele care se finalizează prin ordonanță de radiere, de nepronunțare asupra fondului sau de trimitere la Tribunal; procedurile privind măsuri provizorii, precum și recursurile în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției.

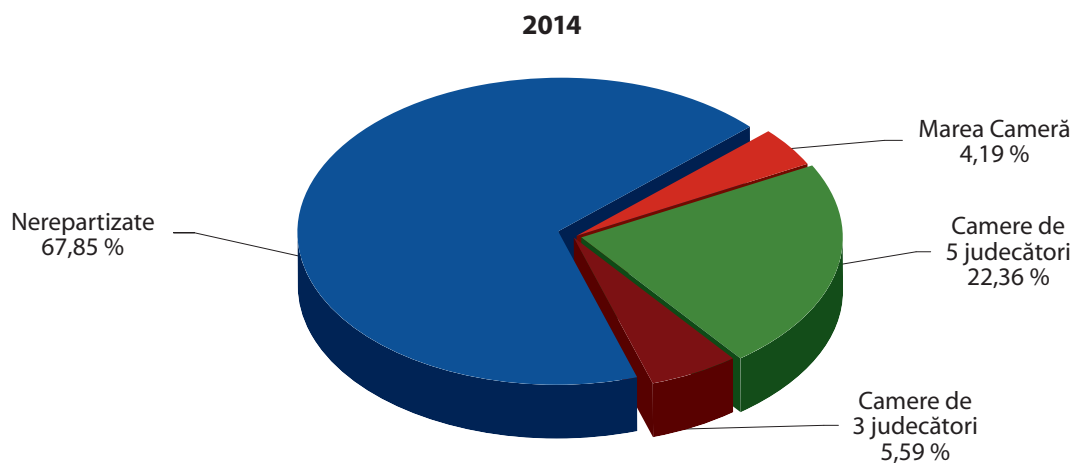
13. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Natura procedurilor (2010-2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Trimiteri preliminare	484	519	537	574	526
Acțiuni directe	167	131	134	96	94
Recursuri	144	195	205	211	164
Proceduri speciale	3	4	9	1	2
Cereri de aviz	1		1	2	1
Total	799	849	886	884	787

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunitile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

14. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Completul de judecată (2010-2014)¹

	2010	2011	2012	2013	2014
Plen	1				
Marea Cameră	49	42	44	37	33
Camere de 5 judecători	193	157	239	190	176
Camere de 3 judecători	33	23	42	51	44
Președinte	4	10			
Vicepreședinte			1	1	
Nerepartizate	519	617	560	605	534
Total	799	849	886	884	787

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunitile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

15. Diverse – Proceduri accelerate (2010-2014)

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere
Acțiuni directe		1			1			1		
Trimiteri preliminare	4	8	2	7	1	5		16	2	10
Recursuri				5		1				
Total	4	9	2	12	2	6		17	2	10

16. Diverse – Proceduri preliminare de urgență (2010-2014)

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere
Spațiul de libertate, securitate și justiție	5	4	2	5	4	1	2	3	4	1
Apropierea legislațiilor										1
Total	5	4	2	5	4	1	2	3	4	2

17. Diverse – Măsuri provizorii (2014)¹

	Cereri de măsuri provizorii introduse	Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	Soluția	
			Respingere	Admitere
Ajutoare de stat	1		2	
Drept instituțional	1		1	
Politica comercială	1		1	
TOTAL GENERAL	3		4	

¹ Cifrele menționate (cifre nete) indică numărul total de cauze, luând în considerare reunitile pentru motive de conexitate (o serie de cauze conexate = o cauză).

18. Evoluția generală a activității judiciare (1952-2014) – Cauze introduse și hotărâri

Ani	Cauze introduse ¹						Hotărâri/Avize ²
	Trimiteri preliminare	Acțiuni directe	Recursuri	Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	Cereri de aviz	Total	
1953		4				4	
1954		10				10	2
1955		9				9	2
1956		11				11	2
1957		19				19	2
1958		43				43	
1959		46			1	47	5
1960		22			1	23	2
1961	1	24			1	26	1
1962	5	30				35	2
1963	6	99				105	7
1964	6	49				55	4
1965	7	55				62	4
1966	1	30				31	2
1967	23	14				37	
1968	9	24				33	1
1969	17	60				77	2
1970	32	47				79	
1971	37	59				96	1
1972	40	42				82	2
1973	61	131				192	6
1974	39	63				102	8
1975	69	61			1	131	5
1976	75	51			1	127	6
1977	84	74				158	6
1978	123	146			1	270	7
1979	106	1 218				1 324	6
1980	99	180				279	14
1981	108	214				322	17
1982	129	217				346	16
1983	98	199				297	11
1984	129	183				312	17
1985	139	294				433	23
1986	91	238				329	23
1987	144	251				395	21
1988	179	193				372	17

>>>

Ani	Cauze introduse ¹							Hotărâri/Avize ²
	Trimiteri preliminare	Acțiuni directe	Recursuri	Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	Cereri de aviz	Total	Cereri privind măsuri provizorii	
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
Total	8 710	8 901	1 689	106	23	19 429	359	10 213

¹ Cifre brute; sunt excluse procedurile speciale.

² Cifre nete.

19. Evoluția generală a activității judiciare (1952-2014) – Trimiteri preliminare introduse
(din fiecare stat membru și în fiecare an)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Altele ¹	Total
1961																			1											1
1962																			5											5
1963																	1		5											6
1964												2							4											6
1965						4				2									1											7
1966																			1											1
1967	5				11					3						1			3											23
1968	1				4					1		1							2											9
1969	4				11					1						1														17
1970	4				21					2		2							3											32
1971	1				18					6		5					1		6											37
1972	5				20					1		4							10											40
1973	8				37					4		5					1		6											61
1974	5				15					6		5							7											39
1975	7			1	26					15		14					1		4										1	69
1976	11				28					8		12							14									1		75
1977	16			1	30					14		7							9									5		84
1978	7			3	46					12		11							38									5		123
1979	13			1	33					18		19					1		11								8			106
1980	14			2	24					14		19							17								6			99
1981	12			1	41					17		11					4		17								5			108
1982	10			1	36					39		18							21								4			129
1983	9			4	36					15		7							19								6			98
1984	13			2	38					34		10							22								9			129
1985	13				40					45		11				6			14								8			139
1986	13			4	18				2	1	19	5				1			16								8			91
1987	15			5	32			2	17	1	36	5				3			19								9			144

>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Altele ¹	Total	
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179	
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18		1							14		139	
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9		2							12		141	
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17		3							14		186	
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18		1							18		162	
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43		3							12		204	
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13		1							24		203	
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2	5					6	20			251	
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6	6					3	4	21		256	
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35	2					6	7	18		239	
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16	7					2	6	24		264	
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56	7					4	5	22		255	
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31	8					5	4	26	1	224	
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57	4					3	4	21		237	
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31	3					7	5	14		216	
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15	1					4	4	22		210	
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22		249	
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221	
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3				1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1			1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1					4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302	
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385	
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423	
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404	
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450	
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		428	
Total	762	78	40	165	2 137	15	77	170	354	906	1	1 279	7	37	29	83	107	2	909	447	74	124	91	9	27	91	114	573	2	8 710	

¹ Cauza C-265/00, Campina Melkunie (Cour de Justice Benelux/Benelux Gerechtshof).

Cauza C-196/09, Miles și alții (Camera de recurs a școlilor europene).

**20. Evoluția generală a activității judiciare (1952-2014) –
Trimiteri preliminare introduse (din fiecare stat membru
și pentru fiecare instanță)**

			Total
Belgia	Cour constitutionnelle	30	
	Cour de cassation	91	
	Conseil d'État	71	
	Alte instanțe	570	762
Bulgaria	Върховен касационен съд	1	
	Върховен административен съд	13	
	Alte instanțe	64	78
Republica Cehă	Ústavní soud		
	Nejvyšší soud	3	
	Nejvyšší správní soud	20	
	Alte instanțe	17	40
Danemarca	Højesteret	35	
	Alte instanțe	130	165
Germania	Bundesverfassungsgericht	1	
	Bundesgerichtshof	194	
	Bundesverwaltungsgericht	116	
	Bundesfinanzhof	303	
	Bundesarbeitsgericht	26	
	Bundessozialgericht	76	
	Alte instanțe	1 421	2 137
Estonia	Riigikohus	5	
	Alte instanțe	10	15
Irlanda	Supreme Court	26	
	High Court	25	
	Alte instanțe	26	77
Grecia	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	54	
	Alte instanțe	106	170
Spania	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	53	
	Alte instanțe	300	354
Franța	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	110	
	Conseil d'État	93	
	Alte instanțe	702	906
Croația	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		
	Alte instanțe	1	1

>>>

			Total
Italia	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	130	
	Consiglio di Stato	107	
	Alte instanțe	1 040	1 279
Cipru	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Alte instanțe	3	7
Letonia	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Alte instanțe	16	37
Lituania	Konstitucinis Teismas	1	
	Aukščiausiasis Teismas	11	
	Vyriausiasis administracinis teismas	9	
	Alte instanțe	8	29
Luxemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	12	
	Cour administrative	10	
	Alte instanțe	51	83
Ungaria	Kúria	17	
	Fővárosi Ítélőtábla	5	
	Szegedi Ítélőtábla	2	
	Alte instanțe	83	107
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l-Appel		
	Alte instanțe	2	2
Țările de Jos	Hoge Raad	253	
	Raad van State	101	
	Centrale Raad van Beroep	59	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	151	
	Tariefcommissie	35	
	Alte instanțe	310	909
Austria	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	103	
	Verwaltungsgerichtshof	81	
	Alte instanțe	258	447
Polonia	Trybunał Konstytucyjny		
	Sąd Najwyższy	9	
	Naczelny Sąd Administracyjny	28	
	Alte instanțe	37	74
Portugalia	Supremo Tribunal de Justiça	4	
	Supremo Tribunal Administrativo	53	
	Alte instanțe	67	124

>>>

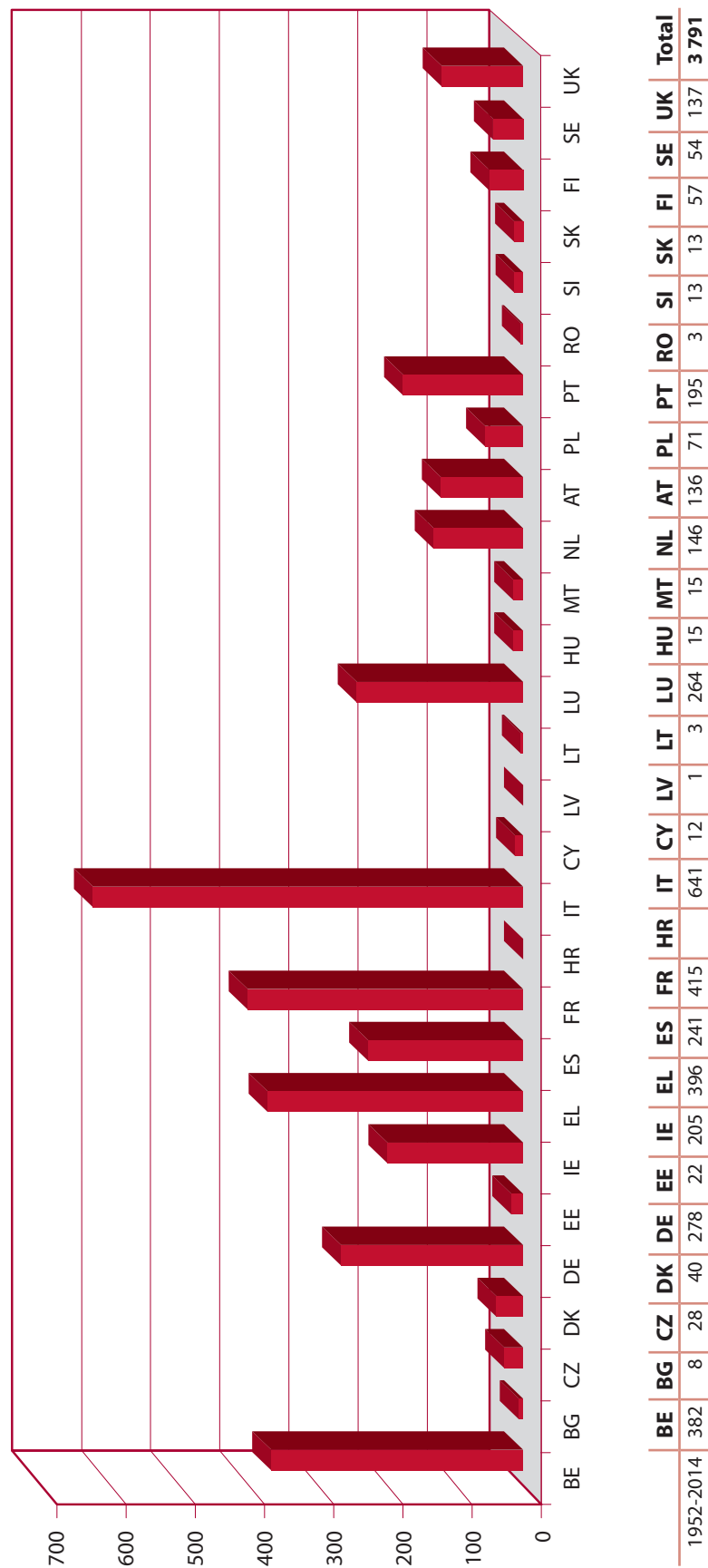
			Total
România	Înalta Curte de Casație și Justiție	7	
	Curtea de Apel	45	
	Alte instanțe	39	91
Slovenia	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	5	
	Alte instanțe	3	9
Slovacia	Ústavný súd		
	Najvyšší súd	9	
	Alte instanțe	18	27
Finlanda	Korkein oikeus	16	
	Korkein hallinto-oikeus	45	
	Työtuomioistuin	3	
	Alte instanțe	27	91
Suedia	Högsta Domstolen	18	
	Högsta förvaltningsdomstolen	7	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	3	
	Alte instanțe	81	114
Regatul Unit	House of Lords	40	
	Supreme Court	5	
	Court of Appeal	74	
	Alte instanțe	454	573
Altele	Cour de Justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹	1	
	Camera de recurs a școlilor europene ²	1	2
Total			8 710

¹ Cauza C-265/00, Campina Melkunie.

² Cauza C-196/09, Miles și alții.

21. Evoluția generală a activității judiciare (1952-2014) – Acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de către un stat membru introduse

1952-2014

Capitolul II

Tribunalul

A – Activitatea Tribunalului în anul 2014

de Marc Jaeger, președintele Tribunalului

În anul 2014, Tribunalul și-a sărbătorit cu fast cea de a 25-a aniversare: prin celebrarea evenimentului în compania foștilor săi membri cu ocazia unei zile de reflecție pe cât de edificatoare, pe atât de cordială, dar și prin trecerea în revistă a împlinirilor majore ale anului anterior.

Situație rar întâlnită, compunerea sa a cunoscut o stabilitate perfectă – garanție de eficacitate și de serenitate – care nu este străină de rezultatele fără precedent înregistrate în acest an. Această continuitate a permis să se obțină un maximum de avantaje, pe de o parte, din eforturile depuse și din reformele puse în aplicare în ultimii ani și, pe de altă parte, din sprijinul decisiv pe care l-a reprezentat recrutarea a nouă referenți juridici suplimentari (câte unul pentru fiecare cameră) încă de la începutul anului.

Instanța a putut astfel **să soluționeze 814 cauze**, ceea ce reprezintă o reală satisfacție. Este vorba nu numai despre un record, ci în special despre o creștere semnificativă (16 %) în raport cu media ultimilor trei ani, care au fost ei înșiși cei mai productivi din istoria instanței. Cu caracter mai general, începând din anul 2008, analiza acestei medii triennale relevă creșteri de productivitate care depășesc 50 % (trecând de la 479 în 2008 la 735 în 2014).

Creșterea majoră a volumului de activitate a Tribunalului se reflectă și în **numărul de cauze pledate** în anul 2014 (dintre care o mare parte vor fi soluționate în 2015), care a atins 390, și anume o creștere cu mai mult de 40 % în raport cu anul 2013.

Cauzele nou introduse au cunoscut de asemenea o creștere importantă (în special ca urmare a unor grupuri mari de cauze conexe în materie de ajutoare de stat și de măsuri restrictive), luând în consecință o amploare inedită (912 cauze). Astfel, în pofida unor performanțe excepționale, instanța s-a confruntat cu un număr de cauze pendinte (1 423 de cauze) care a crescut cu aproape o sută față de anul 2013. În schimb, este interesant de observat că raportul dintre numărul de cauze pendinte și numărul de cauze soluționate (care constituie un indiciu privind durata prospectivă teoretică de soluționare a cauzelor) este cel mai redus în ultimii aproape zece ani.

Această tendință pozitivă se reflectă în **durata medie de soluționare a cauzelor** în ceea ce privește cauzele soluționate în 2014. Aceasta a scăzut cu 3,5 luni (de la 26,9 luni în 2013 la 23,4 în 2014), și anume o diferență de mai mult de 10 %, atingând valorile înregistrate în urmă cu un deceniu.

Tribunalul a reușit astfel să controleze impactul dezvoltării constante a litigiilor cu care este sesizat, sprijinindu-se pe evoluția metodelor sale de lucru și pe o consolidare ponderată a resurselor sale. În plus, acesta va putea să conteze în curând pe **modernizarea mecanismului său procedural**, lucrările referitoare la proiectul noului său Regulament de procedură fiind încheiate, în cadrul Consiliului, la sfârșitul anului 2014. Acest instrument, a cărui intrare în vigoare este prevăzută în cursul anului 2015, va cuprinde numeroase dispoziții noi, care vor permite Tribunalului să îmbunătățească și mai mult eficiența procedurilor sale și să răspundă problematichilor generate de evoluția contenciosului său. Pot fi citate, cu titlu de exemplu, posibilitatea de a atribui cauzele în materie de proprietate intelectuală unui judecător unic, posibilitatea de a pronunța o hotărâre fără organizarea unei ședințe, încadrarea regimului intervenției ori tratamentul aplicat informațiilor sau documentelor referitoare la siguranța Uniunii sau a statelor sale membre.

Instanță în permanentă evoluție, Tribunalul își continuă astfel drumul orientat pe deplin către respectarea drepturilor fundamentale ale justițiabilului, în căutarea echilibrului delicat dintre cerințele privind celeritatea și calitatea controlului jurisdicțional.

I. Contenciosul legalității

Admisibilitatea acțiunilor formulate în temeiul articolului 263 TFUE

În anul 2014, jurisprudența Tribunalului a adus precizări cu privire la noțiunile de act supus căilor de atac și de act normativ care nu presupune măsuri de executare în sensul articolului 263 TFUE.

1. Noțiunea de act supus căilor de atac

În Hotărârea din 13 noiembrie 2014, *Spania/Comisia* (T-481/11, Rep., EU:T:2014:945), Tribunalul a abordat noțiunea de act pur confirmativ cu ocazia unei acțiuni prin care se urmărea anularea în parte a unui regulament de punere în aplicare în domeniul agricol.

Tribunalul amintește, în această privință, că, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că un act este considerat pur confirmativ în raport cu un act anterior dacă nu conține niciun element nou în raport cu actul anterior și nu este precedat de o reexaminare a situației destinatarului acestuia. Această jurisprudență, care vizează acte individuale, trebuie transpusă și în cazul actelor normative, întrucât nimic nu justifică o diferențiere în privința acestora din urmă. Potrivit Tribunalului, un act este considerat adoptat ulterior reexaminării situației atunci când a fost adoptat fie la cererea persoanei interesate, fie din propria inițiativă a autorului său, pe baza unor elemente esențiale care nu fuseseră luate în considerare cu ocazia adoptării actului anterior. În schimb, în opinia Tribunalului, dacă elementele de fapt și de drept pe care se întemeiază noul act nu sunt diferite de cele care au justificat adoptarea actului anterior, acest nou act este pur confirmativ în raport cu actul anterior.

În ceea ce privește împrejurările în care unele elemente pot fi calificate drept noi și esențiale, Tribunalul precizează că un element trebuie calificat drept nou, indiferent dacă există sau nu există în momentul adoptării actului anterior, atunci când, indiferent de motiv, inclusiv din cauza lipsei de diligență a autorului actului anterior, un astfel de element nu a fost luat în considerare cu ocazia adoptării acestui din urmă act. În ceea ce privește caracterul esențial, acesta presupune ca elementul în discuție să poată modifica în mod esențial situația juridică, astfel cum a fost luată în considerare de autorii actului anterior.

Tribunalul arată de asemenea că o măsură condiționată de menținerea împrejurărilor de fapt și de drept care au determinat adoptarea sa trebuie să poată face obiectul unei cereri de reexaminare în scopul de a verifica dacă menținerea ei se dovedește justificată. Acesta apreciază că o nouă examinare prin care se urmărește să se verifice dacă o măsură adoptată anterior rămâne justificată din perspectiva unei modificări a situației de drept sau de fapt intervenite între timp conduce la adoptarea unui act care nu este pur confirmativ în raport cu actul anterior, ci constituie un act atacabil care poate face obiectul unei acțiuni în anulare în temeiul articolului 263 TFUE.

2. Noțiunea de act normativ care nu presupune măsuri de executare

Tribunalul a avut ocazia de a aborda noțiunea de act normativ care nu presupune măsuri de executare, în sensul articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, în Hotărârea din 26 septembrie 2014, *Dansk Automat Brancheforening/Comisia* (T-601/11, Rep., EU:T:2014:839, în recurs). Tribunalul a fost

sesizat cu o acțiune formulată de o asocieră de întreprinderi și de societăți autorizate să instaleze și să exploateze aparate de jocuri de divertisment împotriva deciziei Comisiei prin care a fost declarată compatibilă cu piața internă instituirea în Danemarca a unor taxe mai scăzute pentru jocurile de noroc online decât pentru cazinouri și pentru sălile de jocuri.

Chemat în cadrul acestei acțiuni să examineze argumentul reclamantei potrivit căruia decizia atacată constituia un act normativ care nu presupune măsuri de executare în sensul articolului 263 al patrulea paragraf ultima teză TFUE, Tribunalul subliniază că din jurisprudența Curții și, în special, din Hotărârea *Telefónica/Comisia*¹ reiese că această noțiune trebuie să fie interpretată în lumina principiului protecției jurisdicționale efective. Acesta amintește în plus că persoanele fizice sau juridice care nu pot, din cauza condițiilor de admisibilitate prevăzute la articolul 263 al patrulea paragraf TFUE, să atace direct în fața instanței Uniunii Europene un act normativ al Uniunii sunt protejate împotriva aplicării în privința lor a unui asemenea act prin posibilitatea de a ataca măsurile de executare pe care le presupune acest act.

Având în vedere că, pe de o parte, decizia în litigiu nu definea consecințele sale specifice și concrete pentru fiecare dintre contribuabili și că, pe de altă parte, din textul acesteia reieșea că intrarea în vigoare a Legii privind taxele pentru jocurile de noroc fusese amânată de autoritățile naționale până la adoptarea de către Comisie a unei decizii finale, conform articolului 108 alineatul (3) TFUE, Tribunalul a apreciat că decizia menționată presupunea măsuri de executare. Astfel, consecințele specifice și concrete ale unei asemenea decizii pentru contribuabili s-au materializat prin acte naționale, și anume Legea privind taxele pentru jocurile de noroc și actele adoptate pentru punerea în aplicare a acestei legi prin care se stabilește cuantumul impozitelor datorate de contribuabili, care constituie ca atare măsuri de executare în sensul articolului 263 al patrulea paragraf ultima teză TFUE. Întrucât actele menționate puteau fi contestate în fața instanței naționale, contribuabilii puteau avea acces la o instanță fără a trebui să încalce legea, invocând nevaliditatea deciziei atacate în cadrul unei acțiuni în fața instanțelor naționale și, dacă era cazul, determinându-le pe acestea să sesizeze Curtea, în temeiul articolului 267 TFUE, pe calea întrebărilor preliminare. Prin urmare, acțiunea formulată împotriva acestei decizii nu îndeplinea condițiile de admisibilitate prevăzute la articolul 263 al patrulea paragraf TFUE.

Admisibilitatea acțiunilor formulate în temeiul articolului 265 TFUE

În cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 21 martie 2014, *Yusef/Comisia* (T-306/10, Rep., EU:T:2014:141), Tribunalul a fost sesizat cu o acțiune în constatarea abținerii de a acționa având ca obiect constatarea abținerii ilegale a Comisiei de a radia numele reclamantului de pe lista persoanelor care fac obiectul unor măsuri restrictive în temeiul Regulamentului (CE) nr. 881/2002², ca urmare a cererii acestuia de reexaminare a înscrierii sale pe această listă.

Tribunalul consideră, mai întâi, că nu este permis ca un reclamant să eludeze expirarea termenului de introducere a unei acțiuni în anulare în temeiul articolului 263 TFUE, îndreptată împotriva unui act al unei instituții, prin „artificiul de procedură” al acțiunii în constatarea abținerii de a acționa introduse în temeiul articolului 265 TFUE, îndreptată împotriva refuzului acestei instituții de

¹ Hotărârea din 19 decembrie 2013, *Telefónica/Comisia* (C-274/12 P, Rep., EU:C:2013:852, punctul 27 și următoarele).

² Regulamentul (CE) nr. 881/2002 al Consiliului din 27 mai 2002 de instituire a unor măsuri restrictive specifice împotriva anumitor persoane și entități care au legătură cu Osama ben Laden, cu rețeaua Al-Qaida și cu talibanii și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 467/2001 al Consiliului de interdicere a exportului anumitor mărfuri și servicii către Afganistan, de întărire a interdicției de zbor și de extindere a înghețării fondurilor și a altor resurse financiare în ceea ce îi privește pe talibanii din Afganistan (JO L 139, p. 9, Ediție specială, 18/vol. 1, p. 189).

a anula sau de a revoca actul respectiv. Potrivit Tribunalului, trebuia acordată atenție și dimensiunii temporale specifice a actului în discuție în speță, validitatea unei măsuri de înghețare a fondurilor în temeiul Regulamentului nr. 881/2002 fiind întotdeauna condiționată de continuarea existenței împrejurărilor de fapt și de drept care au determinat adoptarea sa, precum și de necesitatea menținerii sale în vederea realizării obiectivului care îi este asociat. Rezultă că, spre deosebire de un act destinat să producă efecte de lungă durată, o astfel de măsură trebuie în orice moment să poată face obiectul unei cereri de revizuire, cu scopul de a verifica dacă menținerea sa se dovedește justificată, iar abținerea Comisiei de a da curs unei astfel de cereri trebuie să poată face obiectul unei acțiuni în constatarea abținerii de a acționa. În această privință, Tribunalul a constatat că, în speță, elementele noi erau de două tipuri, și anume, pe de o parte, pronunțarea Hotărârii *Kadi și Al Barakaat International Foundation/Consiliul și Comisia*³ și, pe de altă parte, împrejurarea că guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord concluzionase că reclamantul nu îndeplinea criteriile de includere pe lista respectivă și își anunțase intenția de a obține radierea numelui său de pe lista indicată. În acest context, Tribunalul a considerat că era necesar să se țină seama nu numai de pronunțarea Hotărârii *Kadi I*, citată anterior (EU:C:2008:461), ci, în egală măsură și mai ales, de schimbarea de atitudine și de comportament pe care această hotărâre a indus-o în mod necesar Comisiei și care constituia ea însăși un fapt nou și esențial. Astfel, imediat după pronunțarea acestei hotărâri, Comisia și-a modificat radical abordarea și a revizuit, dacă nu din proprie inițiativă, cel puțin la cererea expresă a persoanelor interesate, toate celelalte cazuri de înghețare a fondurilor în temeiul Regulamentului nr. 881/2002.

Chiar dacă Comisia considera că impunerea față de reclamant a măsurilor restrictive prevăzute de Regulamentul nr. 881/2002 era și rămânea justificată pe fond, aceasta avea în orice caz obligația să remedieze în cel mai scurt termen încălcarea vădită a principiilor aplicabile în cadrul procedurii urmate la înscrierea reclamantului pe lista menționată, după ce a constatat că această încălcare era identică, în esență, cu încălcarea acelorași principii, constatată de Curte în Hotărârea *Kadi I*, citată anterior (EU:C:2008:461), și în Hotărârea *Comisia și alții/Kadi*⁴, și de Tribunal în Hotărârile *Kadi/Consiliul și Comisia și Kadi/Comisia*⁵. Astfel, potrivit Tribunalului, Comisia se găsea în situația de abținere de a acționa, care persista încă la data terminării procedurii orale, întrucât nu se remediaseră încă în mod adecvat neregularitățile constatate.

Norme de concurență aplicabile întreprinderilor

1. Aspecte generale

a) Solicitarea de informații

În anul 2014, Tribunalul s-a pronunțat cu privire la o serie de acțiuni introduse de întreprinderi care își desfășoară activitatea în sectorul cimentului având ca obiect anularea deciziilor de solicitare de informații care le fuseseră adresate de Comisie în temeiul articolului 18 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003⁶. Aceste acțiuni au permis Tribunalului să aducă precizări în special în

³ Hotărârea din 3 septembrie 2008, *Kadi și Al Barakaat International Foundation/Consiliul și Comisia* (C-402/05 P și C-415/05 P, Rep., denumită în continuare „Hotărârea Kadi I”, EU:C:2008:461).

⁴ Hotărârea din 18 iulie 2013, *Comisia și alții/Kadi* (C-584/10 P, C-593/10 P și C-595/10 P, Rep., EU:C:2013:518).

⁵ Hotărârea din 21 septembrie 2005, *Kadi/Consiliul și Comisia* (T-315/01, Rep., EU:T:2005:332), și Hotărârea din 30 septembrie 2010, *Kadi/Comisia* (T-85/09, Rep., EU:T:2010:418).

⁶ Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat [101 TFUE și 102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269).

ceea ce privește natura indiciilor care justifică o solicitare de informații și măsura în care dreptul de a nu contribui la propria incriminare permite refuzul de a răspunde la o astfel de solicitare, precum și în ceea ce privește cerința proporționalității solicitării.

– Caracterul suficient de serios al indiciilor care justifică solicitarea

În Hotărârea din 14 martie 2014, *Cementos Portland Valderrivas/Comisia* (T-296/11, Rep., EU:T:2014:121), Tribunalul a precizat că, pentru a putea adopta o decizie de solicitare de informații, Comisia trebuie să fie în posesia unor indicii suficient de serioase care să permită să se bănuiască o încălcare a normelor de concurență.

Deși nu se poate impune Comisiei să dezvăluie, în stadiul fazei de investigare preliminară, indiciile care o determină să aibă în vedere ipoteza unei încălcări a articolului 101 TFUE, nu se poate deduce, cu toate acestea, că aceasta nu trebuie să fie în posesia unor elemente care să o determine să aibă în vedere ipoteza unei încălcări a articolului 101 TFUE anterior adoptării unei decizii. Astfel, pentru a se conforma cerinței privind protecția împotriva intervențiilor arbitrare sau disproporționate ale puterii publice în sfera activității private a oricărei persoane, fizică sau juridică, o decizie de solicitare de informații trebuie să vizeze obținerea documentației necesare pentru a verifica realitatea și întinderea unor situații de fapt și de drept determinate cu privire la care Comisia dispune deja de informații, care constituie indicii suficient de serioase care permit să se bănuiască o încălcare a normelor de concurență. În speță, întrucât a fost sesizat cu o cerere în acest sens, iar reclamanta a evidențiat anumite elemente susceptibile să pună la îndoială caracterul suficient de serios al indiciilor de care dispusesse Comisia pentru a adopta o decizie în temeiul articolului 18 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, Tribunalul a apreciat că îi revenea sarcina de a examina aceste indicii și de a controla caracterul lor suficient de serios. Potrivit Tribunalului, această apreciere trebuia efectuată ținând cont de împrejurarea că decizia atacată se înscria în cadrul fazei de investigare preliminară, destinată să permită Comisiei să obțină toate elementele pertinente care confirmau sau nu confirmau existența unei încălcări a normelor de concurență și să adopte o primă poziție cu privire la orientarea, precum și la măsurile ulterioare care trebuiau luate în procedură. Prin urmare, în acest stadiu, nu se putea pretinde Comisiei, prealabil adoptării unei decizii de solicitare de informații, să se afle în posesia unor elemente care să demonstreze existența unei încălcări. Era, în consecință, suficient ca indiciile respective să fie de natură să genereze o suspiciune întemeiată în ceea ce privește survenirea presupuselor încălcări, pentru ca Comisia să fie îndrituită să solicite furnizarea de informații suplimentare prin intermediul unei decizii adoptate în temeiul articolului 18 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003. Întrucât indiciile furnizate de Comisie au corespuns acestei definiții, Tribunalul a respins acțiunea.

– Proporționalitatea solicitării

Pe de altă parte, Hotărârea din 14 martie 2014, *Buzzi Unicem/Comisia* (T-297/11, Rep., EU:T:2014:122), a permis Tribunalului să sublinieze că, pentru ca o decizie de solicitare de informații să respecte principiul proporționalității, nu este suficient ca informația solicitată să aibă legătură cu obiectul investigației. Trebuie de asemenea ca obligația de a furniza o informație, impusă unei întreprinderi, să nu reprezinte pentru aceasta din urmă o sarcină disproporționată în raport cu necesitățile investigației. Potrivit Tribunalului, trebuie dedus de aici că o decizie care impune destinatarului să furnizeze din nou informații solicitate anterior pentru motivul că numai unele dintre acestea ar fi, în opinia Comisiei, incorecte s-ar putea dovedi o sarcină disproporționată în raport cu necesitățile investigației și nu ar fi conformă, în consecință, cu principiul proporționalității. De asemenea, urmărirea unei facilități de prelucrare a răspunsurilor furnizate de întreprinderi nu poate să justifice ca întreprinderilor menționate să li se impună să furnizeze într-un format nou informații aflate deja în posesia Comisiei. În speță, deși a constatat importanța volumului de muncă determinat de

cantitatea de informații solicitate și de gradul foarte ridicat de precizie în formatul de răspuns impus de Comisie, Tribunalul a apreciat totuși că această sarcină nu avea un caracter disproporționat în raport cu necesitățile investigației și cu întinderea încălcărilor în cauză.

Problema proporționalității solicitării de informații a fost ridicată de asemenea în cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 14 martie 2014, *Schwenk Zement/Comisia* (T-306/11, Rep., EU:T:2014:123, în recurs). În această cauză, Tribunalul a fost chemat, între altele, să se pronunțe cu privire la caracterul eventual disproporționat al sarcinii impuse întreprinderii reclamante de a răspunde la o serie de întrebări într-un termen de două săptămâni.

Tribunalul arată că, pentru a efectua o asemenea apreciere, trebuia luată în considerare împrejurarea că reclamanta, în calitate de destinatară a unei decizii de solicitare de informații în temeiul articolului 18 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, risca să i se aplice nu numai o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu în caz de furnizare de informații incomplete sau tardive ori în lipsa unei furnizări de informații, ci și o amendă în caz de comunicare a unei informații calificate de Comisie ca inexactă sau care induce în eroare. Astfel, Tribunalul precizează că examinarea caracterului adecvat al termenului stabilit printr-o decizie de solicitare de informații are o importanță specială, termenul menționat trebuind să permită destinatarului nu numai să furnizeze material un răspuns, ci și să se asigure de caracterul complet, exact și care nu induce în eroare al informațiilor furnizate.

b) Plângere – Angajamente

În Hotărârea din 6 februarie 2014, *CEEES și Asociación de Gestores de Estaciones de Servicio/Comisia* (T-342/11, Rep., EU:T:2014:60), Tribunalul s-a pronunțat cu privire la o plângere introdusă de două asocieri de întreprinderi care denunțau nerespectarea de către o societate petrolieră a angajamentelor pe care aceasta le asumase față de Comisie în cadrul unei proceduri de aplicare a normelor de concurență. Reclamantele arătau că, urmare a nerespectării de către această societate a angajamentelor asumate, Comisia ar fi trebuit să redeschidă procedura împotriva sa și să îi impună o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu.

Tribunalul a înlăturat această argumentație. Acesta precizează că, atunci când o întreprindere nu respectă o decizie privind angajamentele, în sensul articolului 9 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia nu este obligată să redeschidă procedura împotriva respectivei întreprinderi, ci dispune de o putere de apreciere în această privință. Comisia dispune deopotrivă de o putere de apreciere privind aplicarea articolului 23 alineatul (2) litera (c) și a articolului 24 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 1/2003, în temeiul cărora poate impune amenzi sau penalități cu titlu cominatoriu întreprinderilor, atunci când acestea nu respectă un angajament considerat obligatoriu printr-o decizie adoptată în temeiul articolului 9 din regulamentul menționat.

În plus, potrivit Tribunalului, întrucât Comisia trebuie să aprecieze dacă este în interesul Uniunii să continue examinarea unei plângeri având în vedere elementele de drept și de fapt pertinente ale cauzei, aceasta trebuie să țină seama de împrejurarea că situația poate fi diferită după cum această plângere privește eventuala nerespectare a unei decizii privind angajamentele sau o eventuală încălcare a articolului 101 TFUE ori a articolului 102 TFUE. Astfel, întrucât o nerespectare a angajamentelor este, în general, mai ușor de demonstrat decât o încălcare a articolului 101 TFUE sau 102 TFUE, întinderea măsurilor de investigare necesare pentru a dovedi o astfel de nerespectare a angajamentelor va fi, în principiu, mai limitată. Cu toate acestea, nu se poate deduce de aici că, într-o asemenea situație, Comisia ar trebui să redeschidă sistematic procedura și să aplice o amendă sau penalități cu titlu cominatoriu. Astfel, o asemenea abordare ar avea drept consecință transformarea competențelor pe care aceasta le deține în temeiul articolului 9 alineatul (2),

al articolului 23 alineatul (2) litera (c) și al articolului 24 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 1/2003 în competențe nediscreționare, fapt care nu ar fi în conformitate cu modul de redactare a acestor dispoziții. În acest context, Tribunalul precizează că Comisia trebuie să ia în considerare măsurile pe care le-a adoptat o autoritate națională de concurență împotriva unei întreprinderi atunci când apreciază dacă este în interesul Uniunii să redeschidă procedura împotriva acestei întreprinderi pentru nerespectarea angajamentelor sale, pentru a-i aplica o amendă sau penalități cu titlu cominatoriu. Având în vedere aceste considerații, Tribunalul a concluzionat că, în speță, decizia Comisiei de a nu redeschide procedura și de a nu aplica penalități cu titlu cominatoriu sau o amendă întreprinderii vizate în plângere nu era afectată de o eroare vădită de apreciere.

2. Contribuții în domeniul articolului 101 TFUE

a) Competența teritorială a Comisiei

În cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 27 februarie 2014, *InnoLux/Comisia* (T-91/11, Rep., EU:T:2014:92, în recurs), Tribunalul a fost sesizat cu o acțiune în anulare formulată împotriva unei decizii a Comisiei privind o procedură de aplicare a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European (SEE)⁷. Prin această decizie, Comisia sancționase reclamanta pentru participarea la o înțelegere pe piața mondială a ecranelor cu cristale lichide (denumite în continuare „LCD”). În susținerea acțiunii, reclamanta pretindea între altele că Comisia a aplicat o noțiune eronată din punct de vedere juridic, noțiunea „vânzări directe în SEE prin produse prelucrate”, atunci când a determinat valoarea vânzărilor relevante pentru calculul amenzii. În opinia sa, reținând această noțiune, Comisia a deplasat în mod artificial locul în care s-au realizat efectiv vânzările în discuție în speță și a încălcat limitele competenței sale teritoriale.

În această privință, Tribunalul amintește că o încălcare a articolului 101 TFUE implică două elemente privind comportamentul, mai precis formarea înțelegerii și punerea în aplicare a acesteia. În cazul în care condiția privind punerea în aplicare este îndeplinită, competența Comisiei de a aplica normele de concurență ale Uniunii în privința unor astfel de comportamente este acoperită de principiul teritorialității care este universal recunoscut în dreptul internațional public⁸.

Or, atunci când o înțelegere de dimensiune mondială are un obiect anticoncurențial, aceasta este pusă în aplicare pe piața internă prin simplul fapt că produsele care făceau obiectul cartelului sunt comercializate pe această piață. Astfel, Tribunalul subliniază că punerea în aplicare a unei înțelegeri nu implică în mod necesar că ea produce efecte reale, având în vedere că problema dacă înțelegerea a avut efecte concrete asupra prețurilor practicate de participanți nu este relevantă decât în cadrul stabilirii gravității înțelegerii, în vederea calculului amenzii, cu condiția ca Comisia să decidă să se întemeieze pe acest criteriu. În acest context, noțiunea de punere în aplicare se întemeiază, în esență, pe noțiunea de întreprindere din dreptul concurenței, căreia trebuie să i se recunoască un rol determinant în stabilirea limitelor competenței teritoriale a Comisiei de a aplica dreptul concurenței. Astfel, dacă întreprinderea din care face parte reclamanta a participat la o înțelegere concepută în afara SEE, Comisia trebuie să poată să cerceteze repercusiunile pe care le-a avut comportamentul acestei întreprinderi asupra concurenței pe piața internă și să îi aplice o amendă proporțională cu nocivitatea acestei înțelegeri asupra concurenței de pe piața respectivă. Reiese, potrivit Tribunalului, că, în speță, prin luarea în considerare a „vânzărilor directe

⁷ Acordul privind Spațiul Economic European (JO 1994, L 1, p. 3).

⁸ Cu privire la competența teritorială a Comisiei, a se vedea de asemenea dezvoltările consacrate în Hotărârea din 12 iunie 2014, *Intel/Comisia* [T-286/09, Rep. (Extras), EU:T:2014:547, în recurs], în cadrul secțiunii 3, „Contribuții în domeniul articolului 102 TFUE”.

în SEE prin produse prelucrate”, Comisia nu și-a extins în mod nelegal competența teritorială de a investiga încălcări ale normelor de concurență prevăzute în tratate.

b) Calculul cuantumului amenzii

– Valoarea vânzărilor – Componente și produse finite

În cauza *InnoLux/Comisia*, citată anterior, Tribunalul a fost de asemenea chemat să determine valoarea vânzărilor afectate de înțelegere, utilizată de Comisie pentru a stabili cuantumul de bază al amenzii care trebuia aplicată. Reclamanta a susținut, în această privință, că Comisia a luat în considerare vânzările de produse finite în care sunt încorporate LCD care făceau obiectul cartelului, în privința cărora nu se constatase nicio încălcare în decizia atacată și care nu erau în legătură, directă sau chiar indirectă, cu încălcarea identificată în această decizie.

Tribunalul a arătat că, în cazul în care Comisia nu ar fi recurs la această metodă, nu ar fi putut să țină seama la calculul amenzii de o fracțiune considerabilă din vânzările de LCD care făceau obiectul cartelului efectuate de participanții la înțelegere care aparțin unor întreprinderi integrate pe verticală, chiar dacă aceste vânzări ar fi afectat în mod negativ concurența în SEE. Potrivit Tribunalului, Comisia trebuia să țină seama de amploarea încălcării pe piața relevantă și, în acest scop, putea să utilizeze cifra de afaceri realizată de reclamantă pentru LCD care făceau obiectul cartelului, ca element obiectiv care exprimă în mod corect nocivitatea participării sale la înțelegere pentru concurența normală, în măsura în care această cifră de afaceri a fost rezultatul vânzărilor care au legătură cu SEE, cum este cazul în speță. În plus, nu se putea reține că Comisia a utilizat ancheta pe care a efectuat-o cu privire la LCD care făceau obiectul cartelului pentru a constata o încălcare privind produsele finite în care erau încorporate aceste LCD. Astfel, departe de a asimila LCD care fac obiectul cartelului cu produsele finite a căror componentă erau, Comisia s-a limitat să considere, numai în vederea calculului amenzii, că, în ceea ce privește întreprinderile integrate pe verticală, precum reclamanta, locul vânzării produselor finite coincidea cu locul vânzării componentei care face obiectul înțelegerii către un terț, care nu aparține, așadar, aceleiași întreprinderi care a produs această componentă.

– Mod de calcul și orientări

Hotărârea din 6 februarie 2014, *AC-Treuhand/Comisia* (T-27/10, Rep., EU:T:2014:59, în recurs), a permis Tribunalului să precizeze întinderea puterii de apreciere a Comisiei în aplicarea Orientărilor din 2006 privind calcularea amenzilor⁹. În speță, reclamanta pretindea că Comisia a încălcat Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor în sensul că, pe de o parte, amenzile care i-au fost aplicate în decizia atacată nu ar fi trebuit să fie stabilite în mod forfetar, ci pe baza onorariilor percepute pentru furnizarea de servicii legate de încălcări, și că, pe de altă parte, Comisia ar fi trebuit să țină cont de capacitatea sa de plată.

Tribunalul subliniază că, deși Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor nu pot fi calificate ca normă de drept pe care administrația ar fi, în orice caz, obligată să o respecte, acestea prevăd totuși o regulă de conduită care indică practica ce trebuie urmată și de la care administrația nu se poate îndepărta, într-un caz particular, fără să prezinte justificări. Autolimitarea puterii de apreciere a Comisiei care rezultă din adoptarea Orientărilor din 2006 privind calcularea amenzilor nu este totuși incompatibilă cu menținerea unei marje de apreciere semnificative a Comisiei.

⁹ Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264).

Astfel, din cuprinsul punctului 37 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor rezultă că particularitățile unei cauze date sau necesitatea de a atinge un nivel disuasiv într-o anumită cauză pot justifica abaterea Comisiei de la metodologia generală de stabilire a amenzilor prevăzută de orientările menționate. Or, Tribunalul a arătat, în speță, că reclamanta nu își desfășura activitatea pe piețele vizate de încălcări, astfel încât valoarea vânzărilor sale de servicii, legate în mod direct sau indirect de încălcare, era nulă sau nu avea niciun efect pe piețele relevante din punctul de vedere al participării reclamantei la încălcările în discuție. Prin urmare, Comisia se afla în imposibilitatea de a stabili valoarea vânzărilor reclamantei pe piețele relevante și nu putea nici să stabilească cuantumul onorariilor percepute de reclamantă, din moment ce acestea nu reprezentau în niciun mod valoarea respectivă. Aceste împrejurări speciale ale cauzei îi permiteau Comisiei sau chiar o obligau să se abată de la metodologia expusă în Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor în temeiul punctului 37 din orientările menționate. În consecință, Tribunalul a statuat că, în speță, Comisia s-a îndepărtat în mod întemeiat de la metodologia expusă în Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor, stabilind cuantumul amenzilor în mod forfetar și, în final, în limita plafonului prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003.

– Valoarea vânzărilor – Neglijență – Competența de fond

În Hotărârea *InnoLux/Comisia*, citată anterior (EU:T:2014:92), Tribunalul a avut ocazia să precizeze întinderea competenței sale de fond în cazul lipsei de cooperare din partea întreprinderii vizate de o procedură de aplicare a normelor de concurență.

Tribunalul amintește, în această privință, că unei întreprinderi căreia Comisia îi adresează o solicitare de informații în temeiul dispozițiilor articolului 18 din Regulamentul nr. 1/2003 îi revine o obligație de colaborare activă și poate fi sancționată cu o amendă specifică, prevăzută de dispozițiile articolului 23 alineatul (1) din acest regulament, care poate reprezenta până la 1 % din cifra sa de afaceri totală, dacă furnizează, în mod intenționat sau din neglijență, informații inexacte sau care induc în eroare. Rezultă că, în exercitarea competențelor sale de fond, Tribunalul poate lua în considerare, dacă este cazul, lipsa de cooperare din partea unei întreprinderi și să majoreze, în consecință, cuantumul amenzii care i-a fost aplicată pentru încălcarea articolului 101 TFUE sau a articolului 102 TFUE, cu condiția ca această întreprindere să nu fi fost sancționată pentru același comportament cu o amendă specifică în temeiul dispozițiilor articolului 23 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003. În speță, Tribunalul a considerat, totuși, că faptul că reclamanta a recunoscut că a săvârșit erori atunci când a furnizat Comisiei datele necesare pentru calculul valorii vânzărilor relevante, întrucât a inclus în aceasta vânzări ale altor produse decât LCD care fac obiectul cartelului, nu permitea să se considere că reclamanta nu și-a îndeplinit obligația de colaborare în așa măsură încât să trebuiască să se țină seama de acest aspect la stabilirea cuantumului amenzii. Aplicând aceeași metodă precum cea urmată de Comisie în decizia atacată, Tribunalul a statuat că se impunea reducerea cuantumului amenzii la suma de 288 de milioane de euro.

– Circumstanțe agravante – Încălcări repetate

În Hotărârea din 27 martie 2014, *Saint-Gobain Glass France și alții/Comisia* (T-56/09 și T-73/09, Rep., EU:T:2014:160), referitoare la o înțelegere pe piața sticlei auto, Tribunalul s-a pronunțat cu privire la consecințele unor încălcări repetate asupra cuantumului amenzii aplicate de Comisie. Astfel, una dintre întreprinderile sancționate făcuse obiectul unor decizii anterioare ale Comisiei pentru încălcări similare în anii 1984 și 1988. Reclamantele au contestat că putea fi reținut în privința lor un caz de încălcări repetate.

În această privință, Tribunalul statuează că nu se poate admite posibilitatea ca Comisia să considere, în cadrul stabilirii existenței circumstanței agravante a încălcărilor repetate, că trebuie

să fie reținută răspunderea unei întreprinderi pentru o încălcare anterioară, pentru care nu a fost sancționată printr-o decizie a Comisiei și în cadrul stabilirii căreia nu a fost destinată unei comunicări privind obiecțiunile, astfel încât unei astfel de întreprinderi nu i s-a oferit posibilitatea, în cursul procedurii care a dus la adoptarea deciziei prin care a fost constatată încălcarea anterioară, să își prezinte argumentele pentru a contesta eventuala existență a unei unități economice cu una dintre societățile destinate ale deciziei anterioare. Prin urmare, în speță, Tribunalul a statuat că decizia din 1988 nu putea fi reținută de Comisie pentru a constata o situație de încălcări repetate. În schimb, Comisia nu a săvârșit nicio eroare prin faptul că s-a întemeiat în acest scop pe decizia din 1984. Astfel, potrivit Tribunalului, scurgerea unui termen de aproximativ treisprezece ani și opt luni între momentul în care a fost adoptată această decizie și cel în care a început încălcarea sancționată prin decizia atacată nu se opunea posibilității Comisiei de a constata, fără a încălca principiul proporționalității, că întreprinderea pe care o formau reclamantele avea tendința de a se sustrage normelor de concurență.

Pe de altă parte, Tribunalul a precizat că, ținând seama de faptul că doar prima dintre aceste decizii putea fi reținută în mod legal pentru a se stabili săvârșirea unor încălcări repetate și că această decizie era cea mai îndepărtată în timp de începutul încălcării avute în vedere în decizia atacată, este necesar să se considere că repetarea comportamentului ilicit al reclamantelor prezenta o gravitate mai redusă decât cea care a fost reținută de Comisie. Tribunalul a decis, așadar, să stabilească procentul de majorare a cuantumului amenzii pentru încălcări repetate la 30 % și să reducă în consecință cuantumului amenzii aplicate reclamantelor.

3. Contribuții în domeniul articolului 102 TFUE

Activitatea Tribunalului a fost marcată, în acest an, de cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 12 iunie 2014, *Intel/Comisia* [T-286/09, Rep. (Extras), EU:T:2014:547, în recurs]. Tribunalul a fost sesizat cu o acțiune împotriva deciziei prin care Comisia a aplicat fabricantului american de microprocesoare Intel Corp. o amendă record în cuantum de 1,06 miliarde de euro pentru motivul că a abuzat, cu încălcarea normelor de concurență ale Uniunii, de poziția sa dominantă pe piața mondială a microprocesoarelor între 2002 și 2007, prin aplicarea unei strategii destinate să îl excludă de pe piață pe singurul său concurent serios. Această cauză a dat Tribunalului ocazia să aducă precizări importante în ceea ce privește competența teritorială a Comisiei¹⁰, mijloacele de probă privind o încălcare, reducerile așa-numite „de exclusivitate”, practicile denumite „restricții propriu-zise”, precum și în materie de calcul al cuantumului amenzii aplicate.

Tribunalul confirmă, mai întâi, că, pentru a justifica competența Comisiei din perspectiva dreptului internațional public, este suficient să se stabilească fie efectele calificate drept practici abuzive (și anume imediate, substanțiale și previzibile), fie punerea în aplicare a acestora în SEE. Este vorba, așadar, despre căi alternative, iar nu cumulative. În această privință, Comisia nu este obligată să dovedească existența unor efecte concrete. Potrivit Tribunalului, pentru a examina dacă efectele practicilor abuzive în Uniune sunt substanțiale, nu este necesar să se analizeze în mod izolat diversele comportamente care fac parte dintr-o încălcare unică și continuă. Este suficient ca încălcarea unică, privită în ansamblul său, să fie susceptibilă de a avea efecte substanțiale.

În continuare, Tribunalul subliniază că nu este necesară stabilirea unei reguli generale potrivit căreia declarația unei întreprinderi terțe, care indică faptul că o întreprindere în poziție dominantă

¹⁰ Cu privire la competența teritorială a Comisiei, a se vedea de asemenea dezvoltările consacrate în Hotărârea *InnoLux/Comisia*, citată anterior (T-91/11, EU:T:2014:92), în cadrul secțiunii 2, „Contribuții în domeniul articolului 101 TFUE”.

a adoptat un anumit comportament, nu poate fi niciodată suficientă în sine pentru a demonstra existența faptelor care constituie o încălcare a articolului 102 TFUE. În cazuri precum cel din speță, în care nu rezultă că întreprinderea terță are vreun interes în a învinui pe nedrept întreprinderea în poziție dominantă, declarația întreprinderii terțe poate fi, în principiu, suficientă în sine pentru a demonstra existența unei încălcări.

Pe de altă parte, Tribunalul arată că, în ceea ce privește calificarea drept abuzivă a acordării de reduceri de către o întreprindere în poziție dominantă, este necesar să se distingă între trei categorii de reduceri: reducerile de cantitate, reducerile de exclusivitate și reducerile cu efect potențial de fidelizare. Reducerile de exclusivitate, a căror acordare este legată de condiția ca clientul să se aprovizioneze pentru totalitatea sau pentru o parte importantă a nevoilor sale de la întreprinderea în poziție dominantă, atunci când sunt acordate de o astfel de întreprindere, sunt incompatibile cu obiectivul unei concurențe nedenaturate pe piața internă. Capacitatea anticoncurențială a unei reduceri se întemeiază pe faptul că este susceptibilă să stimuleze clientul la o aprovizionare exclusivă. Or, existența unui asemenea stimulent nu depinde de aspectul dacă reducerea este într-adevăr redusă sau suprimată în caz de încălcare a condiției de exclusivitate. Astfel, reducerile de exclusivitate nu se întemeiază – în afară de cazul în care există împrejurări excepționale – pe o prestație economică ce justifică un asemenea avantaj financiar, ci urmăresc să priveze cumpărătorul de posibilitatea de a-și alege în mod liber sursele de aprovizionare sau să îi restrângă această posibilitate și să blocheze accesul pe piață al altor producători. Acest tip de reducere constituie un abuz de poziție dominantă dacă nu există justificări obiective la acordarea sa. Reducerile de exclusivitate acordate de o întreprindere în poziție dominantă au, prin chiar natura lor, capacitatea de a restrânge concurența și de a elimina concurenți de pe piață. Astfel, potrivit Tribunalului, Comisia nu era ținută să procedeze în speță la o apreciere a circumstanțelor cauzei pentru a demonstra că reducerile aveau ca efect concret sau potențial eliminarea concurenților de pe piață. În această privință, Tribunalul arată că acordarea unei reduceri de exclusivitate de către un partener comercial obligatoriu, cum este un furnizor în poziție dominantă, face structural mai dificilă posibilitatea unui concurent de a prezenta o ofertă la un preț atractiv și deci de a avea acces pe piață. În acest context, caracterul eventual scăzut al cotelor de piață vizate de reducerile de exclusivitate acordate de o întreprindere în poziție dominantă nu este de natură să excludă nelegalitatea acestora. O întreprindere în poziție dominantă nu poate, deci, să justifice acordarea de reduceri de exclusivitate anumitor clienți prin împrejurarea că concurenții săi sunt liberi să îi aprovizioneze pe ceilalți clienți. O întreprindere în poziție dominantă nu poate să justifice nici acordarea de reduceri cu condiția unei aprovizionări cvasiexclusive de către un client pe un segment determinat al unei piețe prin împrejurarea că acest client rămâne liber să se aprovizioneze de la concurenți pentru nevoile sale în celelalte segmente. Pe de altă parte, Tribunalul constată că nu este necesar să se analizeze, prin intermediul testului denumit „as efficient competitor test”, dacă Comisia a verificat în mod corect capacitatea reducerilor de a elimina un concurent tot atât de eficient ca reclamanta.

Tribunalul arată, în plus, că practici denumite „restricții propriu-zise”, care constau în acordarea condiționată de plăți clienților întreprinderii în poziție dominantă pentru ca aceștia să întârzie, să anuleze sau să restrângă într-o manieră sau alta comercializarea unui produs al unui concurent, sunt susceptibile să facă mai dificil accesul pe piață pentru acest concurent și aduc atingere structurii concurenței. Punerea în aplicare a fiecăreia dintre aceste practici constituie un abuz de poziție dominantă în sensul articolului 102 TFUE. Astfel, potrivit Tribunalului, un efect de excludere nu se produce doar atunci când accesul pe piață este făcut imposibil pentru concurenți, ci și atunci când acest acces este făcut mai dificil. Tribunalul subliniază de asemenea că, în scopul aplicării articolului 102 TFUE, demonstrarea existenței unui obiect și a unui efect anticoncurențial poate, după caz, să reprezinte unul și același lucru. Dacă se demonstrează că obiectul comportamentului unei întreprinderi aflate în poziție dominantă este de a restrânge concurența, acest comportament

va fi de asemenea susceptibil să aibă un asemenea efect. O întreprindere în aflată în poziție dominantă urmărește un obiectiv anticoncurențial în cazul în care împiedică într-o manieră personalizată comercializarea de produse echipate cu un produs al unui concurent determinat, deoarece singurul interes pe care îl poate avea este de a prejudicia acest concurent. Revine unei întreprinderi în poziție dominantă o răspundere specială de a nu aduce atingere, printr-un comportament străin de concurența bazată pe merite, unei concurențe efective și nedenaturate pe piața comună. Or, faptul de a acorda plăți clienților drept contraprestație pentru restricții impuse la comercializarea de produse echipate cu un produs al unui concurent determinat nu ține în mod clar de o concurență bazată pe merite.

În sfârșit, Tribunalul amintește că, atunci când stabilește proporția valorii vânzărilor determinate în funcție de gravitate, potrivit punctului 22 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor, Comisia nu este obligată să ia în considerare absența impactului real asupra pieței ca factor atenuant, dacă proporția menționată este justificată prin alte elemente susceptibile să aibă o influență asupra stabilirii gravității încălcării. În schimb, dacă Comisia apreciază oportun să țină seama de impactul real al încălcării asupra pieței în scopul creșterii acestei proporții, trebuie să prezinte indicii concrete, credibile și suficiente care să permită aprecierea influenței efective pe care a putut să o aibă încălcarea în raport cu concurența pe piața menționată. În consecință, Tribunalul a respins acțiunea în totalitate și a confirmat decizia Comisiei și amenda aplicată Intel, cea mai importantă amendă care a fost impusă vreodată unei singure întreprinderi în cadrul unei proceduri de constatare a unei încălcări a normelor de concurență.

4. Contribuții în domeniul concentrărilor

În cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 5 septembrie 2014, *Éditions Odile Jacob/Comisia* (T-471/11, Rep., EU:T:2014:739, în recurs), Tribunalul a fost sesizat cu o acțiune îndreptată împotriva deciziei prin care Comisia a aprobat încă o dată și retroactiv societatea Wendel Investissement SA în calitate de cumpărător al activelor cesionate în temeiul angajamentelor aferente deciziei Comisiei de autorizare a operațiunii de concentrare Lagardère/Natexis/VUP.

Arătând că principiile protecției încrederii legitime și securității juridice nu se opuneau revocării de către Comisie, dacă aceasta ar fi considerat oportun, a deciziei de autorizare condiționată în litigiu, Tribunalul amintește că, deși principiul securității juridice se opune, ca regulă generală, ca aplicarea în timp a unui act să aibă punctul de plecare la o dată anterioară publicării acestuia, situația poate fi în mod excepțional diferită dacă obiectivul care trebuie atins impune acest lucru. În speță, adoptarea unei noi decizii de aprobare cu efect retroactiv urmărea atingerea mai multor obiective de interes general. Astfel, noua decizie avea ca obiect remedierea nelegalității sancționate de Tribunal, ceea ce constituia un obiectiv de interes general. Pe de altă parte, noua decizie urmărea să umple vidul juridic provocat de anularea primei decizii de aprobare și, prin urmare, să protejeze securitatea juridică a întreprinderilor cărora li se aplică Regulamentul (CEE) nr. 4064/89¹¹. În acest context, Tribunalul precizează în plus că, deși, după anularea unui act administrativ, autorul acestuia trebuie să adopte un nou act, de înlocuire, plasându-se la data la care a fost adoptat actul anulat, în funcție de dispozițiile în vigoare și de elementele de fapt relevante la data respectivă, acesta poate totuși invoca în noua sa decizie alte motive decât cele pe care și-a întemeiat prima decizie. Astfel, controlul operațiunilor de concentrare necesită o analiză prospectivă a situației concurenței care ar putea decurge în viitor din operațiunea de concentrare. În speță, potrivit Tribunalului, Comisia era în mod obligatoriu constrânsă să efectueze *a posteriori* analiza situației concurenței care a decurs

¹¹ Regulamentul (CEE) nr. 4064/89 al Consiliului din 21 decembrie 1989 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi (versiune rectificată, JO 1990, L 257, p. 13).

din operațiunea de concentrare și, prin urmare, a examinat în mod întemeiat dacă analiza sa, efectuată pornind de la elementele de care avea cunoștință la data adoptării deciziei anulate, era susținută de informațiile referitoare la perioada ulterioară acestei date.

Pe de altă parte, în ceea ce privește condiția independenței cumpărătorului de active cesionate, Tribunalul arată că, în cadrul unei operațiuni de concentrare, această condiție urmărește în special să garanteze capacitatea cumpărătorului de a se comporta pe piață ca un concurent efectiv și autonom, fără ca strategia și opțiunile sale să poată fi influențate de cedent. Această independență poate fi evaluată prin examinarea legăturilor de capital, financiare, comerciale, personale și materiale dintre cele două societăți. În speță, Tribunalul a apreciat că împrejurarea că unul dintre administratorii cesionarului era concomitent membru al consiliului de supraveghere și al comitetului de audit al cedentului nu era incompatibilă cu condiția de independență amintită. În opinia sa, această condiție era respectată, având în vedere că, la cererea Comisiei, cesionarul se angajase în mod oficial, înainte de adoptarea primei decizii de aprobare, pe de o parte, ca respectiva persoană să își încheie mandatele în cadrul acestei societăți în termen de un an de la data aprobării candidaturii acesteia din urmă și, pe de altă parte, să nu participe, în acest interval, la deliberările consiliului de administrație și ale celorlalte comitete interne atunci când acestea aveau legătură cu activitățile de editare ale grupului și ca aceasta să nu primească nicio informație confidențială referitoare la sectorul editării din partea conducerii sau a cadrelor operative ale acestei societăți.

Ajutoare de stat

1. Admisibilitate

Jurisprudența din acest an aduce precizări utile referitoare, între altele, la noțiunea de afectare individuală în materie de ajutoare de stat¹².

Cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 17 iulie 2014, *Westfälisch-Lippischer Sparkassen- und Giroverband/Comisia* (T-457/09, Rep., EU:T:2014:683), a ridicat problema dacă un acționar al unei bănci care beneficiază de un ajutor putea fi considerat vizat individual de decizia prin care acest ajutor este declarat compatibil cu piața internă cu anumite condiții.

Amintind că, potrivit unei jurisprudențe consacrate, cu excepția situației în care poate invoca un interes de a exercita acțiunea distinct de cel al unei societăți vizate de un act al Uniunii și în care aceasta deține o parte a capitalului, o persoană nu poate să își apere interesele față de acest act altfel decât prin exercitarea drepturilor sale de asociat al acestei societăți, care are ea însăși dreptul de a introduce o acțiune, Tribunalul a analizat dacă interesul reclamantului de a exercita acțiunea putea fi considerat distinct de cel al băncii care beneficia de ajutor în ceea ce privește anularea deciziei atacate. A arătat, în această privință, că interesul menționat era într-adevăr distinct în ceea ce privește obligația de vânzare înscrisă în anexa la decizia atacată. Astfel, această obligație privea numai acționarii, care erau obligați să renunțe, în termene imperative, la dreptul lor de proprietate asupra băncii care beneficia de ajutor pentru ca ajutorul acordat în favoarea acestei bănci să fie autorizat. Banca menționată, în schimb, nu trebuia să efectueze niciun demers în temeiul acestei

¹² Cu privire la noțiunea de act normativ care presupune măsuri de executare în materie de ajutoare de stat, a se vedea de asemenea mai sus dezvoltările consacrate în Hotărârea din 26 septembrie 2014, *Dansk Automat Brancheforening/Comisia*, citată anterior (EU:T:2014:839), în cadrul secțiunii „Admisibilitatea acțiunilor formulate în temeiul articolului 263 TFUE”.

obligații, care nu afecta patrimoniul său și nu îi condiționa comportamentul pe piață. Însă, în ceea ce privește celelalte condiții care însoțeau decizia atacată, printre care cele privind reducerea bilanțului băncii care beneficia de ajutor, Tribunalul a observat că ele se refereau la activitatea comercială a băncii respective. Aceasta ar fi putut invoca ea însăși orice argument, în cadrul unei acțiuni introduse împotriva deciziei atacate, privind nelegalitatea sau lipsa necesității acestor condiții. Tribunalul a concluzionat că, în ceea ce privește condițiile care însoțeau decizia atacată, altele decât cea care viza obligația de vânzare, interesul reclamantului de a exercita acțiunea se confunda cu cel al băncii care beneficia de ajutor și că acesta nu era, așadar, vizat individual de decizia menționată. Tribunalul a considerat, în schimb, că reclamantul era vizat individual de această decizie în măsura în care autorizarea ajutorului fusese condiționată de respectarea obligației de vânzare.

2. Aspecte de fond

a) Noțiunea de ajutor de stat

În Hotărârile din 7 noiembrie 2014, *Autogrill España/Comisia* (T-219/10, Rep., EU:T:2014:939) și *Banco Santander și Santusa/Comisia* (T-399/11, Rep., EU:T:2014:938), Tribunalul s-a pronunțat cu privire la noțiunea de selectivitate, care constituie un criteriu determinant pentru calificarea unei măsuri drept ajutor de stat.

În cauză era decizia Comisiei de declarare a regimului fiscal spaniol de deducere a titlurilor de participare în societăți străine incompatibil cu piața internă. Aceasta a fost atacată în fața Tribunalului de trei întreprinderi stabilite în Spania, care contestau calificarea drept ajutor de stat reținută în decizia în litigiu în ceea ce privește regimul respectiv, întemeindu-se, în special, pe lipsa caracterului selectiv al acestui regim.

Tribunalul a apreciat că Comisia nu demonstrase că regimul în cauză era selectiv. În această privință, acesta arată mai întâi că, chiar dacă se presupune că este stabilită, existența unei derogări sau a unei excepții de la cadrul de referință – în speță, regimul general de impozitare a societăților comerciale, mai exact, normele privind tratamentul fiscal al fondului comercial financiar – nu permite, în sine, stabilirea faptului că o măsură favorizează „anumite întreprinderi sau producerea anumitor bunuri” în sensul dreptului Uniunii, în cazul în care această măsură este accesibilă, *a priori*, oricărei întreprinderi. Tribunalul a precizat în continuare că regimul în litigiu nu viza nicio categorie specifică de întreprinderi sau de producere a anumitor bunuri, ci o categorie de operațiuni economice. Astfel, acesta se aplica tuturor achizițiilor de titluri de participare de mai mult de 5 % în societăți străine și care sunt deținute neîntrerupt timp de cel puțin un an.

Pe de altă parte, Tribunalul a respins argumentul întemeiat pe un caracter selectiv care s-ar putea baza pe faptul că regimul favoriza numai anumite grupuri de întreprinderi care efectuau anumite investiții în străinătate. O astfel de abordare ar fi putut să conducă la constatarea existenței unui caracter selectiv pentru orice măsură fiscală a cărei acordare este subordonată anumitor condiții, chiar dacă întreprinderile beneficiare nu ar avea în comun nicio caracteristică proprie care să permită să fie distinse de alte întreprinderi, cu excepția faptului că ar putea îndeplini condițiile de acordare a măsurii respective.

În sfârșit, Tribunalul amintește că o măsură de stat de care pot beneficia, fără deosebire, toate întreprinderile situate pe teritoriul statului în cauză nu constituie un ajutor de stat în raport cu criteriul caracterului selectiv. Pe de altă parte, constatarea caracterului selectiv al unei măsuri trebuie să se întemeieze, în special, pe o diferență de tratament între anumite categorii de întreprinderi care intră sub incidența legislației aceluiasi stat membru, iar nu pe o diferență de

tratament între întreprinderile dintr-un stat membru și cele din alte state membre. Tribunalul deduce din aceasta că faptul că o măsură favorizează întreprinderile impozabile într-un stat membru în raport cu întreprinderile impozabile în celelalte state membre, în special deoarece facilitează achiziționarea de titluri de participare de către întreprinderile cu sediul pe teritoriul național în capitalul unor întreprinderi cu sediul în străinătate, nu are relevanță în analiza criteriului caracterului selectiv și permite numai să se constate, dacă este cazul, afectarea concurenței și a schimburilor comerciale.

Condiția caracterului selectiv al unei măsuri a fost de asemenea în centrul dezbaterii în cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 9 septembrie 2014, *Hansestadt Lübeck/Comisia* [T-461/12, Rep. (Extras), EU:T:2014:758, în recurs]. În speță, era vorba despre calificarea drept ajutor de stat a unui regulament referitor la taxele pentru aeroportul din Lübeck (Germania) reținută de Comisie în decizia de deschidere a procedurii prevăzute la articolul 108 alineatul (2) TFUE cu privire la diverse măsuri referitoare la aeroportul amintit. Această calificare era contestată de orașul Lübeck pentru motivul că nu se putea considera că regulamentul în litigiu avea caracter selectiv.

Sesizat cu o cerere de anulare în parte a deciziei menționate, Tribunalul amintește că, pentru a aprecia selectivitatea unei măsuri, trebuie să se examineze dacă, în cadrul unui regim juridic determinat, această măsură constituie un avantaj pentru anumite întreprinderi în raport cu altele care se află într-o situație juridică și de fapt comparabilă. Totuși, Tribunalul precizează că noțiunea de ajutor de stat nu are în vedere măsurile de stat care instituie o diferențiere între întreprinderi și care sunt, așadar, *a priori* selective dacă această diferențiere rezultă din natura sau din economia sistemului din care fac parte.

În acest context, pentru a evalua caracterul eventual selectiv în privința anumitor întreprinderi al unui barem tarifar stabilit de o entitate publică pentru utilizarea unui bun sau a unui serviciu specific într-un sector determinat, este necesar, printre altele, să se facă referire la toate întreprinderile care utilizează sau care pot utiliza acest bun sau serviciu determinat și să se examineze dacă numai unele dintre acestea beneficiază sau sunt în măsură să beneficieze de un eventual avantaj. Situația întreprinderilor care nu doresc ori nu pot să utilizeze bunul sau serviciul în discuție nu este deci direct relevantă pentru aprecierea existenței unui avantaj. Cu alte cuvinte, caracterul selectiv al unei măsuri constând într-un barem tarifar stabilit de o entitate publică pentru utilizarea unui bun sau a unui serviciu pus la dispoziție de această entitate poate fi evaluat numai având în vedere clienții actuali sau potențiali ai întreprinderii respective și ai bunului ori ai serviciului specific, iar nu având în vedere în special clienții altor întreprinderi din acel sector care pun la dispoziție bunuri și servicii similare. Prin urmare, pentru ca un eventual avantaj acordat de o entitate publică în cadrul furnizării unor bunuri sau servicii specifice să favorizeze anumite întreprinderi, este necesar ca unele întreprinderi care utilizează sau care doresc să utilizeze acest bun sau serviciu să nu beneficieze sau să nu poată beneficia de avantajul respectiv din partea acelei entități în acest cadru specific.

Având în vedere aceste considerații, Tribunalul a apreciat că, în speță, simpla împrejurare că regulamentul în litigiu se aplică numai companiilor aeriene care utilizează aeroportul din Lübeck nu este un criteriu pertinent pentru a considera că acesta are un caracter selectiv.

b) Servicii de interes economic general

Hotărârea din 11 iulie 2014, *DTS Distribuidora de Televisión Digital/Comisia* (T-533/10, Rep., EU:T:2014:629, în recurs), a dat Tribunalului ocazia să amintească principiile care reglementează controlul exercitat de instanța Uniunii asupra deciziilor Comisiei în domeniul serviciilor de interes

economic general (denumite în continuare „SIEG”) și, în mod specific, în domeniul serviciilor de radiodifuziune.

Această hotărâre își are originea în acțiunea formulată împotriva deciziei prin care Comisia a declarat compatibil cu piața internă ajutorul pe care Regatul Spaniei intenționa să îl acorde în favoarea organismului public spaniol de radio și televiziune și care se baza pe o lege de modificare a sistemului de finanțare a serviciului public de radiodifuziune.

Tribunalul precizează că statele membre dispun de competențe discreționare ample cu privire la definirea misiunii de serviciu public de radiodifuziune și cu privire la stabilirea organizării acestuia. Prin urmare, controlul exercitat de Comisie în această privință este restrâns. Întrucât aprecierea acesteia privește situații de fapt economice complexe, controlul exercitat de Tribunal asupra unei decizii a Comisiei în domeniul menționat este și mai restrâns. Acesta se limitează să verifice dacă măsura în cauză este vădit neadecvată în raport cu obiectivul urmărit. Având în vedere marja largă de apreciere de care dispun statele membre în ceea ce privește definirea serviciului public de radiodifuziune, articolul 106 alineatul (2) TFUE nu se opune ca un stat să opteze pentru o definiție largă a acestui serviciu public și să încredințeze unui organism de radiodifuziune misiunea de a furniza un program echilibrat și variat, care poate include retransmisia de evenimente sportive și difuzarea de filme. Astfel, simpla împrejurare că un serviciu public de radiodifuziune intră în concurență cu operatorii privați pe piața achiziției de programe și le adjudecă în anumite cazuri nu este susceptibilă, în sine, să demonstreze o eroare vădită de apreciere a Comisiei.

Potrivit Tribunalului, nu ar fi însă compatibilă cu articolul 106 alineatul (2) TFUE împrejurarea în care un organism de radiodifuziune adoptă un comportament anticoncurențial față de operatorii privați pe piață, recurgând, de exemplu, la o practică de supralicitare sistematică pe piața achiziției de programe. Un asemenea comportament nu ar putea fi considerat necesar pentru îndeplinirea mandatului său de serviciu public.

În plus, din a doua teză a acestei dispoziții reiese că îndeplinirea misiunii de serviciu nu trebuie să afecteze schimburile comerciale într-o măsură care contravine intereselor Uniunii, iar din Protocolul nr. 29 privind sistemul de radiodifuziune publică în statele membre, care completează Tratatul UE și FUE, reiese că finanțarea unui organism public de radiodifuziune nu trebuie să aducă atingere condițiilor schimburilor și concurenței în Uniune într-o măsură care ar fi contrară interesului comun. Rezultă că, pentru a se putea considera că o schemă de ajutor în favoarea unui operator căruia i se încredințează o misiune de serviciu public de radiodifuziune nu îndeplinește condițiile menționate, aceasta trebuie să afecteze substanțial schimburile comerciale și concurența și într-o măsură vădit disproporționată în raport cu obiectivele urmărite de statele membre. Pentru a se putea concluziona în sensul existenței unei asemenea atingeri, trebuie să se demonstreze că o activitate desfășurată de un operator privat pe piața națională de radiodifuziune este exclusă sau devine excesiv de dificilă, ceea ce, în speță, nu s-a demonstrat.

Hotărârea din 16 iulie 2014, *Zweckverband Tierkörperbeseitigung/Comisia* (T-309/12, EU:T:2014:676, în recurs), ca și Hotărârea din 16 iulie 2014, *Germania/Comisia* (T-295/12, EU:T:2014:675, în recurs), pronunțată în cadrul acțiunii introduse de statul german împotriva deciziei Comisiei în discuție în cauza *Zweckverband Tierkörperbeseitigung/Comisia*, au dat de asemenea Tribunalului ocazia de a reveni asupra definiției SIEG.

Tribunalul amintește, în această privință, că, potrivit unei jurisprudențe constante, statele membre dispun de o largă putere de apreciere cu privire la definirea a ceea ce consideră a fi SIEG. În consecință, definirea acestor servicii de către un stat membru nu poate fi contestată de Comisie decât în cazul unei erori vădite. În aceste condiții, pentru a putea fi calificat astfel, serviciul vizat

trebuie să prezinte un interes economic general care să aibă caracteristici specifice în raport cu interesul pe care îl prezintă alte activități din viața economică. În acest context, Tribunalul precizează că principiul care decurge din Hotărârea *GEMO*¹³, potrivit căruia sarcina financiară generată de eliminarea animalelor moarte și a deșeurilor de abator trebuie să fie considerată un element de cost inevitabil asociat activității economice a agricultorilor și abatoarelor, se aplică și costurilor care rezultă din menținerea unei rezerve de capacitate în cazul unei epidemii. Această concluzie se impune de altfel și în temeiul principiului „poluatorul plătește”. Astfel, potrivit Tribunalului, Comisia nu a încălcat articolul 107 alineatul (1) TFUE și articolul 106 alineatul (2) TFUE considerând că, prin calificarea drept SIEG a menținerii unei rezerve de capacitate de eliminare în cazul unei epidemii, autoritățile germane competente au săvârșit o eroare vădită de apreciere. Comisia nu a săvârșit o eroare de drept nici atunci când a constatat existența unui avantaj economic pentru reclamantă, având în vedere că, în perioada vizată în decizia atacată, nu fuseseră îndeplinite cumulativ în niciun moment toate criteriile consacrate de Hotărârea *Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg*¹⁴.

c) Ajutor de stat compatibil cu piața internă

Trei decizii vor reține în mod deosebit atenția în acest an în ceea ce privește problematica ajutoarelor de stat compatibile cu piața internă.

În primul rând, în Hotărârea *Westfälisch-Lippischer Sparkassen- und Giroverband/Comisia*, citată anterior (EU:T:2014:683), Tribunalul s-a pronunțat cu privire la legalitatea deciziei prin care Comisia a considerat că ajutorul acordat de statul german pentru restructurarea unei instituții financiare era compatibil cu piața internă în anumite condiții în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE.

Tribunalul arată că, atunci când, în exercitarea marjei de apreciere de care dispune pentru a aprecia compatibilitatea ajutoarelor de stat cu piața internă în temeiul articolului 107 alineatul (3) TFUE, Comisia impune ca, pentru a autoriza un ajutor, statul membru interesat să se angajeze cu privire la un plan care să permită atingerea anumitor obiective legitime precise, nu are obligația să explice necesitatea fiecărei măsuri prevăzute de acest plan și nici să urmărească să impună numai măsurile cele mai puțin constrângătoare posibil dintre cele susceptibile să garanteze, pe de o parte, restabilirea viabilității pe termen lung a beneficiarului ajutorului și, pe de altă parte, faptul că ajutorul va provoca denaturări excesive ale concurenței. Situația este aceasta numai dacă statul membru în cauză s-a angajat în prealabil cu privire la un plan de restructurare mai puțin constrângător, care corespunde într-un mod la fel de adecvat acestor obiective, sau dacă acesta și-a manifestat opoziția față de includerea anumitor măsuri în planul menționat și s-a angajat cu privire la acesta deoarece Comisia i-a comunicat în mod definitiv că ajutorul nu va fi autorizat în absența acestor măsuri, decizia de a condiționa acordarea ajutorului de respectarea măsurilor respective neputând fi atribuită statului membru în cauză în aceste ipoteze. În speță, întrucât Comisia nu a considerat că garanția constituită în favoarea landului Renania de Nord-Westfalia (Germania) putea fi autorizată numai având în vedere existența unui plan de restructurare care să prevadă punerea în aplicare a anumitor măsuri, Tribunalul a apreciat că nu era logic să se ceară Comisiei să indice motivele pentru care decizia sa de a autoriza ajutorul trebuia să fie condiționată de faptul ca aceste măsuri să fie puse în aplicare. În temeiul unui raționament similar, acesta consideră, pe de altă parte, că respectarea principiului proporționalității nu impune ca Comisia să condiționeze autorizarea unui ajutor pentru restructurare de impunerea unor măsuri strict necesare pentru restabilirea viabilității beneficiarului ajutorului și pentru evitarea denaturărilor excesive ale

¹³ Hotărârea din 20 noiembrie 2003, *GEMO* (C-126/01, Rep., EU:C:2003:622).

¹⁴ Hotărârea din 24 iulie 2003, *Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, Rep., EU:C:2003:415).

concurenței dacă aceste măsuri fac parte dintr-un plan de restructurare cu privire la care statul membru în cauză s-a angajat.

În sfârșit, Tribunalul arată că articolul 345 TFUE, potrivit căruia „[t]ratatele nu aduc atingere regimului proprietății în statele membre”, nu împiedică Comisia să condiționeze autorizarea unui ajutor de stat în beneficiul unei întreprinderi care trebuie să fie restructurată de vânzarea sa, atunci când aceasta vizează asigurarea viabilității sale pe termen lung.

În al doilea rând, în cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 8 aprilie 2014, *ABN Amro Group/Comisia* (T-319/11, Rep., EU:T:2014:186), era în discuție decizia Comisiei prin care au fost declarate compatibile cu piața internă măsurile puse în aplicare de statul olandez în favoarea reclamantei. Această decizie cuprindea o interdicție de a efectua achiziții timp de trei ani, cu excluderea unor achiziții de anumite tipuri și de o anumită dimensiune minimă, și se extindea la cinci ani în ipoteza în care, după perioada de trei ani, statul olandez continua să dețină peste 50 % din capitalul reclamantei.

Sesizat cu o acțiune împotriva deciziei menționate, Tribunalul validează analiza Comisiei potrivit căreia achizițiile trebuie să aibă ca scop garantarea viabilității entității care beneficiază de ajutor, ceea ce implică faptul că orice achiziție, finanțată prin intermediul ajutorului de stat, care nu este strict necesară pentru a asigura restabilirea viabilității societății beneficiare, încalcă principiul limitării ajutorului la minimul strict. Având în vedere că, în speță, obiectivul era de a asigura că fondurile băncii beneficiare sunt utilizate pentru rambursarea ajutorului înainte de orice achiziție nouă, Tribunalul a concluzionat că interdicția de a efectua achiziții sub forma dobândirii de participații de 5 % sau mai mult în întreprinderi din orice sector era conformă cu principiile cuprinse în diversele comunicări ale Comisiei și, în special, în Comunicarea privind restructurarea¹⁵. În ceea ce privește durata interdicției, deși Comunicarea privind restructurarea nu definește în mod concret o durată pentru interdicțiile de a efectua achiziții impuse cu scopul de a asigura limitarea ajutorului la minimul necesar, Tribunalul a precizat că, întrucât punctul 23 din Comunicarea privind restructurarea se referă la restructurarea beneficiarului, se poate deduce de aici că o astfel de măsură poate fi considerată întemeiată atât timp cât există un astfel de context. Acesta a concluzionat că nu se putea reține că Comisia a încălcat comunicările, în special Comunicarea privind restructurarea, prin prevederea pentru interdicția contestată a unei durate maxime de cinci ani.

În sfârșit, Tribunalul a subliniat că decizia atacată nu asimila proprietatea de stat cu un ajutor de stat și identifica un motiv obiectiv pe baza căruia deținerea majoritară a băncii beneficiare de către stat era utilizată drept un element de referință, astfel încât nu se putea vorbi despre o discriminare împotriva proprietății de stat.

În al treilea rând, în Hotărârea din 3 decembrie 2014, *Castelnuovo Energia/Comisia* (T-57/11, Rep., EU:T:2014:1021), Tribunalul precizează condițiile în care trebuie luate în considerare normele Uniunii privind protecția mediului în cadrul controlului ajutoarelor de stat de către Comisie. În speță, reclamanta contesta, în temeiul mai multor dispoziții din dreptul Uniunii referitoare la protecția mediului, decizia prin care Comisia a declarat compatibilă cu piața internă schema pusă în aplicare de Regatul Spaniei în favoarea producției de energie electrică pe baza cărbunelui produs în Spania.

¹⁵ Comunicarea Comisiei privind restabilirea viabilității și evaluarea măsurilor de restructurare luate în sectorul financiar, în contextul crizei actuale, în conformitate cu normele privind ajutoarele de stat (JO 2009, C 195, p. 9).

În această privință, Tribunalul amintește că, atunci când Comisia aplică o procedură în materie de ajutoare de stat, aceasta are obligația, în temeiul economiei generale a tratatului, să respecte coerența dintre dispozițiile care reglementează ajutoarele de stat și alte dispoziții specifice decât cele privind ajutoarele de stat și, astfel, să aprecieze compatibilitatea ajutorului în cauză cu aceste dispoziții specifice. Totuși, o astfel de obligație se impune Comisiei numai în ceea ce privește modalitățile unui ajutor atât de indisociabil legate de obiectul ajutorului încât nu ar fi posibil să fie analizate în mod izolat. În acest context, Tribunalul arată că, deși este adevărat că, potrivit jurisprudenței, revine Comisiei, cu ocazia aprecierii unei măsuri de stat în raport cu normele Uniunii privind ajutoarele de stat, să ia în considerare cerințele privind protecția mediului vizate la articolul 11 TFUE, instanța Uniunii a consacrat o astfel de obligație pentru aprecierea ajutoarelor care urmăresc obiective privind protecția mediului, aceste ajutoare putând fi declarate compatibile cu piața internă în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) sau (c) TFUE. În schimb, cu ocazia aprecierii unei măsuri de ajutor care nu urmărește un obiectiv de mediu, Comisia nu are obligația să ia în considerare reglementarea de mediu în examinarea ajutorului și a modalităților legate în mod indisociabil de acesta.

În plus, dacă un ajutor destinat, precum în speță, să garanteze securitatea aprovizionării cu energie electrică ar fi fost declarat incompatibil cu piața internă pentru nerespectarea dispozițiilor dreptului Uniunii în materie de protecție a mediului, deși ar fi conform cu condițiile de aplicare a articolului 106 alineatul (2) TFUE, ar fi rezultat de aici o atingere adusă marjei de apreciere de care dispun autoritățile naționale la instituirea unui SIEG, precum și o extindere corelativă a atribuțiilor Comisiei în exercitarea competențelor pe care articolele 106 TFUE, 107 TFUE și 108 TFUE i le conferă. Or, competențele pe care le exercită Comisia în acest cadru și procedura specifică de examinare a compatibilității ajutoarelor nu se pot substitui procedurii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, prin care Comisia se asigură de respectarea ansamblului dispozițiilor dreptului Uniunii de către statele membre. În orice caz, Tribunalul a subliniat că în mod corect Comisia a considerat că faptul că măsura menționată conducea la creșterea emisiilor de dioxid de carbon (CO₂) ale centralelor care folosesc cărbune indigen, precum și la majorarea prețurilor cotelor de emisii nu determina o creștere a CO₂ emis global în Spania.

Proprietate intelectuală

1. Marcă comunitară

a) Motive absolute de refuz

În anul 2014, jurisprudența Tribunalului a adus precizări cu privire la motivul absolut de refuz al înregistrării întemeiat pe lipsa caracterului distinctiv în sensul articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 207/2009¹⁶.

În cauzele în care au fost pronunțate Hotărârile din 16 ianuarie 2014, *Steiff/OAPI (Nasture metalic în zona mediană a urechii unei jucării de pluș)* (T-433/12, EU:T:2014:8) și *Steiff/OAPI (Etichetă cu nasture metalic în zona mediană a urechii unei jucării de pluș)* (T-434/12, EU:T:2014:6), Tribunalul a fost chemat să se pronunțe cu privire la acțiunile formulate împotriva deciziilor prin care Camera întâi de recurs a Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele industriale) (OAPI), a refuzat înregistrarea ca mărci comunitare a unui semn constând în fixarea unui nasture în zona mediană a urechii unei jucării de pluș și, respectiv, în fixarea printr-un nasture a unei etichete în

¹⁶ Regulamentului (CE) nr. 207/2009 al Consiliului din 26 februarie 2009 privind marca comunitară (versiune codificată) (JO L 78, p. 1).

zona mediană a urechii unei jucării de pluș, pentru motivul lipsei caracterului distinctiv al mărcilor solicitate.

În această privință, mai întâi, Tribunalul a constatat că mărcile solicitate se confundau cu unul dintre posibilele aspecte ale jucăriilor de pluș. Astfel, în calitate de „mărci de poziție”, ele se confundau în mod necesar cu aspectul jucăriilor de pluș, având în vedere că nu ar fi existat în lipsa fixării exacte a nasturelui și a etichetei în poziția precisă a produselor desemnate. În plus, nasturii și micile etichete constituie elemente de configurație uzuale pentru jucăriile de pluș. Întrucât consumatorii nu au obiceiul de a prezuma originea comercială a produselor bazându-se pe semne care se confundă cu aspectul acestor produse înseși, ar fi fost necesar, așadar, ca mărcile solicitate să se îndepărteze, în mod semnificativ, de la norma sau de la uzanțele sectorului.

Or, având în vedere că, pe de o parte, nasturii și etichetele constituie elemente de configurație uzuale pentru animalele din pluș și că, pe de altă parte, consumatorii sunt obișnuiți cu o foarte mare diversitate a acestor produse, a designului și a configurațiilor posibile ale acestora, Tribunalul a apreciat că fixarea nasturilor și a etichetelor la urechea unui animal din pluș, întrucât creează în fapt o combinație banală, care ar fi percepută de public ca un element decorativ, nu poate fi nicidecum considerată excepțională. Prin urmare, potrivit Tribunalului, publicul vizat nu ar fi putut să prezume indicația unei origini comerciale pe baza acestora. Tribunalul a dedus că mărcile în cauză nu prezentau caracterul distinctiv minim necesar.

b) Motive relative de refuz

În Hotărârea din 9 aprilie 2014, *Pico Food/OAPI – Sobieraj (MILANÓWEK CREAM FUDGE)* (T-623/11, Rep., EU:T:2014:199), Tribunalul a examinat riscul de confuzie dintre mai multe mărci figurative care reprezentau o vacă și cuprindeau elemente verbale.

Tribunalul a subliniat că, deși era exact că semnele în conflict prezentau o anumită similitudine vizuală ca urmare a prezenței comune a unui element figurativ reprezentând o vacă, acest element avea, în speță, un caracter aluziv în ceea ce privește produsele în cauză și avea, așadar, un caracter distinctiv scăzut. Tribunalul a arătat, în plus, că, chiar presupunând că mărcile anterioare beneficiau de un caracter distinctiv mai ridicat prin utilizarea pe teritoriul relevant, camera de recurs nu a săvârșit o eroare atunci când a considerat, în speță, că nu exista un risc de confuzie pentru publicul relevant, și aceasta în pofida identității produselor în cauză. Potrivit Tribunalului, camera de recurs a ținut efectiv seama de faptul că mărcile anterioare puteau, eventual, să fi dobândit un caracter distinctiv mai ridicat prin utilizarea pe teritoriul relevant, dar a considerat totuși, în mod corect, că această împrejurare eventuală nu ar permite să se conchidă în sensul unui risc de confuzie. În această privință, Tribunalul precizează că există o diferență între faptul de a considera, în cadrul comparării semnelor, că unul dintre elementele constitutive ale unei mărci complexe dispune de un caracter distinctiv scăzut și faptul de a considera, în cadrul aprecierii globale a riscului de confuzie, că o marcă anterioară ar beneficia sau nu ar beneficia de un caracter distinctiv mai ridicat prin utilizare.

În cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 11 decembrie 2014, *Coca-Cola/OAPI – Mitico (MASTER)* (T-480/12, Rep., EU:T:2014:1062), Tribunalul a fost chemat să examineze legalitatea deciziei prin care Camera a doua de recurs a OAPI a confirmat respingerea opoziției formulate de reclamantă împotriva cererii de înregistrare a mărcii comunitare figurative Master.

Mai întâi, Tribunalul a observat că semnele în conflict, și anume, pe de o parte, semnele anterioare compuse din cuvintele stilizate „coca-cola” sau din litera majusculă stilizată „C” și, pe de altă parte, semnul solicitat compus din cuvântul stilizat „master”, având deasupra un termen arab, prezentau

diferențe vizuale evidente. Tribunalul a arătat, însă, că aceste semne prezentau și elemente de asemănare vizuală, datorată utilizării comune de către acestea a unui font puțin obișnuit în comerțul contemporan. Potrivit Tribunalului, rezulta dintr-o apreciere globală a elementelor de asemănare și de diferențiere că semnele în conflict, cel puțin mărcile comunitare figurative anterioare „Coca Cola” și marca solicitată „Master”, aveau un grad scăzut de similitudine, diferențele fonetice și conceptuale de detaliu fiind neutralizate de elementele de asemănare vizuală globală, de o importanță mai mare. În schimb, Tribunalul a considerat că, având în vedere în special concizia sa, marca națională anterioară „C” este diferită de marca solicitată.

Amintind că existența unei similitudini, chiar scăzută, între semnele în conflict constituie o condiție de aplicare a articolului 8 alineatul (5) din Regulamentul nr. 207/2009 și că gradul acestei similitudini constituie un factor relevant pentru aprecierea unei legături între semnele respective, Tribunalul arată că aprecierea globală având ca obiect stabilirea existenței în percepția publicului relevant a unei legături între mărcile în conflict în aplicarea acestei dispoziții conduce la concluzia că, având în vedere gradul de similitudine, chiar scăzut, între aceste mărci, există un risc ca publicul menționat să poată stabili o asemenea legătură. Constatând că camera de recurs nu s-a pronunțat cu privire la toate condițiile de aplicare a articolului 8 alineatul (5) din Regulamentul nr. 207/2009, Tribunalul a arătat că nu este de competența sa să se pronunțe în această privință pentru prima dată în cadrul controlului său privind legalitatea deciziei atacate. Acesta a concluzionat că revenea camerei de recurs obligația să examineze condițiile de aplicare menționate ținând seama de gradul de similitudine dintre semnele în conflict, chiar scăzut, dar totuși suficient pentru ca publicul relevant să realizeze o asociere între marca solicitată și mărcile comunitare anterioare, și anume, să stabilească o legătură între aceste semne.

Chemat de asemenea să aprecieze noțiunea de profit necuvenit obținut ca urmare a caracterului distinctiv sau al renumelui mărcii anterioare, Tribunalul subliniază că un astfel de profit este stabilit inclusiv în cazul unor încercări vădite de exploatare și de parazitism ale unei mărci celebre și că, prin urmare, se face trimitere la acesta prin noțiunea „risc de parazitism”. În această privință, Tribunalul a constatat că aprecierea camerei de recurs în speță nu s-a conformat principiului, consacrat de jurisprudență, potrivit căruia o constatare a unui risc de parazitism în temeiul articolului 8 alineatul (5) din Regulamentul nr. 207/2009 se poate stabili, printre altele, pe baza unor deducții logice care se întemeiază pe analiza probabilităților și ținând seama de practicile obișnuite din sectorul comercial relevant, precum și de orice altă circumstanță a cauzei, inclusiv utilizarea, de către titularul mărcii solicitate, a unor ambalaje similare cu cele ale produselor titularului mărcilor anterioare. Întrucât această jurisprudență permite luarea în considerare a tuturor elementelor de probă destinate să efectueze respectiva analiză a probabilităților referitoare la intențiile titularului mărcii solicitate, Tribunalul a statuat că camera de recurs a săvârșit o eroare prin înlăturarea mijloacelor de probă privind utilizarea comercială a mărcii solicitate prezentate de reclamantă. Argumentul potrivit căruia un reclamant ar putea invoca asemenea elemente de probă în cadrul unei acțiuni în contrafacere întemeiate pe articolul 9 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 207/2009 este lipsit de relevanță, întrucât încalcă economia regulamentul menționat și finalitatea procedurii de opoziție stabilite la articolul 8 din acest regulament, care constă, pentru motive de securitate juridică și de bună administrare, în a garanta că mărcile a căror utilizare ar putea fi contestată ulterior cu succes nu fac *a priori* obiectul unei înregistrări.

c) Aspecte de procedură

În Hotărârea din 5 martie 2014, *HP Health Clubs Iberia/OAPI – Shiseido (ZENSATIONS)* (T-416/12, EU:T:2014:104), Tribunalul a precizat că faptul că, potrivit articolului 76 din Regulamentul nr. 207/2009, într-o procedură referitoare la motive relative de refuz al înregistrării, examinarea

se limitează la motivele invocate și la cererile introduse de părți nu înseamnă că OAPI trebuie să considere că orice susținere a unei părți este întemeiată, în lipsa contestării de către cealaltă parte.

În plus, în Hotărârea din 25 septembrie 2014, *Peri/OAPI (Forma unui întinzător cu șurub)* (T-171/12, Rep., EU:T:2014:817), Tribunalul a precizat că, în principiu, o restrângere, în sensul articolului 43 alineatul (1) din Regulamentul nr. 207/2009, a listei de produse sau de servicii conținute într-o cerere de înregistrare a unei mărci comunitare care intervine ulterior adoptării deciziei camerei de recurs atacate nu poate afecta legalitatea deciziei menționate, care este singura atacată în fața Tribunalului. Nu este mai puțin adevărat că, potrivit Tribunalului, o decizie a unei camere de recurs a OAPI poate fi, în anumite cazuri, atacată în fața sa numai cu privire la partea care vizează anumite produse sau servicii cuprinse în lista vizată de cererea de înregistrare a mărcii comunitare respective. Într-un asemenea caz, această decizie devine definitivă pentru celelalte produse sau servicii cuprinse în aceeași listă. Astfel, o declarație a solicitantului mărcii în fața Tribunalului, în consecință ulterioară deciziei camerei de recurs, prin care acesta își retrage cererea pentru anumite produse vizate în cererea inițială poate fi interpretată drept o declarație că decizia atacată nu este contestată decât în măsura în care se referă la restul produselor revendicate sau drept o desistare parțială, în cazul în care această declarație a intervenit într-un stadiu avansat al procedurii în fața Tribunalului.

Totuși, în cazul în care, prin restrângerea listei produselor vizate în cererea de înregistrare a mărcii comunitare, solicitantul mărcii nu urmărește retragerea unuia sau a mai multe produse din această listă, ci modificarea uneia sau a mai multe caracteristici ale acestora, nu este exclus ca această modificare să aibă efect asupra examinării mărcii comunitare efectuate de organele OAPI în cursul procedurii administrative. În aceste împrejurări, admiterea acestei modificări în stadiul acțiunii în fața Tribunalului ar echivala cu o modificare a obiectului litigiului în curs de judecată, interzisă de articolul 135 alineatul (4) din Regulamentul de procedură. Prin urmare, o astfel de restrângere nu poate fi luată în considerare de Tribunal în examinarea temeiniciei acțiunii.

În plus, în Hotărârea din 8 octombrie 2014, *Fuchs/OAPI – Les Complices (Stea într-un cerc)* (T-342/12, Rep., EU:T:2014:858), Tribunalul s-a pronunțat asupra aspectului menținerii interesului reclamantului de a exercita acțiunea pentru a ataca o decizie prin care a fost admisă opoziția formulată împotriva cererii sale de înregistrare a unei mărci în urma unei decizii a OAPI de declarare a decăderii din drepturile asupra mărcii anterioare pe care se baza opoziția.

În această privință, mai întâi, Tribunalul subliniază că, întrucât condițiile de admisibilitate a unei acțiuni, printre care lipsa interesului de a exercita acțiunea, fac parte dintre cauzele de inadmisibilitate de ordine publică, are sarcina să verifice din oficiu dacă reclamantul își menține interesul de a obține anularea deciziei atacate. Procedând la această verificare, Tribunalul arată că decăderea din drepturile asupra mărcii pe care se întemeiază opoziția, atunci când nu intervine decât după decizia camerei de recurs de admitere a opoziției întemeiate pe marca respectivă, nu constituie nici o retragere, nici o revocare a acestei din urmă decizii. Astfel, în cazul decăderii, în conformitate cu dispozițiile articolului 55 alineatul (1) din Regulamentul nr. 207/2009, se consideră că marca comunitară nu a avut, începând cu data depunerii cererii de decădere, efectele prevăzute de regulament. În schimb, până la această dată, marca comunitară beneficiază de toate efectele aferente protecției prevăzute de secțiunea 2 din titlul VI din acest regulament. Prin urmare, a considera că obiectul litigiului dispare atunci când în cursul judecății intervine o decizie de decădere ar însemna ca Tribunalul să aibă în vedere motive care au apărut ulterior adoptării deciziei atacate și care nu au nicio incidență asupra temeiniciei acestei decizii și nici efecte asupra procedurii de opoziție aflate la originea acțiunii în anulare.

Pe de altă parte, în cazul anulării unei asemenea decizii de către Tribunal, dispariția *ex tunc* a acesteia ar putea aduce un beneficiu reclamantului, pe care nu i l-ar putea procura constatarea lipsei necesității de a se pronunța asupra fondului. Astfel, dacă Tribunalul ar opta pentru nepronunțarea parțială asupra fondului, reclamantul va putea numai să prezinte în fața OAPI o nouă cerere de înregistrare a mărcii sale, fără ca împotriva acestei cereri să mai poată fi formulată o opoziție în temeiul mărcii comunitare anterioare afectate de decădere. În schimb, dacă Tribunalul s-ar pronunța pe fond și ar admite acțiunea considerând că nu exista un risc de confuzie între mărcile în conflict, în acest caz, nimic nu s-ar opune înregistrării mărcii solicitate. În plus, Tribunalul arată că simpla împrejurare că acțiunile împotriva deciziilor diviziei de opoziție și ale camerei de recurs au un efect suspensiv, în temeiul dispozițiilor articolului 58 alineatul (1) a doua teză și al articolului 64 alineatul (3) din Regulamentul nr. 207/2009, nu este suficientă pentru a repune în discuție interesul reclamantului de a exercita acțiunea în această ipoteză. Astfel, potrivit articolului 45 din Regulamentul nr. 207/2009, numai atunci când o opoziție a fost respinsă printr-o decizie definitivă, marca se înregistrează ca marcă comunitară.

În cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 21 octombrie 2014, *Szajner/OAPI-Forge de Laguiole (LAGUIOLE)* (T-453/11, Rep., EU:T:2014:901, în recurs), Tribunalul a avut de asemenea ocazia de a analiza posibilitatea unui reclamant care contestă legalitatea unei decizii a OAPI de a invoca în fața sa, în vederea interpretării dreptului național la care face trimitere dreptul Uniunii, elemente extrase din legislația sau din jurisprudența națională care nu au fost invocate în fața OAPI.

Cu privire la acest aspect, Tribunalul arată că nici părțile și nici Tribunalul însuși nu pot fi împiedicate să se inspire din astfel de elemente, din moment ce nu se pune problema de a reproșa camerei de recurs că nu a luat în considerare elemente de fapt dintr-o anumită hotărâre a unei instanțe franceze, ci este vorba despre a invoca dispoziții legale sau hotărâri în susținerea unui motiv întemeiat pe aplicarea greșită de către camerele de recurs a unei dispoziții de drept național. În această privință, deși este adevărat că o parte care solicită aplicarea unei norme naționale era obligată să prezinte OAPI elementele care stabilesc conținutul său, aceasta nu înseamnă că aplicarea de către OAPI a normei naționale nu poate fi controlată de Tribunal în lumina unei hotărâri naționale ulterioare adoptării deciziei OAPI și invocate pentru prima dată în fața Tribunalului de o parte în procedură.

Potrivit Tribunalului, această constatare rămâne valabilă chiar și în ipoteza în care hotărârea instanței naționale în cauză operează un reviriment al jurisprudenței. Astfel, asemenea revirimente, în principiu, se aplică retroactiv situațiilor existente. Acest principiu se justifică prin considerația că interpretarea jurisprudențială a unei norme la un moment dat nu poate fi diferită în funcție de momentul faptelor în cauză și nimeni nu se poate prevala de un drept dobândit ca urmare a unei jurisprudențe fixe. Deși acest principiu este susceptibil să fie atenuat în măsura în care, în situații excepționale, instanțele se pot îndepărta de la el pentru a modula efectul în timp al retroactivității unui reviriment, caracterul retroactiv al unui reviriment rămâne principiul. Prin urmare, chiar în cazul în care o hotărâre a unei instanțe naționale care operează un reviriment al jurisprudenței este în sine un fapt nou, se limitează doar la a afirma dreptul național astfel cum ar fi trebuit aplicat de OAPI și astfel cum trebuie să fie aplicat de Tribunal.

d) Competența de modificare

În Hotărârea din 26 septembrie 2014, *Koscher + Würtz/OAPI – Kirchner & Wilhelm (KW SURGICAL INSTRUMENTS)* (T-445/12, Rep., EU:T:2014:829), Tribunalul a revenit asupra condițiilor de exercitare a competenței de modificare care îi este recunoscută la articolul 65 alineatul (3) din Regulamentul nr. 207/2009.

Tribunalul amintește, în această privință, că competența de modificare de care se poate prevala în temeiul acestei dispoziții nu are ca efect să îi confere posibilitatea de a proceda la o apreciere cu privire la care camera de recurs nu s-a pronunțat încă. Exercițarea competenței de modificare trebuie, așadar, în principiu, să fie limitată la situațiile în care Tribunalul, după ce a controlat aprecierea făcută de camera de recurs, este în măsură să determine, pe baza elementelor de fapt și de drept astfel cum sunt acestea stabilite, care este decizia pe care camera de recurs era obligată să o adopte. În raport cu principiul menționat, Tribunalul a considerat că, în speță, nu era necesar să efectueze vreo apreciere a utilizării serioase a mărcii anterioare, întrucât camera de recurs nu se pronunțase cu privire la acest aspect. În ceea ce privește, în schimb, al doilea motiv, referitor la lipsa riscului de confuzie, invocat de reclamant în susținerea concluziilor sale în anulare, Tribunalul a apreciat că îi revenea sarcina de a-l examina, având în vedere că acest motiv ar fi putut, dacă ar fi fost considerat fondat, să îi permită reclamantului să obțină o soluționare completă a litigiului. Tribunalul a precizat, în plus, că, dacă, în speță, din examinarea sa rezulta că al doilea motiv trebuia înlăturat și că concluziile de modificare prezentate de reclamantă trebuiau respinse, revenea OAPI, după ce va fi examinat problema utilizării serioase a mărcii anterioare, să se pronunțe din nou, dacă era cazul, cu privire la riscul de confuzie dintre cele două mărci în conflict. Acestuia i-ar reveni atunci sarcina de a constata, pe baza comparației între cele două mărci, o eventuală lipsă de utilizare serioasă a mărcii anterioare pentru anumite produse vizate de aceasta.

e) Proba utilizări serioase a mărcii

În primul rând, în cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 27 martie 2014, *Intesa Sanpaolo/OAPI – equinet Bank (EQUITER)* (T-47/12, Rep., EU:T:2014:159), Tribunalul a fost chemat să examineze ipoteza unei utilizări serioase a mărcii anterioare numai pentru o parte din produsele sau serviciile pentru care aceasta fusese înregistrată.

Potrivit Tribunalului, o procedură de opoziție întemeiată pe articolul 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 207/2009 are ca obiect să permită OAPI să aprecieze existența unui risc de confuzie, care, în caz de similitudine între mărcile aflate în conflict, presupune o examinare a similitudinii dintre produsele sau serviciile pe care le desemnează aceste mărci. În acest context, în cazul în care marca comunitară anterioară nu a fost utilizată decât pentru o parte dintre produsele sau serviciile pentru care a fost înregistrată, aceasta nu se consideră înregistrată, în sensul examinării opoziției, decât pentru acea parte a produselor sau serviciilor, conform articolului 42 alineatul (2) ultima teză din Regulamentul nr. 207/2009. În același context, camera de recurs trebuie să aprecieze de asemenea, în cazul în care dovada utilizării se face doar pentru o parte dintre produsele sau serviciile dintr-o categorie pentru care este înregistrată marca anterioară și pe care se întemeiază opoziția, dacă această categorie include subcategorii autonome în care s-ar încadra produsele și serviciile pentru care s-a demonstrat utilizarea, astfel încât să trebuiască să se considere că a fost făcută dovada numai pentru această subcategorie de produse sau servicii sau dacă, în schimb, astfel de subcategorii nu sunt de conceput. În consecință, Tribunalul precizează că misiunea care constă în a aprecia dacă o marcă invocată în susținerea unei opoziții a făcut obiectul unei utilizări serioase în sensul articolului 42 alineatul (2) din Regulamentul nr. 207/2009 are două componente indisociabile. Prima urmărește să stabilească dacă marca în cauză a făcut obiectul unei utilizări serioase în Uniune, chiar într-o formă care diferă prin elemente care nu afectează caracterul distinctiv al acestei mărci în forma în care a fost înregistrată. A doua urmărește să determine care sunt produsele sau serviciile pentru care este înregistrată marca anterioară și pe care se întemeiază opoziția, care sunt vizate de utilizarea serioasă demonstrată.

În al doilea rând, cauza în care a fost pronunțată Hotărârea *KW SURGICAL INSTRUMENTS*, citată anterior (EU:T:2014:829), a dat Tribunalului ocazia să amintească faptul că cererea privind dovedirea utilizării serioase a mărcii anterioare are ca efect obligarea persoanei care a formulat opoziția să

dovedească utilizarea serioasă a mărcii sale sub sancțiunea respingerii opoziției. Utilizarea serioasă a mărcii anterioare reprezintă deci o chestiune care, odată ce a fost invocată de solicitantul mărcii, trebuie, în principiu, soluționată înainte de a se decide cu privire la opoziția propriu-zisă. Cererea privind dovedirea utilizării serioase a mărcii anterioare adaugă, așadar, la procedura de opoziție o problemă specifică și prealabilă și îi modifică, astfel, conținutul. Având în vedere aceste considerații, Tribunalul a apreciat că, în speță, refuzând solicitantului protecției ca marcă comunitară a înregistrării internaționale pe care o obținuse, fără ca problema utilizării serioase a mărcii anterioare să fi fost examinată în prealabil, deși o cerere privind o astfel de utilizare fusese formulată de acesta în fața diviziei de opoziție, camera de recurs a OAPI a săvârșit o eroare de drept.

În al treilea rând, în cazul specific al unei mărci tridimensionale, Tribunalul a statuat, în Hotărârea din 11 decembrie 2014, *CEDC International/OAPI – Underberg (Forma unui fir de iarbă într-o sticlă)* (T-235/12, Rep., EU:T:2014:1058), că caracterul tridimensional al unei mărci precum cea în cauză se opune unei viziuni statice, în două dimensiuni, și impune o percepție dinamică, în trei dimensiuni. Astfel, o marcă tridimensională va putea să fie, în principiu, percepută din mai multe laturi de către consumatorul relevant. În ceea ce privește dovezile privind utilizarea unei asemenea mărci, acestea trebuie, așadar, să fie luate în considerare nu în calitate de reproduceri ale vizibilității sale în două dimensiuni, ci în calitate de reprezentări ale percepției sale în trei dimensiuni de către consumatorul relevant. Rezultă că reprezentările dintr-o latură și din spate ale unei mărci tridimensionale sunt, în principiu, de natură a avea o reală relevanță pentru aprecierea utilizării serioase a mărcii respective și nu pot fi înlăturate pentru simplul motiv că nu constituie reproduceri din față.

2. Desene sau modele industriale

În cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 9 septembrie 2014, *Biscuits Poult/OAPI – Banketbakkerij Merba (Biscuit)* (T-494/12, Rep., EU:T:2014:757), Tribunalul precizează că articolul 4 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 6/2002¹⁷ instituie o normă specială care vizează în mod specific desenele sau modelele industriale aplicate unui produs sau încorporate într-un produs care constituie o piesă a unui produs complex în sensul articolului 3 litera (c) din acest regulament. Potrivit acestei norme, desenele sau modelele industriale menționate sunt protejate numai dacă, în primul rând, după încorporarea în produsul complex, piesa rămâne vizibilă la o utilizare normală a acestui produs și, în al doilea rând, caracteristicile vizibile ale piesei îndeplinesc, fiecare în parte, condițiile de noutate și de caracter individual. Astfel, dată fiind natura specială a pieselor unui produs complex în sensul articolului 3 litera (c) din Regulamentul nr. 6/2002, care pot face obiectul unei producții și al unei comercializări distincte de producerea și comercializarea produsului complex, este normal ca legiuitorul să confere posibilitatea ca acestea să fie înregistrate ca desene sau modele industriale, dar cu condiția să fie vizibile după încorporarea în produsul complex și numai pentru părțile vizibile ale pieselor în discuție la o utilizare normală a produsului complex și în măsura în care aceste părți sunt noi și au un caracter individual. Tribunalul a dedus că, având în vedere că un produs – în speță un biscuit – nu este un produs complex în sensul articolului 3 litera (c) din Regulamentul nr. 6/2002, întrucât nu este compus din mai multe piese ce pot fi înlocuite astfel încât să permită dezasamblarea și reasamblarea sa, camera de recurs nu săvârșit o eroare atunci când a apreciat că caracteristicile nevizibile ale produsului, care nu se raportează la aspectul său, nu pot fi luate în considerare pentru a stabili dacă desenul sau modelul industrial în litigiu poate face obiectul unei protecții.

¹⁷ Regulamentul nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare (JO 2002, L 3, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 33, p. 70).

În sfârșit, în Hotărârea din 3 octombrie 2014, *Cezar/OAPI – Poli-Eco (Insert)* (T-39/13, Rep., EU:T:2014:852), Tribunalul consideră că nu se poate aprecia caracterul individual și de noutate al unui desen sau model industrial comunitar prin compararea acestuia cu un desen sau model industrial anterior care, fiind piesa unui produs complex, nu este vizibil la o utilizare normală a acestuia. Criteriul vizibilității, astfel cum este formulat în considerentul (12) al Regulamentului nr. 6/2002, conform căruia protecția acordată desenelor sau modelelor industriale comunitare nu trebuie extinsă asupra pieselor care nu sunt vizibile la o utilizare normală a produsului și nici asupra caracteristicilor unei piese care nu sunt vizibile după montarea acesteia, se aplică, așadar, desenului sau modelului industrial anterior. Tribunalul a concluzionat că camera de recurs a săvârșit o eroare de apreciere atunci când a comparat desenele sau modelele industriale în cauză întrucât și-a întemeiat decizia pe un desen sau model industrial anterior care, în calitate de piesă a unui produs complex, nu era vizibil la utilizarea normală a acestuia din urmă.

Politica externă și de securitate comună (PESC) – Măsuri restrictive

Contenciosul referitor la măsurile restrictive în domeniul politicii externe și de securitate comună a cunoscut dezvoltări semnificative în 2014.

Trebuie menționate, în special, două cauze privind măsuri restrictive adoptate împotriva Republicii Arabe Siriene, o cauză privind înghețarea fondurilor anumitor persoane și entități în cadrul combaterii terorismului¹⁸ și o cauză privind măsurile restrictive luate împotriva Republicii Islamice Iran în scopul de a împiedica proliferarea nucleară.

În Hotărârea din 3 iulie 2014, *Alchaar/Consiliul* (T-203/12, EU:T:2014:602), erau în discuție măsurile restrictive adoptate împotriva unui fost ministru din guvernul sirian, care fuseseră menținute cu toate că acesta demisionase din funcțiile ministeriale.

Mai întâi, Tribunalul a subliniat că înscrierea inițială a reclamantului pe lista persoanelor vizate de măsurile restrictive era legitimă în măsura în care se întemeia pe funcția sa de ministru în exercițiu, deoarece membrii unui guvern trebuie să răspundă în solidar pentru politica de represiune a guvernului. În ceea ce privește, în schimb, motivele menținerii reclamantului pe listă bazate pe statutul său de fost ministru, Tribunalul a apreciat că era posibil să se prezume că, chiar și după demisia sa, acesta întreținea încă legături strânse cu regimul sirian, cu condiția ca o asemenea prezumție să poată fi răsturnată și să fie proporțională cu scopul urmărit și să respecte dreptul la apărare. Or, în speță, Consiliul Uniunii Europene nu a prezentat indicii suficient de probante care să permită să se considere în mod rezonabil că reclamantul menținuse legături strânse cu regimul chiar și după demisia sa, astfel încât acesta a răsturnat în mod necorespunzător sarcina probei și a săvârșit o eroare vădită de apreciere.

Pe de altă parte, Tribunalul a constatat că Consiliul nu a examinat cu atenție și imparțialitate elementele furnizate de reclamant în cursul procedurii, în special declarațiile pe proprie răspundere pe care acesta le-a prezentat care indicau, în special, că se opusese întotdeauna folosirii violenței. Potrivit Tribunalului, nu exista niciun motiv de îndoială cu privire la plauzibilitatea informațiilor care figurau în aceste declarații, cu excepția cazului în care s-ar prezuma reaua-credință a reclamantului. Acesta a apreciat, în plus, că reputația internațională a reclamantului ar fi trebuit să determine Consiliul să ridice problema motivelor care l-au condus să demisioneze din funcția de ministru,

¹⁸ În ceea ce privește înghețarea fondurilor anumitor persoane și entități în cadrul combaterii terorismului, a se vedea de asemenea mai sus dezvoltările consacrate în Hotărârea din 21 martie 2014, *Yusef/Comisia*, citată anterior (EU:T:2014:141), în cadrul secțiunii „Admisibilitatea acțiunilor formulate în temeiul articolului 265 TFUE”.

mai degrabă decât să prezume legături cu regimul sirian pe baza exercitării acestei funcții pentru o scurtă durată.

Cauza *Mayaleh/Consiliul* (Hotărârea din 5 noiembrie 2014, T-307/12 și T-408/13, Rep., EU:T:2014:926) a constituit ocazia ca Tribunalul să aducă precizări cu privire la această abordare¹⁹. În această cauză, Tribunalul a fost sesizat cu o acțiune în anulare a mai multe acte ale Consiliului, prin care acesta a adoptat sau a menținut măsuri restrictive cu privire la reclamant în calitate sa de guvernator al Băncii Centrale a Siriei.

Tribunalul a considerat că, în ceea ce privește măsurile restrictive luate împotriva persoanelor care susțin regimul sirian, deși noțiunea „susținerea regimului” nu era definită în dispozițiile relevante, nimic nu permitea să se concluzioneze că pot fi vizate numai persoanele care susțin regimul sirian cu scopul precis de a-i permite să continue activitățile de represiune împotriva populației civile. Or, întrucât era cert că Banca Centrală a Siriei avea în special misiunea de bancher pentru guvernul acestei țări, nu se putea nega faptul că aceasta susținea financiar regimul sirian. Întrucât a putut stabili că reclamantul, în calitate de guvernator, exercita funcții fundamentale în cadrul Băncii Centrale a Siriei, Tribunalul amintește în continuare că o persoană care exercită funcții care îi conferă o competență de conducere asupra unei entități vizate de măsuri restrictive poate, ca regulă generală, să fie ea însăși considerată ca fiind implicată în activitățile care au justificat adoptarea măsurilor restrictive vizând entitatea în discuție. În consecință, Consiliul putea, fără să încalce principiul proporționalității, să se întemeieze pe funcția deținută de reclamant pentru a considera că acesta se afla într-o poziție de putere și de influență în ceea ce privește susținerea financiară a regimului sirian furnizată de Banca Centrală a Siriei.

În sfârșit, Tribunalul observă că dispozițiile care reglementează măsurile restrictive împotriva Republicii Arabe Siriene recunosc competența exclusivă a statelor membre cu privire la aplicarea restricțiilor în cauză propriilor resortisanți. Rezultă că, în ceea ce privește o persoană care are, pe lângă cetățenia siriană, și cetățenia franceză, dreptul Uniunii nu obligă autoritățile franceze să îi interzică accesul pe teritoriul francez. Pe de altă parte, deși articolul 21 alineatul (1) TFUE precizează că orice cetățean al Uniunii are dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, acesta este reglementat sub rezerva limitărilor și condițiilor prevăzute de tratate și de dispozițiile adoptate în vederea aplicării acestora. Astfel, restricțiile privind admisia, care figurează în deciziile adoptate în temeiul articolului 29 TUE, fiind în mod evident dispoziții adoptate în aplicarea tratatului, Tribunalul a constatat că, prin adoptarea de acte care intră în domeniul de aplicare al politicii externe și de securitate comune, Consiliul putea în speță, având în vedere caracterul necesar, adecvat și limitat în timp al măsurilor luate, să limiteze dreptul la liberă circulație

¹⁹ Această hotărâre a reprezentat de asemenea pentru Tribunal ocazia de a preciza modalitățile de comunicare a măsurilor către destinatari, precum și modalitățile de calcul al termenului de introducere a acțiunii. Astfel, Tribunalul a hotărât că numai atunci când este imposibil să se comunice în mod individual persoanei interesate actul prin care sunt adoptate sau sunt menținute măsuri restrictive în privința sa, publicarea unui anunț în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* declanșează curgerea acestui termen. Atunci când Consiliul dispune de adresa la care este domiciliată o persoană vizată de măsuri restrictive și îi comunică acesteia în mod valabil la adresa respectivă actele care conțin măsurile în cauză, nu se poate atribui nicio relevanță faptului că termenul de introducere a acțiunii împotriva acestor acte ar putea fi mai favorabil persoanei respective dacă ar fi calculat începând de la data publicării anunțului privind actele în cauză în *Jurnalul Oficial*, având în vedere în special aplicarea articolului 102 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, care prevede paisprezece zile suplimentare pentru calculul termenului de introducere a acțiunii începând de la data publicării unui act în *Jurnalul Oficial*. Pe de altă parte, atunci când un act trebuie să facă obiectul unei notificări pentru ca termenul de introducere a acțiunii să înceapă să curgă, aceasta trebuie în principiu să fie adresată destinatarului actului respectiv, iar nu avocaților care îl reprezintă, cu excepția cazului în care reglementarea aplicabilă sau un acord între părți prevede altfel.

în Uniune conferit reclamantului de statutul său de cetățean al acesteia. În acest context, dispozițiile referitoare la restricțiile privind admisia, în măsura în care se aplică cetățenilor Uniunii, trebuie să fie considerate drept o *lex specialis* în raport cu Directiva 2004/38/CE²⁰, astfel încât aceste dispoziții primează față de directivă în situațiile pe care urmăresc să le reglementeze în mod specific.

Pe de altă parte, în Hotărârea din 16 octombrie 2014, *LTTE/Consiliul* (T-208/11 și T-508/11, Rep., EU:T:2014:885, în recurs), Tribunalul a fost sesizat cu o acțiune, formulată de o mișcare care se opusese guvernului din Sri Lanka într-o confruntare violentă, împotriva actelor prin care Consiliul decisese menținerea măsurilor restrictive adoptate în privința mișcării menționate.

În condițiile în care reclamantul contesta menținerea acestor măsuri pentru motivul că, în special, confruntarea sa cu guvernul respectiv era un „conflict armat”, supus numai dreptului internațional umanitar, iar nu reglementărilor antiteroriste, Tribunalul subliniază că existența unui conflict armat în sensul dreptului umanitar internațional nu exclude aplicarea dispozițiilor dreptului Uniunii referitoare la terorism eventualelor acte de terorism comise în acest cadru.

Chemat să examineze argumentul potrivit căruia menținerea măsurilor amintite s-ar fi bazat pe motive nefiabile, neîntemeiate pe decizii ale autorităților competente în sensul Poziției comune 2001/931/PESC²¹, Tribunalul arată că o autoritate a unui stat exterior Uniunii poate fi o autoritate competentă în sensul acestui act. Consiliului îi revine, însă, sarcina ca, înainte de a se întemeia pe o decizie a unei autorități a unui stat terț, să verifice cu atenție dacă reglementarea pertinentă a acestui stat asigură o protecție a dreptului la apărare și a dreptului la protecție jurisdicțională efectivă echivalentă cu cea garantată la nivelul dreptului Uniunii. În plus, Poziția comună 2001/931 impune, pentru protejarea persoanelor vizate și având în vedere absența unor mijloace de investigare proprii Uniunii, ca baza factuală a unei decizii a Uniunii de înghețare a fondurilor în materie de terorism să nu se întemeieze pe elemente pe care Consiliul le-ar fi obținut din presă sau de pe internet, ci pe elemente examinate concret și reținute în decizii ale unor autorități naționale competente în sensul acestei poziții comune. Pentru a asigura eficacitatea luptei împotriva terorismului, statelor membre le revine astfel sarcina de a transmite regulat Consiliului, iar acestuia de a colecta deciziile autorităților competente adoptate în respectivele state membre, precum și motivarea acestor decizii. În această privință, Tribunalul arată că, dacă, în pofida acestei transmise de informații, Consiliul nu dispune de o decizie a unei autorități competente privind o anumită faptă susceptibilă de a constitui un act de terorism, acestuia îi revine sarcina, în absența unor mijloace de investigare proprii, să ceară aprecierea unei autorități naționale competente cu privire la această faptă, în vederea adoptării unei decizii de către acea autoritate.

În sfârșit, în Hotărârea din 25 noiembrie 2014, *Safa Nicu Sepahan/Consiliul* (T-384/11, Rep., EU:T:2014:986), Tribunalul a fost chemat să se pronunțe, în cadrul acțiunii introduse de reclamantă care urmărea anularea actelor prin care Consiliul îi impusese măsuri restrictive în temeiul

²⁰ Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, p. 77, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56).

²¹ Poziția comună 2001/931/PESC a Consiliului din 27 decembrie 2001 privind aplicarea de măsuri specifice pentru combaterea terorismului (JO L 344, p. 93, Ediție specială, 18/vol. 1, p. 179).

Regulamentului (UE) nr. 961/2010²² și al Regulamentului (UE) nr. 267/2012²³, cu privire la cererea de despăgubiri pe care aceasta a formulat-o în temeiul prejudiciului moral și material care i-ar fi fost cauzat prin adoptarea măsurilor menționate.

În analiza condițiilor de angajare a răspunderii extracontractuale a Uniunii, Tribunalul a examinat mai întâi nelegalitatea comportamentului reproșat Consiliului. În această privință, în primul rând, Tribunalul a arătat că impunerea măsurilor restrictive atacate încălca dispozițiile relevante ale Regulamentului nr. 961/2010 și ale Regulamentului nr. 267/2012, care cuprindeau dispoziții având ca obiect protecția intereselor individuale ale particularilor vizați, prin limitarea cazurilor de aplicare, a domeniului de aplicare sau a intensității măsurilor restrictive la care aceștia pot fi supuși în mod legal. Astfel de dispoziții trebuie considerate, așadar, norme de drept care au ca obiect conferirea de drepturi particularilor. În al doilea rând, Tribunalul amintește că obligația Consiliului de a stabili temeinicia măsurilor restrictive adoptate este dictată de respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor și entităților în cauză și în special de dreptul lor la protecție jurisdicțională efectivă, ceea ce presupune că nu dispune de o marjă de apreciere în această privință. În al treilea rând, Tribunalul constată că regula care impune Consiliului să dovedească temeinicia măsurilor restrictive adoptate nu se referă la o situație deosebit de complexă și este clară și precisă, astfel încât nu suscită dificultăți de aplicare sau de interpretare. Având în vedere ansamblul acestor elemente, Tribunalul a considerat că o administrație care acționează cu prudența și cu diligența obișnuite ar fi fost în măsură să înțeleagă, în împrejurările speței, la momentul adoptării primului act atacat, că îi revenea sarcina de a obține informațiile sau elementele de probă care justificau măsurile restrictive referitoare la reclamantă pentru a putea stabili, în cazul unei contestații, temeinicia acestor măsuri prin prezentarea informațiilor sau a elementelor de probă respective în fața instanței Uniunii. Neprocedând astfel, Consiliul s-a făcut răspunzător pentru o încălcare suficient de gravă a unei norme de drept care are ca obiect conferirea de drepturi particularilor.

În ceea ce privește prejudiciul suferit de reclamantă, Tribunalul subliniază că, atunci când o entitate este vizată de măsuri restrictive, ca urmare a susținerii pe care se pretinde că a acordat-o proliferării nucleare, ea este asociată public unui comportament care este considerat drept o amenințare gravă la adresa păcii și a securității internaționale, cu consecința suscitării oprobriului și a neîncrederii în privința sa, fiindu-i astfel afectată reputația, și a cauzării, prin urmare, a unui prejudiciu moral cu atât mai grav cu cât rezultă din adoptarea unei poziții oficiale a unei instituții a Uniunii. Prin urmare, Tribunalul a statuat că adoptarea și menținerea nelegale a măsurilor restrictive referitoare la reclamantă i-au cauzat un prejudiciu moral, distinct de prejudiciul material cauzat prin afectarea relațiilor sale comerciale, și că, în consecință, era necesar să i se recunoască dreptul de a fi despăgubită pentru acest prejudiciu. Având în vedere, în special, că teza susținută de Consiliu împotriva reclamantei era deosebit de gravă și că nu a fost susținută de nicio informație sau element de probă pertinent, Tribunalul, evaluând prejudiciul moral suferit de reclamantă *ex aequo et bono*, a apreciat că alocarea unei sume de 50 000 de euro reprezenta o despăgubire adecvată.

Sănătate publică

Hotărârea din 14 mai 2014, *Germania/Comisia* (T-198/12, Rep., EU:T:2014:251, în recurs), a reprezentat pentru Tribunal ocazia de a aduce precizări cu privire la principiile care reglementează controlul pe care îl exercită asupra activității administrației Uniunii în materie de sănătate publică. Acțiunea avea

²² Regulamentul (UE) nr. 961/2010 al Consiliului din 25 octombrie 2010 privind măsuri restrictive împotriva Iranului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 423/2007 (JO L 281, p. 1).

²³ Regulamentul (UE) nr. 267/2012 al Consiliului din 23 martie 2012 privind măsuri restrictive împotriva Iranului și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 961/2010 (JO L 88, p. 1).

ca obiect decizia Comisiei de respingere în parte a cererii Republicii Federale Germania privind derogarea de la valorile-limită pentru anumite substanțe chimice prezente în jucării prevăzute de Directiva 2009/48/CE²⁴. În condițiile în care Republica Federală Germania dorea să mențină valorile-limită stabilite în legislația sa pentru plumb, bariu, antimoniu, arsenic și mercur, Comisia a respins această cerere în ceea ce privește ultimele trei substanțe și nu a autorizat menținerea valorilor-limită naționale pentru primele două decât până la 21 iulie 2013.

Statuând în cauza principală după pronunțarea unei ordonanțe privind măsurile provizorii de către președintele său²⁵, Tribunalul amintește mai întâi că un stat membru poate solicita menținerea dispozițiilor sale naționale preexistente în cazul în care apreciază că riscul pentru sănătatea publică trebuie să facă obiectul unei evaluări diferite de cea reținută de legiuitorul Uniunii la momentul adoptării măsurii de armonizare europene. În acest scop, revine statului membru solicitant sarcina de a dovedi că dispozițiile naționale asigură un nivel de protecție a sănătății publice mai ridicat decât măsura de armonizare a Uniunii și că nu depășesc ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv. În speță, procedând la o comparație între valorile-limită germane și cele prevăzute de Directiva 2009/48, Tribunalul a constatat că aceasta stabilea limite de migrare, considerându-se că riscul sanitar are legătură cu cantitatea unei anumite substanțe nocive care poate fi eliberată de o jucărie și este ulterior absorbită de copil. În plus, Tribunalul a arătat că directiva prevedea valori-limită de migrare diferite, definite în funcție de tipul materialului jucăriei (și anume material uscat, friabil, sfărâmicios sau flexibil, material lichid sau lipicios și material răzuit), în timp ce valorile-limită germane erau exprimate în biodisponibilitate. Acestea din urmă defineau cantitatea maximă admisibilă a unei substanțe chimice care, prin utilizarea jucăriilor, poate fi absorbită și poate fi disponibilă pentru procese biologice în corpul uman, fiind aplicabile oricărui tip de jucărie, indiferent de consistența sa materială.

Potrivit Tribunalului, având în vedere că valorile-limită de migrare stabilite de directivă nu erau superioare celor rezultate din conversia valorilor-limită de biodisponibilitate germane decât în ceea ce privește materialul răzuit din care este realizată jucăria, nu se putea reproșa Comisiei că a respins cererea de menținere a valorilor-limită germane, întrucât acestea se aplică independent de consistența materialului jucăriei. Tribunalul a dedus că, în ceea ce privește arsenicul, antimoniul și mercurul, Republica Federală Germania nu a făcut dovada că valorile-limită naționale garantează un nivel de protecție mai ridicat decât cel conferit de directivă. Tribunalul a anulat, în schimb, decizia atacată în ceea ce privește plumbul în măsura în care aceasta limita până la 21 iulie 2013 aprobarea valorilor-limită germane pentru acest metal greu. A considerat că Comisia și-a încălcat obligația de motivare, întrucât în decizie există în această privință o contradicție internă de natură să împiedice buna înțelegere a motivelor pe care se întemeiază aceasta.

Înregistrarea produselor chimice

În cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 2 octombrie 2014, *Spraylat/ECHA* (T-177/12, Rep., EU:T:2014:849), Tribunalul a fost sesizat cu o cerere de anulare a deciziei Agenției Europene pentru Produse Chimice (ECHA) prin care se impunea reclamantei, cu titlu de redevență datorată pentru înregistrarea unei substanțe chimice, o taxă administrativă de peste 17 ori mai mare decât cuantumul redevenței menționate. Aplicarea acestei taxe se baza pe constatarea potrivit căreia,

²⁴ Directiva 2009/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 iunie 2009 privind siguranța jucăriilor (JO L 170, p. 1).

²⁵ Ordonanța din 15 mai 2013, *Germania/Comisia* (T-198/12 R, Rep., EU:T:2013:245), prin care s-a dispus ca Comisia să autorizeze menținerea celor cinci valori-limită germane până la statuarea de către Tribunal cu privire la cauza principală.

contrar declarației pe care o făcuse, reclamanta nu îndeplinea condițiile pentru a beneficia de reducerea redevenței prevăzute pentru micile întreprinderi, conform Deciziei MB/D/29/2010 a consiliului de administrație al ECHA privind clasificarea serviciilor pentru care sunt percepute taxele. Reclamanta invoca, în special, încălcarea principiului proporționalității.

Observând că, prin invocarea unei încălcări a acestui principiu, reclamanta ridică o excepție de nelegalitate împotriva Deciziei MB/D/29/2010, Tribunalul a arătat că considerentul (11) al Regulamentului (CE) nr. 340/2008²⁶ preciza că „[f]urnizarea de informații false ar trebui descurajată prin perceperea de către [ECHA] a unei taxe administrative și, dacă este cazul, a unei amenzi descurajante aplicate de către statele membre”. Potrivit Tribunalului, deși din acest considerent rezultă că impunerea unei taxe administrative contribuie la obiectivul de a descuraja transmiterea de informații false de către întreprinderi, în schimb, taxa administrativă menționată nu este echivalentă cu o amendă. Întrucât cuantumul taxei aplicate în speță era considerabil mai mare decât avantajul financiar pe care reclamanta l-ar fi putut obține prin declarația falsă, Tribunalul a apreciat că obiectivele reglementării nu permiteau justificarea consecințelor economice negative asupra reclamantei ale aplicării unei asemenea taxe. Reiese că Decizia MB/D/29/2010, astfel cum a fost aplicată reclamantei, depășea ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului taxei administrative urmărite de reglementarea aplicabilă, că era necesar să fie declarată inaplicabilă și, în consecință, se impunea admiterea concluziilor reclamantei și anularea, pentru acest motiv, a deciziei atacate.

Accesul la documentele instituțiilor

În Hotărârea din 7 octombrie 2014, *Schenker/Comisia* (T-534/11, Rep., EU:T:2014:854), Tribunalul se pronunță cu privire la interpretarea noțiunii interes public superior care justifică divulgarea unor documente, în sensul articolului 4 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1049/2001²⁷, în domeniul concurenței, precum și cu privire la condițiile în care termenul stabilit pentru a răspunde la o cerere de acces la documente poate fi prelungit. În speță, reclamanta solicita anularea deciziei Comisiei prin care i se refuza accesul la dosarul administrativ aferent deciziei finale referitoare la o înțelegere privind servicii de transport aerian de mărfuri, precum și la versiunea integrală și la versiunea neconfidențială ale acestei decizii.

În această privință, Tribunalul subliniază că publicul trebuie să fie în măsură să cunoască acțiunea Comisiei în domeniul concurenței și că există, așadar, un interes public superior ca publicul să poată cunoaște anumite elemente esențiale ale acțiunii Comisiei în acest domeniu. Cu toate acestea, existența acestui interes public nu obligă Comisia să acorde un acces generalizat, în temeiul Regulamentului nr. 1049/2001, la orice informație colectată în cadrul unei proceduri de aplicare a articolului 101 TFUE. Un asemenea acces generalizat ar fi susceptibil să pericliteze echilibrul pe care legiuitorul Uniunii a dorit să îl asigure între obligația întreprinderilor în cauză de a comunica Comisiei informații comerciale eventual sensibile și garanția protecției consolidate aferente, în temeiul secretului profesional și al secretului de afaceri, informațiilor comunicate astfel Comisiei. Prin urmare, interesul public de a cunoaște activitatea Comisiei în materie de concurență nu justifică, în sine, nici divulgarea dosarului de investigație, nici divulgarea versiunii integrale

²⁶ Regulamentul (CE) nr. 340/2008 al Comisiei din 16 aprilie 2008, privind redevențele și taxele plătite Agenției Europene pentru Produse Chimice în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1907/2006 al Parlamentului European și al Consiliului privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (REACH) (JO L 107, p. 6).

²⁷ Regulamentul (CE) nr. 1049/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2001 privind accesul public la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei (JO L 145, p. 43, Ediție specială, 01/vol. 3, p. 76).

a deciziei adoptate, întrucât aceste documente nu sunt necesare pentru înțelegerea elementelor esențiale ale activității Comisiei, cum ar fi rezultatul procedurii și rațiunile care au orientat acțiunea acesteia. Astfel, Comisia poate asigura o înțelegere suficientă a acestui rezultat și a acestor rațiuni în special prin intermediul publicării unei versiuni neconfidențiale a deciziei în cauză.

Potrivit Tribunalului, pentru a identifica informațiile necesare pentru a satisface acest interes public superior, potrivit articolului 30 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia, cu respectarea interesului legitim al întreprinderilor ca secretele lor de afaceri să nu fie divulgate, este ținută să publice deciziile pe care le adoptă în temeiul articolului 7 din același regulament, cu indicarea numelui părților și a conținutului principal al deciziei, inclusiv a sancțiunilor aplicate. Prin urmare, interesul public superior menționat nu poate fi satisfăcut prin simpla publicare a unui comunicat de presă referitor la adoptarea deciziei în cauză, întrucât un astfel de comunicat nu reproduce conținutul principal al deciziilor adoptate în temeiul articolului 7 din Regulamentul nr. 1/2003. Acest interes public superior impune publicarea unei versiuni neconfidențiale a acestor decizii. În raport cu aceste considerații, Tribunalul a apreciat că, în speță, Comisia era ținută să transmită reclamantei o versiune neconfidențială a deciziei în litigiu ca urmare a cererii formulate de aceasta, ceea ce constituie un acces parțial la respectiva decizie, în sensul articolului 4 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1049/2001.

Comisia trebuie să se străduiască să realizeze o asemenea versiune în termenele cele mai scurte posibil și, în orice caz, într-un termen rezonabil, care trebuie determinat în funcție de circumstanțele specifice ale fiecărei cauze și în special de numărul mai mult sau mai puțin important de cereri de aplicare a unui tratament de confidențialitate formulate de întreprinderile în cauză și de complexitatea tehnică și juridică a acestora. În speță, Tribunalul a considerat că nimic nu împiedica Comisia să comunice reclamantei acea parte din versiunea neconfidențială a deciziei în litigiu care nu făcea obiectul niciunei cereri de acordare a unui tratament de confidențialitate. Comisia era astfel ținută să furnizeze reclamantei o astfel de versiune neconfidențială a deciziei atacate, fără a aștepta ca toate cererile de acordare a unui tratament de confidențialitate prezentate de întreprinderile în cauză să fie definitiv soluționate.

II. Contenciosul în despăgubire

În cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 18 septembrie 2014, *Holcim (Romania)/Comisia* (T-317/12, Rep., EU:T:2014:782, în recurs), Tribunalul a fost sesizat cu o cerere prin care se urmărea repararea prejudiciului pretins suferit de reclamantă ca urmare a refuzului Comisiei de a-i divulga informații referitoare la cote de emisie de gaze cu efect de seră care se pretindea că i-au fost sustrate și de a interzice orice tranzacție cu privire la aceste cote. Reclamanta solicita angajarea răspunderii Uniunii întemeindu-se, cu titlu principal, pe răspunderea subiectivă, și, în subsidiar, pe răspunderea obiectivă.

Referitor la admisibilitatea cererii, Tribunalul amintește că, potrivit Hotărârii *Roquette frères/Comisia*²⁸, pronunțată de Curte, admisibilitatea acțiunii în despăgubire prevăzute la articolul 268 TFUE și la articolul 340 al doilea paragraf TFUE poate fi condiționată, în anumite cazuri, de epuizarea căilor de atac interne prevăzute pentru obținerea unei reparații din partea autorităților naționale, cu condiția ca aceste căi de atac interne să asigure în mod eficient protecția particularilor interesați, fiind susceptibile să conducă la repararea prejudiciului invocat. În acest enunț de principiu, din utilizarea verbului „a putea” rezultă că neepuizarea „căilor de atac interne prevăzute

²⁸ Hotărârea din 30 mai 1989, *Roquette frères/Comisia* (20/88, Rep., EU:C:1989:221).

pentru obținerea unei reparații din partea autorităților naționale” nu trebuie să conducă în mod sistematic la constatarea inadmisibilității de către instanța Uniunii. Or, potrivit Tribunalului, nu există decât o singură ipoteză în care împrejurarea că nu s-a statuat în mod definitiv asupra acțiunii în despăgubire introduse la instanța națională implică în mod necesar inadmisibilitatea acțiunii în despăgubire formulate la instanța Uniunii. Este vorba despre ipoteza în care împrejurarea respectivă interzice acesteia din urmă să determine caracterul și cuantumul prejudiciului invocat în fața sa. Apreciind că situația nu era aceasta în speță, Tribunalul a exclus respingerea acțiunii ca inadmisibilă.

În ceea ce privește examinarea temeiniciei acțiunii, Tribunalul precizează că, în cazul în care o persoană a introdus două acțiuni având ca obiect repararea unui și aceluiași prejudiciu, una îndreptată împotriva unei autorități naționale, în fața unei instanțe naționale, iar cealaltă îndreptată împotriva unei instituții sau a unui organ al Uniunii, în fața instanței Uniunii, există un risc ca persoana menționată să fie insuficient sau abuziv despăgubită. Instanța Uniunii trebuie, înainte de a statua asupra prejudiciului, să aștepte ca instanța națională să se pronunțe printr-o decizie prin care se finalizează judecata. În schimb, aceasta poate stabili, chiar înainte de pronunțarea instanței naționale, dacă comportamentul reproșat este de natură să angajeze răspunderea extracontractuală a Uniunii.

III. Recursuri

Dintre deciziile pronunțate de camera de recursuri a Tribunalului în cursul anului 2014, trei hotărâri merită o atenție deosebită.

În primul rând, în Hotărârea din 21 mai 2014, *Mocová/Comisia* [T-347/12 P, Rep. (Extras), EU:T:2014:268], Tribunalul a confirmat abordarea Tribunalului Funcției Publice potrivit căreia, ținând seama de caracterul evolutiv al procedurii precontencioase, motivarea conținută în decizia de respingere a reclamației este cea care trebuie luată în considerare pentru examinarea legalității actului inițial cauzator de prejudiciu, întrucât se apreciază că aceasta coincide cu respectivul act. Este vorba despre o consecință a jurisprudenței referitoare la stabilirea caracterului atacabil al răspunsului la reclamație, din care reiese că, în decizia de respingere a reclamației, autoritatea împuternicită să facă numiri sau autoritatea abilitată să încheie contractele de muncă poate fi pusă în situația de a-și completa și chiar de a-și modifica decizia.

În al doilea rând, în Hotărârea din 21 mai 2014, *Comisia/Macchia* (T-368/12 P, RepFP, EU:T:2014:266), Tribunalul precizează natura obligației care se impune unei instituții în ipoteza neprelungirii unui contract pe perioadă determinată al unui agent temporar. În speță, Tribunalul a statuat că Tribunalul Funcției Publice, pe de o parte, a interpretat greșit obligația de sollicitudine a administrației și, pe de altă parte, a făcut o aplicare inexactă a Hotărârii din 8 martie 2012, *Huet* (C-251/11, Rep., EU:C:2012:133). În ceea ce privește obligația de sollicitudine, Tribunalul a statuat că, prin faptul că a reținut o interpretare prea largă a obligației menționate în sensul că impune administrației obligația de examinare prealabilă a posibilității de redistribuire a agentului în cauză și, astfel, a formulat în privința sa o obligație care nu este prevăzută în Regimul aplicabil celorlalți agenți ai Uniunii Europene, Tribunalul Funcției Publice nu a respectat limitele competențelor sale, care constau în examinarea aspectului dacă autoritatea respectivă s-a încadrat în limite rezonabile și nu și-a utilizat puterea de apreciere în mod vădit greșit. Referitor la Hotărârea *Huet*, citată anterior (EU:C:2012:133), Tribunalul precizează că hotărârea menționată nu stabilește existența unui drept al personalului contractual la o anumită continuitate a serviciului, ci se limitează să amintească faptul că Acordul-cadru privind munca pe durată determinată, încheiat la 18 martie 1999, are ca obiectiv prevenirea utilizării abuzive a contractelor pe perioadă determinată.

În al treilea rând, în Hotărârea din 16 octombrie 2014, *Schönberger/Curtea de Conturi* (T-26/14 P, RepFP, EU:T:2014:887), Tribunalul statuează că, prin respingerea unui motiv în temeiul unei interpretări a dispoziției pertinente care nu corespunde interpretării utilizate de administrație pentru a motiva decizia în litigiu, Tribunalul Funcției Publice nu a procedat numai la o înlocuire a motivării, ci și-a întemeiat de asemenea această respingere pe elemente de fapt și de drept care nu fuseseră dezbătute în fața sa, încălcând astfel principiul contradictorialității.

IV. Cererile de măsuri provizorii

Tribunalul a fost sesizat în 2014 cu 45 de cereri de măsuri provizorii, ceea ce a reprezentat o creștere netă în raport cu numărul de cereri introduse (31) în 2013. Tribunalul s-a pronunțat în 48 de cauze²⁹ în acest an, față de 27 de cauze în 2013. Președintele Tribunalului a admis patru cereri, prin Ordonanța din 13 februarie 2014, *Luxembourg Pamol (Cyprus) și Luxembourg Industries/Comisia* (T-578/13 R, EU:T:2014:103), Ordonanța din 13 iunie 2014, *SACE și Sace BT/Comisia* (T-305/13 R, EU:T:2014:595), Ordonanța din 25 iulie 2014, *Deza/ECHA* (T-189/14 R, EU:T:2014:686) și Ordonanța din 4 decembrie 2014, *Vanbreda Risk & Benefits/Comisia* [T-199/14 R, Rep. (Extras), EU:T:2014:1024].

Ordonanțele citate anterior, *Luxembourg Pamol (Cyprus) și Luxembourg Industries/Comisia* (EU:T:2014:103) și *Deza/ECHA* (EU:T:2014:686), referitoare la problematica aferentă divulgării, avută în vedere de Comisie și de ECHA, a unor informații pretins confidențiale, urmează în mare măsură modelul ordonanțelor corespunzătoare adoptate în anii 2012 și în 2013³⁰. Mai întâi, președintele Tribunalului a admis existența unui *fumus boni iuris*: aprecierea confidențialității în ceea ce privește un volum semnificativ de date chimice (cauza T-189/14 R), fizico-chimice, biologice și farmaceutice (cauza T-578/13 R) ridică probleme științifice complexe și inedite care nu puteau fi considerate, *prima facie*, ca vădit lipsite de relevanță, ci a căror soluționare merita o examinare aprofundată în cadrul procedurii principale.

În ceea ce privește urgența, președintele Tribunalului a recunoscut caracterul grav al prejudiciilor invocate, subliniind că trebuie, pentru necesitățile procedurii referitoare la măsurile provizorii, să se prezume confidențialitatea informațiilor în litigiu. Întrucât acestea se refereau la activitatea de producție și comercială a reclamantelor, constituiau un bun necorporal susceptibil să fie utilizat în scopuri concurențiale, a cărui valoare ar fi diminuată în mod serios dacă și-ar pierde caracterul secret. Cu privire la caracterul ireparabil al acestor prejudicii, președintele Tribunalului a statuat că prejudiciul cauzat prin publicarea informațiilor în litigiu pe internet nu poate fi cifrat, întrucât internetul este accesibil unui număr nelimitat de persoane în întreaga lume. Referitor la prejudiciul cauzat prin divulgarea informațiilor în litigiu terțului care a introdus o cerere în acest sens în temeiul

²⁹ Două decizii au fost luate de judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii, care l-a înlocuit pe președintele Tribunalului conform articolului 106 din Regulamentul de procedură: Ordonanța din 4 februarie 2014, *Serco Belgium și alții/Comisia* (T-644/13 R, EU:T:2014:57), și Ordonanța din 27 octombrie 2014, *Diktyo Amyntikon Viomichanion Net/Comisia* (T-703/14 R, EU:T:2014:914).

³⁰ Este vorba despre Ordonanțele din 16 noiembrie 2012, *Evonik Degussa/Comisia* (T-341/12 R, EU:T:2012:604), și *Akzo Nobel și alții/Comisia* (T-345/12 R, EU:T:2012:605), și despre Ordonanța din 29 noiembrie 2012, *Alstom/Comisia* (T-164/12 R, EU:T:2012:637), care nu au făcut obiectul unui recurs (a se vedea raportul anual 2012, p. 161 și 162), și despre Ordonanța din 11 martie 2013, *Pilkington Group/Comisia* (T-462/12 R, Rep., EU:T:2013:119), care a fost confirmată în recurs, precum și despre Ordonanțele din 25 aprilie 2013, *AbbVie/EMA* (T-44/13 R, EU:T:2013:221) și *InterMune UK și alții/EMA* (T-73/13 R, EU:T:2013:222) (a se vedea raportul anual 2013, p. 148 și 149). Aceste ultime ordonanțe au fost anulate de Curte în recurs. După trimiterea cauzelor la Tribunal, reclamantele s-au desistat de cererile de măsuri provizorii, ceea ce a determinat radierea cauzelor T-44/13 R și T-73/13 R din registru la 8 aprilie și la 21 mai 2014.

Regulamentului nr. 1049/2001, președintele Tribunalului a apreciat că reclamantele ar fi fost plasate într-o situație de vulnerabilitate cel puțin la fel de amenințătoare ca aceea provocată de publicarea pe internet. Astfel, acest terț ar fi avut imediat cunoștință despre informațiile menționate și ar fi putut să le exploateze de îndată în orice scopuri, în special concurențiale, care i-ar fi părut utile și să slăbească, în acest mod, poziția concurențială a reclamantelor. Acest prejudiciu, potrivit președintelui Tribunalului, nu era cuantificabil, reclamantele trebuind să se aștepte ca un număr nedeterminat și teoretic nelimitat de concurenți actuali și potențiali din întreaga lume să își procure informațiile în litigiu pentru a proceda la numeroase utilizări pe termen scurt, mediu sau lung.

În cadrul evaluării comparative a intereselor, președintele Tribunalului subliniază că o hotărâre de anulare a deciziei care a negat confidențialitatea informațiilor în litigiu ar avea un caracter iluzoriu și ar fi lipsită de efect util dacă cererile de măsuri provizorii ar fi respinse, întrucât această respingere ar avea drept consecință să permită divulgarea imediată a informațiilor în cauză și, prin urmare, ar prejudica *de facto* sensul viitoarei decizii pe fond, și anume respingerea acțiunii în anulare.

Cauza în care a fost pronunțată Ordonanța *SACE și Sace BT/Comisia*, citată anterior (EU:T:2014:595), a avut ca obiect o decizie prin care Comisia, pe de o parte, califica drept ajutoare de stat ilegale și incompatibile cu piața internă infuziile de capital efectuate de Servizi assicurativi del commercio estero SpA (SACE SpA), o societate publică italiană de asigurări, în favoarea filialei sale Sace BT SpA, care fusese înființată de societatea-mamă ca entitate distinctă în scopul de a izola gestiunea anumitor riscuri și, pe de altă parte, dispunea ca autoritățile italiene să recupereze de la Sace BT ajutoarele plătite în valoare de 78 de milioane de euro.

În Ordonanța din 13 iunie 2014, președintele Tribunalului a admis că cerința referitoare la *fumus boni iuris* era îndeplinită, întrucât reclamantele au stabilit că motivul invocat în litigiul pe fond – și întemeiat pe o încălcare a articolului 107 TFUE deoarece Comisia ar fi considerat în mod greșit că măsurile în litigiu erau imputabile statului italian – suscita îndoieli foarte serioase cu privire la legalitatea deciziei atacate, care nu au putut, în cadrul procedurii referitoare la măsurile provizorii, să fie înlăturate de observațiile celeilalte părți. În special, argumentația reclamantelor – potrivit căreia Comisia nu a luat în considerare autonomia comercială și strategică de care beneficia SACE – nu a fost contrazisă de Comisie, aceasta neexprimându-se cu privire la *fumus boni iuris* în cadrul procedurii referitoare la măsurile provizorii. Având în vedere principiul disponibilității care implică faptul că părțile dispun în mod liber de obiectul litigiului, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii nu putea să nu țină seama de acest comportament procedural al Comisiei.

În ceea ce privește urgența, reclamantele au reușit să demonstreze că Sace BT ar fi suferit un prejudiciu grav și ireparabil dacă nu s-ar fi dispus suspendarea executării solicitată. Astfel, președintele Tribunalului a subliniat, pe de o parte, că Comisia a recunoscut, ea însăși, că executarea integrală a deciziei prin care s-a dispus recuperarea pretinselor ajutoare de stat, dacă ar fi antrenat lichidarea Sace BT înainte de pronunțarea hotărârii pe fond, ar fi cauzat un prejudiciu grav și ireparabil acesteia din urmă și, pe de altă parte, că rambursarea cuantumului total al acestor ajutoare ar fi avut drept consecință faptul că Sace BT nu ar mai fi îndeplinit cerințele impuse de regimul de asigurări italian și ar fi trebuit să fie lichidată ca societate de asigurări.

În cadrul evaluării comparative a intereselor, președintele Tribunalului amintește că, în ceea ce privește obligația de rambursare a ajutoarelor plătite ilegal și declarate incompatibile cu piața internă, interesul Comisiei trebuie în mod normal să primeze asupra celui al beneficiarului ajutoarelor, dar că acesta poate obține acordarea unor măsuri provizorii în împrejurări excepționale. În speță, întrucât reclamantele au demonstrat atât urgența, cât și existența unui *fumus boni iuris*, președintele Tribunalului a recunoscut interesul legitim al acestora de a obține suspendarea executării solicitată. În plus, procedura scrisă în cauza principală fiind închisă de mai multe luni,

președintele Tribunalului a concluzionat că Tribunalul trebuia să își pronunțe hotărârea într-un viitor relativ apropiat, considerând că era vorba despre o împrejurare excepțională, de natură procedurală, pe care putea să o ia în considerare în cadrul evaluării comparative a intereselor. Totuși, având în vedere interesul Uniunii pentru o recuperare efectivă a ajutoarelor de stat, pe de o parte, și afirmația reclamantelor potrivit căreia Sace BT nu avea nevoie decât de o valoare minimă a patrimoniului net, necesară pentru a-i asigura perenitatea, pe de altă parte, președintele Tribunalului nu a acordat decât o suspendare parțială a executării.

Ordonanța *Vanbreda Risk & Benefits/Comisia*, citată anterior (EU:T:2014:1024), privea o cerere de ofertă referitoare la o piață a asigurărilor pentru imobile pe care Comisia a publicat-o în luna august 2013 în numele său și în numele mai multor instituții și agenții ale Uniunii. Cererea de ofertă viza înlocuirea contractului în vigoare la acea dată, încheiat cu un consorțiu al cărei broker era reclamanta, Vanbreda Risk & Benefits. La 30 ianuarie 2014, Comisia a informat reclamanta cu privire la respingerea ofertei sale, pentru motivul că nu propunea prețul cel mai mic, și cu privire la atribuirea contractului în favoarea Marsh SA, broker de asigurări. Reclamanta a introdus, pe de o parte, o acțiune în anularea acestei decizii și în despăgubire, în valoare de 1 milion de euro, și, pe de altă parte, o cerere de măsuri provizorii în care solicita președintelui Tribunalului să dispună suspendarea executării deciziei atacate. În Ordonanța din 1 decembrie 2014, președintele Tribunalului a admis această cerere.

Președintele Tribunalului a concluzionat în sensul existenței unui *fumus boni iuris* deosebit de serios. Astfel, una dintre condițiile esențiale ale cererii de ofertă constase în garantarea, de către ofertantul care depunea o ofertă comună, a angajamentului solidar al tuturor partenerilor la ofertă pentru executarea contractului. Or, oferta inițială depusă de Marsh nu îndeplinea această cerință, deoarece companiile de asigurare care au mandatat acest broker nu se angajaseră decât pentru partea din contract pe care își propuneau să o execute fiecare cu titlu individual. Faptul că, ulterior, la semnarea contractului, toate companiile cărora li s-a atribuit contractul au acceptat clauza de solidaritate era rezultatul unei modificări *prima facie* ilegale a ofertei, intervenită după depunerea ofertelor ca urmare a unor contacte bilaterale între Comisie și Marsh. În plus, în urma desistării unuia dintre asigurătorii care trebuiau să participe la oferta depusă de Marsh, Comisia a permis acesteia din urmă să includă, după atribuirea contractului, printre semnatarii contractului, două noi companii de asigurare care nu fuseseră supuse evaluării capacității lor economice și financiare, nici a capacității lor tehnice înainte de atribuirea contractului și eliminarea ofertelor celorlalți ofertanți. Potrivit președintelui Tribunalului, acest aspect suscita, la prima vedere, îndoieli serioase în ceea ce privește respectarea legalității procedurii de atribuire a contractelor.

Referitor la condiția privind urgența, președintele Tribunalului, după ce a admis caracterul grav al prejudiciului financiar invocat, a constatat că reclamanta nu a reușit să demonstreze caracterul ireparabil al acestui prejudiciu întrucât, potrivit unei jurisprudențe constante, un prejudiciu de ordin financiar nu poate fi considerat în mod normal ca ireparabil, având în vedere că poate, ca regulă generală, să facă obiectul unei compensări financiare ulterioare. În ceea ce privește mai precis contenciosul atribuirii contractelor publice, este chiar extrem de dificil pentru ofertantul respins, pentru motive sistemice legate de acest contencios specific, să demonstreze riscul de a suferi un prejudiciu ireparabil. Or, un asemenea rezultat nu poate fi conciliat cu cerințele care decurg din protecția provizorie efectivă în materia contractelor de achiziții publice. Președintele Tribunalului apreciază, așadar, că se impune adoptarea unei noi abordări adaptate specificității acestui contencios. Astfel, atunci când ofertantul respins reușește să demonstreze existența unui *fumus boni iuris* deosebit de serios, nu i se poate impune să probeze că respingerea cererii sale de măsuri provizorii ar risca să îi producă un prejudiciu ireparabil, întrucât s-ar aduce, în caz contrar, o atingere excesivă și nejustificată protecției jurisdicționale efective de care beneficiază acesta în temeiul articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale. Un astfel de *fumus boni iuris*

este constituit atunci când revelează existența unei nelegalități suficient de vădite și de grave, ale cărei efecte trebuie împiedicate în cel mai scurt timp să se producă sau se prelungească, în afară de cazul în care, în definitiv, evaluarea intereselor în cauză s-ar opune acestei abordări. În aceste circumstanțe excepționale, simpla probă a gravității prejudiciului care ar fi cauzat prin lipsa unei suspendări a executării deciziei atacate este suficientă pentru îndeplinirea condiției referitoare la urgență, ținând seama de necesitatea de a lipsi de efecte o nelegalitate de această natură. În speță, președintele Tribunalului a constatat că, *prima facie*, au fost săvârșite încălcări serioase, determinând neconformitatea ofertei reținute, și că comportamentul adoptat de Comisie trebuia considerat drept o ilegalitate suficient de vădită și de gravă a dreptului Uniunii pentru a fi necesară evitarea producerii efectelor sale în viitor.

În ceea ce privește evaluarea comparativă a intereselor, președintele Tribunalului a apreciat că aceasta era favorabilă reclamantei și că interesul acesteia de a-și menține dreptul la o cale de atac efectivă, precum și protecția intereselor financiare ale Uniunii și necesitatea de a neutraliza efectele nelegalității constatate primau asupra interesului Comisiei de a menține decizia atacată. În această privință, președintele Tribunalului a înlăturat argumentul Comisiei potrivit căruia, în caz de suspendare a executării deciziei atacate, aceasta ar fi fost expusă unor consecințe catastrofale pentru interesele financiare ale Uniunii. Astfel, cu privire la riscul aferent lipsei unor asigurări pentru clădirile vizate, a reieșit că existau mai multe soluții care permiteau să se garanteze că aceste clădiri ar fi putut să fie asigurate prin contractul în vigoare în prezent.

Președintele Tribunalului a considerat, prin urmare, că circumstanțele din speță impuneau dispunerea suspendării executării deciziei atacate. Cu toate acestea, având în vedere schimbarea abordării efectuată și principiul securității juridice, nu a conferit efecte acestei suspendări decât de la expirarea termenului de recurs³¹.

³¹ Celelalte cereri de măsuri provizorii care au fost introduse în materie de achiziții publice au fost respinse pentru lipsa *fumus boni iuris*, fără ca cerința privind urgența să fie fost examinată [Ordonanța din 4 februarie 2014, *Serco Belgium și alții/Comisia* (T-644/13 R, EU:T:2014:57), Ordonanța din 5 decembrie 2014, *AF Steelcase/OAPI* (T-652/14 R, EU:T:2014:1026), și Ordonanța din 8 decembrie 2014, *STC/Comisia* (T-355/14 R, EU:T:2014:1046)].

B – Compunerea Tribunalului

(Ordinea protocolară la 31 decembrie 2014)

Primul rând, de la stânga la dreapta:

Domnii G. Berardis, M. van der Woude, A. Dittrich, S. Papasavvas, președinți de cameră; domnul H. Kanninen, vicepreședintele Tribunalului; domnul M. Jaeger, președintele Tribunalului; doamna M. E. Martins Ribeiro, președinte de cameră, domnii M. Prek, S. Frimodt Nielsen și D. Gratsias, președinți de cameră.

Al doilea rând, de la stânga la dreapta:

Domnii judecători E. Buttigieg și A. Popescu, doamnele judecătore I. Labucka și I. Wiszniewska-Białecka, domnii judecători F. Dehousse, N. J. Forwood și O. Czúcz, doamna judecătore I. Pelikánová, domnul judecător J. Schwarcz, doamna judecătore M. Kancheva.

Al treilea rând, de la stânga la dreapta:

Domnii judecători L. Madise, I. Ulloa Rubio și V. Kreuschitz, doamna judecătore V. Tomljenović, domnii judecători C. Wetter, E. Bieliūnas, A. M. Collins și S. Gervasoni, domnul grefier E. Coulon.

1. Membrii Tribunalului

(în ordinea intrării în funcție)

Marc Jaeger

născut în 1954; licențiat în drept la Universitatea „Robert Schuman” din Strasbourg; studii la Colegiul Europei; admis în Baroul Luxemburg (1981); attaché de justice, delegat pe lângă procurorul general din Luxemburg (1983); judecător la Tribunalul Luxemburg (1984); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1986-1996); președinte al Institut universitaire international din Luxemburg (IUIL); judecător la Tribunal începând cu data de 11 iulie 1996; președintele Tribunalului începând cu data de 17 septembrie 2007.

Heikki Kanninen

născut în 1952; licențiat al Școlii de Înalte Studii Comerciale din Helsinki și al Facultății de Drept a Universității din Helsinki; referent la Curtea Administrativă Supremă din Finlanda; secretar general al Comitetului pentru reforma protecției juridice în administrația publică; administrator principal la Curtea Administrativă Supremă; secretar general al Comitetului pentru reforma contenciosului administrativ, consilier la Direcția legislativă a Ministerului Justiției; grefier adjunct la Curtea AELS; referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene; judecător la Curtea Administrativă Supremă (1998-2005); membru al Comitetului pentru Refugiați; vicepreședinte al Comitetului de dezvoltare a instituțiilor judiciare finlandeze; judecător la Tribunalul Funcției Publice în perioada 6 octombrie 2005-6 octombrie 2009; judecător la Tribunal începând cu data de 7 octombrie 2009; vicepreședinte al Tribunalului începând cu data de 17 septembrie 2013.

Nicholas James Forwood

născut în 1948; absolvent al Universității din Cambridge (BA 1969, MA 1973) (științe mecanice și drept); înscris în Baroul din Anglia în 1970, exercită în continuare profesia de avocat la Londra (1971-1999) și la Bruxelles (1979-1999); înscris în Baroul din Irlanda în anul 1981; numit Queen's Counsel în 1987; Benchet la Middle Temple în 1998; reprezentant al Baroului Angliei și al Țării Galilor la Consiliul Barourilor Uniunii Europene (CCBE) și președinte al delegației permanente a CCBE pe lângă Curtea de Justiție (1995-1999); membru al Consiliului de administrație al World Trade Law Association și al European Maritime Law Organization (1993-2002); judecător la Tribunal începând cu data de 15 decembrie 1999.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

născută în 1956; studii la Lisabona, la Bruxelles și la Strasbourg; advogada în Portugalia și la Bruxelles; cercetător independent la Institutul de Studii Europene al Universității Libere din Bruxelles; referent juridic pe lângă judecătorul portughez la Curtea de Justiție, domnul Moitinho de Almeida (1986-2000), și ulterior pe lângă președintele Tribunalului de Primă Instanță, domnul Vesterdorf (2000-2003); judecător la Tribunal începând cu data de 31 martie 2003.

Franklin Dehousse

născut în 1959; licențiat în drept (Universitatea din Liège, 1981); cercetător aspirant (Fondul Național de Cercetare Științifică, 1985-1989); consilier juridic la Camera Reprezentanților (1981-1990); doctor în drept (Universitatea din Strasbourg, 1990); profesor (Universitățile din Liège și din Strasbourg, Colegiul Europei, Institutul Regal Superior de Apărare, Universitatea „Montesquieu” din Bordeaux; Colegiul „Michel Servet” al universităților din Paris; Facultatea „Notre-Dame de la Paix” din Namur); reprezentant special al ministrului afacerilor externe (1995-1999); director de studii europene la Institutul Regal de Relații Internaționale (1998-2003); judecător (assesseur) la Consiliul de Stat (2001-2003); consultant pe lângă Comisia Europeană (1990-2003); membru al Observatorului Internet (2001-2003); judecător la Tribunal începând cu data de 7 octombrie 2003.

Ottó Czúcz

născut în 1946; doctor în drept al Universității din Szeged (1971); administrator la Ministerul Muncii (1971-1974); titular de curs și profesor (1974-1989), decan al Facultății de Drept (1989-1990), prorector al Universității din Szeged (1992-1997); avocat; membru al conducerii Casei Naționale de Pensii; vicepreședinte al Institutului European de Securitate Socială (1998-2002); membru al Consiliului științific al Asociației Internaționale de Securitate Socială; judecător la Curtea Constituțională (1998-2004); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Irena Wiszniewska-Białecka

născută în 1947; licențiată în drept a Universității din Varșovia (1965-1969); cercetător (asistent universitar, conferențiar și profesor) la Institutul de Științe Juridice al Academiei Poloneze de Științe (1969-2004); cercetător asociat la Institutul „Max Planck” de Drept Străin și Internațional în materie de brevete, drepturi de autor și drept al concurenței de la München (bursieră a Fundației Alexander von Humboldt, 1985-1986); avocat (1992-2000); judecător la Curtea Supremă Administrativă (2001-2004); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Irena Pelikánová

născută în 1949; doctor în drept, asistent universitar de drept economic (înainte de 1989), ulterior doctor în științe, profesor de dreptul afacerilor (din anul 1993) la Facultatea de Drept a Universității „Karlovy” din Praga; membru al conducerii Comisiei de Valori Mobiliare (1999-2002); avocat; membru al Consiliului legislativ al guvernului ceh (1998-2004); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Ingrida Labucka

născută în 1963; licențiată în drept a Universității din Letonia (1986); inspector la Ministerul Afacerilor Interne pentru regiunea Kirov și orașul Riga (1986-1989); judecător la Tribunalul de Primă Instanță din Riga (1990-1994); avocat (1994-1998 și iulie 1999-mai 2000); ministru al justiției (noiembrie 1998-iulie 1999 și mai 2000-octombrie 2002); membru al Curții Internaționale de Arbitraj de la Haga (2001-2004); membru al parlamentului (2002-2004); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Savvas Papasavvas

născut în 1969; absolvent al Universității din Atena (Ptychion în 1991); studii postuniversitare la Universitatea Paris II (DEA în drept public în 1992) și la Universitatea Aix-Marseille III (doctorat în drept în 1995); membru al Baroului din Cipru, membru al Baroului din Nicosia începând din 1993; titular de curs la Universitatea din Cipru (1997-2002), conferențiar universitar de drept constituțional din septembrie 2002; cercetător la Centrul European de Drept Public (2001-2002); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Miro Prek

născut în 1965; diplomă în drept (1989); admis în barou (1994); diverse atribuții și funcții în administrația publică, în principal în cadrul Biroului guvernamental pentru legislație (secretar de stat adjunct și director adjunct, șef al Departamentului de drept european și de drept comparat) și în cadrul Biroului pentru afaceri europene (subsecretar de stat); membru al echipei de negociere a Acordului de asociere (1994-1996) și pentru aderarea la Uniunea Europeană (1998-2003), responsabil de afacerile juridice; avocat; responsabil de proiecte privind adaptarea la legislația europeană și integrarea europeană, în principal în Balcanii de Vest; șef de divizie în cadrul Curții de Justiție a Comunităților Europene (2004-2006); judecător la Tribunal începând cu data de 7 octombrie 2006.

Alfred Dittrich

născut în 1950; studii de drept la Universitatea din Erlangen-Nuremberg (1970-1975); referent juridic în cadrul Tribunalului Regional Superior din Nuremberg (1975-1978); funcționar în cadrul Ministerului Federal al Economiei (1978-1982); funcționar în cadrul Reprezentanței Permanente a Republicii Federale Germania pe lângă Comunitățile Europene (1982); funcționar în cadrul Ministerului Federal al Economiei, responsabil de problemele de drept comunitar și de dreptul concurenței (1983-1992); șef al Departamentului „Dreptul Uniunii Europene” (1992-2007) din cadrul Ministerului Justiției; șef al delegației germane a grupului de lucru „Curtea de Justiție” din cadrul Consiliului; agent al guvernului federal în numeroase cauze care s-au aflat pe rolul Curții de Justiție a Comunităților Europene; judecător la Tribunal începând cu data de 17 septembrie 2007.

Sten Frimodt Nielsen

născut în 1963; licențiat în drept, Universitatea din Copenhaga (1988); funcționar la Ministerul Afacerilor Externe (1988-1991); titularul cursului de drept internațional și de drept european la Universitatea din Copenhaga (1988-1991); secretar în cadrul Reprezentanței Permanente a Danemarcei pe lângă Națiunile Unite la New York (1991-1994); funcționar în cadrul Serviciului juridic al Ministerului Afacerilor Externe (1994-1995); profesor asociat la Universitatea din Copenhaga (1995); consilier, ulterior consilier principal pe lângă prim-ministru (1995-1998); ministru consilier în cadrul Reprezentanței Permanente a Danemarcei pe lângă Uniunea Europeană (1998-2001); consilier special pe lângă prim-ministru pentru probleme juridice (2001-2002); șef de departament și jurisconsult pe lângă prim-ministru (martie 2002-iulie 2004); subsecretar de stat și jurisconsult pe lângă prim-ministru (august 2004-august 2007); judecător la Tribunal începând cu data de 17 septembrie 2007.

Juraj Schwarcz

născut în 1952; doctor în drept (Universitatea „Comenius” din Bratislava, 1979); consilier juridic (1975-1990); grefier însărcinat cu Registrul Comerțului pe lângă Tribunalul Municipal din Košice (1991); judecător la Tribunalul Municipal din Košice (ianuarie-octombrie 1992); judecător și președinte de cameră la Curtea Regională din Košice (noiembrie 1992-2009); judecător detașat la Curtea Supremă a Republicii Slovace, Camera de drept comercial (octombrie 2004-septembrie 2005); președinte al Colegiului de drept comercial la Curtea Regională din Košice (octombrie 2005-septembrie 2009); membru extern al Departamentului de drept comercial și economic al Universității „P. J. Šafárik” din Košice (1997-2009); membru extern al corpului profesoral al Academiei Judiciare (2005-2009); judecător la Tribunal începând cu data de 7 octombrie 2009.

Marc van der Woude

născut în 1960; licențiat în drept (Universitatea Groningen, 1983); studii la Colegiul Europei (1983-1984); asistent la Colegiul Europei (1984-1986); titular de curs la Universitatea Leiden (1986-1987); raportor în cadrul Direcției Generale Concurență a Comisiei Comunităților Europene (1987-1989); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1989-1992); coordonator politic în cadrul Direcției Generale Concurență a Comisiei Comunităților Europene (1992-1993); membru al Serviciului Juridic al Comisiei Comunităților Europene (1993-1995); avocat la Baroul Bruxelles din 1995; profesor la Universitatea Érasme de Rotterdam din 2000; autor a numeroase publicații; judecător la Tribunal începând cu data de 13 septembrie 2010.

Dimitrios Gratsias

născut în 1957; licențiat în drept la Universitatea din Atena (1980); diplomă de studii aprofundate de drept public acordată de Universitatea Paris I, Panthéon-Sorbonne (1981); certificat acordat de Centre universitaire d'études communautaires et européennes (Universitatea Paris I) (1982); auditor la Consiliul de Stat (1985-1992); maître des requêtes la Consiliul de Stat (1992-2005); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1994-1996); membru asociat al Curții Supreme Speciale din Grecia (1998 și 1999); consilier la Consiliul de Stat (2005); membru al Curții speciale pentru cauze de recuzare (2006); membru al Consiliului Superior al Magistraturii Administrative (2008); inspector pentru instanțele administrative (2009-2010); judecător la Tribunal începând cu data de 25 octombrie 2010.

Andrei Popescu

născut în 1948; licențiat în drept al Universității București (1971); studii postuniversitare de drept internațional al muncii și de drept social european, Universitatea din Geneva (1973-1974); doctor în drept al Universității București (1980); asistent stagiar (1971-1973), asistent titular (1974-1985), apoi titular de curs de dreptul muncii la Universitatea București (1985-1990); cercetător principal al Institutului de Cercetare Științifică în Domeniul Muncii și Protecției Sociale (1990-1991); director general adjunct (1991-1992), apoi director (1992-1996) la Ministerul Muncii și Protecției Sociale; conferențiar (1997), apoi profesor la Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București (2000); secretar de stat la Ministerul Integrării Europene (2001-2005); șef de departament la Consiliul Legislativ al României (1996-2001 și 2005-2009); director fondator al *Revistei Române de Drept European*; președinte al Societății Române de Drept European (2009-2010); agent al guvernului român în fața instanțelor Uniunii Europene (2009-2010); judecător la Tribunal începând cu data de 26 noiembrie 2010.

Mariyana Kancheva

născută în 1958; licențiată în drept la Universitatea din Sofia (1979-1984); master în drept european la Institut d'études européennes din cadrul Universității libere din Bruxelles (2008-2009); specializări în drept economic și în dreptul proprietății intelectuale; judecător stagiar la Tribunalul regional din Sofia (1985-1986); consilier juridic (1986-1988); avocat în Baroul din Sofia (1988-1992); director general al Biroului serviciilor pentru corpul diplomatic din cadrul Ministerului Afacerilor externe (1992-1994); exercitare a profesiei de avocat la Sofia (1994-2011) și la Bruxelles (2007-2011); arbitru la Sofia în cadrul soluționării unor litigii comerciale; participare la redactarea a numeroase texte legislative în calitate de consilier juridic în cadrul parlamentului bulgar; judecător la Tribunal începând cu data de 19 septembrie 2011.

Guido Berardis

născut în 1950; licențiat în drept (Universitatea La Sapienza din Roma, 1973), diplomă de Înalte studii europene la Colegiul Europei (Bruges, 1974-1975); funcționar al Comisiei Comunităților Europene (Direcția „Afaceri Internaționale” a Direcției Generale a Agriculturii, 1975-1976); membru al Serviciului juridic al Comisiei Comunităților Europene (1976-1991 și 1994-1995); reprezentant al Serviciului juridic al Comisiei Comunităților Europene la Luxemburg (1990-1991); referent juridic în cadrul cabinetului judecătorului G. F. Mancini la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1991-1994); consilier juridic al membrilor Comisiei Comunităților Europene M. Monti (1995-1997) și F. Bolkestein (2000-2002); director al Direcției „Politica contractelor de achiziții publice” (2002-2003), al Direcției „Servicii, proprietate intelectuală și industrială, media și protecția datelor” (2003-2005) și al Direcției „Servicii” (2005-2011) din cadrul Direcției Generale „Piața Internă” a Comisiei Comunităților Europene; consilier juridic principal și director al echipei „Justiție, libertate și securitate, drept civil și drept penal” din cadrul Serviciului juridic al Comisiei Europene (2011-2012); judecător la Tribunal începând cu data de 17 septembrie 2012.

Eugène Buttigieg

născut în 1961; doctor în drept al Universității din Malta; master în drept european (Universitatea din Exeter); doctorat în dreptul concurenței (Universitatea din Londra); jurist la Ministerul Justiției (1987-1990); jurist principal la Ministerul Afacerilor Externe (1990-1994); membru al Copyright Board (Comisia pentru drepturile de autor) (1994-2005); jurist revizor la Ministerul Justiției și al Colectivităților Locale (2001-2002); administrator în cadrul Malta Resources Authority (Autoritatea pentru Gestionarea Resurselor din Malta) (2001-2009); consultant în drept european (începând cu anul 1994); consilier în dreptul concurenței și al consumului la Ministerul Finanțelor, al Economiei și al Investițiilor (2000-2010); consilier în dreptul concurenței și al consumului pe lângă primul ministru (2010-2011), consultant al Malta Competition and Consumer Affairs Authority (Autoritatea Malteză de Concurență și de Protecție a Consumatorilor) (2012); titular de curs (1994-2001), conferențiar (2001-2006), apoi profesor asociat (începând cu anul 2007) și titular al catedrei Jean Monnet în drept european (începând cu anul 2009) la Universitatea din Malta; cofondator și vicepreședinte al Maltese Association for European Law (Asociația Malteză de Drept European); judecător la Tribunal începând cu data de 8 octombrie 2012.

Carl Wetter

născut în 1949; licențiat în economie (Bachelor of Arts, 1974) și în drept (Master of Laws, 1977) al Universității din Uppsala; administrator la Ministerul Afacerilor Externe (1977); membru al baroului suedez (începând cu anul 1983); membru al grupului de lucru suedez privind dreptul concurenței la Camera de Comerț Internațională (CCI); titular al cursului de dreptul concurenței (Universitățile din Lund și din Stockholm); autor a numeroase publicații; judecător la Tribunal începând cu data de 18 martie 2013.

Vesna Tomljenović

născută în 1956; absolventă a Universității din Rijeka (masterat, 1979) și a Universității din Zagreb (LL. M., 1984; doctorat în drept, 1996); profesor asistent (1980-1998), profesor asociat (2003-2009) și profesor (2009-2013) la Facultatea de Drept a Universității din Rijeka; profesor asistent la Facultatea de Economie a Universității din Rijeka (1990-2013); președinta Asociației de Drept Comparat din Croația (2006-2013); judecător la Tribunal începând cu data de 4 iulie 2013.

Egidijus Bieliūnas

născut în 1950; licențiat în drept al Universității din Vilnius (1973); doctorat în drept (1978), asistent, lector și ulterior conferențiar la Facultatea de Drept a Universității din Vilnius (1977-1992); consultant la Departamentul juridic al Parlamentului Republicii Lituania (1990-1992); consilier la ambasada Lituaniei în Belgia (1992-1994); consilier la ambasada Lituaniei în Franța (1994-1996); membru al Comisiei Europene a Drepturilor Omului (1996-1999); judecător la Curtea Supremă a Lituaniei (1999-2011); conferențiar la Catedra de drept penal a Universității din Vilnius (2003-2013); reprezentantul Republicii Lituania în Organismul Comun de Supraveghere al Eurojust (2004-2011); judecător la Curtea Constituțională a Republicii Lituania (2011-2013); judecător la Tribunal începând cu data de 16 septembrie 2013.

Viktor Kreuschitz

născut în 1952; doctor în drept al Universității din Viena (1981); funcționar la Cancelaria Federală, Serviciul de afaceri constituționale (1981-1997); consilier la Serviciul Juridic al Comisiei Europene (1997-2013); judecător la Tribunal începând cu data de 16 septembrie 2013.

Anthony Michael Collins

născut în 1960; absolvent al Trinity College, Dublin (Științe juridice, 1984) și al Honourable Society of the King's Inns, Dublin (barrister, 1986, și bencher din 2013); barrister (1986-1990 și 1997-2003) și senior counsel (2003-2013) în baroul irlandez; referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1990-1997); director al Irish Centre for European Law (1997-2000) și continuă să fie membru în consiliul director al acestuia; vicepreședinte al Council of European National Youth Committees (1979-1981); secretar general al Organising Bureau of European School Student Unions (1977-1984); secretar general al Irish Union of School Students (1977-1979); vicepreședinte internațional al Union of Students in Ireland (1982-1983); membru al delegației permanente a Consiliului Barourilor din Uniunea Europeană (CCBE) pe lângă Curtea de Justiție a Uniunii Europene și pe lângă Curtea de Justiție a Asociației Europene a Liberului Schimb (AELS) (2006-2013); judecător la Tribunal începând cu data de 16 septembrie 2013.

Ignacio Ulloa Rubio

născut în 1967; licențiat în drept *magna cum laude* (1985-1990) și studii de doctorat (1990-1993) la Universitatea Complutense, Madrid; procuror, Gerona (2000-2003); consilier judiciar și pe probleme de drepturile omului pentru Autoritatea provizorie a Coaliției, Bagdad, Irak (2003-2004); judecător civil de primă instanță și judecător de instrucție (2003-2007), apoi judecător principal, Gerona (2008); șef adjunct al misiunii „Stat de drept” pentru Irak EUJUST LEX la Consiliul Uniunii Europene (2005-2006); consilier referent juridic la Curtea Constituțională (2006-2011 și 2013); secretar de stat pe probleme de securitate (2012-2013); expert civil în domeniul statului de drept și al reformei sectorului de securitate la Consiliul Uniunii Europene (2005-2011); expert extern pe probleme de drepturile omului și de justiție penală la Comisia Europeană (2011-2013); profesor și autor a numeroase lucrări; judecător la Tribunal începând cu data de 16 septembrie 2013.

Stéphane Gervasoni

născut în 1967; licențiat al Institutului de Studii Politice din Grenoble (1988) și al Școlii Naționale de Administrație (1993); auditor la Consiliul de Stat [judecător raportor la Secția de contencios (1993-1997) și membru al Secției sociale (1996-1997)]; înalt funcționar („maître des requêtes”) la Consiliul de Stat (1996-2008); conferențiar universitar la Institutul de Studii Politice din Paris (1993-1995); comisar al guvernului pe lângă Comisia specială de casație în materie de pensii (1994-1996); consilier juridic la Ministerul Funcției Publice și la Primăria Parisului (1995-1997); secretar general la prefectura departamentului Yonne, subprefect al arondismentului Auxerre (1997-1999); secretar general la prefectura departamentului Savoie, subprefect al arondismentului Chambéry (1999-2001); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (2001-2005); membru titular al Comisiei de recurs din cadrul Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) (2001-2005); judecător la Tribunalul Funcției Publice a Uniunii Europene (2005-2011, președinte de cameră în perioada 2008-2011); consilier de stat (adjunct al președintelui Camerei a opta a Secției de contencios 2011-2013); membru al Comisiei de recurs din cadrul Agenției Spațiale Europene (2011-2013); judecător la Tribunal începând cu data de 16 septembrie 2013.

Lauri Madise

născut în 1974; licențiat în drept (Universitățile din Tartu și din Poitiers); consilier la Ministerul Justiției (1995-1999); șeful secretariatului Comisiei constituționale a parlamentului estonian (1999-2000); judecător la Curtea de Apel Tallin (din 2002); membru al comisiei de examene în magistratură (din 2005); participare la lucrări legislative în domeniul dreptului constituțional și al dreptului administrativ; judecător la Tribunal începând cu data de 23 octombrie 2013.

Emmanuel Coulon

născut în 1968; studii juridice (Universitatea Panthéon-Assas, Paris); studii de gestiune (Universitatea Paris-Dauphine); Colegiul Europei (1992); examen de admitere la Centrul Regional de Formare Profesională a Avocaților din Paris; certificat de aptitudine pentru profesia de avocat emis de Baroul din Bruxelles; avocat la Bruxelles; laureat al unui concurs general organizat de Comisia Comunităților Europene; referent juridic la Tribunalul de Primă Instanță (cabinetul președintelui Saggio, 1996-1998; cabinetul președintelui Vesterdorf, 1998-2002); șef de cabinet al președintelui Tribunalului de Primă Instanță (2003-2005); grefier la Tribunal începând cu data de 6 octombrie 2005.

2. Modificări în compunerea Tribunalului în anul 2014

În anul 2014 nu a avut loc nicio modificare în compunerea Tribunalului.

3. Ordinea protocolară

de la 1 ianuarie 2014 până la 31 decembrie 2014

Domnul M. JAEGER, președintele Tribunalului
Domnul H. KANNINEN, vicepreședinte
Doamna M. E. MARTINS RIBEIRO, președinte de
cameră

Domnul S. PAPASAVVAS, președinte de cameră

Domnul M. PREK, președinte de cameră

Domnul A. DITTRICH, președinte de cameră

Domnul S. FRIMODT NIELSEN, președinte de
cameră

Domnul M. VAN DER WOUDE, președinte de
cameră

Domnul D. GRATSIAS, președinte de cameră

Domnul G. BERARDIS, președinte de cameră

Domnul N. J. FORWOOD, judecător

Domnul F. DEHOUSSE, judecător

Domnul O. CZÚCZ, judecător

Doamna I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, judecător

Doamna I. PELIKÁNOVÁ, judecător

Doamna I. LABUCKA, judecător

Domnul J. SCHWARCZ, judecător

Domnul A. POPESCU, judecător

Doamna M. KANCHEVA, judecător

Domnul E. BUTTIGIEG, judecător

Domnul C. WETTER, judecător

Doamna V. TOMLJENOVIC, judecător

Domnul E. BIELIŪNAS, judecător

Domnul V. KREUSCHITZ, judecător

Domnul A. COLLINS, judecător

Domnul I. ULLOA RUBIO, judecător

Domnul S. GERVASONI, judecător

Domnul L. MADISE, judecător

Domnul E. COULON, grefier

4. Foști membri ai Tribunalului

Edward David Alexander Ogilvy (1989-1992)
Yeraris Christos (1989-1992)
Da Cruz Vilaça José Luis (1989-1995), președinte (1989-1995)
Biancarelli Jacques (1989-1995)
Barrington Donal Patrick Michael (1989-1996)
Schintgen Romain Alphonse (1989-1996)
Kirschner Heinrich (1989-1997)
Saggio Antonio (1989-1998), președinte (1995-1998)
Briët Cornelis Paulus (1989-1998)
Lenaerts Koen (1989-2003)
Vesterdorf Bo (1989-2007), președinte (1998-2007)
García-Valdecasas y Fernández Rafael (1989-2007)
Kalogeropoulos Andreas (1992-1998)
Bellamy Christopher William (1992-1999)
Potocki André (1995-2001)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995-2003)
Lindh Pernilla (1995-2006)
Tiili Virpi (1995-2009)
Azizi Josef (1995-2013)
Cooke John D. (1996-2008)
Pirrung Jörg (1997-2007)
Mengozi Paolo (1998-2006)
Meij Arjen W. H. (1998-2010)
Vilaras Mihalis (1998-2010)
Legal Hubert (2001-2007)
Trstenjak Verica (2004-2006)
Šváby Daniel (2004-2009)
Cremona Ena (2004-2012)
Vadapalas Vilenas (2004-2013)
Jürimäe Küllike (2004-2013)
Moavero Milanesi Enzo (2006-2011)
Wahl Nils (2006-2012)
Tchipev Teodor (2007-2010)
Ciucă Valeriu M. (2007-2010)
Soldevila Fragozo Santiago (2007-2013)
Truchot Laurent (2007-2013)
O'Higgins Kevin (2008-2013)

Președinți

Da Cruz Vilaça José Luis (1989-1995)

Saggio Antonio (1995-1998)

Vesterdorf Bo (1998-2007)

Grefier

Jung Hans (1989-2005)

C – Statistici judiciare ale Tribunalului

Activitatea generală a Tribunalului

1. Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol (2010-2014)

Cauze introduse

2. Natura procedurilor (2010-2014)
3. Natura acțiunii (2010-2014)
4. Domeniul acțiunii (2010-2014)

Cauze soluționate

5. Natura procedurilor (2010-2014)
6. Domeniul acțiunii (2014)
7. Domeniul acțiunii (2010-2014) (hotărâri și ordonanțe)
8. Completul de judecată (2010-2014)
9. Durata procedurilor exprimată în luni (2010-2014) (hotărâri și ordonanțe)

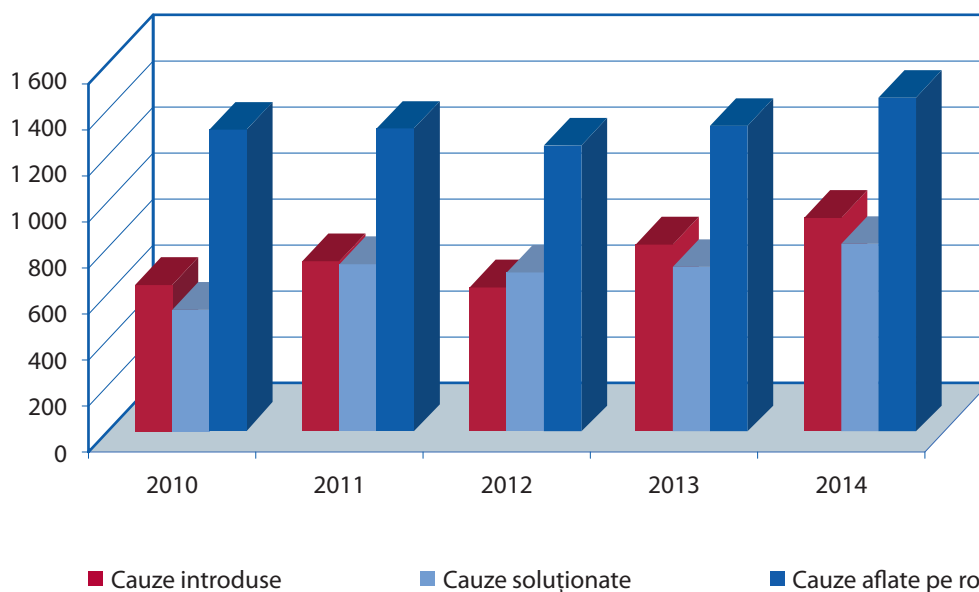
Cauze aflate pe rol la 31 decembrie

10. Natura procedurilor (2010-2014)
11. Domeniul acțiunii (2010-2014)
12. Completul de judecată (2010-2014)

Diverse

13. Măsurile provizorii (2010-2014)
14. Proceduri accelerate (2010-2014)
15. Decizii ale Tribunalului care au făcut obiectul unui recurs la Curtea de Justiție (1990-2014)
16. Repartizarea recursurilor la Curtea de Justiție în funcție de natura procedurii (2010-2014)
17. Soluționarea recursurilor la Curtea de Justiție (2014) (hotărâri și ordonanțe)
18. Soluționarea recursurilor la Curtea de Justiție (2010-2014) (hotărâri și ordonanțe)
19. Evoluție generală (1989-2014) (cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol)

1. Activitatea generală a Tribunalului – Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol (2010-2014)^{1 2}

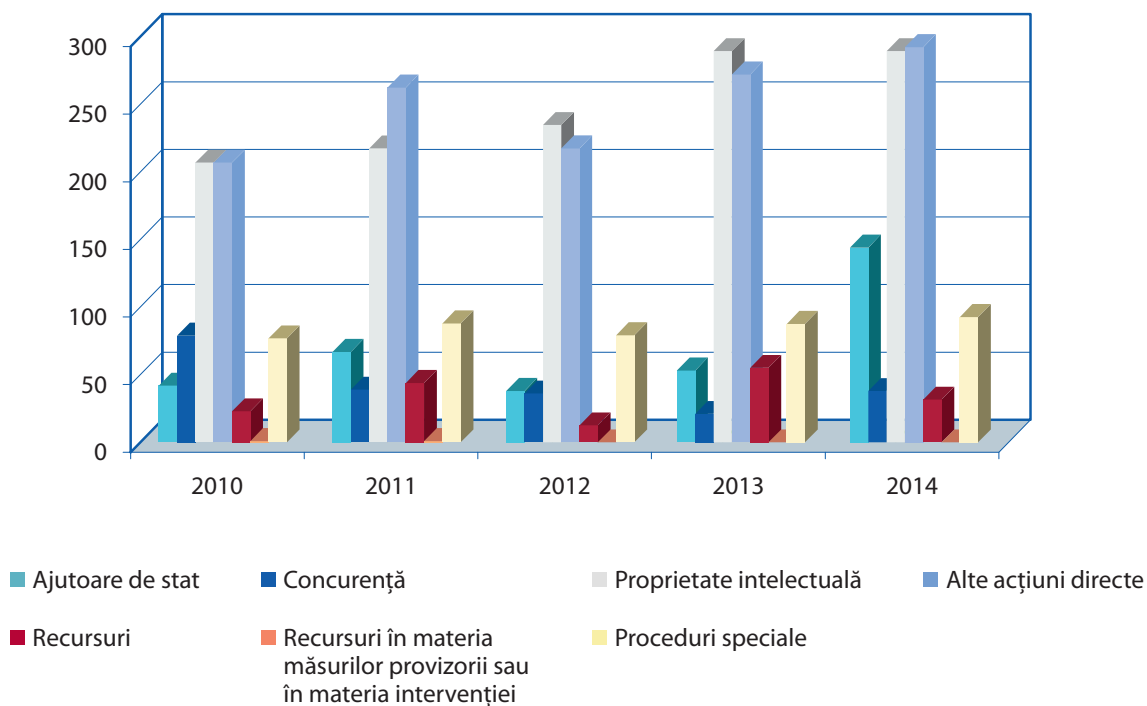
	2010	2011	2012	2013	2014
Cauze introduse	636	722	617	790	912
Cauze soluționate	527	714	688	702	814
Cauze aflate pe rol	1 300	1 308	1 237	1 325	1 423

¹ În lipsa unei mențiuni contrare, prezentul tabel și tabelele din paginile următoare iau în considerare procedurile speciale.

Sunt considerate „proceduri speciale”: opoziția la hotărâre (articolul 41 din Statutul Curții; articolul 122 din Regulamentul de procedură al Tribunalului); terța opoziție (articolul 42 din Statutul Curții; articolul 123 din Regulamentul de procedură al Tribunalului); revizuirea hotărârii (articolul 44 din Statutul Curții; articolul 125 din Regulamentul de procedură al Tribunalului); interpretarea hotărârii (articolul 43 din Statutul Curții; articolul 129 din Regulamentul de procedură al Tribunalului); stabilirea cheltuielilor de judecată (articolul 92 din Regulamentul de procedură al Tribunalului); asistența judiciară (articolul 96 din Regulamentul de procedură al Tribunalului) și rectificarea hotărârii (articolul 84 din Regulamentul de procedură al Tribunalului).

² În lipsa unei mențiuni contrare, prezentul tabel și tabelele din paginile următoare nu iau în considerare procedurile măsurilor provizorii.

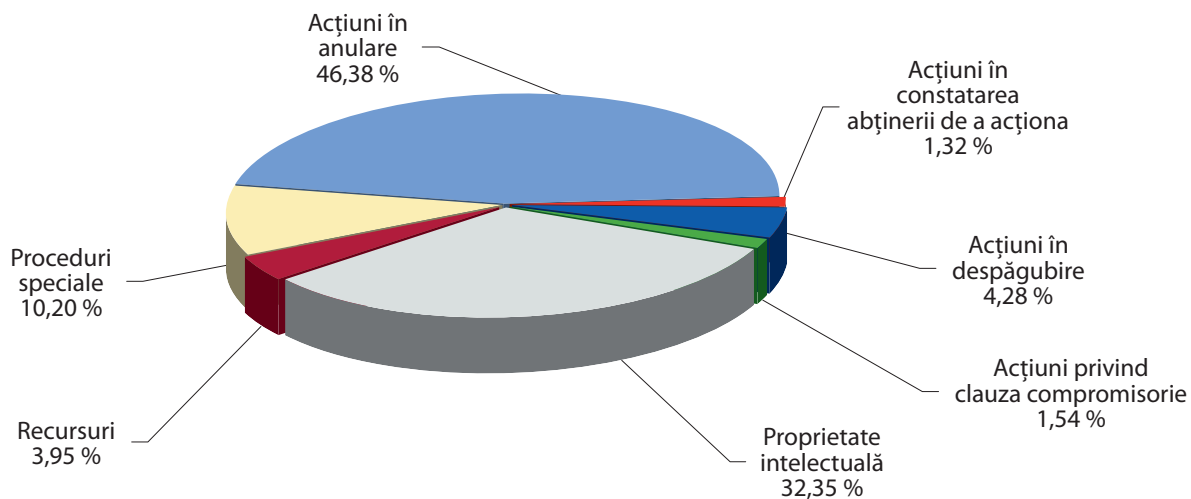
2. Cauze introduse – Natura procedurilor (2010-2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Ajutoare de stat	42	67	36	54	148
Concurență	79	39	34	23	41
Proprietate intelectuală	207	219	238	293	295
Alte acțiuni directe	207	264	220	275	299
Recursuri	23	44	10	57	36
Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	1	1	1		
Proceduri speciale	77	88	78	88	93
Total	636	722	617	790	912

3. Cauze introduse – Natura acțiunii (2010-2014)

Repartizarea pe anul 2014

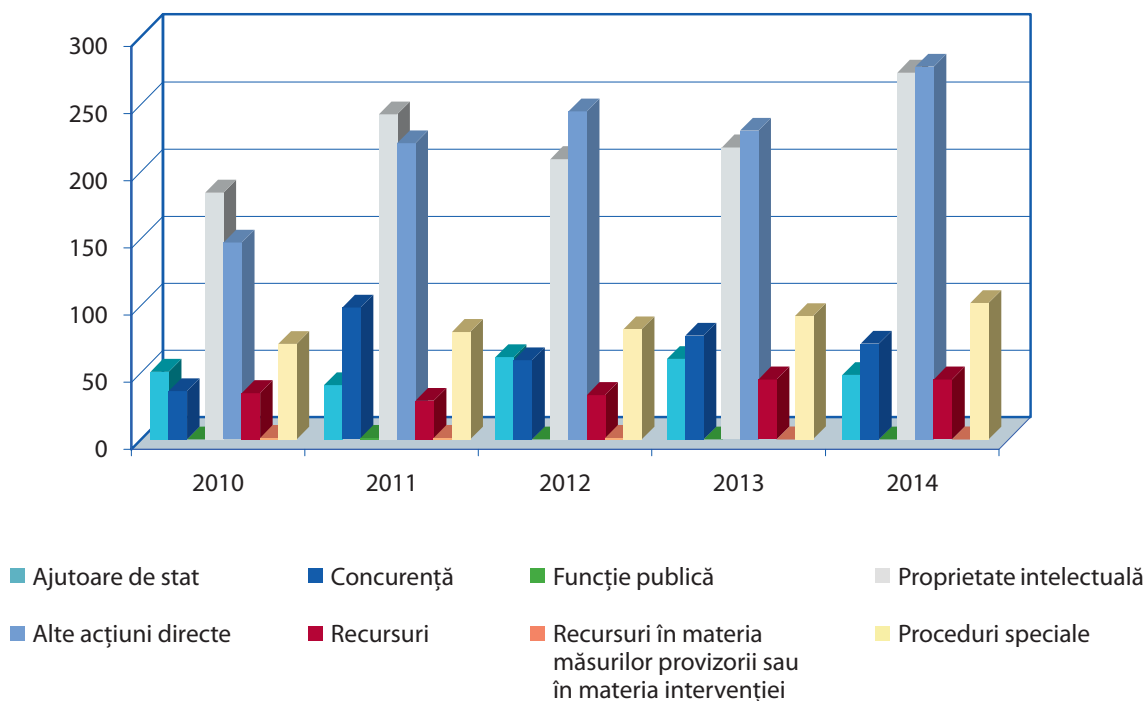

	2010	2011	2012	2013	2014
Acțiuni în anulare	304	341	257	319	423
Acțiuni în constatarea abținerii de a acționa	7	8	8	12	12
Acțiuni în despăgubire	8	16	17	15	39
Acțiuni privind clauza compromisorie	9	5	8	6	14
Proprietate intelectuală	207	219	238	293	295
Recursuri	23	44	10	57	36
Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	1	1	1		
Proceduri speciale	77	88	78	88	93
Total	636	722	617	790	912

4. Cauze introduse – Domeniul acțiunii (2010-2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Accesul la documente	19	21	18	20	17
Achiziții publice	15	18	23	15	17
Acțiunea externă a Uniunii Europene	1	2	1		3
Aderarea de noi state				1	
Agricultură	24	22	11	27	15
Ajutoare de stat	42	67	36	54	148
Apropierea legislațiilor				13	
Asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări				1	
Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul	3	4	3	5	2
Cetățenia Uniunii					1
Clauză compromisorie	9	5	8	6	14
Coeziunea economică, socială și teritorială	24	3	4	3	3
Concurență	79	39	34	23	41
Cultură				1	
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei)			1		5
Drept instituțional	17	44	41	44	67
Dreptul întreprinderilor					1
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul		2	1	2	
Energie		1		1	3
Fiscalitate	1	1	1	1	1
Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (Regulamentul REACH)	8	3	2	12	3
Libera circulație a mărfurilor				1	
Libera circulație a persoanelor	1				
Libera prestare a serviciilor	1		1		1
Libertatea de stabilire					1
Măsurile restrictive (Acțiunea externă)	21	93	59	41	68
Mediu	15	6	3	11	10
Ocuparea forței de muncă				2	
Politica comercială	9	11	20	23	31
Politica economică și monetară	4	4	3	15	4
Politica externă și de securitate comună	1			2	
Politica în domeniul pescuitului	19	3		3	3
Politica industrială					2
Politica socială	4	5	1		
Proprietatea intelectuală și industrială	207	219	238	294	295
Protecția consumatorilor				1	1
Rețele transeuropene				3	
Sănătatea publică	4	2	12	5	11
Securitatea socială a lucrătorilor migranți				1	
Spațiul de libertate, securitate și justiție		1		6	1
Transporturi	1	1		5	1
Turism				2	
Uniunea vamală și Tariful vamal comun	4	10	6	1	7
Total Tratatul CE/TFUE	533	587	527	645	777
Total Tratatul EA	1				
Statutul funcționarilor	25	47	12	57	42
Proceduri speciale	77	88	78	88	93
TOTAL GENERAL	636	722	617	790	912

5. Cauze soluționate – Natura procedurilor (2010-2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Ajutoare de stat	50	41	63	60	51
Concurență	38	100	61	75	72
Funcție publică		1			
Proprietate intelectuală	180	240	210	217	275
Alte acțiuni directe	149	222	240	226	279
Recursuri	37	29	32	39	42
Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	1	1	1		
Proceduri speciale	72	80	81	85	95
Total	527	714	688	702	814

6. Cauze soluționate – Domeniul acțiunii (2014)

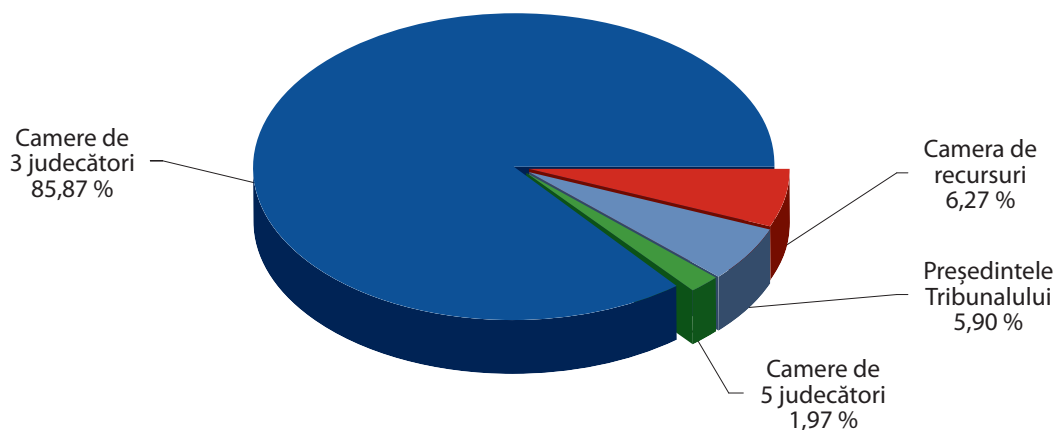
	Hotărâri	Ordonanțe	Total
Accesul la documente	8	15	23
Achiziții publice	16	2	18
Agricultură	8	7	15
Ajutoare de stat	30	21	51
Apropierea legislațiilor		13	13
Asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări		1	1
Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul		1	1
Cetățenia Uniunii		1	1
Clauză compromisorie	5	5	10
Coeziunea economică, socială și teritorială	1		1
Concurență	54	18	72
Drept instituțional	6	27	33
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul	2		2
Energie		3	3
Fiscalitate		2	2
Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (Regulamentul REACH)	1	2	3
Libera prestare a serviciilor		1	1
Măsuri restrictive (Acțiunea externă)	38	30	68
Mediu	5	5	10
Politica comercială	8	10	18
Politica economică și monetară		13	13
Politica externă și de securitate comună		2	2
Politica în domeniul pescuitului	12	3	15
Proprietatea intelectuală și industrială	207	68	275
Rețele transeuropene		1	1
Sănătatea publică	4	6	10
Spațiul de libertate, securitate și justiție		1	1
Transporturi	1	2	3
Turism	1		1
Uniunea vamală și Tariful vamal comun		6	6
Total Tratatul CE/TFUE	407	266	673
Proceduri speciale		95	95
Statutul funcționarilor	21	25	46
TOTAL GENERAL	428	386	814

7. Cauze soluționate – Domeniul acțiunii (2010-2014) (hotărâri și ordonanțe)

	2010	2011	2012	2013	2014
Accesul la documente	21	23	21	19	23
Achiziții publice	16	15	24	21	18
Acțiunea externă a Uniunii Europene	4	5		2	
Agricultură	16	26	32	16	15
Ajutoare de stat	50	41	63	59	51
Apropierea legislațiilor					13
Asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări					1
Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul	3	5	3	4	1
Cetățenia Uniunii					1
Clauză compromisorie	12	6	11	8	10
Coeziunea economică, socială și teritorială	2	9	12	14	1
Concurență	38	100	61	75	72
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei)			2		
Drept instituțional	26	36	41	35	33
Dreptul întreprinderilor	1				
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul	1	1	1	1	2
Energie	2			1	3
Fiscalitate	1		2		2
Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (Regulamentul REACH)		4	1	6	3
Libera circulație a mărfurilor				1	
Libera circulație a persoanelor		2	1		
Libera prestare a serviciilor	2	3	2		1
Măsuri restrictive (Acțiunea externă)	10	32	42	40	68
Mediu	6	22	8	6	10
Ocuparea forței de muncă				2	
Politica comercială	8	10	14	19	18
Politica economică și monetară	2	3	2	1	13
Politica externă și de securitate comună					2
Politica în domeniul pescuitului		5	9	2	15
Politica socială	6	5	1	4	
Proprietatea intelectuală și industrială	180	240	210	218	275
Protecția consumatorilor	2	1			
Rețele transeuropene					1
Sănătatea publică	2	3	2	4	10
Securitatea socială a lucrătorilor migranți				1	
Spațiul de libertate, securitate și justiție			2	7	1
Transporturi	2	1	1		3
Turism				1	1
Uniunea vamală și Tariful vamal comun	4	1	6	9	6
Total Tratatul CE/TFUE	417	599	574	576	673
Total Tratatul CO				1	
Total Tratatul EA		1			
Statutul funcționarilor	38	34	33	40	46
Proceduri speciale	72	80	81	85	95
TOTAL GENERAL	527	714	688	702	814

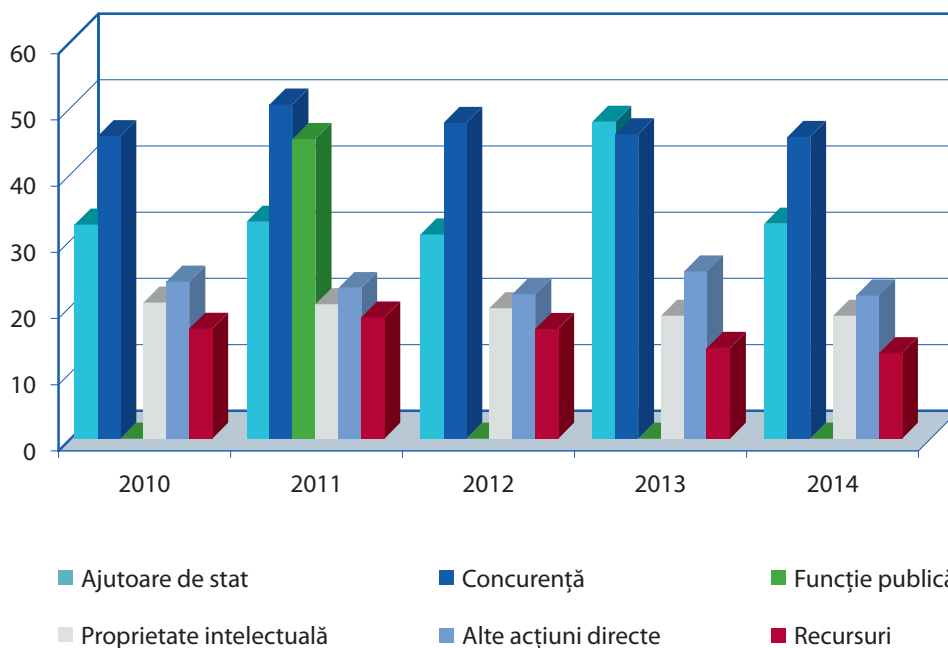
8. Cauze soluționate – Completul de judecată (2010-2014)

Repartizarea pe anul 2014

	2010			2011			2012			2013			2014		
	Hotărâri	Ordonanțe	Total	Hotărâri	Ordonanțe	Total	Hotărâri	Ordonanțe	Total	Hotărâri	Ordonanțe	Total	Hotărâri	Ordonanțe	Total
Marea Cameră		2	2												
Camera de recursuri	22	15	37	15	14	29	17	20	37	13	45	58	21	30	51
Președintele Tribunalului		54	54		56	56		50	50		40	40		48	48
Camere de 5 judecători	8		8	19	6	25	9		9	7	1	8	9	7	16
Camere de 3 judecători	255	168	423	359	245	604	328	264	592	378	218	596	398	301	699
Judecător unic	3		3												
Total	288	239	527	393	321	714	354	334	688	398	304	702	428	386	814

9. Cauze soluționate – Durata procedurilor exprimată în luni (2010-2014)¹ (hotărâri și ordonanțe)

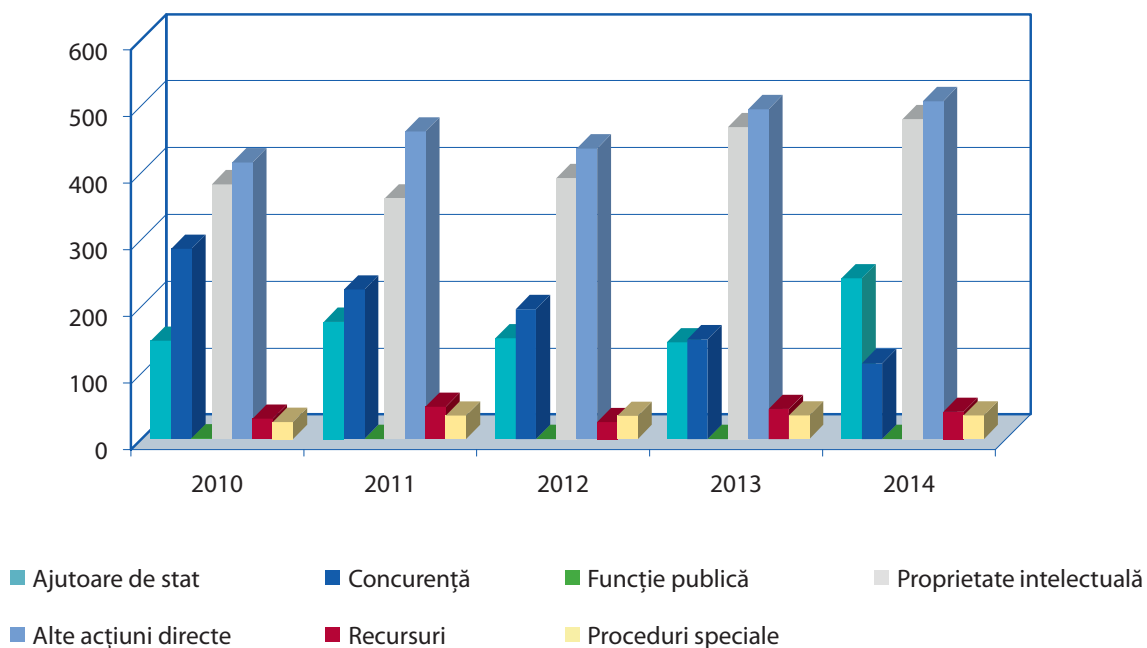

	2010	2011	2012	2013	2014
Ajutoare de stat	32,4	32,8	31,5	48,1	32,5
Concurență	45,7	50,5	48,4	46,4	45,8
Funcție publică		45,3			
Proprietate intelectuală	20,6	20,3	20,3	18,7	18,7
Alte acțiuni directe	23,7	22,8	22,2	24,9	22,1
Recursuri	16,6	18,3	16,8	13,9	12,8

¹ Calculul duratei medii a procedurilor nu ține seama de: cauzele soluționate prin hotărâre interlocutorie, procedurile speciale, recursurile privind măsurile provizorii sau în materia intervenției.

Duratele sunt exprimate în luni și în zecimi de lună.

10. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Natura procedurilor (2010-2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Ajutoare de stat	153	179	152	146	243
Concurență	288	227	200	148	117
Funcție publică	1				
Proprietate intelectuală	382	361	389	465	485
Alte acțiuni directe	416	458	438	487	507
Recursuri	32	47	25	43	37
Proceduri speciale	28	36	33	36	34
Total	1 300	1 308	1 237	1 325	1 423

11. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Domeniul acțiunii (2010-2014)

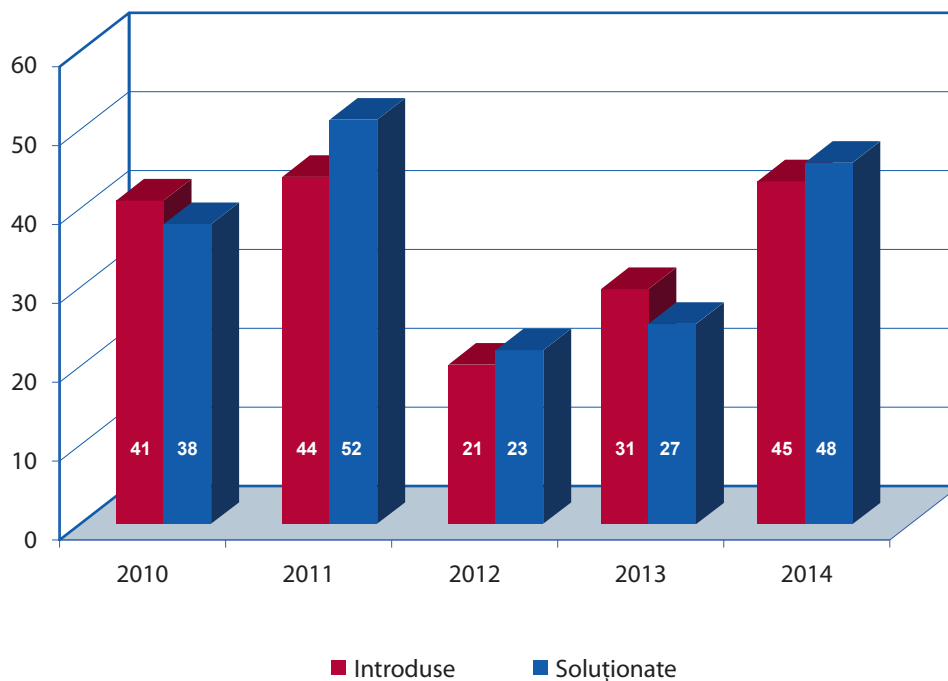
	2010	2011	2012	2013	2014
Accesul la documente	42	40	37	38	32
Achiziții publice	40	43	42	36	35
Acțiunea externă a Uniunii Europene	5	2	3	1	4
Aderarea de noi state				1	1
Agricultură	65	61	40	51	51
Ajutoare de stat	152	178	151	146	243
Apropierea legislațiilor				13	
Asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări				1	
Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul	8	7	7	8	9
Clauză compromisorie	19	18	15	13	17
Coeziunea economică, socială și teritorială	38	32	24	13	15
Concurență	288	227	200	148	117
Cultură				1	1
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei)	2	2	1	1	6
Drept instituțional	33	41	41	50	84
Dreptul întreprinderilor					1
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul		1	1	2	
Energie		1	1	1	1
Fiscalitate		1		1	
Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (Regulamentul REACH)	8	7	8	14	14
Libera circulație a persoanelor	3	1			
Libera prestare a serviciilor	4	1			
Libertatea de stabilire					1
Măsuri restrictive (Acțiunea externă)	28	89	106	107	107
Mediu	34	18	13	18	18
Politica comercială	34	35	41	45	58
Politica economică și monetară	2	3	4	18	9
Politica externă și de securitate comună	1	1	1	3	1
Politica în domeniul pescuitului	27	25	16	17	5
Politica industrială					2
Politica socială	4	4	4		
Proprietatea intelectuală și industrială	382	361	389	465	485
Protecția consumatorilor	1			1	2
Rețele transeuropene				3	2
Sănătatea publică	6	5	15	16	17
Spațiul de libertate, securitate și justiție	2	3	1		
Transporturi	1	1		5	3
Turism				1	
Uniunea vamală și Tariful vamal comun	6	15	15	7	8
Total Tratatul CE/TFUE	1 235	1 223	1 176	1 245	1 349
Total Tratatul CO	1	1	1		
Total Tratatul EA	1				
Proceduri speciale	28	36	33	36	34
Statutul funcționarilor	35	48	27	44	40
TOTAL GENERAL	1 300	1 308	1 237	1 325	1 423

12. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Completul de judecată (2010-2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Camera de recursuri	32	51	38	51	37
Președintele Tribunalului	3	3	3	1	1
Camere de 5 judecători	58	16	10	12	15
Camere de 3 judecători	1 132	1 134	1 123	1 146	1 272
Nerepartizate	75	104	63	115	98
Total	1 300	1 308	1 237	1 325	1 423

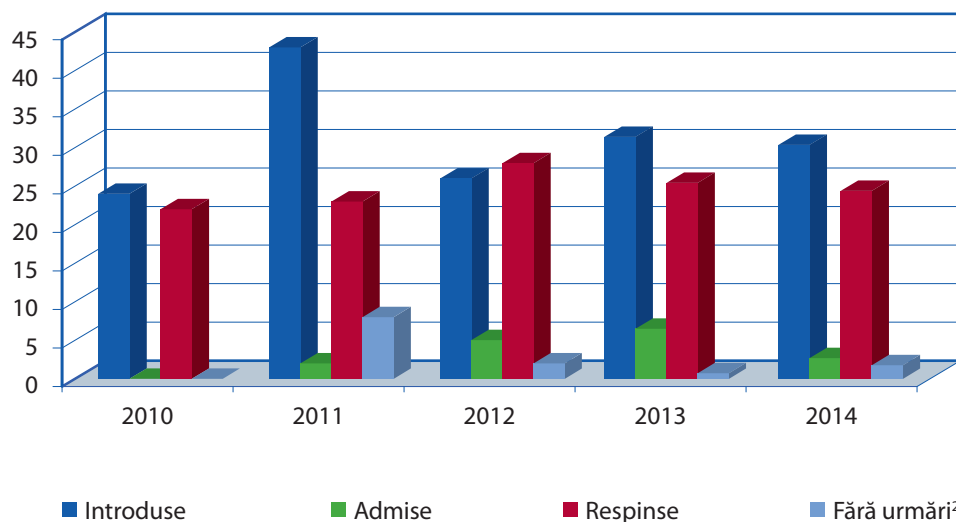
13. Diverse – Măsurile provizorii (2010-2014)

Repartizarea pe anul 2014

	Cereri de măsurile provizorii introduse	Cereri de măsurile provizorii soluționate	Soluția		
			Acord	Radiere/ Nepronunțare asupra fondului	Respingere
Accesul la documente	1	3	1	2	
Achiziții publice	5	4	1		3
Agricultură		1	1		
Ajutoare de stat	29	27	1	2	24
Asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări		1			1
Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul	1	1			1
Clauză compromisorie	1	1			1
Drept instituțional	3	4		2	2
Măsurile restrictive (Acțiunea externă)	2	2			2
Mediu		1			1
Politica comercială	2	2			2
Sănătatea publică	1	1			1
Total	45	48	4	6	38

14. Diverse – Proceduri accelerate (2010-2014)¹

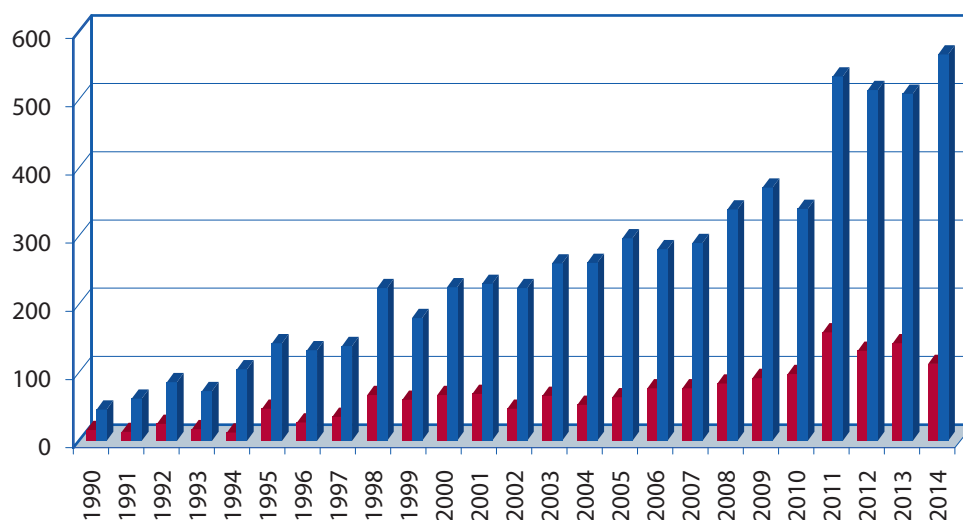

	2010				2011				2012				2013				2014			
	Introduse	Soluția			Introduse	Soluția			Introduse	Soluția			Introduse	Soluția			Introduse	Soluția		
		Admise	Respinse	Fără urmărire ²		Admise	Respinse	Fără urmărire ²		Admise	Respinse	Fără urmărire ²		Admise	Respinse	Fără urmărire ²		Admise	Respinse	Fără urmărire ²
Accesul la documente					2	1			1	2			1	1			2	2		
Achiziții publice	2		2										2	1			1	2		
Acțiunea externă a Uniunii Europene	1		1																	
Agricultură													1	1						
Ajutoare de stat	7		5			2			2			2					13	2	10	
Coeziunea economică, socială și teritorială	1		1						1	1										
Concurență	3		3		4	4			2	2			2	2			1	1		
Drept instituțional					1		1		1	1							1			1
Energie													1	1						
Măsuri restrictive (Acțiunea externă)	10		10		30	2	12	7	10	4	16		4		4		9		9	
Mediu					2	2							5	5			1			
Politica comercială					3	2			3	2			15	2	14	1				
Politica socială					1		1													
Sănătatea publică									5	1	3		1		2		3	1	1	1
Uniunea vamală și Tariful vamal comun									1		1									
Total	24		22		43	2	23	9	26	5	28	2	32	7	26	1	31	3	25	2

¹ Judecarea accelerată a unei cauze în fața Tribunalului este posibilă în temeiul articolului 76a din Regulamentul de procedură. Această prevedere este aplicabilă de la 1 februarie 2001.

² În categoria „fără urmărire” se înscriu următoarele situații: retragerea cererii, desistarea și situațiile în care acțiunea este soluționată prin ordonanță înainte de pronunțarea asupra cererii de procedură accelerată.

15. Diverse – Decizii ale Tribunalului care au făcut obiectul unui recurs la Curtea de Justiție (1990-2014)

■ Numărul deciziilor care au făcut obiectul unui recurs

■ Totalul deciziilor supuse căilor de atac¹

	Numărul deciziilor care au făcut obiectul unui recurs	Totalul deciziilor supuse căilor de atac ¹	Procentajul deciziilor care au făcut obiectul unui recurs
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	225	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	78	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	338	29 %
2011	158	533	30 %
2012	132	514	26 %
2013	144	510	28 %
2014	110	561	20 %

¹ Totalul deciziilor supuse căilor de atac – hotărâri, ordonanțe privind măsurile provizorii și de respingere a cererii de intervenție, precum și toate ordonanțele prin care se finalizează judecata, altele decât ordonanțele de radiere și de transfer – pentru care termenul de recurs a expirat sau a fost declarat recurs.

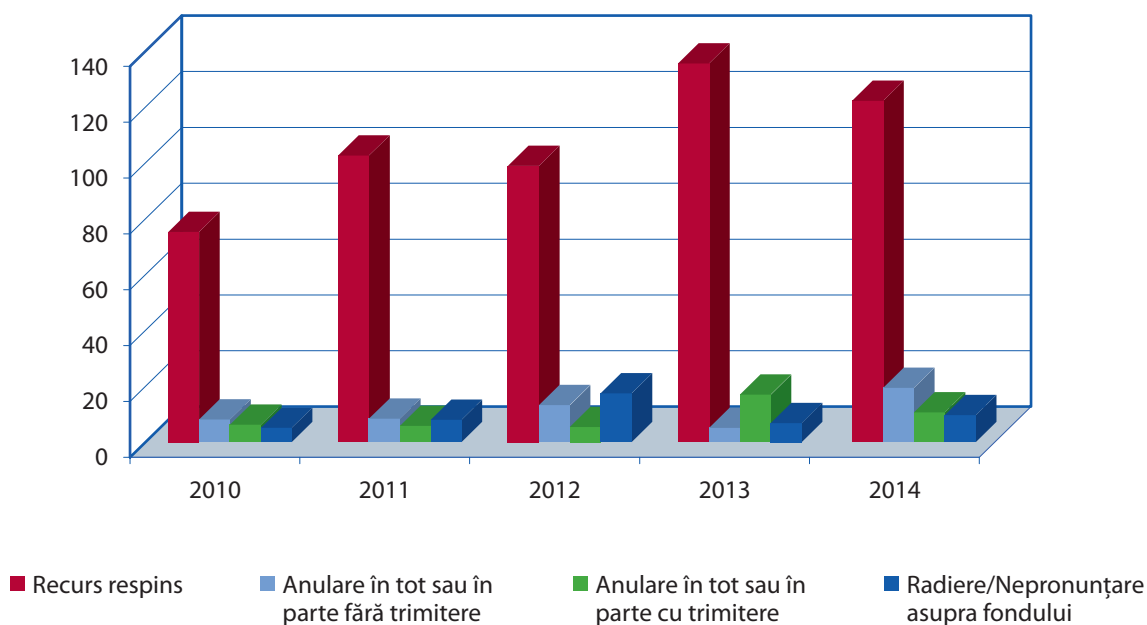
16. Diverse – Repartizarea recursurilor la Curtea de Justiție în funcție de natura procedurii (2010-2014)

	2010			2011			2012			2013			2014		
	Decizii care au făcut obiectul unui recurs	Decizii supuse căilor de atac	Recursuri în %	Decizii care au făcut obiectul unui recurs	Decizii supuse căilor de atac	Recursuri în %	Decizii care au făcut obiectul unui recurs	Decizii supuse căilor de atac	Recursuri în %	Decizii care au făcut obiectul unui recurs	Decizii supuse căilor de atac	Recursuri în %	Decizii care au făcut obiectul unui recurs	Decizii supuse căilor de atac	Recursuri în %
Ajutoare de stat	17	34	50 %	10	37	27 %	18	52	35 %	16	52	31 %	15	77	19 %
Concurență	15	33	45 %	49	90	54 %	24	60	40 %	28	73	38 %	15	44	34 %
Funcție publică				1	1	100 %									
Proprietate intelectuală	32	140	23 %	39	201	19 %	41	190	22 %	38	183	21 %	33	209	16 %
Alte acțiuni directe	34	131	26 %	59	204	29 %	47	208	23 %	62	202	31 %	47	231	20 %
Recursuri								2	0 %						
Proceduri speciale							2	2	100 %						
Total	98	338	29 %	158	533	30 %	132	514	26 %	144	510	28 %	110	561	20 %

17. Diverse – Soluționarea recursurilor la Curtea de Justiție (2014) (hotărâri și ordonanțe)

	Recurs respins	Anulare în tot sau în parte fără trimitere	Anulare în tot sau în parte cu trimitere	Radiere/ Nepronunțare asupra fondului	Total
Accesul la documente	2	2		2	6
Achiziții publice	1				1
Agricultură	8				8
Ajutoare de stat	30		2		32
Coeziunea economică, socială și teritorială	2	5			7
Concurență	13	8	3		24
Drept instituțional	5	1			6
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul	1				1
Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (Regulamentul REACH)	5				5
Politica comercială	3			2	5
Politica externă și de securitate comună	1				1
Politica în domeniul pescuitului	3				3
Politica socială	3				3
Principiile dreptului Uniunii	1				1
Proprietatea intelectuală și industrială	40	2	5	5	52
Sănătatea publică	1				1
Spațiul de libertate, securitate și justiție	1				1
Statutul funcționarilor	1				1
Total	121	18	10	9	158

18. Diverse – Soluționarea recursurilor la Curtea de Justiție (2010-2014) (hotărâri și ordonanțe)

	2010	2011	2012	2013	2014
Recurs respins	73	101	98	134	121
Anulare în tot sau în parte fără trimitere	6	9	12	5	18
Anulare în tot sau în parte cu trimitere	5	6	4	15	10
Radiere/Nepronunțare asupra fondului	4	8	15	6	9
Total	88	124	129	160	158

19. Diverse – Evoluție generală (1989-2014)

(cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol)

	Cauze introduse ¹	Cauze soluționate ²	Cauze aflate pe rol la 31 decembrie
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1 117
1998	238	348	1 007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
2006	432	436	1 029
2007	522	397	1 154
2008	629	605	1 178
2009	568	555	1 191
2010	636	527	1 300
2011	722	714	1 308
2012	617	688	1 237
2013	790	702	1 325
2014	912	814	1 423
Total	11 652	10 229	

¹ 1989: Curtea de Justiție a trimis 153 de cauze Tribunalului, nou creat.

1993: Curtea de Justiție a trimis 451 de cauze ca urmare a primei extinderi a competențelor Tribunalului.

1994: Curtea de Justiție a trimis 14 cauze ca urmare a celei de a doua extinderi a competențelor Tribunalului.

2004-2005: Curtea de Justiție a trimis 25 de cauze ca urmare a celei de a treia extinderi a competențelor Tribunalului.

² 2005-2006: Tribunalul a trimis 118 cauze Tribunalului Funcției Publice, nou creat.

Capitolul III

Tribunalul Funcției Publice

A – Activitatea Tribunalului Funcției Publice în anul 2014

de Sean Van Raepenbusch, președintele Tribunalului Funcției Publice

1. Din statisticile judiciare ale Tribunalului Funcției Publice pentru anul 2014 rezultă că, în pofida înregistrării primelor cauze care rezultă din intrarea în vigoare, la 1 ianuarie 2014, a reformei Statutului funcționarilor Uniunii Europene (denumit în continuare „statutul”), numărul cauzelor introduse (157) pare să se fi stabilizat, având în vedere statisticile din anul 2011 (159) și din anul 2013 (160). În 2012, instanța a înregistrat 178 de noi cereri introductive, însă, din perspectiva actuală, acel an pare să fi reprezentat o excepție.

În ceea ce privește numărul de cauze soluționate în 2014 (152), acesta este în scădere în raport cu cel din anul precedent (184), în cursul căruia Tribunalul Funcției Publice a atins, este adevărat, cel mai bun rezultat cantitativ de la înființarea sa. Această scădere se explică prin expirarea mandatului a doi judecători la 30 septembrie 2014 și prin faptul că judecătorii care urmează să părăsească instanța se concentrează, cu mult înainte de acest termen, pe finalizarea cauzelor care pot fi încheiate înainte de plecarea lor, lăsând astfel în instanță cauzele care nu ar putea fi finalizate. După ce s-a constatat, în septembrie 2014, că în Consiliul Uniunii Europene nu se va putea întruni unanimitatea în privința numirilor respective, cei doi judecători, care își desfășoară în prezent activitatea în temeiul articolului 5 al treilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, au reluat examinarea noilor cauze, însă acestea nu au putut fi finalizate înainte de sfârșitul anului.

Din cele menționate rezultă că numărul cauzelor aflate pe rol este în ușoară creștere în raport cu anul precedent (216 în 2014 față de 211 la 31 decembrie 2013). Cu toate acestea, trebuie remarcat că 99 de cauze erau suspendate în 2014 față de 26 în 2013, astfel încât încărcătura instanței reprezentând cauze în curs la 31 decembrie 2014 este de 117. Trebuie subliniat că majoritatea acestor cauze au fost suspendate în așteptarea hotărârilor Tribunalului Uniunii Europene. Aceasta este situația a 64 de cauze care au rezultat din litigii legate de transferul drepturilor de pensie și a altor 14 cauze care au rezultat din reforma statutului.

Durata medie a procedurii, fără a se include durata unei eventuale suspendări, a scăzut de la 14,7 luni în 2013 la 12,7 luni în 2014. Acest rezultat se explică prin numărul de cauze suspendate și prin recurgerea proporțional mai frecventă decât în trecut la ordonanțe pentru a soluționa litigiile (55 % în 2014, față de 50 % în 2013).

În perioada avută în vedere, președintele Tribunalului Funcției Publice a adoptat 5 ordonanțe privind măsuri provizorii, față de 3 astfel de ordonanțe în 2013 și 11 în 2012.

Din statisticile judiciare pentru anul 2014 reiese, în plus, că 36 de recursuri au fost formulate împotriva deciziilor Tribunalului Funcției Publice la Tribunalul Uniunii Europene, ceea ce constituie o scădere în raport cu anul 2013 (56), inclusiv în ceea ce privește procentajul în raport cu deciziile atacabile (36,36 % față de 38,89 %). Mai mult, din 42 de recursuri soluționate în anul 2014, 33 au fost respinse, iar 8 au fost admise în tot sau în parte; în plus, 5 cauze în care a fost dispusă o anulare au făcut obiectul unui recurs. Un singur recurs a făcut obiectul unei radieri.

Pe de altă parte, 12 cauze au fost finalizate în urma unei soluționări amiabile în temeiul Regulamentului de procedură, față de 9 în anul precedent, ceea ce reprezintă, împreună cu anul 2010, cel mai bun rezultat obținut în această privință de Tribunalul Funcției Publice.

2. Trebuie menționat de asemenea că, la 21 mai 2014, Tribunalul Funcției Publice a adoptat un nou Regulament de procedură, precum și noi instrucțiuni pentru grefier și noi instrucțiuni practice pentru părți. Aceste acte au intrat în vigoare la 1 octombrie 2014.

3. În cadrul expunerii care urmează vor fi prezentate cele mai semnificative decizii ale Tribunalului Funcției Publice.

I. Aspecte de procedură

Competență

În cursul anului 2014, Tribunalul Funcției Publice a avut ocazia să clarifice întinderea competenței sale jurisdicționale pentru a se pronunța asupra litigiilor privind reprezentarea personalului.

Mai întâi, în Hotărârea *Colart și alții/Parlamentul* (F-31/14, EU:F:2014:264), Tribunalul Funcției Publice a amintit că, în materia litigiilor electorale privind compunerea comitetelor pentru personal, instanța Uniunii are doar competența să se pronunțe, în temeiul articolelor 90 și 91 din statut, cu privire la acțiunile îndreptate împotriva instituției interesate și având ca obiect actele sau omisiunile autorității împuternicite să facă numiri (denumită în continuare „AIPN”) în cadrul obligației pe care aceasta o are de a preveni sau de a opri neregularitățile vădite din partea organelor responsabile pentru organizarea alegerilor pentru a asigura funcționarilor posibilitatea de a-și desemna reprezentanții în deplină libertate și cu respectarea normelor stabilite. Prin urmare, instanța Uniunii poate să examineze dacă actele adoptate de o comisie electorală sunt eventual nelegale numai pe cale incidentă, în cadrul controlului jurisdicțional al actelor sau al omisiunilor AIPN în legătură cu obligația sa de a asigura legalitatea alegerilor.

Repartizarea competențelor jurisdicționale între Tribunalul Uniunii Europene și Tribunalul Funcției Publice a fost clarificată în Ordonanța *Colart și alții/Parlamentul* (F-87/13, EU:F:2014:53). Reclamanții se prezentau drept reprezentanții legitimi ai unei organizații sindicale sau profesionale (denumită în continuare „OSP”) și contestau desemnarea, de către Parlament, a persoanelor care dispuneau de drepturi asupra poștei electronice a acestei organizații. Tribunalul Funcției Publice a respins acțiunea ca inadmisibilă, considerând, în esență, că era de competența OSP să formuleze ea însăși o acțiune în anulare în temeiul articolului 263 TFUE la Tribunalul Uniunii Europene prin intermediul reprezentanților săi abilitați corespunzător să adopte o decizie de a formula o astfel de acțiune, calitate de care se prevalau reclamanții.

Condiții de admisibilitate

1. Act care lezează

Rezultă din articolul 90 alineatul (2) și din articolul 91 alineatul (1) din statut că funcționarii pot depune o reclamație, iar ulterior pot formula o acțiune împotriva oricărei „măsură cu caracter general” care îi lezează. În acest temei, jurisprudența a fost stabilită în sensul că persoanele interesate au dreptul să formuleze o acțiune împotriva unei măsuri cu caracter general a AIPN care le lezează, întrucât, pe de o parte, această măsură nu necesită, pentru a produce efecte juridice, vreo măsură de aplicare sau nu lasă autorităților responsabile pentru implementarea sa nicio marjă de apreciere în ceea ce privește aplicarea sa, și, pe de altă parte, întrucât ea afectează imediat interesele funcționarilor, modificând, în mod distinct, situația juridică a acestora. Tribunalul Funcției Publice a aplicat această jurisprudență în Hotărârea *Julien-Malvy și alții/SEAE* (F-100/13, EU:F:2014:224), precum și în Hotărârea *Osorio și alții/SEAE* (F-101/13, EU:F:2014:223, care face

obiectul unui recurs aflat pe rolul Tribunalului Uniunii) unei decizii adoptate de AIPN în temeiul articolului 10 din anexa X la statut, având drept consecință înlăturarea indemnizației pentru condiții de viață față de agenții repartizați în anumite delegații și birouri ale Uniunii în țări terțe. S-a constatat admisibilitatea acțiunii pentru motivul că această decizie părea suficient de precisă și necondiționată pentru a nu necesita nicio măsură specială de aplicare. În mod cert, punerea sa în aplicare presupunea adoptarea unor măsuri administrative, cu aplicabilitate individuală, pentru a opri acordarea indemnizației în favoarea agenților vizați. Cu toate acestea, instanța Uniunii a remarcat că adoptarea acestor măsuri intermediare nu putea fi rezultatul vreunei marje de apreciere a autorităților administrative și că, prin urmare, aceasta nu era de natură să se opună caracterului imediat al afectării situației juridice a reclamantilor.

Pe de altă parte, potrivit unei jurisprudențe constante, o scrisoare care se limitează să amintească unui agent prevederile contractului său legate de data de expirare a acestuia și nu cuprinde niciun element nou în raport cu prevederile menționate nu constituie un act care lezează. Cu toate acestea, Tribunalul Funcției Publice a amintit, în Hotărârea *Drakeford/EMA* (F-29/13, EU:F:2014:10, care face obiectul unui recurs aflat pe rolul Tribunalului Uniunii), că, în cazul în care contractul poate face obiectul unei prelungiri, decizia adoptată de administrație, în urma unui reexaminări, de a nu prelungi contractul constituie un act care lezează, distinct de contractul în cauză și care poate face obiectul unei reclamații sau chiar al unei acțiuni, în termenele prevăzute de statut. Aceasta este situația, în particular, a unei scrisori care se limitează să „amintească” în mod formal data de expirare a unui contract, dar care se înscrie într-un context în care acest contract putea fi prelungit și care este ulterioară unei proceduri interne întemeiate pe articolul 8 din Regimul aplicabil celorlalți agenți ai Uniunii Europene (denumit în continuare „RAA”).

2. Respectarea procedurii precontencioase

În jurisprudență, din articolul 91 alineatul (2) din statut se deduce o regulă privind concordanța între reclamație, în sensul acestei dispoziții, și cererea introductivă subsecventă. Această regulă impune, sub sancțiunea inadmisibilității, ca un motiv invocat în fața instanței Uniunii să fi fost invocat deja în cadrul procedurii precontencioase, pentru ca AIPN să fi fost în măsură să cunoască criticile pe care persoana în cauză le formulează împotriva deciziei contestate. În două Hotărâri, *CR/Parlamentul* (F-128/12, EU:F:2014:38) și *Cerafogli/BCE* (F-26/12, EU:F:2014:218, care face obiectul unui recurs aflat pe rolul Tribunalului Uniunii), Tribunalul Funcției Publice a considerat totuși că această regulă de concordanță nu se aplică unei excepții de nelegalitate invocată pentru prima dată în cadrul acțiunii. În această privință, instanța a amintit, în primul rând, că principiul prezumției de legalitate a actelor instituțiilor Uniunii Europene presupune că AIPN nu poate să decidă să nu aplice un act cu aplicabilitate generală în vigoare, care ar încălca, în opinia sa, o normă de drept de rang superior. În al doilea rând, aceasta a amintit că excepția de nelegalitate este, prin natura sa, expresia unui principiu general care urmărește să concilieze principiul legalității și cel al securității juridice. În al treilea rând, instanța a remarcat că articolul 277 TFUE nu prevede posibilitatea de a ataca un act cu aplicabilitate generală după expirarea termenului de introducere a acțiunii decât cu ocazia unui litigiu în fața instanței Uniunii, astfel încât această excepție nu își poate produce pe deplin efectele în cadrul unei proceduri de reclamație administrativă. În sfârșit, în al patrulea rând, aceasta a considerat că inadmisibilitatea unei excepții de nelegalitate invocată pentru prima dată în cererea introductivă ar constitui o limitare a dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă neproportională cu scopul urmărit de regula privind concordanța, și anume de a permite o soluționare amiabilă a litigiilor între funcționarul respectiv și administrație. Astfel, o excepție de nelegalitate implică prin natura sa un raționament care nu poate fi solicitat unui funcționar sau agent care nu dispune în mod necesar de competențele juridice corespunzătoare pentru a o ridica în etapa precontencioasă, și aceasta sub sancțiunea inadmisibilității.

Tribunalul Funcției Publice, aplicând în mod clasic articolele 90 și 91 din statut, a statuat în Hotărârea *Colart și alții/Parlamentul* (EU:F:2014:264) pronunțată în materia litigiilor legate de reprezentarea personalului, amintită mai sus, că este inadmisibilă o acțiune prin care se urmărește contestarea rezultatelor alegerilor comitetului pentru personal într-o situație în care AIPN nu fusese sesizată cu nicio cerere sau reclamație formulată în temeiul articolului 90 din statut. Într-adevăr, reclamanții au depus o „reclamație” la o comisie electorală în temeiul unei reglementări adoptate de adunarea generală a funcționarilor. Cu toate acestea, împrejurarea respectivă nu îi dispensa de obligația de a solicita AIPN să intervină în procesul electoral, înainte de introducerea acțiunii lor în temeiul articolului 270 TFUE și al articolului 91 din statut. Chiar dacă termenii utilizați în această reglementare erau ambigui, Tribunalul Funcției Publice a considerat că adunarea generală a funcționarilor unei instituții, precum și organele statutare, precum comitetul pentru personal, nu au competență să deroge de la articolul 90 din statut în cadrul „condițiilor de alegere a comitetului pentru personal” pe care trebuie să le adopte în temeiul articolului 1 al doilea paragraf din anexa II la statutul menționat.

În același sens, și prin Ordonanța *Klar și Fernandez Fernandez/Comisia* (F-114/13, EU:F:2014:192, care face obiectul unui recurs aflat pe rolul Tribunalului Uniunii), Tribunalul Funcției Publice a statuat că este inadmisibilă o acțiune prin care se contestă legalitatea unei decizii a instituției pârâte prin care se refuză recunoașterea legalității unei decizii a unei secții locale a unui comitet pentru personal, întrucât reclamanții nu depuseseră în prealabil o reclamație în termenul prevăzut de statut de trei luni de la prima luare de poziție explicită și circumstanțiată a instituției.

3. Interesul de a exercita acțiunea

În perioada luată în considerare, Tribunalul Funcției Publice s-a pronunțat asupra unei excepții de inadmisibilitate întemeiate pe faptul că un reclamant, fost funcționar pensionat întrucât a atins limita de vârstă, nu mai avea interesul să conteste un raport de evaluare, deși acest raport fusese întocmit în aplicarea unei hotărâri de anulare pronunțate anterior. În Hotărârea *Cwik/Comisia* (F-4/13, EU:F:2014:263), Tribunalul Funcției Publice a amintit că dreptul de acces la o instanță ar fi lipsit de conținut dacă s-ar permite ca o decizie judiciară definitivă și obligatorie să nu își producă efectele, în detrimentul unei părți, și că executarea unei hotărâri ar trebui considerată ca făcând parte integrantă din proces, în sensul articolului 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În aceste condiții, instanța a considerat că orice refuz de a recunoaște reclamantului un interes de a exercita acțiunea în anulare în privința noului raport ar echivala cu încălcarea dreptului său la executarea corectă a primei hotărâri și, prin urmare, a dreptului său la o protecție jurisdicțională efectivă.

4. Urgența pronunțării cu privire la măsurile provizorii

Potrivit unei jurisprudențe constante, suspendarea executării are un caracter pur accesoriu în raport cu procedura principală în care intervine. În consecință, decizia adoptată de judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii trebuie să aibă un caracter provizoriu, în sensul că nu poate nici să prejudice sensul viitoarei decizii pe fond, nici să îi confere acesteia un caracter iluzoriu, lipsind-o de efect util. În Ordonanța *DK/SEAE* (F-27/14 R, EU:F:2014:67), președintele Tribunalului Funcției Publice a estimat totuși că, în cazul în care argumentele prezentate de reclamant dau naștere unor îndoieli serioase cu privire la legalitatea deciziei atacate în ceea ce privește principiul potrivit căruia penalul ține în loc procedura disciplinară, nu se poate respinge cererea de suspendare a executării pentru lipsa urgenței fără a i se reproșa încălcarea, la rândul său, a principiului menționat. Cu alte cuvinte, din momentul în care, la prima vedere, încălcarea sa se confirmă, protecția principiului potrivit căruia penalul ține în loc procedura disciplinară nu mai poate fi amânată, chiar cu titlu provizoriu, în așteptarea hotărârii pe fond, fără să cauzeze un prejudiciu grav și ireparabil reclamantului,

întrucât, în acest caz, soluția dată în procesul penal ar putea fi grav afectată de poziția autorității administrative privind situația de fapt aflată la originea unui astfel de proces.

II. Cu privire la fond

Condiții generale de validitate a actelor

1. Obligația de imparțialitate

Potrivit unei jurisprudențe constante, o comisie de evaluare din cadrul unui concurs este obligată să garanteze că aprecierile sale cu privire la toți candidații examinați în cadrul probelor orale sunt efectuate în condiții de egalitate și de obiectivitate. În Hotărârea *CG/BEI* (F-115/11, EU:F:2014:187), Tribunalul Funcției Publice a aplicat această jurisprudență în cazul unui comitet de selecție care avea misiunea să aleagă cei mai buni candidați dintre cei care și-au depus candidatura în urma publicării unui anunț pentru ocuparea unui post vacant. În consecință, Tribunalul Funcției Publice a considerat că toți membrii unui comitet de selecție trebuie să aibă independența necesară pentru ca obiectivitatea lor să nu poată fi pusă la îndoială. Prin urmare, simpla împrejurare că un membru al unui comitet de selecție este vizat de o plângere pentru hărțuire depusă de un candidat nu poate implica în sine obligația membrului în cauză de a se recuza. Cu toate acestea, întrucât reclamanta a arătat, în speță, că acest membru urma să devină superiorul ierarhic direct al candidatului care urma să fie numit și întrucât reclamanta a furnizat indicii obiective, pertinente și concordante că acesta avea un interes personal să o defavorizeze, Tribunalul Funcției Publice a estimat că membrul respectiv și-a încălcat obligația de imparțialitate. În consecință, întrucât fiecare dintre membrii comitetului de selecție trebuie să aibă independența necesară pentru ca obiectivitatea comitetului de selecție în ansamblu să nu fie compromisă, instanța a considerat că a fost încălcată obligația de imparțialitate a comitetului de selecție în ansamblu.

Într-o altă cauză, Tribunalul Funcției Publice a fost invitat să se pronunțe cu privire la validitatea unei proceduri de selecție a directorului executiv al unei agenții care presupune, printre altele, intervenția unui comitet de preselecție care are sarcina să întocmească un proiect de listă cu candidații considerați cel mai calificați, consiliul de administrație al agenției fiind competent pentru a efectua numirea. Instanța menționată a statuat, în Hotărârea *Hristov/Comisia și EMA* (F-2/12, EU:F:2014:245), că, deși proiectul de listă nu avea caracter obligatoriu, simplul fapt că doi membri ai consiliului de administrație au făcut parte din comitetul de preselecție a încălcat obligația de imparțialitate.

2. Dreptul de a fi ascultat

Pronunțându-se asupra condițiilor dreptului de a fi ascultat al unui agent temporar privind eventuala prelungire a contractului său, Tribunalul Funcției Publice a subliniat, în Hotărârea *Tzikas/AFE* (F-120/13, EU:F:2014:197), necesitatea ca persoana interesată să fie clar informată despre obiectul întrevederii cu superiorul său ierarhic, pentru a putea să își prezinte în mod util punctul de vedere înainte de adoptarea unei decizii care o afectează. Astfel, chiar în lipsa unor dispoziții care să impună forma scrisă, și chiar dacă o informare privind obiectul întrevederii poate fi prin urmare orală și poate rezulta din contextul în care aceasta urmează să se desfășoare, o convocare pe cale scrisă a persoanei interesate poate să se dovedească mai potrivită.

În plus, în cadrul procedurii disciplinare, dreptul de a fi ascultat este „implementat”, în sensul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, pe de o parte, în special prin articolul 16 alineatul (1) din anexa IX la statut și, pe de altă parte, prin articolul 4 din anexa menționată. Tribunalul Funcției

Publice a arătat, în Hotărârea *de Brito Sequeira Carvalho/Comisia* (F-107/13, EU:F:2014:232), că, în lumina articolului 52 alineatul (1) din cartă, nu este conformă cu aceste dispoziții situația unui funcționar care nu a fost nici prezent, nici reprezentat la audierea în fața consiliului de disciplină și nu a putut nici să transmită observații scrise, deși, pe de o parte, acesta justificase în mod corespunzător faptul că nu a putut participa la audiere la data prevăzută și, pe de altă parte, în cursul acestei audieri a fost ascultat un singur martor al acușării citat de AIPN.

Cariera funcționarilor și a agenților

Tribunalul Funcției Publice a statuat, în Hotărârea *Montagut Viladot/Comisia* (F-160/12, EU:F:2014:190, care face obiectul unui recurs aflat pe rolul Tribunalului Uniunii), că, în lipsa oricărei dispoziții contrare cuprinse fie într-un regulament sau într-o directivă aplicabilă concursurilor de recrutare, fie într-un anunț de concurs, cerința de a avea o diplomă universitară care condiționează accesul la un concurs general trebuie în mod obligatoriu interpretată în sensul pe care îl dă acestei expresii legislația națională a unui stat membru în care candidatul a făcut studiile de care se prevalează.

Pe de altă parte, în Hotărârea *De Mendoza Asensi/Comisia* (F-127/11, EU:F:2014:14), Tribunalul Funcției Publice a amintit că principiile egalității de tratament și obiectivității evaluărilor de către o comisie de evaluare din cadrul unui concurs presupun, în principiu, menținerea, în măsura în care este posibil, a stabilității compunerii acestei comisii de evaluare pe parcursul desfășurării probelor. Cu toate acestea, instanța a admis că nu se poate exclude ca această coerență a evaluării să poată fi garantată prin alte mijloace. În speță, instanța a admis validitatea unei noi metode de organizare a lucrărilor unei comisii de evaluare prin care stabilitatea acesteia era garantată numai în anumite etape ale procedurii. În această privință, Tribunalul Funcției Publice a reținut, în primul rând, că această stabilitate era asigurată în etapele-cheie, și anume, mai întâi, pentru a decide modul în care probele se desfășoară, apoi la fiecare două sau trei zile, cu ocazia reunirii notelor atribuite candidaților pentru a face o apreciere asupra competențelor celor care fuseseră testați în această perioadă și, în sfârșit, la terminarea tuturor probelor pentru a verifica coerența aprecierilor. În al doilea rând, instanța a arătat că egalitatea de tratament a candidaților era de asemenea garantată prin identitatea metodelor de lucru care implică o utilizare a testelor prestructurate și aplicarea unor criterii identice de apreciere a performanțelor candidaților. În al treilea rând, instanța a constatat că președintele comisiei de evaluare participa la primele minute la toate probele. În sfârșit, în al patrulea rând, instanța arată că studii și analize fuseseră realizate pentru a verifica coerența evaluării.

Drepturile și obligațiile funcționarilor și ale agenților

Întrucât a fost necesar, în Hotărârea *CG/BEI* (F-103/11, EU:F:2014:185) și în Hotărârea *De Nicola/BEI* (F-52/11, EU:F:2014:243), să se pronunțe asupra noțiunii de hărțuire morală în sensul articolului 3.6.1 din Codul de conduită al personalului Băncii Europene de Investiții coroborat cu articolul 2.1 din politica în materie de demnitate la muncă pe care a adoptat-o de asemenea Banca, Tribunalul Funcției Publice a adoptat o interpretare similară celei pe care o dezvoltase în temeiul articolului 12a din statut, în sensul că nu se impune ca atitudinile sau comportamentele care aduc atingere respectului de sine și încrederii în sine ale victimei să fie intenționate. În consecință, Tribunalul Funcției Publice a anulat două decizii ale Băncii de a nu da curs unor plângeri pentru hărțuire morală pentru motivul că nu părea că comportamentele invocate aveau acest caracter.

Regimul financiar și prestațiile de asigurări sociale ale funcționarilor

1. Indemnizația de expatriere

În cadrul stabilirii existenței unui drept la despăgubire al unui funcționar, Tribunalul Funcției Publice a amintit, în Hotărârea *Ohrgaard/Comisia* (F-151/12, EU:F:2014:8), că reiese din articolul 4 alineatul (1) literele (a) și (b) din anexa VII la statut că, în vederea neutralizării perioadelor de reședință care trebuie luate în considerare, legiuitorul Uniunii a stabilit o diferență între, pe de o parte, funcționarul care nu are și nu a avut niciodată cetățenia statului pe teritoriul căruia se află locul său de repartizare și, pe de altă parte, funcționarul care are sau a avut cetățenia acestui stat. În primul caz, se neutralizează perioadele care corespund unor „situații ce rezultă din serviciile efectuate pentru un alt stat sau organizație internațională”. În al doilea caz, se neutralizează perioadele care corespund unor situații care constau în „exercitarea atribuțiilor în serviciul unui stat sau al unei organizații internaționale”. Tribunalul Funcției Publice a amintit, în plus, că prima expresie are un sens mult mai larg decât cea de a doua. Astfel, deși este adevărat că instanța Uniunii a considerat că o perioadă de probă în una dintre instituțiile Uniunii trebuie neutralizată în cadrul „situațiilor[or] ce rezultă din serviciile efectuate pentru [o] organizație internațională” atunci când funcționarul nu are și nu a avut niciodată cetățenia statului de repartizare, Tribunalul Funcției Publice a considerat că o perioadă de probă organizată de Comisie cu scopul principal de a contribui la formarea beneficiarilor nu putea fi considerată ca încadrându-se în noțiunea „exercitarea atribuțiilor”, aplicabilă funcționarilor care au sau au avut cetățenia acestui stat membru. Astfel, contrar celei precedente, această din urmă expresie necesită ca activitatea să contribuie în principal la realizarea obiectivelor statului sau ale organizației internaționale în cauză.

2. Alocații familiale

Sesizat cu o acțiune împotriva unei sancțiuni disciplinare, Tribunalul Funcției Publice a avut ocazia să precizeze obligațiile care revin funcționarului în temeiul caracterului subsidiar, în raport cu indemnizațiile naționale, a alocațiilor familiale plătite de Uniune. În Hotărârea *EH/Comisia* (F-42/14, EU:F:2014:250), Tribunalul Funcției Publice a statuat mai întâi că, în cazul în care o indemnizație statutară este solicitată și acordată unui funcționar în legătură cu situația sa familială, acesta din urmă nu poate invoca pretinsa sa necunoaștere a situației soțului său. Ca răspuns la o critică întemeiată pe faptul că administrația nu verificase, la autoritatea națională care acorda indemnizația, dacă aceasta efectiv nu a plătit alocațiile familiale, Tribunalul Funcției Publice a considerat, în continuare, că deși în mod cert este de așteptat ca o administrație diligentă să actualizeze, cel puțin anual, datele personale ale beneficiarilor unor indemnizații statutare plătite lunar, situația unei administrații care trebuie să plătească mii de indemnizații și de alocații diverse nu poate fi comparată cu cea a unui funcționar care are un interes personal să verifice sumele care i-au fost plătite și să semnaleze tot ce ar putea să constituie o eroare în defavoarea sau în avantajul său. În sfârșit, Tribunalul Funcției Publice a considerat că nu este pertinent faptul că administrația nu obținuse anumite informații decât în mod accidental sau indirect, întrucât este obligația unui beneficiar al unei prestații statutare să comunice serviciului competent al instituției sale, în clar și neechivoc, orice decizie de acordare a unei indemnizații naționale echivalente.

Pe de altă parte, din dispozițiile coroborate ale articolului 2 alineatul (1) din anexa VII la statut și ale articolului 2 alineatul (2) primul paragraf din anexa menționată rezultă că funcționarii beneficiază de o alocație pentru copilul aflat în întreținere în cazul în care copiii sunt „efectiv în întreținerea” acestora. Tribunalul Funcției Publice a avut ocazia să amintească faptul că, în această privință, în Hotărârea *Armani/Comisia* (F-65/12, EU:F:2014:13), această noțiune de întreținere efectivă corespunde răspunderii efective pentru toate sau pentru o parte din nevoile esențiale ale copiilor, în special în ceea ce privește cazarea, hrana, îmbrăcămintea, educația, îngrijirea și cheltuielile

medicale. În consecință, atunci când un funcționar răspunde efectiv pentru toate sau pentru o parte din nevoile esențiale ale copilului soțului său, trebuie să se considere că acesta întreține efectiv copilul respectiv și, prin urmare, copilul este în întreținerea sa. În acest context, și în lipsa oricărei dispoziții contrare, dreptul acestui funcționar de a beneficia de alocația pentru copilul aflat în întreținere corespunzătoare copilului soțului său nu este subordonat condiției ca soțul respectiv să nu fie funcționar sau agent al Uniunii. Cu această ocazie, Tribunalul Funcției Publice a precizat în plus, în această hotărâre, că, deși fac parte din remunerație, alocațiile familiale nu sunt destinate întreținerii funcționarilor, ci exclusiv întreținerii copiilor.

3. Restituirea plăților nedatorate

În Hotărârea *CR/Parlamentul* (F-128/12, EU:F:2014:38), Tribunalul Funcției Publice a fost invitat să se pronunțe cu privire la legalitatea articolului 85 al doilea paragraf a doua teză din statut, în măsura în care prevede că termenul de cinci ani în care o plată nedatorată se restituie de către funcționari și agenți nu este opozabil administrației atunci când aceasta este în măsură să dovedească că persoana interesată a indus-o în eroare intenționat în vederea obținerii plății sumei respective. După ce a amintit că măsura în care se recurge la prescripție rezultă dintr-o conciliere a cerințelor privind securitatea juridică și a celor privind legalitatea în funcție de împrejurările istorice și sociale care există în societate la un anumit moment și că pentru acest motiv depinde doar de alegerea legiuitorului, Tribunalul Funcției Publice a considerat că inopozabilitatea față de administrație a termenului de cinci ani menționat nu poate reprezenta în sine o nelegalitate în ceea ce privește respectarea principiului securității juridice. De altfel, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că, în cazul în care nu există un termen de prescripție stabilit de legiuitorul Uniunii, cerința fundamentală privind securitatea juridică se opune ca administrația să poată întârzia pe termen nedeterminat exercitarea atribuțiilor sale, aceasta fiind în consecință obligată să acționeze într-un termen rezonabil după ce a luat la cunoștință faptele în cauză.

În aceeași hotărâre, Tribunalul Funcției Publice a statuat, în plus, că inopozabilitatea față de administrație a termenului de prescripție de cinci ani pentru recuperarea sumelor nedatorate percepute nu încalcă nici principiul proporționalității. Astfel, obiectivul urmărit de articolul 85 din statut este cel al protecției intereselor financiare ale Uniunii în contextul specific al relațiilor dintre instituțiile Uniunii și agenții lor, și anume persoanele care sunt legate de aceste instituții prin obligația de loialitate specifică prevăzută la articolul 11 din statut.

În sfârșit, în Hotărârea *López Cejudo/Comisia* (F-28/13, EU:F:2014:55), Tribunalul Funcției Publice a precizat că articolul 85 al doilea paragraf a doua teză din statut are în vedere situația în care agentul, într-un demers prin care urmărește să beneficieze de o plată nedatorată, induce în eroare în mod deliberat AIPN, fie, de exemplu, omițând să îi furnizeze toate informațiile cu privire la situația sa personală, fie omițând să aducă la cunoștința acesteia schimbări intervenite în situația sa personală, fie chiar efectuând manevre pentru a face mai dificilă identificarea de către AIPN a caracterului nedatorat al plății de care a beneficiat, inclusiv prin furnizarea de informații eronate sau inexacte.

Regim disciplinar

În Hotărârea *EH/Comisia* (F-42/14, EU:F:2014:250), Tribunalul Funcției Publice a statuat că, deși administrația poate să decidă să ia în considerare faptul că persona interesată este aproape de vârsta de pensionare, nimic din modul de redactare al articolului 10 din anexa IX la statut nu impune AIPN să considere că această împrejurare justifică reducerea unei sancțiuni disciplinare.

Litigii privind contractele

În două Hotărâri, *Bodson și alții/BEI* (F-73/12, EU:F:2014:16 și F-83/12, EU:F:2014:15, care fac obiectul unor recursuri aflate pe rolul Tribunalului Uniunii), Tribunalul Funcției Publice a respins argumentele reclamanților potrivit cărora natura contractuală a raporturilor lor de muncă și forța obligatorie a contractelor se opuneau ca Banca să modifice unilateral elementele esențiale ale condițiilor de angajare ale agenților. În această privință, instanța a considerat că, în cazul în care contractele sunt încheiate cu un organism al Uniunii, care are o misiune de interes general și este abilitat să prevadă, prin regulament, dispozițiile aplicabile personalului său, voința părților la un contract de muncă își găsește în mod necesar limitele în obligațiile care rezultă din această misiune particulară și care se impun atât organelor de conducere ale acestui organism, cât și agenților săi. De asemenea, acordul de voință al părților este limitat de acceptarea globală a drepturilor și obligațiilor prevăzute de regulamentul menționat, iar raporturile lor, chiar dacă au origine contractuală, fac parte în esență dintr-un regim de reglementare. În consecință, Tribunalul Funcției Publice a statuat că Banca dispune, în vederea îndeplinirii misiunii de interes general care îi revine, de competența de a modifica unilateral remunerația personalului său, în pofida actelor juridice de natură contractuală care se află la baza raporturilor de muncă.

În plus, trebuie amintit că, în temeiul articolului 8 primul paragraf din RAA, contractul unui agent temporar în temeiul articolului 2 litera (a) din același regim poate fi prelungit o dată pe o perioadă determinată, „orice prelungire ulterioară a acestui contract de muncă” făcându-se pentru o perioadă nedeterminată. În Hotărârea *Drakeford/EMA* (F-29/13, EU:F:2014:10), Tribunalul Funcției Publice a considerat că această dispoziție nu putea fi interpretată în sensul că orice schimbare a atribuțiilor, materializată într-un nou contract, ar fi de natură să întrerupă continuitatea raportului de muncă ce conduce la un contract pe perioadă nedeterminată. O astfel de interpretare ar avea ca efect reducerea domeniului de aplicare al articolului 8 primul paragraf din RAA în afara obiectivului pe care îl urmărește, întrucât aceasta ar conduce la faptul că numirea, printr-un contract distinct din punct de vedere formal, a oricărui agent temporar deja în funcție într-un post ierarhic superior ar avea drept consecință, în orice împrejurare și fără o reală justificare, să repună acest agent, în ceea ce privește durata contractului de „angajare”, într-o situație identică cu cea a unui agent nou recrutat. De asemenea, această interpretare ar avea ca efect să penalizeze agenții care au merite deosebite, care chiar în considerarea performanțelor lor profesionale au progresat în carieră. Potrivit Tribunalului Funcției Publice, o astfel de consecință ar determina rezerve serioase în ceea ce privește principiul egalității de tratament, astfel cum prevede articolul 20 din cartă. Aceasta ar încălca și voința legiuitorului, exprimată explicit la articolul 12 alineatul (1) din RAA, de a veghea ca agenții temporari să asigure instituțiilor participarea unor persoane cu cel mai înalt nivel de competență, de eficiență și de integritate.

B – Compunerea Tribunalului Funcției Publice

(Ordinea protocolară la 1 octombrie 2014)

De la stânga la dreapta:

Domnii judecători E. Perillo și H. Kreppel; domnul R. Barents, președinte de cameră; domnul S. Van Raepenbusch, președintele Tribunalului; domnul K. Bradley, președinte de cameră; doamna judecător M. I. Rofes i Pujol; domnul judecător J. Svenningsen; doamna grefier W. Hakenberg.

1. Membrii Tribunalului Funcției Publice

(în ordinea intrării în funcție)

Sean Van Raepenbusch

născut în 1956; licențiat în drept (Universitatea Liberă din Bruxelles, 1979); diplomă specială de licență în drept internațional (Bruxelles, 1980); doctor în drept (1989); responsabil al Serviciului juridic din cadrul Société anonyme du canal et des installations maritimes din Bruxelles (1979-1984); funcționar la Comisia Comunităților Europene (Direcția Generală Afaceri Sociale, 1984-1988); membru al Serviciului Juridic al Comisiei Comunităților Europene (1988-1994); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1994-2005); titular de curs la Centrul Universitar din Charleroi (drept social internațional și european, 1989-1991), la Universitatea din Mons-Hainaut (drept european, 1991-1997), la Universitatea din Liège (dreptul funcției publice europene, 1989-1991; dreptul instituțional al Uniunii Europene, 1995-2005; drept social european, 2004-2005) și din 2006 la Universitatea Liberă din Bruxelles (dreptului instituțional al Uniunii Europene); numeroase lucrări publicate în domeniul dreptului social european și al dreptului instituțional al Uniunii Europene; judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 6 octombrie 2005; președintele Tribunalului Funcției Publice începând cu data de 7 octombrie 2011.

Horstpeter Kreppel

născut în 1945; studii universitare la Berlin, la München și la Frankfurt am Main (1966-1972); primul examen de stat (1972); magistrat stagiar la Frankfurt am Main (1972-1973 și 1974-1975); Colegiul Europei din Bruges (1973-1974); al doilea examen de stat (Frankfurt am Main, 1976); angajat la Biroul Federal al Forței de Muncă și avocat (1976); judecător la Tribunalul pentru Litigii de Muncă (landul Hessa, 1977-1993); lector la Fachhochschule für Sozialarbeit din Frankfurt am Main și la Verwaltungsfachhochschule din Wiesbaden (1979-1990); expert național la Serviciul Juridic al Comisiei Comunităților Europene (1993-1996 și 2001-2005); atașat pentru afaceri sociale la Ambasada Republicii Federale Germania la Madrid (1996-2001); judecător la Tribunalul pentru Litigii de Muncă din Frankfurt am Main (februarie-septembrie 2005); judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 6 octombrie 2005.

Maria Isabel Rofes i Pujol

născută în 1956; studii de drept (licenciatura en derecho, Universitatea din Barcelona, 1981); specializare în comerțul internațional (Mexic, 1983); studii privind integrarea europeană (Camera de Comerț din Barcelona, 1985) și privind dreptul comunitar (Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1986); funcționar în cadrul Generalitat de Catalunya (membru al Serviciului juridic al Ministerului Industriei și Energiei, aprilie 1984-august 1986); membru în Baroul din Barcelona (1985-1987); administrator și apoi administrator principal în cadrul Diviziei cercetare și documentare a Curții de Justiție a Comunităților Europene (1986-1994); referent juridic la Curtea de Justiție (cabinetul avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer, ianuarie 1995-aprilie 2004; cabinetul domnului judecător Lohmus, mai 2004-august 2009); titularul cursului de contencios comunitar la Facultatea de Drept (Universitat Autònoma din Barcelona, 1993-2000); numeroase lucrări publicate și cursuri în materia dreptului social european; membru al Camerei de recurs a Oficiului Comunitar pentru Soiuri de Plante (2006-2009); judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 7 octombrie 2009.

Ezio Perillo

născut în 1950; licențiat în drept și avocat în cadrul Baroului din Padova; asistent și, ulterior, cercetător în drept civil și comparat la Facultatea de drept a Universității din Padova (1977-1982); titular de curs în materia dreptului comunitar la Colegiul European din Parma (1990-1998) și la facultățile de drept din Padova (1985-1987), Macerata (1991-1994), Napoli (1995) și la Universitatea de studii din Milano (2000-2001); membru al comitetului științific al „Master in European integration” din cadrul Universității din Padova; funcționar la Curtea de Justiție, Direcția bibliotecă, cercetare și documentare (1982-1984); referent juridic în cadrul cabinetului avocatului general Mancini (1984-1988); consilier juridic al secretarului general al Parlamentului European, Enrico Vinci (1988-1993); tot în cadrul acestei instituții: șef de divizie la Serviciul Juridic (1995-1999); director al Direcției de afaceri legislative și de concilierii, de relații interinstituționale și de relații cu parlamentele naționale (1999-2004); director al Direcției de relații externe (2004-2006); director al Direcției de afaceri legislative din cadrul Serviciului Juridic (2006-2011); autor al mai multor publicații în dreptul civil italian și în dreptul Uniunii Europene; judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 6 octombrie 2011.

René Barents

născut în 1951; licențiat în drept, licență specială în economie (Universitatea Erasmus din Rotterdam, 1973); doctor în drept (Universitatea din Utrecht, 1981); cercetător în drept european și în drept economic internațional (1973-1974) și conferențiar în drept european și în drept economic la Institutul Europa al Universității din Utrecht (1974-1979) și la Universitatea din Leyde (1979-1981); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1981-1986), apoi șef al unității de drepturi statutare la Curtea de Justiție (1986-1987); membru al Serviciului Juridic al Comisiei Comunităților Europene (1987-1991); referent juridic la Curtea de Justiție (1991-2000); șef de divizie (2000-2009), apoi director al Direcției „Cercetare și documentare” din cadrul Curții de Justiție a Uniunii Europene (2009-2011); profesor titular (1988-2003) și profesor de onoare (începând cu 2003) în drept european la Universitatea din Maastricht; consilier la Curtea de Apel din 's-Hertogenbosch (1993-2011); membru al Academiei Regale de Științe a Țărilor de Jos (începând cu 1993); numeroase publicații în materie de drept european; judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 6 octombrie 2011.

Kieran Bradley

născut în 1957; licențiat în drept (Trinity College, Dublin, 1975-1979); cercetător asistent în cadrul biroului senatorului Mary Robinson (1978-1979 și 1980); bursă de studii „Pádraig Pearse” la Colegiul Europei (Bruges, 1979); studii postuniversitare de drept european la Colegiul Europei (1979-1980); master în drept la Universitatea din Cambridge (1980-1981); stagiar la Parlamentul European (Luxemburg, 1981); administrator la Secretariatul comisiei juridice a Parlamentului European (Luxemburg, 1981-1988); membru al serviciului juridic al Parlamentului European (Bruxelles, 1988-1995); referent juridic la Curtea de Justiție (1995-2000); conferențiar în drept european la Harvard Law School (2000); membru al serviciului juridic al Parlamentului European (2000-2003), apoi șef de unitate (2003-2011) și director (2011); autor al numeroase publicații; judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 6 octombrie 2011.

Jesper Sønningsen

născut în 1966; studii de drept (*Candidatus juris*), Universitatea din Aarhus (1989); avocat stagiar pe lângă consilierul juridic al guvernului danez (1989-1991); referent juridic la Curtea de Justiție (1991-1993); admitere în baroul din Danemarca (1993); avocat pe lângă consilierul juridic al guvernului danez (1993-1995); titular de curs de drept european la Universitatea din Copenhaga; conferențiar la Institutul European de Administrație Publică, antena Luxemburg, ulterior director (1995-1999); administrator la serviciul juridic al Autorității de Supraveghere AELS (1999-2000); funcționar la Curtea de Justiție (2000-2013); referent juridic (2003-2013); judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 7 octombrie 2013.

Waltraud Hakenberg

născută în 1955; studii juridice la Regensburg și la Geneva (1974-1979); primul examen de stat (1979); studii postuniversitare de drept comunitar la Colegiul Europei din Bruges (1979-1980); magistrat stagiar la Regensburg (1980-1983); doctor în drept (1982); al doilea examen de stat (1983); avocat la München și la Paris (1983-1989); funcționar la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1990-2005); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (cabinetul domnului judecător Jann, 1995-2005); funcții didactice în cadrul mai multor universități din Germania, Austria, Elveția și Rusia; profesor onorific al Universității din Saar (din 1999); membru în diverse comitete, asociații și comisii juridice; numeroase lucrări publicate în domeniul dreptului și al contenciosului comunitar; grefier la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 30 noiembrie 2005.

2. Modificări în compunerea Tribunalului Funcției Publice în anul 2014

Nu au avut loc modificări în compunerea Tribunalului Funcției Publice în 2014.

3. Ordinea protocolară

de la 1 ianuarie 2014 până la 30 septembrie 2014

Domnul S. VAN RAEPENBUSCH, președintele
Tribunalului

Domnul H. KREPPEL, președinte de cameră

Doamna M. I. ROFES i PUJOL, președinte de
cameră

Domnul E. PERILLO, judecător

Domnul R. BARENTS, judecător

Domnul K. BRADLEY, judecător

Domnul J. SVENNINGSSEN, judecător

Doamna W. HAKENBERG, grefier

de la 1 octombrie 2014 până la 31 decembrie 2014

Domnul S. VAN RAEPENBUSCH, președintele
Tribunalului

Domnul R. BARENTS, președinte de cameră

Domnul K. BRADLEY, președinte de cameră

Domnul H. KREPPEL, judecător

Doamna M. I. ROFES i PUJOL, judecător

Domnul E. PERILLO, judecător

Domnul J. SVENNINGSSEN, judecător

Doamna W. HAKENBERG, grefier

4. Foști membri ai Tribunalului Funcției Publice

Kanninen Heikki (2005-2009)

Tagaras Haris (2005-2011)

Gervasoni Stéphane (2005-2011)

Boruta Irena (2005-2013)

Președinte

Mahoney Paul J. (2005-2011)

C – Statistici judiciare ale Tribunalului Funcției Publice

Activitatea generală a Tribunalului Funcției Publice

1. Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol (2010-2014)

Cauze introduse

2. Procentajul cauzelor repartizate pe instituție pârâtă principală (2010-2014)
3. Limba de procedură (2010-2014)

Cauze soluționate

4. Hotărâri și ordonanțe – Completul de judecată (2014)
5. Soluția (2014)
6. Măsuri provizorii (2010-2014)
7. Durata procedurilor exprimată în luni (2014)

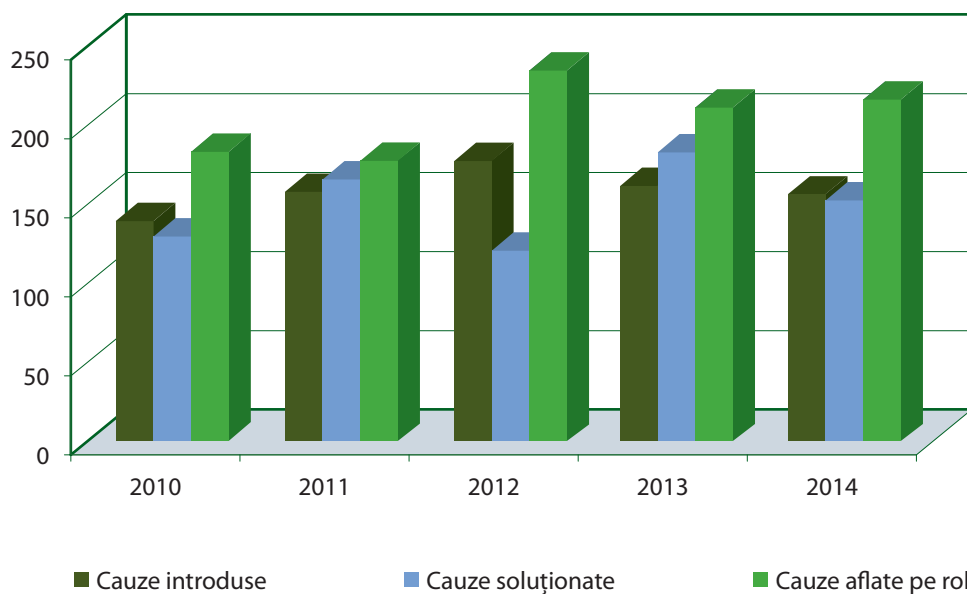
Cauze aflate pe rol la 31 decembrie

8. Completul de judecată (2010-2014)
9. Numărul de reclamanți (2014)

Diverse

10. Deciziile Tribunalului Funcției Publice care au făcut obiectul unui recurs la Tribunal (2010-2014)
11. Soluțiile pronunțate în recursurile în fața Tribunalului (2010-2014)

1. Activitatea generală a Tribunalului Funcției Publice – Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol (2010-2014)

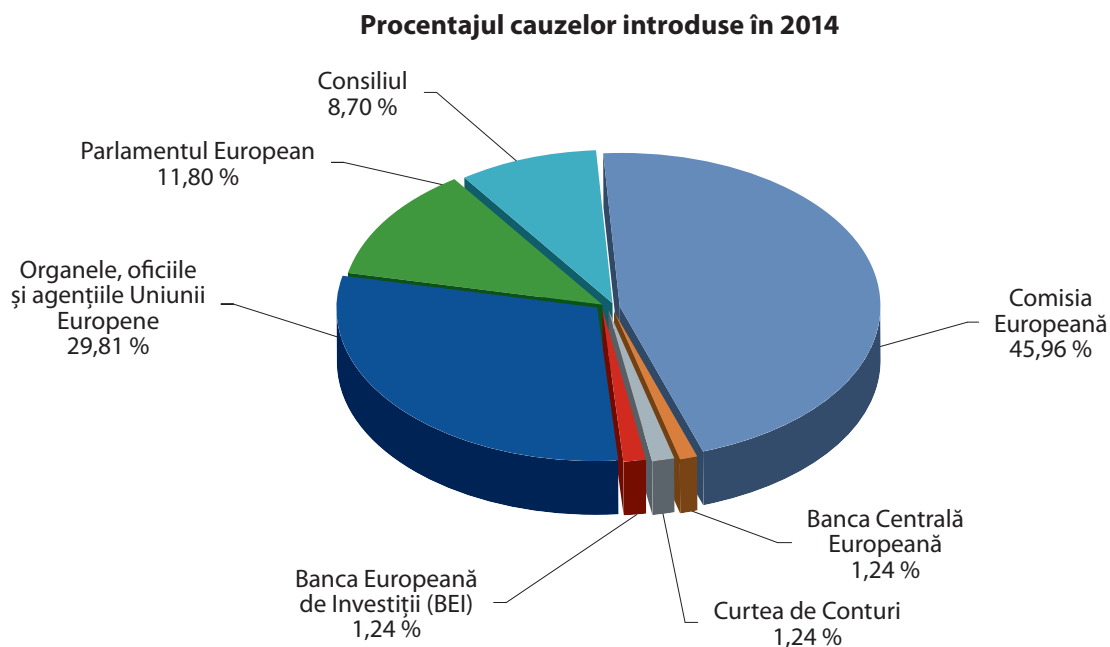

	2010	2011	2012	2013	2014
Cauze introduse	139	159	178	160	157
Cauze soluționate	129	166	121	184	152
Cauze aflate pe rol	185	178	235	211	216 ¹

Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunirile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

¹ Dintre care 99 de cauze suspendate.

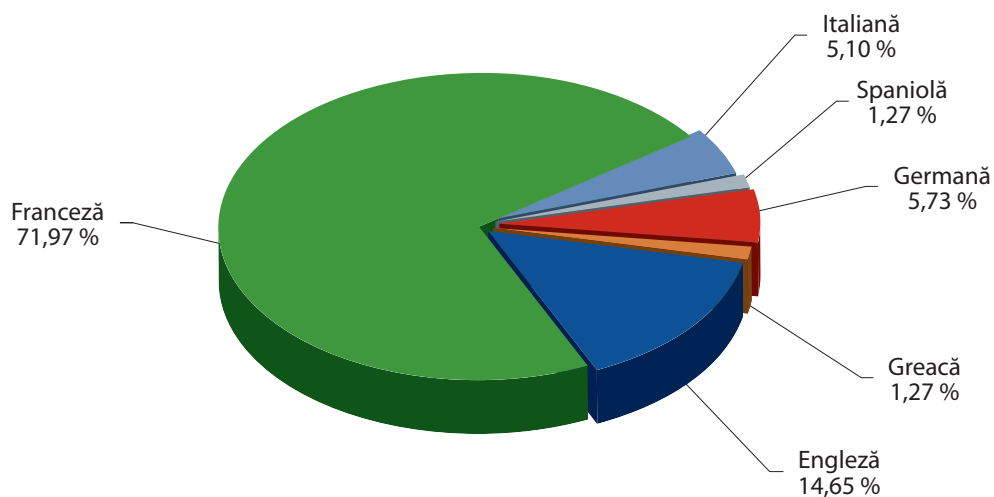
2. Cauze introduse – Procentajul cauzelor repartizate pe instituție pârâtă principală (2010-2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Parlamentul European	9,35 %	6,29 %	6,11 %	5,66 %	11,80 %
Consiliul	6,47 %	6,92 %	3,89 %	3,77 %	8,70 %
Comisia Europeană	58,99 %	66,67 %	58,33 %	49,69 %	45,96 %
Curtea de Justiție a Uniunii Europene	5,04 %	1,26 %		0,63 %	
Banca Centrală Europeană	2,88 %	2,52 %	1,11 %	1,89 %	1,24 %
Curtea de Conturi		0,63 %	2,22 %	0,63 %	1,24 %
Banca Europeană de Investiții (BEI)	5,76 %	4,32 %	4,44 %	5,03 %	1,24 %
Organele, oficiile și agențiile Uniunii Europene	11,51 %	11,40 %	23,89 %	32,70 %	29,81 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

3. Cauze introduse – Limba de procedură (2010-2014)

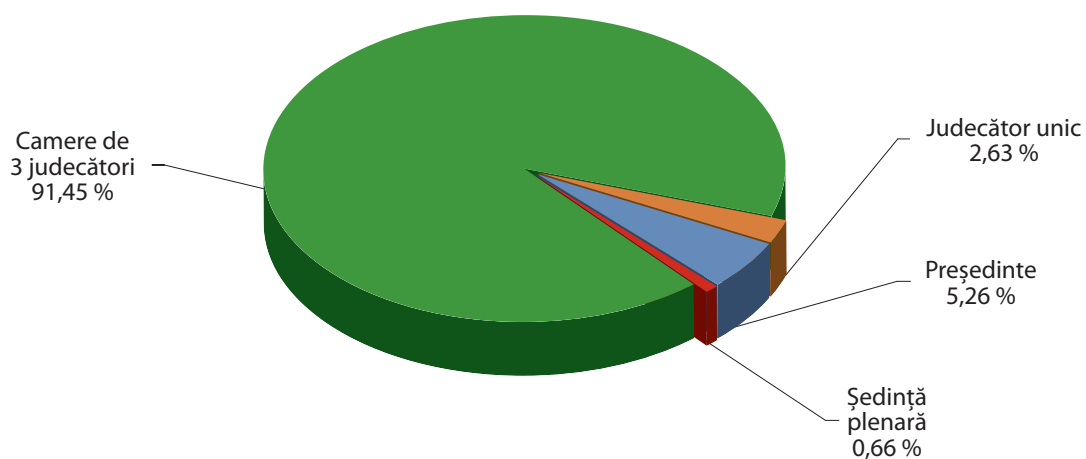
Repartizarea în 2014

Limba de procedură	2010	2011	2012	2013	2014
Bulgară			2		
Spaniolă	2	2	3		2
Germană	6	10	5	2	9
Greacă	2	4	1	4	2
Engleză	9	23	14	26	23
Franceză	105	87	108	95	113
Italiană	13	29	35	21	8
Maghiară		1			
Neerlandeză	2	1	6	12	
Polonă		1	2		
Română			2		
Slovacă		1			
Total	139	159	178	160	157

Limba de procedură indică limba în care a fost introdusă cauza, iar nu limba maternă sau cetățenia reclamantului.

4. Cauze soluționate – Hotărâri și ordonanțe – Completul de judecată (2014)

	Hotărâri	Ordonanțe de radiere ca urmare a unei soluționări amiabile ¹	Alte ordonanțe prin care se finalizează judecata	Total
Ședință plenară	1			1
Camere de 3 judecători	64	11	64	139
Judecător unic	3	1		4
Președinte			8	8
Total	68	12	72	152

¹ În cursul anului 2014 s-au înregistrat alte 14 încercări de soluționare amiabilă la inițiativa Tribunalului Funcției Publice, care au rămas fără rezultat.

5. Cauze soluționate – Soluția (2014)

	Hotărâri		Ordonanțe				Total
	Acțiuni admise în tot sau în parte	Acțiuni respinse în întregime, nepronunțare asupra fondului	Acțiuni/Cereri [în mod vădit] inadmisibile sau nefondate	Soluționări amiabile ca urmare a intervenției completului de judecată	Radiere pentru alt motiv, nepronunțare asupra fondului sau trimitere	Cereri admise în tot sau în parte (proceduri speciale)	
Asigurări sociale/Boală profesională/Accidente		1	1	1	3		6
Concurs	1	2	2				5
Condiții de muncă/Concedii			2				2
Evaluare/Promovare	5	6	2	1	2		16
Pensii și prestații de invaliditate	1	1	4				6
Proceduri disciplinare	1	1					2
Recrutare/Numire/Încadrare în grad	4	5	1		1		11
Remunerație și despăgubiri	4	7	3	2	3		19
Repartizare/Schimbare a repartizării	1	2		1			4
Reziliere sau neprelungire a contractului unui agent	3	11	3	4	2		23
Altele	3	9	15	3	4	24	58
Total	23	45	33	12	15	24	152

6. Cauze soluționate – Măsurile provizorii (2010-2014)

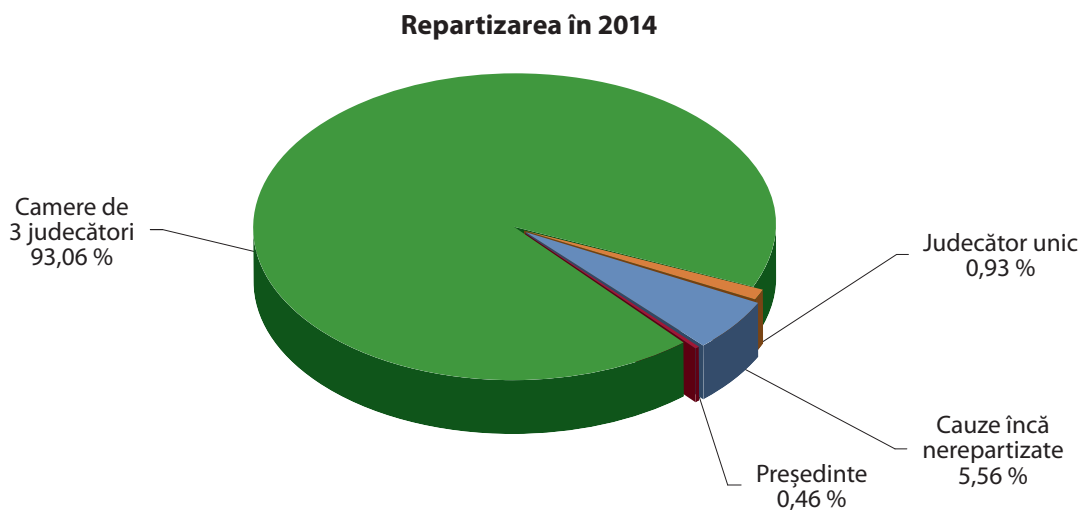
Proceduri finalizate privind măsurile provizorii		Soluția		
		Admitere în tot sau în parte	Respingere	Radiere
2010	6		4	2
2011	7		4	3
2012	11		10	1
2013	3		3	
2014	5	1	4	
Total	32	1	25	6

7. Cauze soluționate – Durata procedurilor exprimată în luni (2014)

Cauze soluționate		Durata medie	
		Durata întregii proceduri	Durata procedurii, durata unei eventuale suspendări nefind inclusă
Hotărâri	68	17,3	17,1
Ordonanțe	84	10,7	9,1
Total	152	13,7	12,7

Duratele sunt exprimate în luni și în zecimi de lună.

8. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Completul de judecată (2010-2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Sedință plenară	1		1	1	
Președinte	1	1		2	1
Camere de 3 judecători	179	156	205	172	201
Judecător unic		2	8	3	2
Cauze încă nerepartizate	4	19	21	33	12
Total	185	178	235	211	216

9. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Numărul de reclamanți (2014)

Cauzele aflate pe rol care reunesc cel mai mare număr de reclamanți în 2014

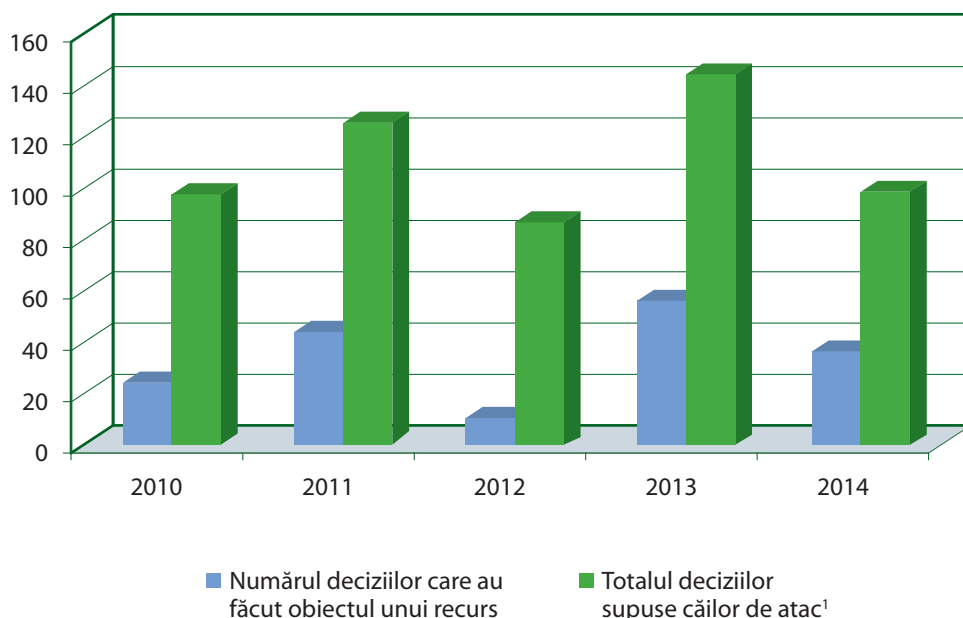
Numărul de reclamanți	Domenii
486	Statut – BEI – Remunerație – Ajustare anuală a salariilor
484	Statut – BEI – Remunerație – Noul sistem de performanță – Acordarea unor prime
451	Statut – BEI – Remunerație – Reforma sistemului de remunerații și de progresie salarială al BEI
35	Statut – Trimitere spre rejudecare după reexaminarea hotărârii Tribunalului – BEI – Pensii – Reforma din 2008
33	Statut – BEI – Pensii – Reforma sistemului de pensii
30	Statut – Fondul european de investiții (FEI) – Remunerație – Ajustare anuală a salariilor
29	Statut – Fondul european de investiții (FEI) – Remunerație – Reforma sistemului de remunerații și de progresie salarială al FEI
26 (4 cauze)	Statut – Statutul funcționarilor – Reforma statutului din 1 ianuarie 2014 – Norme noi privind calcularea cheltuielilor de călătorie de la locul de repartizare la locul de origine – Legătura dintre acordarea acestui beneficiu și statutul de expatriat sau de persoană cu reședință în afara țării de origine – Eliminarea numărului de zile aferent duratei călătoriei
25	Statut – Promovare – Exercițiile de promovare 2010 și 2011 – Stabilirea pragurilor de promovare
20	Statut – Statutul funcționarilor – Reforma statutului din 1 ianuarie 2014 – Norme noi privind cariera și promovarea – Încadrare ca „administrator principal în tranziție” – Tratat preferențial între juriști cu același grad (AD 13) în serviciul juridic al Comisiei Europene – Principiul egalității de tratament

Termenul „statut” se referă la Statutul funcționarilor Uniunii Europene și la Regimul aplicabil celorlați agenți ai Uniunii.

Numărul total de reclamanți în toate cauzele aflate pe rol (2010-2014)

	Totalul reclamanților	Totalul cauzelor aflate pe rol
2010	812	185
2011	1 006	178
2012	1 086	235
2013	1 867	211
2014	1 902	216

10. Diverse – Deciziile Tribunalului Funcției Publice care au făcut obiectul unui recurs la Tribunal (2010-2014)

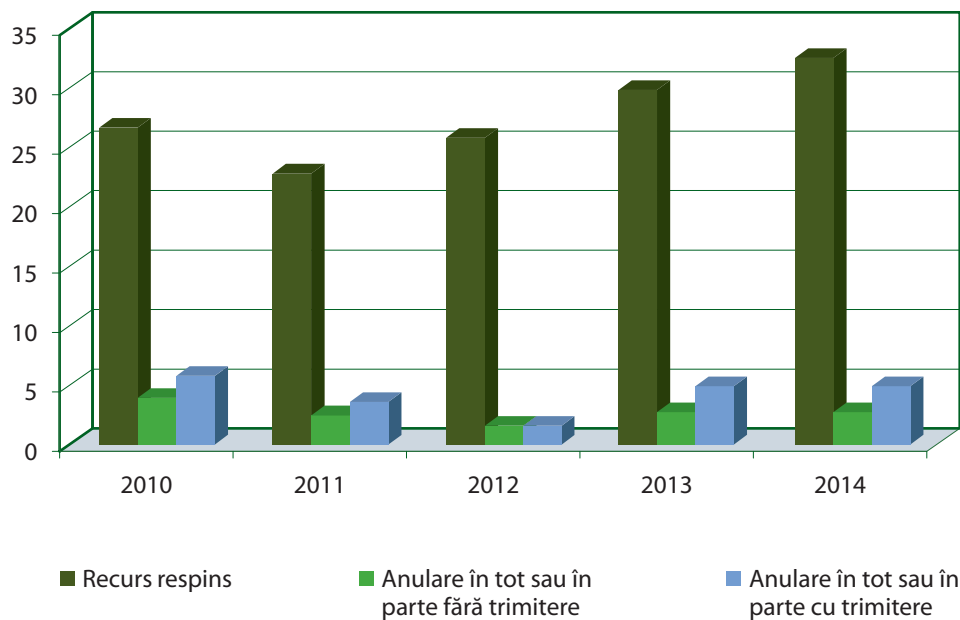

	Numărul deciziilor care au făcut obiectul unui recurs	Totalul deciziilor supuse căilor de atac ¹	Procentajul deciziilor care au făcut obiectul unui recurs ²
2010	24	99	24,24 %
2011	44	126	34,92 %
2012	11	87	12,64 %
2013	56	144	38,89 %
2014	36	99	36,36 %

¹ Hotărâri, ordonanțe – prin care acțiunea este respinsă ca inadmisibilă, vădit inadmisibilă sau vădit nefondată, ordonanțe privind măsuri provizorii, de nepronunțare asupra fondului sau de respingere a intervenției – pronunțate sau adoptate în cursul anului de referință.

² Acest procent poate să nu corespundă, pentru un anumit an, deciziilor care pot fi atacate cu recurs pronunțate în anul de referință, în măsura în care termenul de recurs poate să curgă de-a lungul a doi ani calendaristici.

11. Diverse – Soluțiile pronunțate în recursurile în fața Tribunalului (2010-2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Recurs respins	27	23	26	30	33
Anulare în tot sau în parte fără trimitere	4	3	2	3	3
Anulare în tot sau în parte cu trimitere	6	4	2	5	5
Radiere/Nepronunțare asupra fondului			3		1
Total	37	30	33	38	42

CUM VĂ PUTEȚI PROCURA PUBLICAȚIILE UNIUNII EUROPENE?

Publicații gratuite:

- un singur exemplar:
pe site-ul EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- mai multe exemplare/postere/hărți:
de la reprezentanțele Uniunii Europene (http://ec.europa.eu/represent_ro.htm),
de la delegațiile din țările care nu sunt membre ale UE (http://eeas.europa.eu/delegations/index_ro.htm)
sau contactând rețeaua Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_ro.htm)
la numărul 00 800 6 7 8 9 10 11 (gratuit în toată UE) (*).

(*) Informațiile primite sunt gratuite, la fel ca și cea mai mare parte a apelurilor telefonice (unii operatori și unele cabine telefonice și hoteluri taxează totuși aceste apeluri).

Publicații contra cost:

- pe site-ul EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

■ Oficiul pentru Publicații

